

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Godišnji Izveštaj 2024

P R I Š T I N A , J U N 2 0 2 5

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS

CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA

CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Godišnji izveštaj za 2024. godinu

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

SADRŽAJ

1. Govor predsednika Upravnog odbora Centralne banke.....	13
2. Uvodni govor Guvernera	15
3. Izvršni rezime.....	17
4. Misija, vizija i vrednosti CBK-a	19
5. Strateški plan 2024-2028	20
6. Organizaciona struktura CBK, koja stupa na snagu 31. decembra 2024. godine	21
I. Kosovska ekonomija u 2024. godini	21
1. Makroekonomski pregled	23
1.1. Evrozona	23
1.2. Zapadni Balkan	25
1.3. Realni sektor	26
1.4. Fiskalni sektor	30
1.5. Spoljni sektor.....	31
II. Aktivnost CBK u 2024. godini.....	34
1. Finansijska stabilnost.....	34
1.1. Finansijski sektor.....	34
1.2. Aktivnosti u oblasti finansijske stabilnosti	34
2. Finansijski nadzor	36
2.1. Nadzorne aktivnosti bankarskog sektora.....	36
2.2. Nadzorne aktivnosti sektora osiguranja	46
2.3. Nadzorne aktivnosti penzionog sektora	51
2.4. Nadzorne aktivnosti tržišnog sektora, MFI, NBFi, IP i IPE	54
2.5. Nadzorne aktivnosti za sprečavanje pranja novca i sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma	57
2.6. Nadzorne aktivnosti IT sistema finansijskih institucija	59
2.7. Ponovno razmatranje zahteva finansijskih institucija.....	59
2.8. Registar poverilaca	60
3. Licenciranje i regulacija finansijskih institucija	62
3.1. Licenciranje	62
3.2. Regulacija finansijskih institucija	69
4. Sistem plaćanja.....	81
4.1. Upravljanje međubankarskim platnim sistemom	81
4.2. Registar bankovnih računa	84
4.3. Nadzor i analiza platnih sistema	84
4.4. Platni instrumenti i bankarska infrastruktura za platne usluge.....	85
4.5. Uloga CBK-a kao katalizatora platnog sistema	88

4.6. Saradnja sa drugim lokalnim i međunarodnim institucijama u oblasti plaćanja.....	89
5. Finansijsko obrazovanje i zaštita potrošača	90
5.1. Finansijsko obrazovanje i promocija pristupa finansijama	90
5.2. Zaštita potrošača.....	91
6. Aktivnosti u oblasti statistike.....	94
7. Upravljanje rezervama i bankarske operacije	96
7.1. Upravljanje imovinom i rezervama.....	96
7.2. Gotovinske operacije i upravljanje gotovinom	101
III. Upravljanje i unutrašnji razvoj CBK -a	112
1. Odbor Centralne banke i njegovi komiteti.....	112
1.1. Odbor za reviziju (OR)	114
1.2. Odbor za upravljanje, etiku i ljudske resurse	115
2. Izvršni odbor	117
3. Interna revizija.....	118
4. Funkcija upravljanja rizicima	119
4.1. Upravljanje operativnim rizicima	120
4.2. Upravljanje finansijskim rizicima	122
5. Ljudski resursi.....	124
6. Informacione tehnologije i bezbednost	125
7. Komunikacija sa javnošću	126
7.1. Saradnja sa drugim lokalnim institucijama.....	127
7.2. Međunarodna konferencija povodom 25. godišnjice CBK.....	128
7.3. Konferencija za medije na kraju godine (26. decembar 2024.)	129
8. Međunarodna saradnja i evropske integracije	130
8.1. Saradnja sa međunarodnim institucijama i tehnička pomoć.....	130
8.2. Aktivnosti vezane za evropske integracije	132
8.3. Međunarodne i regionalne konferencije.....	133
8.4. Članstvo u međunarodnim organizacijama.....	134
8.5. Bilateralne posete partnerskim institucijama.....	135
9. Finansijska održivost.....	135
IV. Finansijski izveštaji	136
V. Statistički prilog.....	198

SPISAK SKRAĆENICA

ACH	Automatski sistem za individualno plaćanje (Automated Clearing House)
ATM	Bankomat (engl. Automated Teller Machine)
ATN	Agencije za transfer novca
BDP	Bruto domaći proizvod
BEEP	Projekat unapređenja poslovnog okruženja BEEP
BIC	Kod poslovnog identifikatora
BIS	Banka za međunarodna poravnanja
CBK	Centralna banka Republike Kosovo
CEFTA	Sporazum o slobodnoj trgovini u Centralnoj Evropi (engl. Central European Free Trade Agreement)
DJI	Dow Jones Industrial Average
EBOR	Evropska banka za obnovu i razvoj
ECB	Evropska centralna banka
EFSE	Evropski fond za Jugoistočnu Evropu (engl. European Fund for Southeastern Europe)
EMKS	Elektronski međubankarski kliring sistem
ESCB	Evropski sistem centralnih banaka (engl. European System of Central Banks)
EU	Evropska unija
EULEX	Misija Evropske unije za vladavinu prava
EUPKK	Evropsko udruženje platnih klirinških kuća
EUROSTAT	Generalni direktorat za evropsku statistiku
GBP	Britanska funta (engl. Great Britain Pound)
GEK	Glavne ekonomske kategorije (engl. Broad Economic Categories)
IAIS	Međunarodno udruženje supervizora osiguranja (engl. International Association for Insurance Supervisors)
IB	Izvršni odbor CBK-a
ICAAP	Proces interne procene dovoljnosti kapitala (engl. the Internal Capital Adequacy Assessment Process)
ICP	Indeks cena proizvodnje
ICU	Indeks cena uvoza
IDK	Indikatori dovoljnosti kapitala
IHH	Indeks Herfindahl-Hirschman-a
IOPS	Međunarodna organizacija za nadzor penzija (engl. International Organisation of Pension Supervisors)
IPC	Indeks potrošačkih cena

IR	Interna revizija
JIE	Jugoistočna Evropa
KAP	Kosovska agencija za privatizaciju
KAS	Kosovska agencija za statistiku
KFKJ	Kosovski Fond za Kreditno Jemstvo
KKR	Kosovski kreditni registar
KUO	Kosovski ured osiguranja
MFI	Mikrofinansijske institucije
MFRT	Ministarstvo finansija, rada i transfera
MMF	Međunarodni monetarni fond
NBFI	Nefinansijske bankarske institucije
NIUD	Neprofitne institucije na usluzi domaćinstvima
NNK	Nenaplativi krediti
NPS	Nacionalni platni savet
NSA	Neto strana aktiva
OAO	Osiguranje autoodgovornosti
ODK	Ostale depozitarne korporacije
OR	Odbor za reviziju
ORZ	Odeljenje za rad i zapošljavanje
PAK	Poreska administracija Kosova
PDV	Porez na dodatu vrednost
PNI	Međunarodna investiciona pozicija
POS	Prodajna tačka (engl. Point of Sale)
pp	Procentni poen
PPA	Prosečan povraćaj aktive
PPK	Prosečan povraćaj kapitala
REDK	Realni efektivni devizni kurs
RPA	Rizično ponderisana aktiva
RTGS	Bruto poravnanje u realnom vremenu (engl. Real Time Gross Settlement)
SB	Svetska banka
SDI	Strane direktne investicije
SEPA	Jedinstveno područje plaćanja u evrima
SFR	Švajcarski franak (Swiss Franc)
SKPF	Slovenski-kosovski penzijski fond
SPP	Specijalna prava povlačenja
SRR	Sistem računovodstvenih registra

SWIFT	Društvo za svetske međubankarske finansijske telekomunikacije (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications)
TPL	Odgovornost prema prema trećim licima (engl. Third Party Liability)
UBK	Udruženje banaka Kosova
USAID	Američka agencija za međunarodni razvoj (engl. United States Agency for International Development)
VPN	Tehnologija šifrovanja virtuelne privatne mreže

SPISAK GRAFIKONA

1.	Inflacija u evrozoni po glavnim kategorijama	23
2.	Godišnji rast BDP-a na Zapadnom Balkanu	24
3.	Stopa rasta realnog BDP	25
4.	Inflacija na Kosovu po glavnim kategorijama	26
5.	Bazna i ukupna inflacija	27
6.	Domaća i uvezena inflacija	27
7.	Poslovni registar	28
8.	Struktura novih preduzeća	28
9.	Izvoz, uvoz i trgovinski bilans robe	30
10.	Izvoz robe po kategorijama	30
11.	Uvoz robe po kategorijama	31
12.	Doznake	31
13.	Strane direktne investicije	32
14.	Vrednost imovine finansijskog sistema Kosova	33
15.	Glavne stavke imovine bankarskog sektora	37
16.	Kreditni za preduzeća i domaćinstva	38
17.	Udeo kredita po ekonomskim sektorima	38
18.	Stanje kredita, po ekonomskim sektorima	39
19.	Novi krediti, godišnja promena	39
20.	Struktura depozita	41
21.	Prosečna kamatna stopa na kredite i depozite	41
22.	Prosečna kamatna stopa na kredite domaćinstvima i preduzećima	42
23.	Prosečna kamatna stopa na depozite	42
24.	Prosečna kamatna stopa na depozite preduzeća	42
25.	Prosečna kamatna stopa na depozite domaćinstava	42
26.	Stanje kredita, po fiksnim ili varijabilnim kamatnim stopama	42
27.	Neto dobit bankarskog sektora	43
28.	Prihodi i rashodi bankarskog sektora	43
29.	Indikatori profitabilnosti bankarskog sektora	43
30.	Indikatori kvaliteta kreditnog portfolija i stopa rasta problematičnih kredita	44
31.	Imovina osiguravajućeg sektora	46
32.	Obračunate premije i isplaćeni zahtevi	49
33.	Imovina penzionog sektora	51
34.	Učinkovitost KPŠF-a	51
35.	Učešće u investicijama penzionog fonda	51
36.	Ulaganja KPŠF-a	52
37.	Investicije SKPF-a	52
38.	Mikrofinansiranje i sredstva nebankarskog sektora	54

39.	Vrednost kredita domaćinstvima i preduzećima i godišnji rast kredita	54
40.	Rast kredita nefinansijskim korporacijama	54
41.	Lizinzi	55
42.	Prosečna kamatna stopa na kredite u mikrofinansijskom i nebankarskom sektoru	55
43.	Prosečna kamatna stopa na kredite	55
44.	Prihodi i rashodi mikrofinansijskog i nebankarskog sektora	55
45.	Indikatori profitabilnosti mikrofinansijskog i nebankarskog sektora	56
46.	Indikatori kvaliteta kreditnog portfolija	56
47.	Broj istraživanja u sistemu KRK-a	59
48.	Broj odobrenih kredita u sistemu RKR-a	60
49.	Broj zahteva za kreditni izveštaj	60
50.	Bankarska mreža po broju filijala/kancelarija	61
51.	Raspodela stanovništva na Kosovu po regionima	64
52.	Mreža osiguravača	64
53.	Broj transakcija po sesijama u KIPS	81
54.	Vrednost transakcije po sesijama u KIPS	81
55.	Godišnji obim transakcija elektronskim instrumentima plaćanja	81
56.	Godišnja vrednost transakcija elektronskim instrumentima plaćanja	81
57.	Prosečan dnevni broj transakcija u KIPS	82
58.	Prosečna godišnja vrednost transakcije u KIPS	82
59.	Broj transakcija po sesijama u KIPS	82
60.	Vrednost transakcije po sesijama u KIPS	82
61.	Odnos dnevnog kredita i ukupne vrednosti poravnate u RTGS	83
62.	Broj debitnih kartica po tipu	84
63.	Broj kreditnih kartica po tipu	84
64.	Broj bankomata	85
65.	Broj POS terminala	85
66.	Godišnji obim transakcija elektronskim instrumentima plaćanja	85
67.	Godišnja vrednost transakcija elektronskim instrumentima plaćanja	85
68.	Broj elektronskih kreditnih transfera u poređenju sa papirnim transferima	85
69.	Broj računa sa pristupom internetu u odnosu na ukupan broj tekućih računa	86
70.	Portfolio rezervi (EUR) CBK	95
71.	Konačno stanje sredstava u evrima uloženi prema njihovom statusu	96
72.	Konačan saldo uloženi sredstava u američkim dolarima	96
73.	Izveštaj o raspodeli portfolio investicija CBK u evrima	97
74.	Izveštaj o raspodeli investicionog portfolija CBK u evru	97
75.	Raspodela investicionog portfolija na kraju svake godine	98
76.	Struktura hartija od vrednosti po rokovima dospeća	99
77.	Struktura investitora u okviru aukcija hartija od vrednosti	99

78.	Prosečne godišnje stope prinosa za 2023. i 2024. godinu -----	100
79.	Aukcije hartija od vrednosti tokom 2024. godine -----	100
80.	Ponuda gotovine - vrednost -----	101
81.	Gotovinski prijem - vrednost -----	101
82.	Ponuda gotovine - obim -----	101
83.	Gotovinski prijem - obim -----	101
84.	Ponuda evro novčanica po apoenima -----	102
85.	Ponuda evro kovanica po apoenima -----	102
86.	Prihvatanje evro novčanica po apoeni -----	102
87.	Prihvatanje evro kovanica po apoeni -----	102
88.	Izvoz gotovine - vrednost -----	103
89.	Uvoz gotovine - vrednost -----	103
90.	Izvoz gotovine - obim -----	103
91.	Uvoz gotovine - obim -----	103
92.	Nepodobne novčanice povučene iz opticaja - obim -----	104
93.	Nepodobne novčanice povučene iz opticaja od ukupno primljenih -----	104
94.	Nepodobne novčanice povučene iz opticaja - broj komada -----	104
95.	Nepodobne novčanice povučene iz opticaja od ukupno primljenih -----	104
96.	Nove novčanice puštene u opticaj - obim -----	104
97.	Nove novčanice puštene u opticaj od ukupno ponuđenih - obim -----	104
98.	Nove novčanice izdate u opticaj -----	105
99.	Novo izdate novčanice u odnosu na ukupno ponuđeno -----	105
100.	Falsifikovane evro novčanice zaplenjene u opticaju -----	105
101.	Falsifikovane evro novčanice zaplenjene u opticaju -----	105
102.	Falsifikovanih kovanica evra zaplenjeno u opticaju -----	106
103.	Falsifikovanih kovanica evra zaplenjeno u opticaju -----	106
104.	Obim domaćih transakcija -----	109
105.	Vrednost domaćih odlaznih transakcija -----	109
106.	Obim domaćih prihodnih transakcija -----	109
107.	Vrednost domaćih dolaznih transakcija -----	109
108.	Obim međunarodnih odlaznih transakcija -----	110
109.	Vrednost odlaznih međunarodnih transakcija -----	110
110.	Obim dolaznih međunarodnih transakcija -----	110
111.	Vrednost dolaznih međunarodnih transakcija -----	110
112.	Izvori rizika -----	119
113.	Struktura rezervi CBK, zaključno sa 31. decembrom 2024. godine -----	121
114.	Struktura rezervi CBK, zaključno sa 31. decembrom 2023. godine -----	121
115.	Kreditna klasifikacija rezervi CBK, 31. decembar 2024. -----	121
116.	Kreditna klasifikacija rezervi CBK, 31. decembar 2023. -----	121

117.	Očekivani kreditni gubitak po vrsti izloženosti -----	122
118.	Očekivani kreditni gubitak u odnosu na vrednost ekspozicije po vrsti ekspozicije ECL/EAD -----	122
119.	Rezerve po rokovima dospeća -----	122
120.	Struktura po obrazovanju -----	123
121.	Broj objava na društvenim mrežama -----	125

SPISAK TABELA

1.	Osnovni makroekonomski indikatori u evrozoni -----	23
2.	Osnovni makroekonomski indikatori u BP -----	25
3.	Broj pregleda u bankama -----	35
4.	Struktura aktive bankarskog sektora -----	38
5.	Struktura obaveza bankarskog sektora -----	40
6.	Broj ispitivanja u sektoru osiguranja -----	45
7.	Imovina osiguravajućeg sektora -----	47
8.	Obaveze i kapital sektora osiguranja -----	48
9.	Bruto fakturisane premije po kategorijama osiguranja -----	48
10.	Isplaćena šteta, po biznis klasi -----	49
11.	Finansijski rezultati -----	49
12.	Broj ispitivanja penzionog sektora -----	50
13.	Broj ispitivanja sektora MFI, NBFi, intelektualne svojine i IPE -----	53
14.	Broj ispitivanja pranja novca -----	57
15.	Broj finansijskih institucija -----	62
16.	Geografska raspodela filijala i kancelarija banaka -----	64
17.	Geografska raspodela filijala osiguravača -----	65
18.	Mreža MFI po geografskoj distribuciji -----	65
19.	Mreža nebankovnih finansijskih institucija (kancelarija i agenata) po geografskoj raspodeli -----	66
20.	Struktura zahteva finansijskog sistema koje je odobrila/odbila CBK -----	66
21.	Indikatori koncentracije za transakcije inicirane/poslate u SPN -----	83
22.	Obrađeni predmeti u registru bankovnih računa -----	83
23.	Broj računa -----	86
24.	Broj računa elektronskog novca -----	86
25.	Broj i vrednost plaćanja elektronskim novcem -----	86
26.	Broj žalbi tokom godina -----	92
27.	Broj žalbi po prijemnom kanalu -----	92
28.	Broj žalbi po statusu -----	93
29.	Iznos i obim opštih aktivnosti poslovanja sa gotovinom -----	100
30.	Iznos transakcija po glavnim vrstama plaćanja -----	108
31.	Nivo depozita od ključnih klijenata -----	110

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

1. Govor predsednika Upravnog odbora Centralne banke

Imam zadovoljstvo da vam se obratim u okviru Godišnjeg izveštaja za 2024. godinu u ime Centralne banke Republike Kosovo (CBK). Prošla godina je bila period konsolidacije i daljeg napretka za našu instituciju, uz kontinuirani napredak ka regulatornoj i operativnoj harmonizaciji sa najvišim standardima Evropske unije (EU).

Tokom 2024. godine, Odbor Centralne banke je nastavio da usvaja i sprovodi niz ključnih propisa koji su direktno doprineli jačanju stabilnosti, transparentnosti i efikasnosti finansijskog sektora. Naš fokus je ostao na unapređenju regulatornog okvira za bankarski sektor, sektor osiguranja, mikrofinansijske institucije i nebankarske finansijske institucije, sa ciljem stvaranja pouzdanog finansijskog sistema koji odgovara potrebama kosovske ekonomije i njenih građana.

U 2024. godini, jedan od naših glavnih prioriteta bio je jačanje naše posvećenosti održavanju i konsolidaciji finansijske stabilnosti na Kosovu. Kroz aktivan nadzor i proaktivne mere, osigurali smo da finansijski sektor održi stabilnost, minimizirajući sistemske rizike i promovišući pouzdano finansijsko okruženje koje je otporno na potencijalne izazove na globalnom tržištu.

Još jedan ključni izazov tokom 2024. godine bilo je upravljanje inflacijom, koja je zabeležila umeren rastući trend, u skladu sa globalnim dešavanjima. U tesnoj saradnji sa relevantnim institucijama, CBK je nastavila pažljivo da prati inflatorne trendove, preduzimajući koordinisane akcije kako bi ublažila negativne efekte na lokalnu ekonomiju i podržala kupovnu moć građana.

Gledajući u budućnost, CBK je posvećena napretku u prilagođavanju globalnim ekonomskim i tehnološkim dostignućima. Naši strateški ciljevi za 2025. godinu i nadalje biće usmereni ka daljem unapređenju sistema instant plaćanja u saradnji sa našim partnerima u evrozoni, kontinuiranom unapređenju sajber bezbednosti, proširenju finansijskog obrazovanja i sve većoj integraciji elemenata zelene ekonomije u aktivnosti finansijskog sektora.

Na kraju, želeo bih da se zahvalim članovima Odbora, guverneru, Izvršnom odboru i svim zaposlenima u Centralnoj banki na njihovom neumornom radu, kao i građanima na kontinuiranom poverenju i podršci. Zajedno ćemo nastaviti da gradimo stabilniju i prosperitetniju finansijsku budućnost za Kosovo.

S poštovanjem,

Bashkim Nurboja, Dr. Sc.,

Predsednik Upravnog odbora
Centralna banka Republike Kosovo

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

2. Uvodni govor Guvernera

Dragi čitaoci, građani, institucionalni lideri i predstavnici, međunarodni partneri,

Sa dubokim profesionalnim poštovanjem i posvećenošću i visokim osećajem javne odgovornosti, sa zadovoljstvom predstavljam Godišnji izveštaj Centralne banke Republike Kosovo za 2024. godinu, rezime institucionalnih obaveza i aktivnosti za garantovanje finansijske stabilnosti, održavanje javnog poverenja i jačanje integriteta i monetarnog suvereniteta naše zemlje.

Godina 2024. bila je godina održivog napretka, izazova sa kojima se upravljalo sa razboritosti i važnih reformi sprovedenih sa posvećenošću. Tokom ovog perioda, kosovska ekonomija je zabeležila realni rast od 4.4 procenta, dok je inflacija usparena na 1.6 procenata, što odražava poboljšanje makroekonomskih uslova i razumno monetarno i fiskalno upravljanje. Takođe, finansijski sektor je imao dobre performanse, nastavljajući da bude stabilan i u okviru određenih parametara finansijskog zdravlja, što potvrđuje finansijsku stabilnost i proširenje pristupa sigurnom finansiranju.

CBK je bila u centru napora da se garantuje integritet finansijskog sistema, zaštita evra kao jedinog zakonskog sredstva plaćanja, kao i zakonitost rada institucija, suočena sa bilo kakvom praksom koja podriva monetarnu stabilnost i nezakonitim ili nezdravim praksama. U tom smislu, preduzete su odlučne mere za borbu protiv falsifikovanog novca, sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, zakonitost, kao i za očuvanje pouzdanosti novca u opticaju i zaštitu potrošača finansijskih usluga.

Stabilnost finansijskog sistema je održana i dodatno konsolidovana, što dokazuje stabilnost indikatora u bankarskom, osiguravajućem, penzionom, nebankarskom i mikrofinansijskom sektoru. Konkretne mere su preduzete regulatornim instrumentima za kapitalizaciju bankarskog sektora i povećanje održivosti sektora, koje mere doprinose ostvarivanju primarnog cilja CBK-a.

U pravnom i regulatornom aspektu, uspešno smo završili proces finalizacije niza ključnih zakona i propisa, koji jačaju institucionalni okvir CBK i pripremaju zemlju za dalju integraciju u evropsku finansijsku arhitekturu. Prethodna aplikacija za SEPA, pored priprema sprovedenih u kratkom roku, predstavlja važan korak ka ovom strateškom cilju, stvarajući osnovu za harmonizovan i bezbedno integrisan platni sistem u evropskom prostoru, kao obavezu svih upravnih tela CBK-a.

U cilju povećanja finansijske inkluzije, puna primena propisa o osnovnim računima imala je uticaj, dostigavši broj od 390 hiljada takvih računa, dok je mreža finansijskih institucija i usluga proširena, čime je skoro utrostručen broj finansijskih institucija licenciranih od strane CBK u severnom delu zemlje, pored toga što je obezbeđena zakonitost u poslovanju operatera samo sa licencom CBK, sa ciljem pružanja bezbednih usluga svim građanima Republike Kosovo. Još jedna aktivnost preduzeta u cilju povećanja transparentnosti, konkurencije i osnaživanja potrošača bilo je probno pokretanje platforme za poređenje finansijskih proizvoda i usluga, koja se nastavlja unapređivati kako bi se postigao puni obim i pokrivenost sektora.

U internom institucionalnom aspektu, institucionalne reforme su dalje unapređene, kroz jačanje internog upravljanja, interne revizije, kontrole rizika i razvoja kapaciteta stručnog osoblja i politika koje zadržavaju, privlače i podržavaju stručno osoblje. Posvećenost tehnološkom razvoju je porasla, sa strateškim pristupom unapređenju sajber bezbednosti i digitalizaciji internih procesa. Ova dostignuća su široko priznata od strane međunarodnih partnerskih institucija kao doprinos ovim procesima.

CBK je nastavila da obezbeđuje adekvatnu finansijsku i budžetsku održivost, koja, između ostalog, garantuje njenu ustavnu nezavisnost, ostvarivanjem zakonskih kvota kapitalnih rezervi iz održive

dobiti, kao i uspevanjem da, drugu godinu zaredom, podeli raspodelivu dobit sa državnim budžetom, pored doprinosa od kamate na depozite u Državnom budžetu.

Takođe, CBK je direktno doprinela uspešnom završetku procesa procene za dobijanje suverenog kreditnog rejtinga za Kosovo, korak koji odražava zrelost ekonomskih i finansijskih institucija i otvara nove puteve za međunarodno finansiranje. Finansijski sektor je bio među ključnim oblastima koje su visoko razmatrane i doprinele su postizanju ove ocene.

Tokom godine, CBK je izvršila sve zadatke koji proizilaze iz programa sa Međunarodnim monetarnim fondom, koji su uspešno završeni, jačajući institucionalni kredibilitet i posvećenost ciljevima ekonomskog razvoja i zaštite od spoljnih šokova, kao i stvarajući dodatni prostor za finansiranje, u slučaju potrebe za njihovim korišćenjem.

Međunarodna i regionalna saradnja je dodatno ojačana, kako u smislu proširenja mreže partnerskih centralnih banaka za upravljanje međunarodnim rezervama, tako i učešća na forumima i konferencijama za razmenu iskustava i izgradnju kapaciteta, pa čak i institucionalnog predstavljanja na najvišim nivoima. Međunarodna konferencija povodom 25. godišnjice osnivanja Centralne banke Kosova bila je među najznačajnijim događajima organizovanim sa profesionalizmom i posvećenošću, obezbeđujući najviše međunarodno učešće koje je ikada učestvovalo na ovim događajima, i predstavlja kulminaciju u promociji Centralne banke i Republike Kosovo, kao zemlje koja teži i radi na punoj integraciji u evropski i međunarodni finansijski sistem. Ovaj događaj su potom široko izveštavale međunarodne institucije učesnice na svojim zvaničnim javnim komunikacionim mrežama.

Na kraju, želeo bih da se zahvalim svim zaposlenima u Centralnoj banki na njihovoj posvećenosti i predanosti, Odboru Centralne banke na njihovoj viziji i podršci, institucijama Republike Kosovo, našim lokalnim i međunarodnim partnerima na plodnoj saradnji, kao i široj javnosti, uključujući medije, nevladine organizacije i akademsku zajednicu. Zajedno smo izgradili čvrst temelj za budućnost monetarne i finansijske stabilnosti zemlje.

Uz kontinuiranu posvećenost transparentnosti, kredibilitetu i inkluzivnom razvoju, CBK će ostati potpuno nezavisna institucija, kako je definisano ustavom zemlje, koja garantuje stabilnost i sigurnost finansijskog sistema, podržava ekonomiju i unapređuje evropske finansijske integracije sveobuhvatnim pristupom u službi građana i razvoja zemlje.

S poštovanjem,

Ahmet Ismaili,

Guverner

Predsednik Izvršnog odbora

Centralna banka Republike Kosovo

3. Izvršni rezime

Godina 2024. obeležila je važan period za ekonomiju i finansijski sistem Republike Kosovo, odražavajući značajno poboljšanje makroekonomskih uslova i dalje unapređenje finansijske stabilnosti. Realni ekonomski rast dostigao je 4,4%, što je bio najveći rast u regionu (regionalni prosek 3,4%), dok je inflacija značajno usporila na 1,6%, što je bila najniža stopa u regionu (prosek 3,2%).

Aktiva finansijskog sistema dostigla je vrednost od 12.75 milijardi evra, što predstavlja ukupno povećanje od 14.8% u poređenju sa 2023. godinom, pri čemu dominira bankarska imovina od 8.6 milijardi evra ili 67% imovine finansijskog sektora. Krediti i kreditni proizvodi dostigli su vrednost od 5.8 milijardi evra i predstavljaju 45.5% imovine finansijskog sektora.

Bankarski sektor je nastavio da bude stabilan, likvidan i dobro kapitalizovan. Kreditiranje je poraslo za 18.3%, dok su depoziti porasli za 13%, čime je odnos između kredita i depozita dostigao 84%, što pokazuje visok nivo poverenja javnosti u bankarski sistem i zadovoljavajući nivo podrške realnoj ekonomiji. Koeficijent kapitalizovanosti banaka dostigao je 17.4%, dok je stopa nekvalitetnih kredita ostala na istorijski niskom nivou od 1.9%. Kamatne stope na kredite pale su na 5.9%, a razlika između kamatnih stopa na kredite i depozite se smanjila na 2.5 procentna poena.

Penzijski sektor je dostigao 3.2 milijarde evra, sa povraćajem investicija od 247 miliona evra, dok je osiguranje zabeležilo povećanje premija od 168 miliona evra, uz povećanje isplaćenih šteta. Mikrofinansiranje je zabeležilo povećanje kreditiranja od 24.6%, dok je kreditiranje poljoprivrede i preduzeća takođe podržano kreditnim garancijama.

CBK je intenzivirala nadzor u svim finansijskim sektorima, sa 30 inspekcija na licu mesta i pripremanja za prelazak na evropske standarde kao što su SREP, IFRS 17 i Solventnost II. Osnovano je Odeljenje za oporavak i restrukturiranje, dok su nadzor sistemskih rizika i makroprudencijalna analiza unapređeni u saradnji sa MMF-om. Uz podršku MMF-a, osnovan je Komitet za rizik i usvojena je izjava o sklonosti ka riziku. Odeljenje za zaštitu potrošača je takođe operativno počelo da radi, obradivši 927 žalbi korisnika finansijskih usluga, pregledajući nadzorne prakse i pokrećući platformu za poređenje finansijskih proizvoda i usluga. CBK je preduzela korektivne i administrativne mere u skladu sa zakonskim mandatom i sa ciljem usklađivanja sa zakonskim i regulatornim okvirom.

Zakonodavstvo CBK je unapređeno i usklađeno sa pravnim okvirom EU usvajanjem tri ključna zakona: Zakona o bankarstvu, Zakona o platnim uslugama i Zakona o SPN/BPFT. Pored toga, usvojeno je 39 propisa, smernica i drugih regulatornih instrumenata, uključujući 20 specifičnih propisa kojima se otvara put za članstvo u SEPA, dok je prethodna prijava za članstvo u SEPA podneta relevantnim institucijama EU.

Što se tiče platnog sistema, 2024. godina je obeležila značajan porast upotrebe elektronskih instrumenata, gde je broj transakcija povećan za 9.6%, a vrednost za 16.3%. Tako je Međubankarski platni sistem (KIPS) obradio skoro 21 milion transakcija u vrednosti od preko 25.3 milijarde evra. Što se tiče računa, od 2.53 miliona otvorenih bankovnih računa, preko milion računa ima pristup onlajn uslugama, dok je broj osnovnih računa 390 hiljada računa, što je CBK podržala kroz uredbu o osnovnim računima i kampanje finansijskog obrazovanja.

Što se tiče pristupa finansiranju, nakon stupanja na snagu Uredbe o poslovanju sa gotovinom, broj finansijskih institucija u severnim opštinama Kosova se utrostručio, što je ojačalo finansijsku inkluziju i pristup. Takođe, kao rezultat toga, sumnjive novčanice, uključujući preko 400 hiljada komada novčanica od 500 evra, povučene su iz optičaja, što je dodatno ojačalo monetarni integritet.

Što se tiče poslovanja i upravljanja gotovinom, CBK je nastavila da sprovodi mere za rešavanje izazova u oblasti falsifikovanog novca u bliskoj institucionalnoj koordinaciji. U tom smislu, CBK je inicirala uspostavljanje nacionalnog sistema protiv falsifikovanog novca, uz podršku EU i Centralne banke Hrvatske.

Na međunarodnoj sceni, postignuti su sporazumi o saradnji u upravljanju rezervama sa tri centralne banke EU, dok je pristup kreditnoj liniji Evrosistema, kojom upravlja Nemačka centralna banka (Deutsche Bundesbank) u ime Evropske centralne banke, nastavljen.

CBK je značajno unapredila institucionalnu komunikaciju kroz lansiranje nove veb-stranice, platforme za upoređivanje finansijskih proizvoda, aktivnosti finansijskog obrazovanja i značajnog povećanja digitalnog prisustva. Organizacija Međunarodne konferencije povodom 25-godišnjice osnivanja i transparentna komunikacija sa medijima dokazali su posvećenost finansijskom obrazovanju, transparentnosti i javnom poverenju.

Trenutni izazovi i globalne neizvesnosti zahtevaju oprezan pristup, informisane procene i uravnoteženo donošenje odluka, prilagodljivih dinamičnim okolnostima, kojima će CBK, putem svojih upravljačkih struktura i osoblja, međuinstitucionalne saradnje i podrške svojih strateških partnera, moći uspešno da upravlja, u skladu sa važećim pravnim okvirom.

4. Misija, vizija i vrednosti CBK-a

MISIJA

Misija CBK-a je da obezbedi finansijsku i stabilnost cena, obezbedimo efikasan sistem plaćanja kao i da podržimo održivi ekonomski razvoj u Republici Kosovo.

VIZIJA

CBK ima za cilj da nastavi da bude nezavisna, pouzdana i transparentna institucija, koja je odgovorno prema javnosti, kao i da bude sinonim za profesionalizam, inovativnost i inkluzivnost.

Vrednosti

CBK se zasniva na sledećim vrednostima:

- **Integritet i etika** – Zaposleni u CBK-u su posvećeni poštenom radu u skladu sa najvišim standardima integriteta i profesionalnog ponašanja u korist građana Republike Kosovo..
- **Nezavisnost, kompetentnost i profesionalizam** – Da bi ostvarila svoje ciljeve, CBK osigurava da se njene aktivnosti sprovode kroz nezavisan pristup, stručnost i profesionalizam.
- **Timski rad i inovacije** – CBK podstiče saradnju i promociju novih ideja kako bi se suočili sa izazovima uz održiva rešenja.
- **Promovisanje javnog interesa** – CBK deluje u interesu opšteg dobra.
- **Efektivnost i efikasnost** – Postizanje ciljeva visoke rezultate promovisanjem efikasnosti i efektivnosti.
- **Kvalitet i posvećenost** – CBK zapošljava kvalifikovano osoblje koje pruža visokokvalitetan rad i kontinuiranu posvećenost.

5. Strateški plan 2024-2028

Strateški plan 2024-2028. zasnovan je na Politici za strateško planiranje u Centralnoj banci Republike Kosovo. On je izraz vizije Centralne banke Republike Kosovo i dinamičan okvir koji odražava našu posvećenost stabilnosti finansijskog sistema, inovacijama u cilju povećanja efikasnosti finansijskih usluga i blagostanja građana Republike Kosovo.

Ovaj Strateški plan je izrađen uz doprinos i sveobuhvatno učešće osoblja CBK. On uzima u obzir sve neophodne zahteve savremenog vremena i služi kao vodič za rešavanje pitanja koja se odnose na: (a) finansijsku održivost i stabilnost, (b) modernizaciju infrastrukture finansijskog tržišta, (c) finansijsko obrazovanje i inkluziju, (č) unapređenje zaštite potrošača, kao i (d) proširenje saradnje i uticaja u oblastima nadležnosti.

Pet strateških ciljeva plana navedeni su u nastavku:

Cilj 1: Jačanje finansijske održivosti i stabilnosti

Unapređenje regulatornog i nadzornog okvira radi identifikacije i blagovremenog reagovanja na rizike finansijskih institucija radi održavanja finansijske stabilnosti.

Cilj 2: Izgradnja kapaciteta, posvećenost osoblju, digitalizacija i modernizacija procesa

Modernizacija Centralne banke Republike Kosovo u funkciji povećanja nivoa korporativnog upravljanja, ljudskih kapaciteta, interne kontrole, upravljanja rizicima, transparentnosti, radnih procesa i operacija.

Cilj 3: Modernizacija infrastrukture finansijskog tržišta i konkurentnost

Unapređenje infrastrukture za poravnanje plaćanja i Hartija od vrednosti i za digitalizaciju platnih usluga kako bi se podstakla konkurencija i razvoj tržišta.

Cilj 4: Unapređenje zaštite potrošača, finansijskog obrazovanja i finansijske inkluzije

Promovisanje finansijskog obrazovanja, pristupa finansijskim i finansijske inkluzije, kao i najboljih praksi u pružanju usluga od strane finansijskih institucija.

Cilj 5: Proširenje saradnje, inkluzije i uticaja u oblastima odgovornosti

Povećanje nivoa saradnje sa spoljnim zainteresovanim stranama, finansijskim institucijama, regulatornim telima, međunarodnim finansijskim institucijama i drugim relevantnim institucijama od zajedničkog interesa.

Ceo dokument možete pronaći na zvaničnoj veb stranici CBK-a: link: [Strateski Plan 2024-2028 SRB \(bqk-kos.org\)](https://www.cbk-kos.org/Strateski-Plan-2024-2028-SRB)

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

I. Kosovska ekonomija u 2024. godini

1. Makroekonomski pregled

Kosovska ekonomija je zabeležila stabilan rast od 4.4 procenta BDP-a u 2024. godini, podržan potrošnjom, investicijama i izvozom, dok je uvoz i dalje bio visok, što je negativno uticalo na rezultat obračuna BDP-a. negativno uticalo na realni rast. Doprinos potrošnje godišnjem rastu BDP-a bio je veći u poređenju sa prethodnom godinom, što se pripisuje povećanom poverenju potrošača i usporavanju inflacije. Javne investicije i povećani izvoz usluga takođe su bili faktori podrške. Međutim, uvoz robe i usluga povećao je trgovinski deficit i posledično negativno uticao na realni rast. Za 2025. godinu, CBK predviđa rast realnog BDP-a od 4.1 odsto, rast podržan domaćom tražnjom i izvozom. Povećane geopolitičke neizvesnosti i implikacije za ključne ekonomske partnere mogle bi negativno uticati na projektovani rast. Prosečna stopa inflacije usporila se na 1.6 odsto u 2024. godini, uglavnom kao rezultat dinamike cena goriva i hrane. U međuvremenu, povećani inflatorni pritisci tokom 2025. godine pretvorili su se u više očekivane stope inflacije. CBK predviđa stopu inflacije od 3.3 procenta, dinamiku na koju utiču povećani pritisci na cene hrane i električne energije tokom 2025. godine.

Sektor preduzeća karakterisao je povećan promet i veća stopa novoregistrovanih preduzeća, pri čemu su dominirali sektori trgovine i proizvodnje. Učešće radne snage je poraslo, iako je i dalje relativno nisko, posebno kod žena.

U fiskalnom sektoru, prihodi su povećani za 11.0 odsto, kao rezultat povećane ekonomske aktivnosti i poboljšane naplate prihoda, dok su rashodi povećani za 8.3 odsto. Javni dug je povećan za 4.6 odsto, ali ostaje na niskom nivou. U spoljnom sektoru, trgovinski bilans robe se produbio, povećavajući deficit tekućeg računa i neutrališući pozitivan efekat povećanja drugih izvora, uglavnom usluga i primarnog dohotka.

1.1. Evrozona

Ekonomija evrozone je rasla skromnim tempom u 2024. godini, nakon perioda stagnacije tokom 2023. godine. Prema preliminarnim podacima Evrostata, ekonomski rast je iznosio 0.9 odsto u 2024. godini, u poređenju sa 0.4 odsto u prethodnoj godini. Ovaj rast je uglavnom diktiran pozitivnim učinkom privatne potrošnje, podržanim povećanjem realnih prihoda i usporavanjem inflacije, kao i poboljšanjem poverenja potrošača. S druge strane, slabe investicije delimično odražavaju visoke troškove finansiranja, pad profitnih marži, uz nižu produktivnost i povećane neizvesnosti. Niska konkurentnost evropske robe negativno je uticala na izvoz i prerađivačku industriju, uzrokujući da ekonomski rast generiše uglavnom sektor usluga.

Dinamika ekonomskog rasta bila je pomešana, sa značajnim razlikama između glavnih ekonomija evrozone. BDP je nastavio da se smanjuje za -0.2 procenta u Nemačkoj i -1.2 procenta u Austriji, dok je rast zabeležen u Španiji, Francuskoj i Italiji (videti Tabelu 1). Ove razlike odražavaju razlike u sektorskim ekonomskim modelima, fiskalnoj i monetarnoj politici i dinamici tržišta nekretnina. Ekonomije u razvoju zabeležile su snažniji rast, uglavnom zbog povećanog turizma i konvergencije sa razvijenim ekonomijama.

Projekcije ECB-a ukazuju na ekonomski rast od 0.9 odsto u 2025. godini, na osnovu očekivanja povećane privatne potrošnje, kao rezultat povećanja realnih prihoda domaćinstava, ublažavanja uslova finansiranja i postepenog oporavka investicija i izvoza, usled poboljšane globalne trgovine. Međutim, projekcije ostaju osetljive na rizike, kao što su pogoršanje trgovinskih odnosa sa SAD i implikacije po izvoz i investicije, tekuće geopolitičke tenzije, sporo slabljenje efekta zaoštavanja monetarne politike nakon ublažavanja i drugi.

Tržište rada je i dalje karakterisano pozitivnim razvojem tokom 2024. godine. Stopa nezaposlenosti je pala na 6.4 procenta sa 6.6 procenata u 2023. godini, ostajući na istorijski niskom nivou. Rast zaposlenosti, zasnovan na očekivanjima oporavka ekonomske aktivnosti i rasta realnih plata, usporio se na 0.4 procenta u 2024. godini sa 0.6 procenata u prethodnoj godini. Ovaj razvoj događaja signalizira stabilizaciju na tržištu rada nakon perioda snažnog rasta zaposlenosti, jer se očekuje da će ciklična dinamika koja je pokretala zaposlenost postepeno izbledeti.

Tabela 1. Osnovni makroekonomski indikatori u Evrozoni

Opis	Realni BDP (%)				Inflacija (%)				Nezaposlenost (%)			
	2022	2023	2024	2025p	2022	2023	2024	2025p	2022	2023	2024	2025p
Evrozona	3.5	0.4	0.9	0.9*	8.4	5.4	2.4	2.3*	6.8	6.6	6.4	6.3
Austrija	5.3	-1.0	-1.2	-0.3	8.6	7.7	2.9	2.9	4.8	5.1	5.2	5.3
Francuska	2.6	0.9	1.2	0.6	5.9	5.7	2.3	0.9	7.3	7.3	7.4	7.9
Nemačka	1.4	-0.3	-0.2	0.0	8.7	6.0	2.5	2.4	3.2	3.1	3.4	3.6
Grčka	5.7	2.3	2.3	2.3	9.3	4.2	3.0	2.8	12.5	11.1	10.1	9.3
Italija	4.8	0.7	0.7	0.7	8.7	5.9	1.1	1.8	8.1	7.7	6.5	5.9
Španija	6.2	2.7	3.2	2.6	8.3	3.4	2.9	2.3	13.0	12.2	11.4	10.4

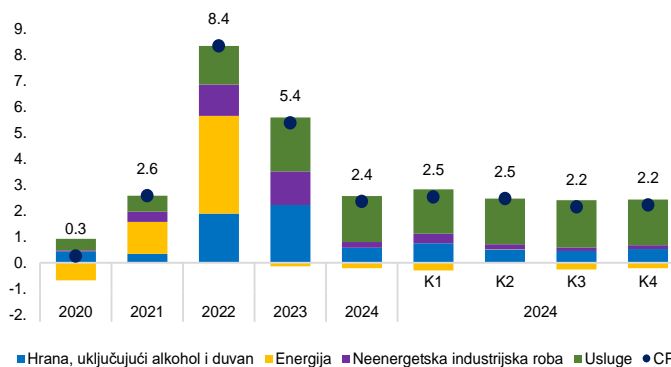
Izvor: Evrostat (jun 2025), ECB (mart 2025) i Evropska komisija (maj 2025).

*Podaci su prema procenama i prognozama ECB i Evropske komisije.

Inflacija u evrozoni je u 2024. godini usporila na 2.4 procenta, sa 5.4 procenta u prethodnoj godini. Pad cena energije i stabilizacija lanaca snabdevanja doprineli su ovom usporavanju, zajedno sa strogim uslovima finansiranja. Cene hrane i robe su takođe usporile, čemu je doprinelo poboljšanje ponude i relativno slaba ekonomska aktivnost. S druge strane, uprkos usporavanju, inflacija je ostala visoka u sektoru usluga kao jednom od glavnih doprinosa rastu cena, uglavnom zbog povećanja plata u ovom sektoru (videti grafikon 1). Ova dinamika se odrazila i na baznu inflaciju, koja je bila 0.4 procentna poena viša od ukupne stope inflacije, što signalizira kontinuirane domaće inflatorne pritiske.

Projekcije ECB-a ukazuju na kontinuirano usporavanje inflacije, pri čemu se očekuje da će prosečna godišnja stopa biti oko 2.3 procenta u 2025. i 1.9 procenata u 2026. godini. Očekuje se da će silazni trend inflacije biti predvođen osnovnom komponentom, naime uslugama, kao rezultat smanjenja inflatornih pritisaka na plate i kontinuiranog uticaja strogih uslova finansiranja. Slično tome, prognoze ukazuju na usporavanje bazne inflacije, koja se očekuje da će porasti za 2.2 i 2.0 procenta u 2025. i 2026. godini, respektivno. Glavni rizici su nagnuti ka boljem i uključuju, između ostalog, rastuće trgovinske tenzije i implikacije na devizni kurs, geopolitičke tenzije i klimatske uslove.

Grafikon 1. Inflacija u evrozoni po glavnim kategorijama

Izvor: Eurostat (2025)

ECB je 2024. godine preduzela korake za ublažavanje monetarne politike, postepeno snižavajući kamatne stope. Od juna do decembra 2024. godine, kamatna stopa na depozite je smanjena za 1.0 procentni poen, dok su stopa za refinansiranje i granična kreditna stopa smanjene za 1.35 procentnih poena. Ove akcije su imale za cilj podršku ekonomskom rastu, dok je inflacija pokazivala silazni trend.

Prema anketama o bankarskim kreditima ECB-a, tokom 2024. godine, standardi kreditiranja su nastavili da se generalno pooštavaju, uz neke trendove ublažavanja u određenim sektorima.

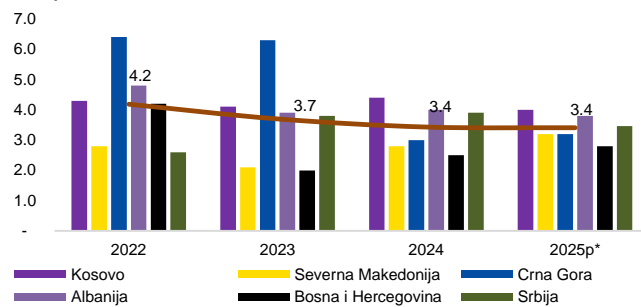
Standardi kreditiranja preduzeća i potrošačkih kredita za domaćinstva su pooštreni, kao rezultat povećanog rizika koji banke percipiraju i smanjene tolerancije na rizik. U međuvremenu, standardi kreditiranja domaćinstava za hipotekarne kredite su ublaženi, kao rezultat povećane konkurencije u bankarskom sektoru. Potražnja za kreditima od strane preduzeća značajno je opala početkom godine, kao rezultat visokih kamatnih stopa i slabljenja investicija, ali se poboljšala u drugoj polovini godine sa padom kamatnih stopa. Slično tome, potražnja domaćinstava za hipotekarnim kreditima značajno je porasla od druge polovine godine, vođena nižim kamatnim stopama i poboljšanim izgledima na tržištu nekretnina, dok je potražnja za potrošačkim kreditima zabeležila skroman rast.

1.2. Zapadni Balkan

Ekonomska aktivnost u zemljama Zapadnog Balkana (ZB) u 2024. godini zabeležila je prosečan rast od 3.4 procenta (3.7 procenata u 2023. godini). Najveći rast, u poređenju sa drugim zemljama u regionu, zabeležen je na Kosovu (4.4 odsto), dok je najmanji rast zabeležen u Bosni i Hercegovini (2.5 odsto). Ekonomska aktivnost u regionu, uključujući Kosovo, uglavnom je bila podržana smanjenim inflatornim pritiscima i povećanim kreditiranjem, faktorima koji su se pretvorili u povećanu potrošnju i investicije. Potrošnja i dalje predstavlja glavni pokretač ekonomskog rasta u regionu, vođen rastom plata, javnom potrošnjom i poboljšanjem tržišta rada. Međutim, spoljna potražnja ostaje slaba zbog ekonomskog usporavanja kod ključnih evropskih partnera, što negativno utiče na rast trgovine. Projekcije MMF-a za 2025. godinu ukazuju na prosečan rast od 3.4 procenta u regionu BP (videti Grafikon 2). Očekuje se da će usporavanje ekonomske aktivnosti u evrozoni, koja je glavni trgovinski partner regiona i važan izvor investicija, biti odlučujući faktor u ukupnoj ekonomskoj dinamici zemalja BP-a. Štaviše, izazovi poput globalne ekonomske dinamike, inflatornih pritiska i geopolitičke neizvesnosti mogu uticati na održivost ekonomskog rasta u regionu.

Prosečna stopa inflacije u zemljama BP-a u 2024. godini usporila se na 3.2 procenta, sa 7.7 procenata u 2023. godini. Najviša stopa inflacije zabeležena je u Srbiji (4.8 procenata), dok je Kosovo imalo najnižu stopu od 1.6 procenata (vidi Tabelu 2). Faktori za koje se očekuje da će uticati na usporavanje inflacije BP u narednim godinama uključuju nastavak ublažavanja lanca snabdevanja i stabilizaciju cena energije, zajedno sa merama monetarne politike usmerenim na održavanje inflacije na kontrolisanom nivou.

Grafikon 2. Godišnja stopa rasta BDP-a na Zapadnom Balkanu

Izvor: Eurostat i statističke agencije zemalja Zapadnog Balkana (2025).

Kreditna aktivnost u zemljama regiona, uključujući Kosovo, zabeležila je ubrzani rast u poređenju sa prethodnom godinom. Najveća stopa rasta kredita zabeležena je na Kosovu, sa 18.3 procenta, zatim u Crnoj Gori sa 13.3 procenta i Albaniji sa 12.8 procenata (videti Tabelu 2). Isto tako, nenaplativi krediti su smanjeni u svim zemljama regiona. Međutim, razlike između zemalja ostaju primetne: Crna Gora i dalje ima najviši nivo problematičnih kredita, zatim sledi Albanija, dok Kosovo i dalje ima najnižu stopu problematičnih kredita (vidi Tabelu 2).

Tabela 2. Osnovni makroekonomski indikatori u BP

Opis	Inflacija (%)				Stanje tekućeg računa (% BDP-a)				Rast kredita (%)				Nekvalitetni krediti (%) [*]				Nezaposlenost (%)			
	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
Kosovo	3.4	11.6	4.9	1.6	-9.4	-10.3	-7.6	-9.0	15.5	16.0	13.0	18.3	2.3	2.0	2.0	1.9	20.8	12.6	10.9	n/a
Severna Makedoni	3.4	14.0	9.0	4.2	-2.8	-6.1	0.4	-2.3	8.9	6.4	2.8	10.8	3.1	2.8	2.7	2.6	15.4	14.4	13.1	13.0
Crna Gora	2.5	11.9	8.7	3.6	-9.2	-12.9	-11.4	-17.4	3.6	4.7	6.6	13.3	6.8	6.3	5.8	4.1	n/a	n/a	n/a	n/a
Albanija	2.3	6.6	5.3	2.6	-7.6	-5.8	-1.2	-2.4	6.4	8.9	11.9	12.8	5.4	4.8	4.6	4.0	11.5	10.8	9.5	8.8
Bosna i Hercegovina	2.0	14.0	6.1	2.2	-1.8	-4.4	-2.3	-3.6	8.4	10.0	4.8	9.8	5.8	4.5	3.8	3.2	17.4	15.4	13.2	13.2
Srbija	4.0	11.7	12.1	4.8	-4.1	-6.5	-2.3	-6.3	9.7	7.1	1.1	8.8	3.6	3.0	3.2	2.5	11.1	9.5	9.4	8.6

Izvor: Evrostat, MMF, statističke agencije i centralne banke zemalja BP (2025).

U 2024. godini, devizno tržište je bilo nestabilno, a valuta evra je doživela promene u odnosu na glavne valute regiona i šire. Euro je porastao u odnosu na tursku liru, odražavajući makroekonomska dešavanja i inflatorne pritiske u Turskoj, što je doprinelo slabljenju njene valute. U međuvremenu, euro je devalvirao u odnosu na albanski lek, britansku funtu i švajcarski franak. U međuvremenu, euro je ostao gotovo nepromenjen u odnosu na makedonski denar i američki dolar, što ukazuje na stabilniju ravnotežu na ovim tržištima, kao rezultat razumne monetarne politike.

1.3. Realni sektor

1.3.1 Bruto domaći proizvod

Kosovska ekonomija je nastavila sa stabilnim rastom i poboljšanjem makroekonomskih uslova u 2024. godini. Prema kvartalnim procenama Kosovske agencije za statistiku (KAS), realni BDP je porastao za 4.4 procenta u 2024. godini (videti Grafikon 3), rast je podržan potrošnjom, investicijama i izvozom robe i usluga, dok je uvoz robe i usluga imao značajan negativan uticaj na ekonomsku aktivnost.

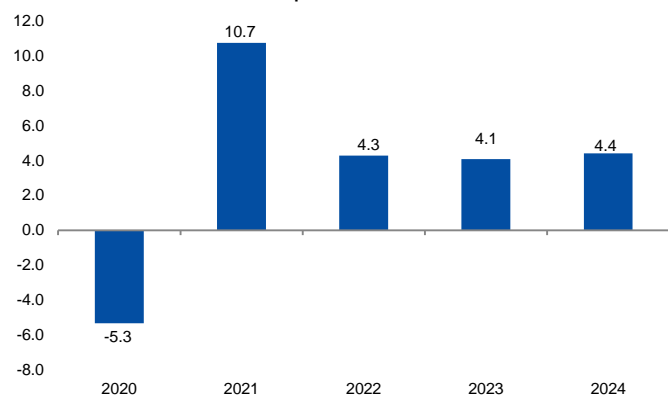
Potrošnja, kao glavna komponenta domaće tražnje, doprinela je rastu realnog

BDP-a sa 4.8 procentnih poena, u poređenju sa 3.4 procentna poena u 2023. godini. Rast potrošnje je podržan povećanjem glavnih izvora finansiranja, usporavanjem rasta cena i poboljšanjem poverenja potrošača. Investicije su doprinele rastu realnog BDP-a sa 2.0 procentna poena, u poređenju sa 1.2 procentna poena u 2023. godini, uglavnom zbog povećanih javnih investicija.

Neto izvoz je negativno uticao na rast BDP-a za 2.4 procentna poena, pri čemu je izvoz robe i usluga doprineo sa 3.8 procentnih poena, dok je uvoz negativno doprineo sa 6.2 procentna poena. Povećanje trgovinskog deficita rezultat je povećanja uvoza robe i usluga za 8.9 odsto (uvoz robe je realno povećan za 7.0 odsto, a uvoz usluga za 16.4 odsto). U međuvremenu, povećanje poseta dijaspore Kosovu rezultiralo je realnim povećanjem izvoza usluga od 10.8 procenata, a izvoz robe zabeležio je realno povećanje od 5.7 procenata.

Za 2025. godinu, projekcije CBK-a sugerišu da će ekonomska aktivnost porasti za 4.1 odsto. Generalno, ekonomsku aktivnost će i dalje podržavati potrošnja, investicije i izvoz, dok izazovi u međunarodnoj trgovini i globalna neizvesnost mogu imati kontinuirani negativan uticaj na tempo ekonomskog rasta. Faktori koji će uticati na ovaj rast su prihodi iz dijaspore i stabilizacija cena na međunarodnim tržištima, što može uticati na povećanje poverenja potrošača i investitora. Očekuje se da će domaća tražnja doprineti rastu BDP-a sa 5.7 procentnih poena, dok se očekuje da će neto

Grafikon 3. Realna stopa rasta BDP-a

Izvor: KAS (2025)

izvoz negativno doprineti sa 1.7 procentnih poena. Očekuje se da će potrošnja doprineti sa 3.3 procentna poena, podržana povećanjem doznaka, naknada za povrede na radu i ličnih kredita. Očekuje se da će investicije doprineti sa 2.4 procentna poena, uglavnom iz privatnih investicija. Očekuje se da će izvoz robe i usluga imati pozitivan uticaj od 2.7 procentnih poena, posebno zbog povećane potrošnje dijaspore, dok će uvoz robe i usluga negativno doprineti sa 4.4 procentna poena.

Međutim, ekonomski izgledi se suočavaju sa rizicima i neizvesnostima koje bi mogle negativno uticati na ekonomsku aktivnost. Geopolitičke tenzije mogu uticati na cene energije i lance snabdevanja, što ima negativne efekte na trgovinu i investicije. Potencijalno usporavanje ekonomske aktivnosti u EU predstavlja rizik za ekonomski rast Kosova.

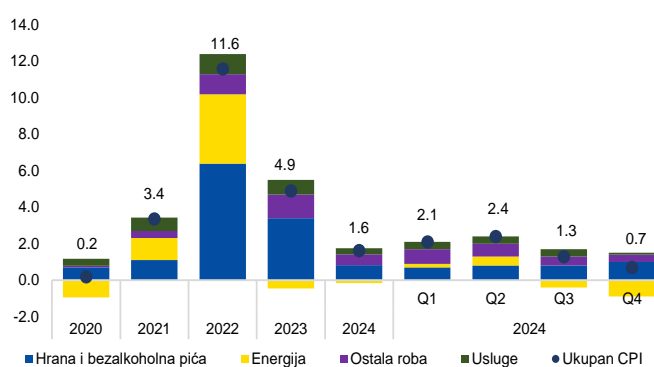
1.3.2 Cene

Cene na Kosovu su nastavile da prate silazni trend tokom cele 2024. godine, zahvaljujući smanjenju spoljnih inflatornih pritisaka, kao rezultat stabilizacije ponude i pada cena osnovnih dobara na međunarodnim tržištima. Stopa inflacije u 2024. godini iznosila je 1.6 procenata u poređenju sa 4.9 procenata u 2023. godini (vidi Grafikon 4). Ovo usporavanje je podržano padom cena goriva i hrane na međunarodnim tržištima, što se odrazilo na pad cena goriva i usporavanje rasta cena hrane u zemlji. Štaviše, primećen je i sporiji rast cena ostale robe i usluga. Uprkos ubrzanom ekonomskom rastu u 2024. godini, nisu bili evidentni inflatorni pritisci na potrošačke cene iz domaće tražnje, uglavnom kao rezultat zavisnosti ekonomije od uvozne robe, što je označilo usporavanje rasta cena.

Glavni doprinos stopi inflacije ostvarila je kategorija hrane i bezalkoholnih pića, sa 0.8 procentnih poena. Sporiji rast cena primećen je u svim podkategorijama hrane, sa izuzetkom cena mlečnih proizvoda i povrća, koje su zabeležile godišnji pad, i cena ulja i masti, koje su zabeležile blagi pad u 2024. godini. S druge strane, snažni inflatorni pritisci primećeni su kod cena kafe, čaja i kakaoa kao rezultat viših uvoznih cena ove robe usled šokova u ponudi usled nepovoljnih vremenskih uslova.

U međuvremenu, doprinos cena energije je ostao negativan, iako se smanjio sa -0.4 procentna poena u 2023. na -0.1 procentni poen u 2024. godini. Uprkos tome što su cene nafte pratile silazni trend tokom cele 2024. godine, efekat niže osnove u prethodnoj godini doprineo je smanjenju negativnog doprinosa iz ove kategorije. Sporiji rast je primećen kod cena električne energije, koje su regulisane, kao i kod cena čvrstih goriva, što se može pripisati povećanoj upotrebi efikasnije opreme za grejanje.

Grafikon 4. Inflacija na Kosovu po glavnim kategorijama

Izvor: KAS (2025) i CBK proračuni

Smanjenje inflatornih pritisaka se takođe odrazilo na usporavanje bazne inflacije, što je rezultiralo prosečnom godišnjom stopom od 2.6 procenata u 2024. godini u poređenju sa 4.4 procenta u 2023. godini. Međutim, tempo pada bazne inflacije bio je sporiji od tempa pada ukupne inflacije, pri čemu je bazna inflacija ostala viša od ukupne inflacije tokom cele 2024. godine (vidi grafikon 5). Glavni doprinos baznoj inflaciji obeležio je rast cena prevoza, nameštaja, raznih dobara i usluga, te rekreacije i kulture. Sporiji rast je bio evidentan u svim podkategorijama osim kod cena rekreacije i kulture, sa povećanim inflatornim pritiscima u prvoj polovini 2024. godine.

Zavisnost kosovske ekonomije od uvoza hrane i energetskih dobara, kao i veliki udeo ovih dobara u potrošačkoj korpi, znači da stopu inflacije na Kosovu u velikoj meri određuju cene uvezene robe (vidi Grafikon 6). U 2024. godini, 1.2 procentna poena stope inflacije na Kosovu poticalo je od uvozne robe, dok je 0.4 procentna poena generisano iz zemlje. Tokom cele 2024. godine, bilo je evidentno usporavanje inflatornih pritisaka

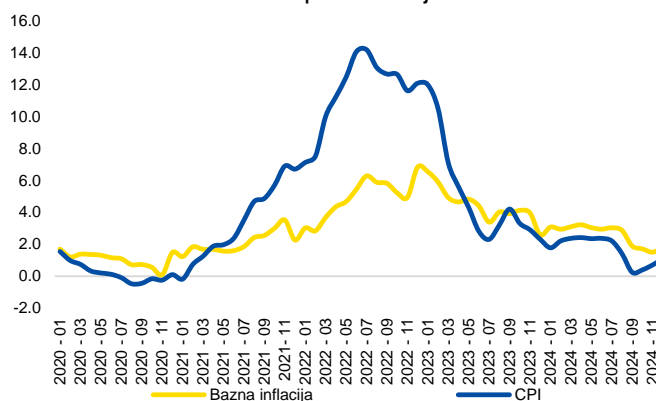
generisanih u zemlji, što se uglavnom poklapalo sa sporijim rastom cena električne energije, kućnih potrepština i usluga, hotelskih usluga i nekih drugih usluga generisanih u zemlji.

Prema indeksu cena uvoza KAS-a (IÇIMP), cene uvozne robe na Kosovu zabeležile su usporeni rast od 0.8 procenata u 2024. godini sa 4.2 procenta u 2023. godini. Usporavanje je podržano cenama mineralnih proizvoda i osnovnih metala, koji čine oko 25 procenata uvozne robe i koji su zabeležili pad od 3.9 odnosno 1.8 procenata. Štaviše, sporiji rast cena prehrambenih proizvoda, pića i duvana, mašina i električne opreme, kao i prevoznih sredstava doprineo je učinku ovog indeksa.

U međuvremenu, zabeleženo je ubrzanje rasta indeksa koji signaliziraju troškove domaće proizvodnje, kao što su indeks cena proizvodnje (ICP) i indeks troškova građevinarstva (ITG). IPC je porastao za 4,6 odsto u poređenju sa smanjenjem od 3.1 odsto u 2023. godini. Glavni doprinos ovom povećanju dalo je povećanje cena snabdevanja električnom energijom, gasom, parom i klimatizacije za 10.2 odsto, prerade hrane za 5.2 odsto, proizvodnje papira za 11.3 odsto, proizvodnje drveta za 7.4 odsto i ostalog. Isto tako, ITG je zabeležio porast od 3.4 procenta, što predstavlja ubrzanje rasta u poređenju sa 0.6 procenata u prethodnoj godini. Povećanje ovog indeksa uglavnom je diktirano povećanjem plata u građevinarstvu od 14.1 odsto, povećanjem cena transporta i energije od 7.2 i 10.2 odsto, respektivno, kao i povećanjem cena materijala od 1.8 odsto. U međuvremenu, samo su cene mašina zabeležile pad od 0.2 procenta.

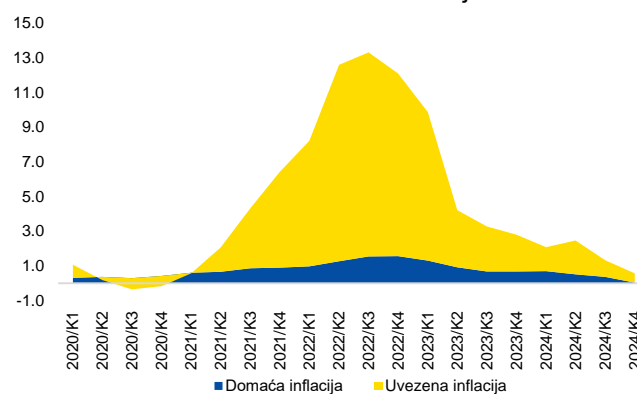
Prognoze CBK-a ukazuju da se očekuje da će ukupna stopa inflacije u zemlji biti oko 3.3 procenta u 2025. godini. Pad cena hrane i nafte na međunarodnim tržištima mogao bi da ublaži inflatorne

Grafikon 5. Bazna i ukupna inflacija

Izvor: KAS i CBK proračuni (2025)

Grafikon 6. Domaća i uvezena inflacija

Izvor: KAS i CBK proračuni (2025)

pritiske. Međutim, zadovoljavanje dodatnih potreba za električnom energijom, geopolitičke tenzije, trgovinska ograničenja i klimatski uslovi mogu uticati na veću inflaciju.

1.3.3 Preduzeća

Promet preduzeća, prema podacima ATK, povećan je za 4.6 odsto u 2024. godini. Trgovinski sektor, zajedno sa sektorom prerađivačke industrije, čini dva ekonomska sektora sa najvećim učešćem u prometu ukupnih preduzeća (48.8 odsto i 13.0 odsto, respektivno). Tokom 2024. godine, promet u ova dva sektora je porastao. U trgovinskom sektoru prosečan rast je bio 6.2 odsto, dok je u proizvodnom sektoru bio niži, sa povećanjem od 3.3 odsto.

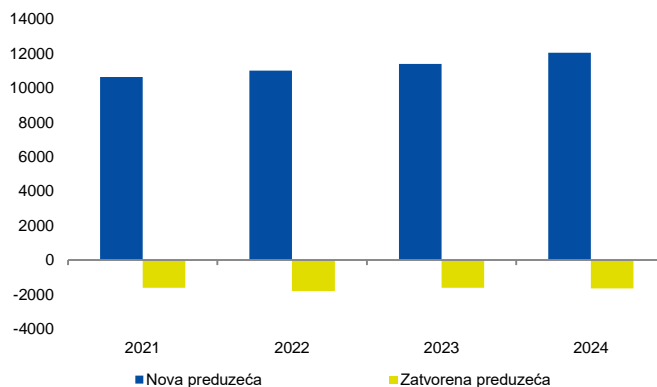
Što se tiče registracije preduzeća, više preduzeća je registrovano i zatvoreno u 2024. godini u poređenju sa 2023. godinom. Broj novoregistrovanih preduzeća bio je 12,051, što predstavlja povećanje od 5.6 procenata u poređenju sa 2023. godinom, dok je zatvoreno 1.637 preduzeća, odnosno 2.2 procenta više nego u 2022. godini (vidi Grafikon 7). Trgovinski sektor ostaje sektor sa najvećim brojem registrovanih preduzeća, koji predstavlja 24.7 odsto ukupnog broja novoregistrovanih preduzeća, zatim slede proizvodni sektor sa 11.2 odsto, građevinski sektor sa 11.0 odsto, profesionalne delatnosti sa 9.9 odsto, ugostiteljstvo sa 8.5 odsto itd. (vidi Grafikon 8). U poređenju sa 2023. godinom, u trgovinskom sektoru registrovano je 222 preduzeća više, u proizvodnom sektoru 187, a u građevinskom sektoru 161. Sektori sa najmanjim brojem registrovanih preduzeća u poređenju sa 2023. godinom bili su sektor hotelijerstva sa 37 preduzeća manje, sektor obrazovanja sa 28, sektor snabdevanja električnom energijom sa 25 i sektor nekretnina sa 21 preduzećem manje.

1.3.4. Tržište rada

Stopa učešća radne snage u 2024. godini iznosila je 43.2 procenta, što predstavlja povećanje od 2.5 procentnih poena u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, ovaj nivo se smatra relativno niskim, zbog značajnog dela stanovništva u relativno mladoj dobi (učenici, studenti), kao i obeshrabrenih radnika i ljudi koji ne traže aktivno posao.

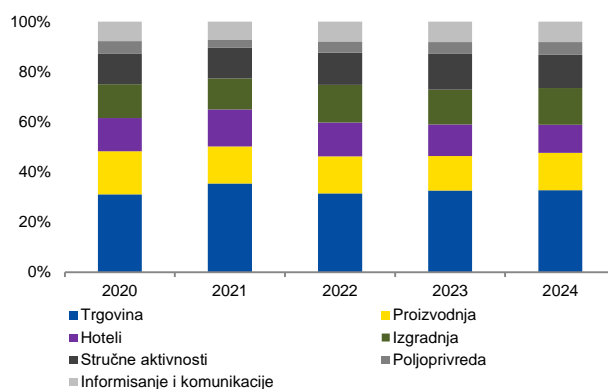
Prema Anketi o radnoj snazi KAS-a, prosečna stopa zaposlenosti u 2024. godini iznosila je 38.6 odsto, što predstavlja godišnji porast od 2.3 procentna poena. Stopa zaposlenosti bila je viša među muškarcima, sa 55.9 odsto, što ukazuje na godišnji porast od 2.5 procentnih poena u poređenju sa prethodnom godinom. U međuvremenu, procenat zaposlenih žena bio je 21.2 odsto, što predstavlja godišnji porast od 1.4 procentna poena u poređenju sa 2023. godinom.

Grafikon 7. Registracija preduzeća

Izvor: KAS (2025)

Grafikon 8. Struktura novih preduzeća

Izvor: KAS (2025)

odsto,

Takođe, prema podacima iz pomenute ankete, stanovništvo starosti 35-44 godine ima najveću stopu zaposlenosti (51.1 odsto), dok starosna grupa 15-24 godine (prema kategorizaciji KAS-a) ima najnižu stopu zaposlenosti (19.4 odsto). Po nivou obrazovanja, najviša stopa zaposlenosti je među radnom snagom sa višim obrazovanjem, a zatim slede oni sa srednjim obrazovanjem.

Takođe, diktirana strukturom privrede, stopa zaposlenosti bila je najviša u sektoru trgovine (19.5 odsto zaposlenih), zatim u građevinskom sektoru (12.6 odsto), proizvodnom sektoru (10.6 odsto), sektoru obrazovanja (8.8 odsto) itd. U poređenju sa 2023. godinom, podaci pokazuju povećanje učešća zaposlenih u građevinskom i proizvodnom sektoru, dok je učešće zaposlenih u sektoru trgovine bilo niže.

Zvanična statistika tržišta rada pokazuje da je prosečna stopa nezaposlenosti u 2024. godini bila 10.8 odsto, što je nešto niži nivo nego u prethodnoj godini (10.9 odsto). Na rodnoj osnovi, tržište rada na Kosovu karakteriše viša stopa nezaposlenosti među ženama (18.0 odsto) nego među muškarcima (7.7 odsto). Međutim, obrazovanje je poboljšalo izgleda na tržištu rada na Kosovu, gde je stopa nezaposlenosti najviša kod ljudi bez obrazovanja (oko 55.9 odsto), dok je najniža kod onih sa visokom stručnom spremom (6.5 odsto).

1.4. Fiskalni sektor

Tokom 2024. godine, fiskalni sektor je karakterisao značajan porast budžetskih prihoda i rashoda. Budžetski prihodi¹ dostigli su neto vrednost od 3.1 milijarde evra, što predstavlja godišnji porast od 11.0 odsto. Ovo povećanje je rezultat povećane ekonomske aktivnosti, poboljšanih procesa naplate prihoda i ojačanih aktivnosti protiv utaje poreza, što je doprinelo veoma niskom primarnom budžetskom deficitu (-0.1 odsto kao procenat BDP-a).

U kategoriji poreskih prihoda, skoro sve komponente su zabeležile povećanje. Najveći porast zabeležen je kod prihoda od indirektnih poreza, koji su dostigli vrednost od 2.3 milijarde evra, što predstavlja povećanje od 10.6 odsto u odnosu na 2023. godinu. Prihodi od direktnih poreza zabeležili su porast od 5.5 odsto, dostigavši vrednost od 517.2 miliona evra. U međuvremenu, neporeski prihodi su porasli za 26.5 odsto, dostigavši 337.7 miliona evra.

Budžetski rashodi² su povećani za 8.3 odsto, dostigavši 3.1 milijardu evra. Kategorija koja je zabeležila najveći porast bili su kapitalni izdaci, sa 16.7 odsto ili vrednošću od 654.7 miliona evra. Tekući rashodi su povećani za 6.3 procenta, dostigavši vrednost od 2.5 milijardi evra. U kategoriji tekućih rashoda, rashodi za plate su povećani za 10.0 odsto, dostigavši vrednost od 843.7 miliona evra, dok su državni rashodi za robu i usluge (uključujući i opštinske) povećani za 7.8 odsto, dostigavši vrednost od 491.0 milion evra. Subvencije i transferi su povećani za 3.3 procenta, dostigavši vrednost od 1.1 milijardu evra.

Javni dug je u 2024. godini dostigao 1.74 milijarde evra, što predstavlja povećanje od 4.6 odsto u odnosu na prethodnu godinu. Uprkos tome, procenat javnog duga u odnosu na BDP smanjen je na 16.5 odsto, sa 17.5 odsto u 2023. godini. Zbog povećanja likvidnosti Vlade, domaći javni dug smanjen je za 0.8 odsto, dostigavši 962.2 miliona evra, dok je spoljni javni dug povećan za 12.2 odsto, dostigavši 777.2 miliona evra, odnosno 44.7 odsto ukupnog javnog duga.

Iznos objavljen na aukcijama tokom 2024. godine dostigao je vrednost od 270 miliona evra ili 86.2 odsto više u poređenju sa 2023. godinom. Primljeni iznos bio je 253.6 miliona evra, ili 137.3 odsto više nego u 2023. godini. Potražnja za investicijama u državne obveznice i zapise takođe je bila veća za 165.3 odsto u poređenju sa 2023. godinom. Prosečna kamatna stopa na hartije od vrednosti

¹ Budžetski prihodi ne uključuju prihode od državnih zaduživanja.

² Finansijske isplate nisu uključene u budžetske rashode.

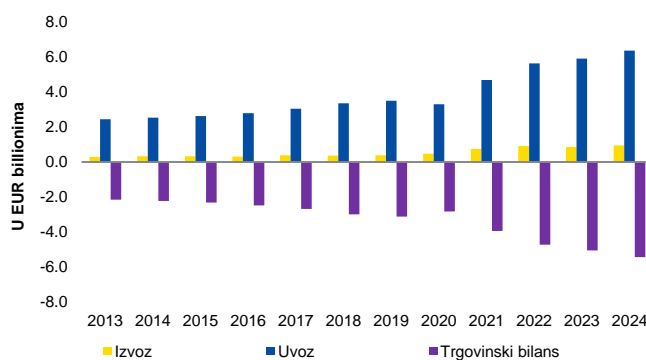
Vlade Kosova porasla je, dostigavši 3.86 odsto, u poređenju sa 3.35 odsto u 2023. godini. Strukturu hartija od vrednosti Vlade Kosova u 2024. godini uglavnom su dominirale hartije od vrednosti sa rokom dospeća od pet godina, koje su činile 35.8 odsto ukupnih hartija od vrednosti. Ovo je značajna promena u odnosu na prošlogodišnju strukturu, kada su trogodišnje hartije od vrednosti činile 51.5 odsto ukupnih hartija od vrednosti.

1.5. Spoljni sektor

Platni bilans u 2024. godini karakterisao je povećanje deficita na tekućem i finansijskom računu u poređenju sa prethodnom godinom, dok je saldo kapitalnog računa zabeležio smanjenje pozitivnog salda. Na povećanje deficita tekućeg računa uticalo je pogoršanje trgovinskog bilansa robe, kao jedne od određujućih kategorija, a delimično i pad pozitivnog salda sekundarnih dohotaka. S druge strane, sektori usluga i primarnog dohotka imali su pozitivan uticaj na ukupni deficit tekućeg računa, ali taj uticaj nije bio dovoljan da se izbegne njegovo povećanje.

Deficit tekućeg računa dostigao je 914.8 miliona evra, ili 8.9 odsto BDP-a, što predstavlja godišnji rast od 25.4 odsto. Na ovu ekspanziju je uglavnom uticalo povećanje trgovinskog deficita robom, koji je porastao za 7.1 odsto, dostigavši vrednost od 4.9 milijardi evra, kao i blago smanjenje sekundarnog dohotka od 1.9 odsto, koji je smanjen na 2.0 milijarde evra. Međutim, ovo produbljanje deficita delimično je nadoknađeno povećanjem pozitivnog bilansa usluga, koji se proširio za 9.9 odsto i dostigao 1.8 milijardi evra, kao i poboljšanjem bilansa

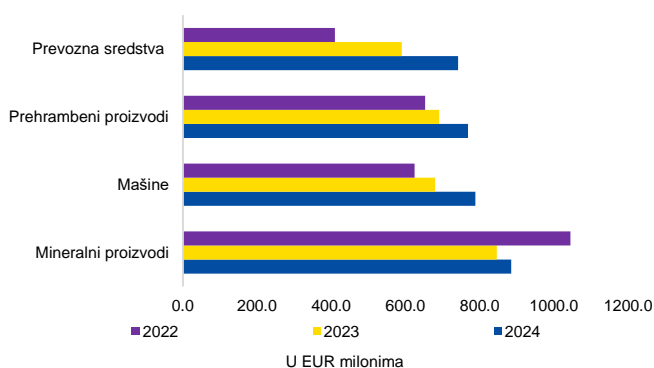
Grafikon 9. Izvoz, uvoz i trgovinski bilans robe

Izvor: KAS (2025)

Izvoz robe dostigao je 943.6 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 9.3 procenta (vidi Grafikon 9). Ovaj rast je uglavnom podržan pozitivnim učinkom u nekoliko sektora, pri čemu je izvoz osnovnih metala, kao najvažnija kategorija, zabeležio povećanje od 22.6 odsto, dostigavši 220.9 miliona evra, pod uticajem povećanja potražnje za metalima na međunarodnim tržištima. Nakon metala, izvoz robe je takođe zabeležio povećanje kod proizvoda od plastike i gume, dostigavši 119.8 miliona evra ili 2.9 odsto godišnjeg rasta. Izvoz

Grafikon 10. Izvoz robe, po kategorijama

Izvor: CBK (2025)

prehrambenih proizvoda povećan je za 13.9 procenata i dostigao je vrednost od 105.6 miliona evra (vidi Grafikon 10). Sa geografske perspektive, Zapadni Balkan ostaje glavni partner Kosova, sa 45.4 odsto ukupnog izvoza, a Albanija i Severna Makedonija su glavne destinacije. Dok zemlje EU čine 33.1 odsto ukupnog izvoza, a Nemačka je glavna destinacija. Iako je struktura izvezene robe ostala geografski koncentrisana, čini se da je Kosovo zadržalo geografsku raspodelu izvoza robe na ukupno 148 zemalja.

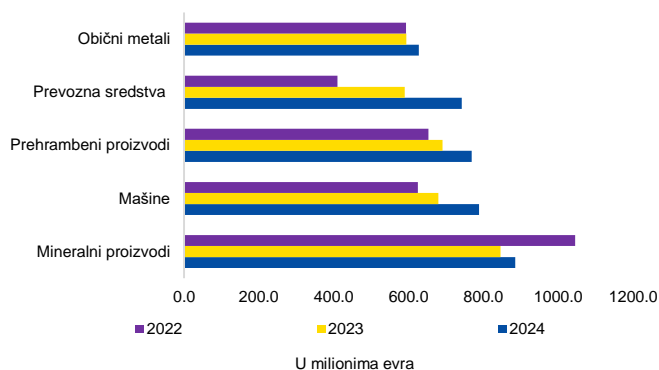
Vrednost ukupnog uvoza robe tokom 2024. godine dostigla je 6.4 milijarde evra ili 61.8 odsto BDP-a, što predstavlja godišnji porast od 7.8 odsto. Ovo povećanje se uglavnom pripisuje povećanju domaće tražnje, što se ogledalo u povećanju količine i težine uvezene robe, koje su porasle za 6.7 odnosno 6.8 procenata. Struktura uvozne robe ostala je nepromenjena, a dominiraju mineralni proizvodi, mašine i prehrambeni proizvodi (vidi Grafikon 11). Većina uvezene robe bili su remeđani proizvodi, sa 45.1 odsto ukupnog uvoza, dok roba široke potrošnje ima manji udeo, 33.8 odsto. Učešće kapitalnih dobara i dalje ostaje nisko, na 11.1 odsto, ali je zabeležilo godišnji rast od 17.2 odsto. Uvoz robe i dalje zadržava istu geografsku strukturu, sa 44.7 odsto robe uvezene iz zemalja EU, 14.4 odsto iz Turske, 13.4 odsto iz zemalja regiona i 11.9 odsto iz Kine.

Bilans usluga dostigao je 1,8 milijardi evra (17.4 odsto BDP-a), što predstavlja godišnji rast od 9.9 odsto. Međutim, ovaj rast je bio sporiji u poređenju sa rastom od 18,7 procenata u 2023. godini, uglavnom vođen povećanim uvozom usluga. Izvoz usluga je povećan za 13.4 odsto, dostigavši vrednost od 3.4 milijarde evra, uz glavni doprinos turističkih usluga, koje su porasle za 9.9 odsto i dostigle 2.4 milijarde evra. Dinamika u ovoj kategoriji uglavnom odražava potrošnju dijaspore na Kosovu, ali i povećanje broja putnika i letova u odnosu na prethodnu godinu. Na rast izvoza usluga uticale su i računarske, informacione i telekomunikacione usluge, za 21.8 odsto, dostigavši vrednost od 348.4 miliona evra. Isto tako, ostale poslovne usluge su doprinele značajnim povećanjem od 32.9 procenata, dostigavši vrednost od 261,2 miliona evra. S druge strane, uvoz usluga je zabeležio povećanje od 17,7 odsto, uglavnom od putničkih usluga, koje su povećane za 18,7 odsto, dostigavši 742,8 miliona evra, odnosno 47,2 odsto ukupnog uvoza usluga. Na ovaj trend je uticala liberalizacija viznog režima sa zemljama EU, što je podstaklo povećanje putovanja u inostranstvo. Isto tako, uvoz transportnih usluga zabeležio je značajan porast od 25,8 odsto, dostigavši 339,8 miliona evra. Rast izvoza IT usluga i drugih poslovnih usluga je važan pokazatelj transformacije sektora usluga i diverzifikacije izvoza. Međutim, značajno povećanje uvoza moglo bi negativno uticati na ukupni bilans usluga.

Bilans primarnog dohotka u 2024. godini dostigao je vrednost od 215.4 miliona evra, što predstavlja povećanje od 8.3 procenta. Naknade za povrede na radu značajno su doprinele ovom poboljšanju, sa godišnjim povećanjem od 22.1 odsto, dostigavši 412.9 miliona evra. S druge strane, bilans prihoda od investicija nastavio je negativan trend, beležeći negativan saldo od 201.4 miliona evra, kao rezultat povećanja negativnog salda direktnih investicija, uglavnom pod uticajem novoinvestiranih dobitaka.

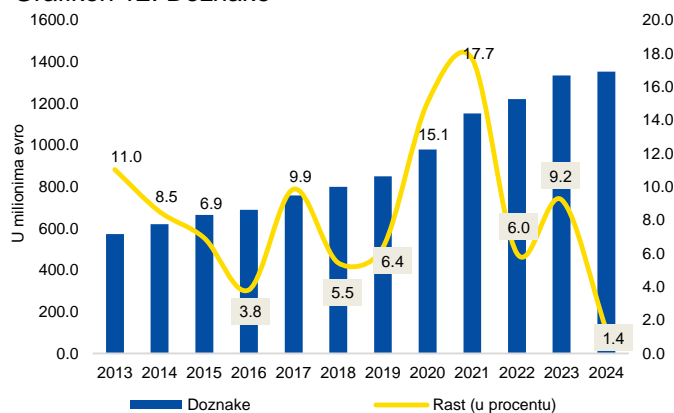
Doznake, kao jedan od glavnih izvora sekundarnih prihoda, dostigle su vrednost od 1.35 milijardi evra, ili 13.1 odsto BDP-a, što predstavlja sporiji rast od 1.4 odsto u poređenju sa rastom od 9.2 odsto u 2023. godini (vidi Grafikon 12). Ovo usporavanje može biti posledica ekonomske nesigurnosti i još uvek visoke inflacije u zemljama u kojima

Grafikon 11. Uvoz robe po kategorijama

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 12. Doznake

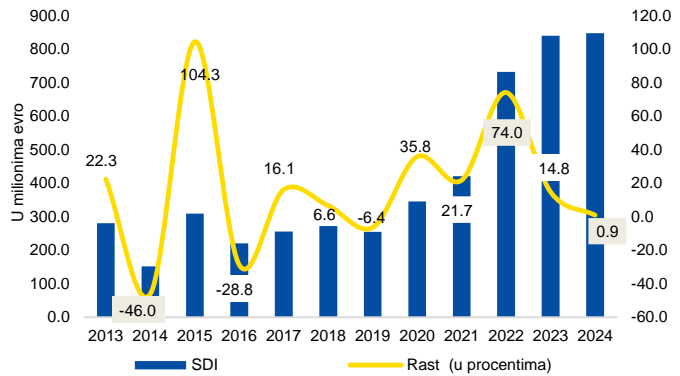

Izvor: CBK (2025)

kosovska dijaspora živi i radi, što smanjuje njihovu mogućnost slanja doznaka. Nemačka i Švajcarska i dalje su glavni izvori doznaka, sa 56.2 odsto ukupnih doznaka, a slede ih SAD i druge zemlje EU-a. Doznake putem formalnih kanala, kao što su banke i agencije za transfer novca, zabeležile su godišnji rast od 2.0 odsto, dok su doznake putem neformalnih kanala ostale na istom nivou kao i prošle godine.

U okviru finansijskog računa, direktne direktne investicije su dostigle 847,4 miliona evra (8,2 odsto BDP-a) i zabeležile su sporiji rast od 0.9 odsto, u poređenju sa rastom od 14,8 odsto u 2023. godini (vidi Grafikon 13). Sektor nekretnina i dalje dominira, sa 76.5 odsto ukupnih stranih direktnih investicija, beležeći povećanje od 25.4 odsto i dostižući vrednost od 648.6 miliona evra, uglavnom pod uticajem rasta cena nekretnina i velike potražnje za nekretninama. Tri glavne zemlje iz kojih dolaze direktne direktne investicije su Nemačka sa 23.7 odsto ukupnih direktnih direktnih investicija, Švajcarska sa 22.2 odsto i SAD sa 10.4 odsto. S druge strane, direktne investicije stanovnika Kosova u inostranstvu zabeležile su značajan porast, dostigavši 224.3 miliona evra, što je godišnji porast od 18.1 odsto. Ove investicije su uglavnom bile usmerene ka sektoru nekretnina u zemljama regiona, što odražava diverzifikaciju kapitala i rastuću potražnju za investicijama van Kosova.

Grafikon 13. Strane direktne investicije

Izvor: CBK (2025)

II. Aktivnost CBK u 2024. godini

1. Finansijska stabilnost

1.1. Finansijski sektor

Finansijski sistem u zemlji nastavio je dalje da se širi tokom 2024. godine, beležeći ubrzani godišnji rast imovine (vidi Grafikon 14) ³. Imovina finansijskog sistema u decembru 2024. godine dostigla je 12.75 milijardi evra, odnosno godišnje povećanje od 14.8 odsto u odnosu na 12.4 odsto u prethodnoj godini. Glavni doprinos širenju finansijskog sistema i dalje daje ubrzani rast bankarskog sektora, koji predstavlja sektor sa najvećim učešćem u okviru finansijskog sistema, sa udelom od 67.1 odsto u decembru 2024. godine.

Penzioni fondovi i finansijske pomoćne institucije takođe su okarakterisani ubrzanim rastom, dok su sektori osiguranja i mikrofinansiranja zabeležili sporiji godišnji rast u poređenju sa prethodnom godinom.

Broj finansijskih institucija do kraja 2024. godine dostigao je 139 sa 136 godinu dana ranije. Tokom ove godine dodata su četiri finansijska posrednika, dok je jedna banka sa stranim kapitalom dobrovoljno prekinula svoju bankarsku delatnost.

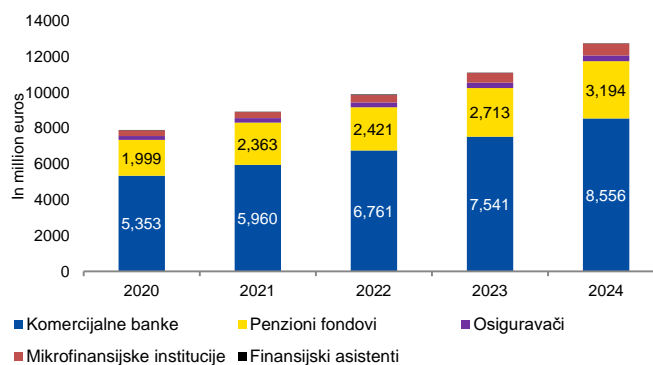
1.2. Aktivnosti u oblasti finansijske stabilnosti

U funkciji svog primarnog cilja, održavanja finansijske stabilnosti, CBK je intenzivirala praćenje i procenu sistemskih rizika kroz strukturiran i kontinuiran pristup. Ovaj proces je obuhvatao identifikaciju i procenu rizika u redovnim mesečnim, kvartalnim, šestomesečnim i godišnjim intervalima, oslanjajući se na dubinske kvalitativne i kvantitativne analize, izradu makroekonomskih i finansijskih scenarija, kao i kalibraciju modela koji se bave cikličnim, strukturnim i međusektorskim dimenzijama sistemskog rizika.

Ovaj sveobuhvatni pristup zasnovan na riziku i podacima, koji kombinuje analitičke modele i praktično iskustvo kako bi se identifikovali i procenili rizici koji mogu imati direktan uticaj na finansijsku stabilnost Kosova, pomogao je u informisanju javnosti o stanju finansijskog sistema, povećanju transparentnosti i stimulisanju stručne debate o izazovima i perspektivama finansijskog sektora u zemlji.

U kontinuiranom nastojanju da unapredi ove analitičke kapacitete u skladu sa globalnim dešavanjima u ovoj oblasti, CBK je poboljšala modele za makroekonomske prognoze i makroprudencijalno stres testiranje. U saradnji sa Međunarodnim monetarnim fondom (MMF), revizija makroprudencijalnog modela stres-testa je završena 2024. godine, što će ojačati institucionalni proces kreiranja politika jačanjem analitičkih kapaciteta za procenu rizika i testiranje otpornosti sektora na potencijalne rizike po finansijsku stabilnost.

Grafikon 14. Vrednost aktive finansijskog sistema Kosova

Izvori: CBK (2025)

³ Neki od podataka finansijskog sektora predstavljenih u ovom izveštaju uključuju nerevidirane podatke koji se mogu promeniti nakon eventualnih korekcija i biće odraženi u periodičnim publikacijama CBK.

Takođe, tokom 2024. godine, CBK je postigla napredak u transformaciji svog makroekonomskog modela u integrisaniji makroekonometrijski model. Ovaj model će služiti kao osnova za makroekonomske projekcije i za scenarije ozbiljnih stres testova, doprinoseći održavanju makrofinansijske stabilnosti.

U interesu transparentnosti i brzog informisanja javnosti, CBK je nastavila da objavljuje svoje redovne izveštaje. Izveštaj o finansijskoj stabilnosti ostaje ključna publikacija koja odražava stabilnost finansijskog sistema i analizu makroekonomskih i finansijskih kretanja u zemlji. Kvartalne ekonomske procene pružaju pregled ključnih makroekonomskih i finansijskih dešavanja u sektoru. Takođe, Mesečni izveštaj o informacijama o finansijskom sistemu sumira ključne indikatore finansijskog sektora i objavljuje se mesečno.

CBK nastavlja da sprovodi Anketu o bankarskim kreditima na Kosovu (KBLS) na kvartalnoj osnovi, što pomaže u razumevanju dešavanja u bankarskom sektoru i služi kao važan doprinos za prognoziranje ekonomskog rasta i makroekonomskih i finansijskih indikatora. Štaviše, u skladu sa svojim obaveznim ciljem, CBK takođe uključuje odeljak o očekivanjima banaka u vezi sa domaćim cenama, dok se podaci o inflacionim očekivanjima objavljuju na zvaničnoj veb stranici CBK, zajedno sa vremenskim serijama osnovne inflacije.

1.2.1. Sprovođenje makroprudencijalnih mera

Odbor makroprudencije, kao savetodavno telo CBK-a sa mandatom da prati, modelira i analizira dinamiku sistemskih rizika za kreiranje makroprudencijalne politike, sastao se četiri puta u vezi sa makroprudencijalnom politikom tokom 2024. godine. U skladu sa preporukama MCC-a, na sastanku održanom 5. septembra 2024. godine, Izvršni odbor CBK odobrio je implementaciju dva makroprudencijalna instrumenta:

1. Pozitivan neutralni kontraciklični kapitalni dodatak na nivou od 2.0% rizično ponderisane aktive banaka. Odluka je stupila na snagu 1. oktobra 2024. godine, sa punim periodom adaptacije do 30. juna 2025. godine.
2. Dodatak kapitala za ostale sistemski važne institucije (O-SII) na nivou do 1.5% rizično ponderisane aktive banaka, u zavisnosti od nivoa sistemskog značaja svake banke. Odluka je stupila na snagu 1. oktobra 2024. godine, sa punim periodom adaptacije do 30. juna 2025. godine.

Ovi dodaci kapitalu primenjuju se pored minimalnih nivoa kapitala utvrđenih Uredbom o adekvatnosti kapitala banaka i moraju se ispuniti kapitalom običnih kapitalnih tier 1 (CET1). Sprovođenju ovih mera prethodila je detaljna analiza potrebe za takvim merama i procena njihovih potencijalnih efekata na bankarski sektor i ekonomiju u celini. U kontekstu operacionalizacije makroprudencijalnog okvira, CBK je takođe pokrenula dopunu/izmenu Uredbe o adekvatnosti kapitala, kako bi se uključila posebna poglavlja o makroprudencijalnim slojevima kapitala.

Preduzete mere predstavljaju važan korak u jačanju otpornosti sektora da upravlja cikličnim i strukturnim rizicima u privredi.

2. Finansijski nadzor

2.1. Nadzorne aktivnosti bankarskog sektora

Tokom 2024. godine, aktivnosti nadzora bankarskog sektora sprovedene su u skladu sa mandatom za održavanje finansijske stabilnosti i obezbeđivanje stabilnog funkcionisanja bankarskog sistema. U tom smislu, CBK je nastavila da sprovodi pristup nadzora zasnovan na riziku, koji se fokusira na identifikovanje i procenu najznačajnijih rizika koji mogu uticati na finansijsko zdravlje pojedinačnih banaka i sistema u celini.

Ovaj pristup se sprovodi u skladu sa Priručnikom za nadzor banaka zasnovan na riziku, koji opisuje metodologiju za planiranje, sprovođenje i dokumentovanje kontrola, kao i za određivanje potrebnih nadzornih mera.

U bankama su sprovedene tri potpune kontrole na licu mesta, putem kojih su procenjene ključne komponente profila rizika svake banke, uključujući kreditni rizik, rizik likvidnosti, tržišni rizik i operativni rizik.

Tabela 3. Broj inspekcija u bankama, tokom 2024. godine

INSTITUCIJE	Vrsta ispita
Banka	3 kompletna ispitivanja

Izvor: CBK (2025)

Tokom potpunih inspekcija banaka na licu mesta, procenjeni su profil rizika banaka, interno upravljanje, sklonost banaka ka preuzimanju rizika, njihove prakse upravljanja rizicima, a praćena je i sprovođenje preporuka koje su proistekle iz prethodnih inspekcija CBK-a.

Posebna pažnja je posvećena praksi upravljanja kreditnim rizikom, s obzirom na činjenicu da ovaj rizik predstavlja glavnu komponentu kojoj su izložene banke koje posluju na kosovskom finansijskom tržištu. Visoka izloženost kreditnom riziku proizilazi iz same prirode bankarske aktivnosti, gde kreditiranje čini najveći deo portfolija imovine banaka. U tom kontekstu, CBK je dala prioritet kapacitetu banaka da efikasno identifikuju, mere, prate i upravljaju kreditnim rizikom, fokusirajući se na politike odobravanja kredita i naknadno upravljanje kreditima.

Tokom ispitivanja na licu mesta, detaljno su analizirani profil kreditnog portfolija, sektorska struktura i izloženost prema fizičkim i pravnim licima, kako bi se identifikovali najosetljiviji sektori i procenila spremnost banaka da reaguju na moguće promene u ekonomskom okruženju.

Tokom godine rešavana su pitanja vezana za rizik koncentracije u okviru kreditnog rizika, obezbeđujući usklađenost sa zakonskim okvirom uz pozitivan doprinos finansijskoj stabilnosti zemlje.

Pored toga, Centralna banka će pažljivo pratiti spoljne makroekonomske događaje poput rata u Ukrajini, kao i domaće i regionalne faktore poput rastuće inflacije i rastućih cena u građevinskom i energetsom sektoru, zbog potencijalnog uticaja koji oni mogu imati na kvalitet imovine bankarskog sektora. Ovi faktori mogu uticati na sposobnost zajmoprimaca da ispune svoje finansijske obaveze, što će se pažljivo pratiti u okviru makroprudencijalnog nadzora, pored mikroprudencijalnog nadzora.

Rizik likvidnosti je bio još jedna suštinska komponenta nadzorne procene, zbog bržeg rasta obima kredita u bankarskom sektoru u poređenju sa rastom depozita. Ovu dinamiku prati primetno

povećanje konkurencije između banaka za privlačenje depozita, kroz ponudu viših kamatnih stopa, posebno na oročene depozite.

Ovaj ekspanzivni pristup povećanju baze finansiranja zasnovane na depozitima može imati srednjoročne posledice po troškove finansiranja, kao i po strukturu i stabilnost izvora likvidnosti. U tom smislu, CBK je pažljivo procenila kratkoročnu i dugoročnu likvidnost banaka, kroz indikatore kao što su LCR (koeficijent pokrivenosti likvidnosti) i NSFR (koeficijent neto stabilnog finansiranja), i analizirala je moguće scenarije tržišnih tenzija kako bi procenila sposobnost banaka da izdrže neočekivane šokove za svoje izvore finansiranja.

CBK će nastaviti da produbljuje procene ova dva rizika tokom 2025. godine, sa posebnim fokusom na sistemske banke, one koje pokazuju ubrzane stope rasta ili koje pokazuju znake pogoršanja profila rizika u kvalitetu portfolija ili strukturi finansiranja.

Ovaj dvostruki fokus je u skladu sa naporima CBK da održi stabilan, dobro kapitalizovan i zaštićen bankarski sistem od neočekivanih šokova, u skladu sa međunarodnim nadzornim i regulatornim standardima.

Pored kontrola na licu mesta, tokom cele 2024. godine vršeno je redovno i sistematsko praćenje finansijskog učinka banaka, kroz analizu redovnih izveštaja dostavljenih CBK-u. Ovaj proces je poslužio kao ključni instrument za ranu identifikaciju potencijalno rizičnih događaja, pomažući u određivanju prioriteta nadzora i izradi godišnjih planova ispitivanja.

U kontekstu daljeg unapređenja nadzornog okvira i kako bi se on uskladio sa najboljim međunarodnim praksama, Odeljenje za bankarski nadzor, uz tehničku podršku Međunarodnog monetarnog fonda (MMF), započelo je proces prelaska sa CAMELS modela na SREP model (Proces nadzornog pregleda i evaluacije). Ova promena predstavlja strateški korak ka jačanju nadzornih analitičkih kapaciteta i integrisanju pristupa zasnovanog na riziku u sve komponente procene banaka.

SREP model pruža strukturiraniji i sveobuhvatniji okvir, koji uključuje procenu poslovnih modela, sistema internog upravljanja, ključnih rizika (npr. kreditnih, operativnih, tržišnih i rizika likvidnosti), kao i adekvatnost kapitala i likvidnosti svake banke u odnosu na njihov profil rizika. Trenutno se razvijaju detaljne smernice i metodologije koje će obezbediti potpunu i usklađenu implementaciju ovog modela u skladu sa praksama Evropskog bankarskog organa (EBA) i Bazelskog komiteta za bankarski nadzor.

Istovremeno, u saradnji sa FINSAC-om (centrom za tehničku pomoć koji podržava Svetska banka), CBK je pokrenula projekat proširenja okvira izveštavanja kroz implementaciju FINREP-a (Finansijskog izveštavanja) i COREP-a (Zajedničkog izveštavanja). Ovaj projekat ima za cilj usklađivanje standarda finansijskog i regulatornog izveštavanja sa standardima Evropske unije, poboljšavajući kvalitet, sadržaj i uporedivost podataka između finansijskih institucija i nadzornih organa.

Kroz implementaciju okvira FINREP/COREP, CBK će imati detaljnije i standardizovane podatke dostupne za sve banke u zemlji, što će omogućiti detaljniju analizu tržišnih rizika i trendova. Ovo će značajno ojačati kapacitet ranog upozoravanja, kao i značajno poboljšati efikasnost nadzora.

Ove reforme predstavljaju ključne stubove transformacije nadzornog okvira Centralne banke i njene pripreme za izazove i standarde tržišta koje je sve više povezano sa evropskim finansijskim sistemom. Na ovaj način, CBK gradi robusniji, brži i harmonizovaniji nadzorni sistem sa modernim nadzornim zahtevima.

Kao rezultat razumnog nadzornog pristupa, zajedno sa stalno poboljšanim regulatornim okvirom usklađenim sa međunarodnim standardima, bankarski sektor na Kosovu nastavlja da pokazuje visoku stabilnost, budući da je dobro kapitalizovan i likvidan, sa visokim kvalitetom aktive i

finansijskim indikatorima koji pokazuju kontinuiranu otpornost u izazovnom makroekonomskom okruženju.

2.1.1 Zatvaranje finansijskih institucija

Centralna banka Republike Kosovo je 2024. godine osnovala Odeljenje za oporavak i zatvaranje koje će delovati kao organ za zatvaranje banaka i filijala stranih banaka koje posluju u Republici Kosovo. Kao organ za rezoluciju, CBK ima ovlašćenje da preduzme rane i brze intervencione mere kada se smatra da je banka propala ili je verovatno da će propasti, sa ciljem obezbeđivanja kontinuiteta kritičnih funkcija, minimiziranja uticaja propasti banke na finansijsku stabilnost i zaštite javnih sredstava.

Kao organ za zatvaranje, Centralna banka Republike Kosovo, prilikom sprovođenja instrumenata za zatvaranje i vršenja ovlašćenja za zatvaranje, teži sledećim ciljevima:

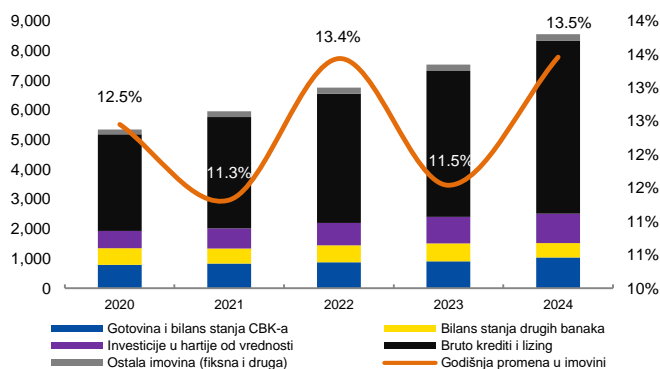
- Obezbeđivanje kontinuiteta kritičnih bankarskih funkcija;
- Sprečavanje značajnih negativnih uticaja na finansijsku stabilnost, posebno sprečavanjem širenja rizika, zaštitom tržišne infrastrukture i održavanjem tržišne discipline;
- Zaštita javnih sredstava minimiziranjem vanredne finansijske podrške od države;
- Zaštita osiguranih deponenata, u skladu sa Zakonom br. 03/L-2016 (izmenjenim i dopunjenim s vremena na vreme); I
- Zaštita sredstava i imovine klijenata.

Odeljenje za zatvaranje, kao posebna funkcija unutar CBK, je operativno nezavisno i jasno odvojeno od ostalih nadzornih funkcija. Kao takvo, ovo Odeljenje ima odvojenu liniju direktnog izveštavanja od Odeljenja za bankarski nadzor i drugih nadzornih funkcija CBK.

Aktiva

Krajem 2024. godine, aktiva bankarskog sektora dostigla je 8.56 milijardi evra, što predstavlja ubrzani godišnji rast od 13.5 procenata u odnosu na 11.5 procenata godinu dana ranije (videti Grafikon 15). Kreditna aktivnost je obeležila ubrzanje trenda rasta i bila je glavna stavka koja je uticala na širenje aktive bankarskog sektora u zemlji (Tabela 4). Stavka gotovine i saldo sa CBK-om, kao druga kategorija sa najvećim učešćem u imovini sektora, zabeležila je ubrzanje godišnji rast. U međuvremenu, kao rezultat usporavanja rasta investicija na stranim tržištima, kategorija hartija od vrednosti zabeležila je sporiji godišnji rast. Konkretno, gotovina i stanje na računu Centralne banke (CBK) zabeležili su godišnji porast od 13.4 procenta u odnosu na 3.9 procenata u prethodnoj godini. U međuvremenu, investicije u hartije od vrednosti zabeležile su usporavanje rasta, na 10.8 procenata sa 19.0 procenata u prethodnoj godini (vidi Grafikon 15).

Grafikon 15. Glavne stavke imovine bankarskog sektora, u milionima evra

Izvor: CBK (2025)

Stepen koncentracije na bankarskom tržištu ostao je na sličnom nivou ove godine, sa blagim trendom rasta kod nekih od indikatora koncentracije. Imovina pet najvećih banaka neznatno je

povećala svoj udeo na 79.5 odsto ukupne imovine sektora sa 78.7 odsto u prethodnoj godini. Takođe, tri najveće banke su neznatno povećale svoju koncentraciju na tržištu, na 52.7 odsto sa 52.3 odsto pre godinu dana. Dobrovoljna likvidacija banke sa stranim kapitalom doprinela je smanjenju učešća stranih banaka za 0.7 procentnih poena, pavši na 83.6 odsto na kraju 2024. godine. Herfindal-Hiršmanov indeks (HHI)⁴ za aktivu bankarskog sektora dostigao je 1,412.5 poena sa 1,391.6 poena prošle godine.

Tabela 4. Struktura aktive bankarskog sektora

Opis	2020		2021		2022		2023		2024	
	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)
Gotovina i bilans stanja CBK-a	790.6	14.8%	839.9	14.1%	877.4	13.0%	911.8	12.1%	1,034.3	12.1%
Bilans stanja komercijalnih banaka	562.2	10.5%	496.1	8.3%	575.2	8.5%	600.0	8.0%	493.2	5.8%
Hartije od vrednosti	584.3	10.9%	685.0	11.5%	752.1	11.1%	895.0	11.9%	991.8	11.6%
Bruto krediti	3,246.6	60.6%	3,748.6	62.9%	4,348.5	64.3%	4,913.8	65.2%	5,813.4	67.9%
Fiksna imovina	116.4	2.2%	127.4	2.1%	136.1	2.0%	149.5	2.0%	161.4	1.9%
Ostala imovina	53.2	1.0%	62.7	1.1%	71.4	1.1%	71.0	0.9%	62.2	0.7%
Ukupno	5,353.4	100%	5,959.6	100%	6,760.6	100.0%	7,541.1	100.0%	8,556.3	100.0%

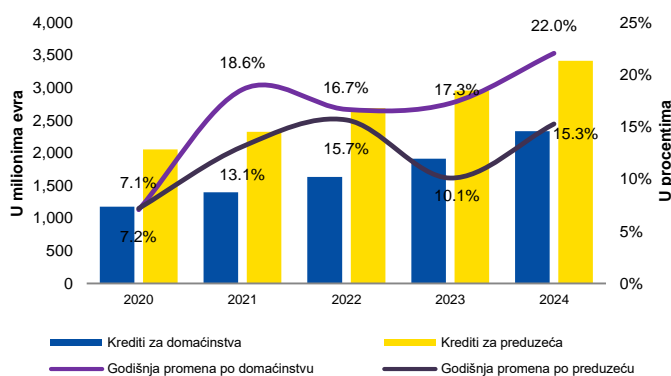
Izvor: CBK (2025)

KREDITI

Na kraju 2024. godine, ukupan iznos kredita dostigao je 5.81 milijardi evra, što predstavlja godišnji rast od 18.3 procenta, ubrzan za 5.3 procentna poena u poređenju sa prethodnom godinom. Ubrzani trend rasta je vođen značajnim širenjem kreditiranja i domaćinstvima i nefinansijskim korporacijama (vidi Grafikon 16). Rezultati Ankete o bankarskim kreditima (ABK) pokazuju da je na dinamiku kreditiranja tokom 2024. godine uglavnom uticala povećana potražnja za kreditima, praćena izvesnim ublažavanjem uslova kreditiranja.

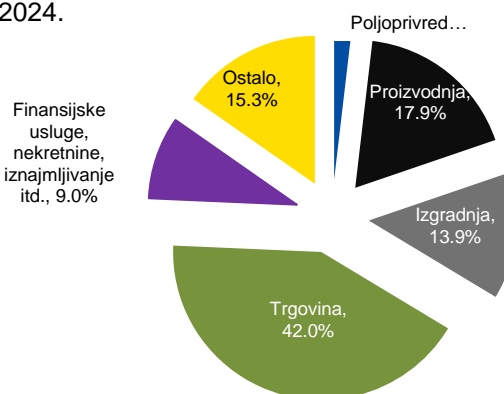
Glavni doprinos širenju kreditiranja dao je segment nefinansijskih preduzeća, koji i dalje dominira u ukupnoj strukturi kreditiranja. Drugu godinu zaredom, ovaj sektor je povezan sa većim rastom zaliha kredita sa kratkoročnim rokovima dospeća u poređenju sa onima sa dugoročnim rokovima dospeća. Međutim, segment domaćinstava raste bržom stopom, brže povećavajući svoj udeo u ukupnom sektorskom kreditiranju, a ovaj rast prati veće povećanje zaliha dugoročnih kredita sa rokom dospeća. Pored ukupnog rasta

Grafikon 16. Krediti preduzeća i domaćinstava

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 17. Udeo kredita po ekonomskim sektorima, 2024.

Izvor: CBK (2025)

⁴ Herfindal-Hiršmanov indeks (HHI) je broj koji pokazuje koliko je tržište koncentrisano: što je broj veći, manje kompanija kontroliše to tržište i manja je konkurencija.

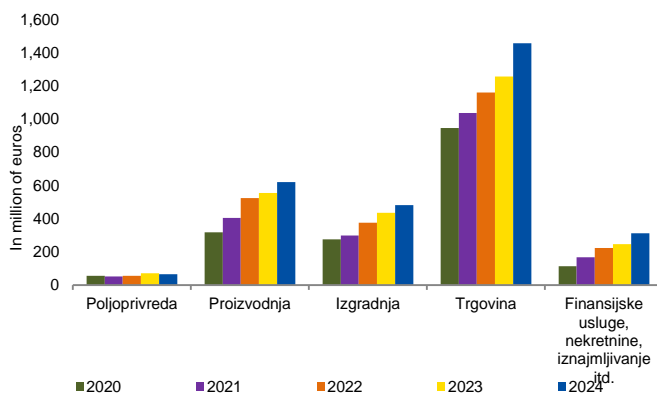
kreditiranja, tokom 2024. godine došlo je i do povećanja finansijske inkluzije, posebno u broju novih zajmoprimaca. Prema podacima Kosovskog kreditnog registra (KKR), broj novih zajmoprimaca u 2024. godini dostigao je 23 hiljade, što predstavlja godišnji porast od 6.8 odsto u poređenju sa godišnjim porastom od 2.0 odsto u 2023. godini.

Kreditni nefinansijskim korporacijama zabeležili su godišnji rast od 15.3 odsto, što je 5.2 procentna poena više nego u prethodnoj godini, dostigavši vrednost od 3.41 milijarde evra. Na ovu dinamiku u kontekstu kreditiranja finansijskih institucija uticao je visok rast novih investicionih kredita, posebno u drugoj polovini godine. Kreditna aktivnost nefinansijskih korporacija, po ekonomskim sektorima, karakterisana je ubrzanim rastom u određenim sektorima kao što su veleprodaja, finansijske usluge i proizvodnja, uprkos činjenici da je ekonomska aktivnost ovih sektora zabeležila usporavanje realnog rasta. U međuvremenu, kreditiranje poljoprivrednog sektora je opalo, uprkos povećanju ekonomske aktivnosti u ovom sektoru. Konkretnije, sektor veletrgovine je zabeležio godišnji porast stanja kredita od 16.0 procenata i nastavlja da bude kategorija sa najvećim doprinosom dinamici kredita preduzećima, zbog svog dominantnog udela od 42,0 procenta (videti Grafikon 17). Isto tako, sektori finansijskih usluga i proizvodnje zabeležili su ubrzani godišnji rast od 26.7 odsto i 11.9 odsto, respektivno. Dok su građevinski i poljoprivredni sektori okarakterisani usporavanjem rasta na 10.6 procenata sa 15.9 procenata, respektivno, sa godišnjim padom od 9.2 procenta u poređenju sa rastom od 25.8 procenata u prethodnoj godini (videti Grafikon 18).

Novi krediti nefinansijskim korporacijama tokom 2024. godine zabeležili su visok godišnji rast od 18,3 procenta sa 7.1 procenta u istom periodu prethodne godine, dostigavši vrednost od 1.43 milijarde evra (videti Grafikon 19). Na ovaj razvoj događaja uglavnom je uticao rast novih investicionih kredita, koji su zabeležili povećanje od 42,2 procenta u odnosu na 3,6 procenata godinu dana ranije. U okviru ovih kredita, krediti sektoru usluga i industrije karakterisani su rastom, od 51,4 odsto i 50,5 odsto, respektivno. U međuvremenu, krediti za neinvesticione svrhe smanjeni su za 10,5 procenata u odnosu na povećanje od 15,6 procenata godinu dana ranije, i kao rezultat toga imali su negativan doprinos rastu ukupnih novih kredita nefinansijskim korporacijama.

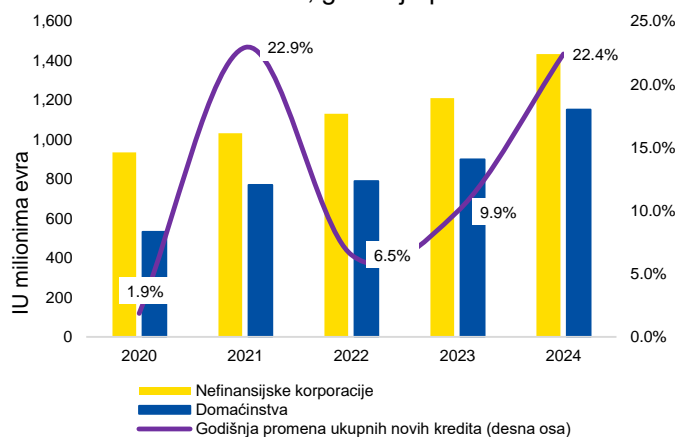
Obim kredita domaćinstvima u 2024. godini zabeležio je godišnji rast od 22,0 procenta sa 17,3 procenta u prethodnoj godini, pod uticajem širenja potrošačkih i hipotekarnih kredita. Glavni doprinos ovom rastu dali su novi potrošački krediti, koji su ubrzali stopu rasta na 27,1 odsto sa 23,2 odsto godinu dana ranije. Takođe, novi hipotekarni krediti zabeležili su pozitivan zaokret u

Grafikon 18. Stanje kredita po ekonomskim sektorima

Source: CBK (2025)

Grafikon 19. Novi krediti, godišnja promena

Izvor: CBK (2025)

poređenju sa prošlom godinom, zabeleživši godišnji rast od 37,9 odsto u odnosu na pad od 11,3 odsto u prethodnoj godini. Uz povećanje stanja kredita stanovništvu, njihova struktura ročnosti se postepeno menjala, sve više se orijentišeći ka kreditima sa dužim rokovima dospeća i većim iznosima. Konkretno, kategorija „preko 10 godina“ proširila je svoje učešće na 36,7 procenata, što je 2,3 procentna poena više nego pre godinu dana, a u poređenju sa pre pet godina povećala se za 20,6 procentnih poena. Međutim, dominantna kategorija je i dalje bila kategorija dospeća „5 do 10 godina“, sa udelom od 42,9 procenata.

Prema podacima iz baze podataka RKR, novi krediti isplaćeni domaćinstvima u periodu januar-decembar 2024. godine imali su prosečnu vrednost od 10,3 hiljade evra i prosečan rok dospeća od 4,9 godina. Konkretnije, kada je reč o vrednosti novih kredita izdatih u ovom periodu, 34,5 odsto njih bilo je u rasponu od 10 do 30 hiljada evra, pozicionirajući se kao dominantna kategorija za domaćinstva. U međuvremenu, što se tiče broja isplaćenih kredita, ova kategorija je imala učešće od 18,5 procenata. Krediti u rasponu od 30-60 hiljada evra imali su udeo od 22,7 odsto u vrednosti ukupnih kredita i 5,7 odsto u broju. Krediti u vrednosti jednakoj ili većoj od 60 hiljada evra - koji uglavnom uključuju hipotekarne kredite i lizing - predstavljali su samo 1,9 odsto broja kredita, ali su imali udeo od 22,1 odsto u pogledu vrednosti. U međuvremenu, krediti vredni manje od 500 evra, koji uglavnom predstavljaju dug korišćen po kreditnim karticama, imali su udeo od 22,1 odsto u broju, dok su u vrednosti imali samo 0,86 odsto. Po ročnosti, dominantni po broju bili su krediti sa trajanjem od 3-5 godina, sa učešćem od 44,1 odsto. U međuvremenu, krediti sa rokovima dospeća od 5 do 10 godina predstavljali su 37,8 procenata ukupne vrednosti novih kredita isplaćenih domaćinstvima, što potvrđuje trend pomeranja ka finansiranju sa dužim rokovima i višim vrednostima .

Obaveze i sopstveni resursi

Finansiranje aktivnosti bankarskog sektora gotovo u potpunosti je podržano depozitima klijenata i kapitalom. U decembru 2024. godine, depoziti su imali udeo od 80,9 procenata u ukupnoj strukturi obaveza i kapitala sektora, što je za 0,4 procentna poena manje nego prethodne godine, uglavnom kao rezultat povećanja bilansne stanja komercijalnih banaka (Tabela 5). Sopstvena sredstva, koja čine sledeću komponentu sa najvećim učešćem, zabeležila su blago povećanje učešća na 11,6 procenata ili 0,2 procentna poena više nego u prethodnoj godini, uglavnom kao rezultat povećanja zadržane dobiti.

Tabela 5. Struktura obaveza bankarskog sektora

Opis	2020		2021		2022		2023		2024	
	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)
Bilans stanja drugih banaka	90.4	1.7%	113.2	1.9%	199.9	3.0%	183.8	2.4%	273.6	3.2%
Depoziti	4,360.7	81.5%	4,901.8	82.2%	5,553.3	82.1%	6,129.0	81.3%	6,923.5	80.9%
Ostali krediti	43.1	0.8%	39.1	0.7%	31.6	0.5%	33.3	0.4%	42.3	0.5%
Ostale obaveze	202.2	3.8%	220.1	3.7%	252.0	3.7%	287.5	3.8%	267.5	3.1%
Subordinirani dug	46.9	0.9%	42.3	0.7%	23.0	0.3%	45.0	0.6%	59.1	0.7%
Sopstvena sredstva	610.2	11.4%	643.1	10.8%	701.3	10.4%	862.4	11.4%	990.3	11.6%
Ukupne obaveze i sopstvena sredstva	5,353.4	100.0%	5,959.6	100.0%	6,760.6	100.0%	7,541.1	100.0%	8,556.2	100.0%

Izvor: CBK (2025)

Depoziti

U decembru 2024. godine, vrednost ukupnih depozita dostigla je 6.92 milijarde evra, što predstavlja godišnji porast od 13,0 odsto u odnosu na 10,4 odsto u prethodnoj godini. Značajan porast depozita, posebno tokom druge polovine godine, doprineo je povratku pozitivnog trenda rasta, za razliku od prethodne godine, koja je obeležila usporavanje rasta. Depoziti domaćinstava dominiraju strukturom ukupnih depozita, sa udelom od 65,1 odsto ukupnog portfolija u decembru 2024. (videti Grafikon 20).

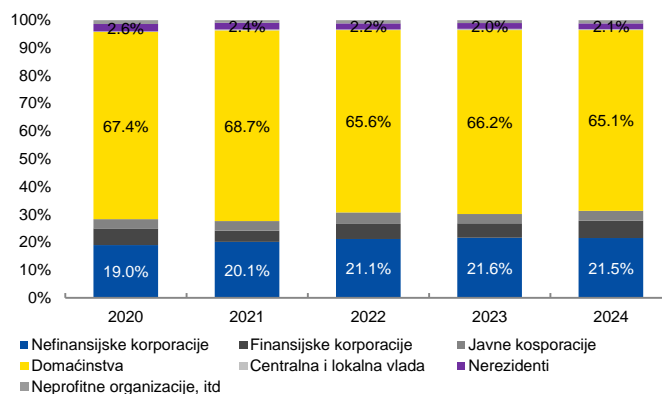
Ovi depoziti su zadržali gotovo isti nivo rasta kao i prošle godine, odnosno povećanje od 11,1 odsto u odnosu na 11,3 odsto u prethodnoj godini. Depoziti nefinansijskih preduzeća zabeležili su godišnji rast od 12,3 procenta sa 12,9 procenata. U međuvremenu, depoziti ostalih finansijskih korporacija i javnih korporacija zabeležili su ubrzani godišnji rast od 34,2 procenta i 20,6 procenata, odnosno povećanje u odnosu na prethodnu godinu od 28,4 i 32,4 procentna poena, respektivno. Na ovaj razvoj događaja uglavnom su uticali veliki deponenti, koji predstavljaju značajan udeo u rastu u ovim kategorijama, posebno iz sektora penzionih fondova, osiguravajućih kompanija i energetskog sektora.

Što se tiče strukture depozita po ročnosti, povećanje kamatnih stopa u odnosu na prethodnu godinu dovelo je do toga da su oročeni depoziti povećali svoj udeo u ukupnim depozitima za 3,7 procentnih poena, dok su prenosivi i štedni depoziti smanjili svoj udeo za 1,9 i 1,8 procentnih poena, respektivno. Vrednost ukupnih novih depozita dostigla je 1,17 milijardi evra krajem decembra 2024. godine, što predstavlja godišnji porast od 34,8 odsto u odnosu na 11,3 odsto godinu dana ranije. Segment domaćinstava zabeležio je godišnji rast od 42,0 procenta u odnosu na 36,4 procenta u prethodnoj godini. Novi depoziti nefinansijskih korporacija takođe su zabeležili visok rast od 20,7 odsto nakon značajnog pada od 18,4 odsto u prethodnoj godini.

Kamatne stope

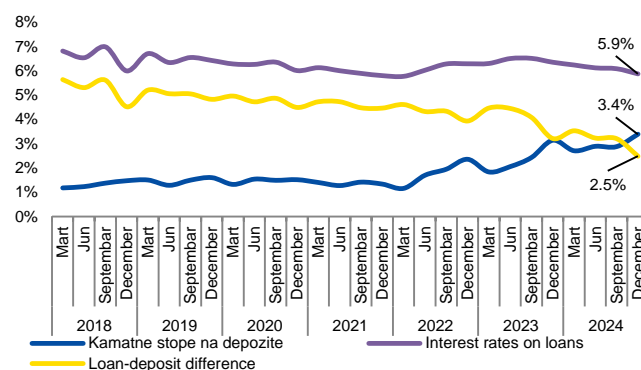
Kamatne stope na kredite bankarskog sektora u zemlji postepeno su opadale, pod uticajem dešavanja na globalnom nivou, gde je većina centralnih banaka ublažila svoju monetarnu politiku tokom 2024. godine. S druge strane, potreba za likvidnošću i finansiranjem povećane aktivnosti u okolnostima povećane međubankarske konkurencije doprinela je povećanju kamatnih stopa na depozite. U decembru 2024. godine, kamatna stopa na kredite pala je na 5,9 odsto sa 6,3 odsto godinu dana ranije. U međuvremenu, kamatna stopa na depozite dostigla je 3,4 procenta sa 3,1 procenta u prethodnoj godini. Kao rezultat smanjenja kamatnih stopa na kredite i povećanja kamatnih stopa na depozite, marža kamatnih stopa između kredita i depozita dostigla je najniži nivo u poslednjih nekoliko godina, paviši na 2,5 procentnih poena u decembru 2024. godine sa 3,2 procentna poena u decembru prethodne godine (videti Grafikon 21).

Grafikon 20. Struktura depozita, u procentima

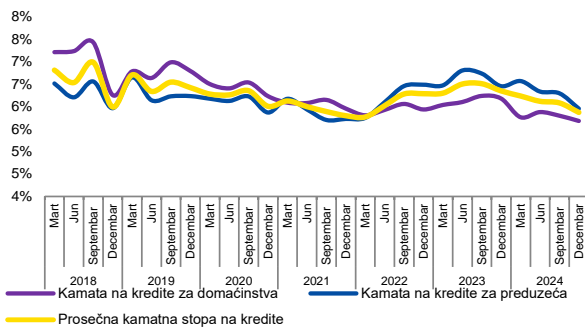
Izvor: CBK (2025)

Grafikon 21. Prosečna kamatna stopa na kredite i depozite

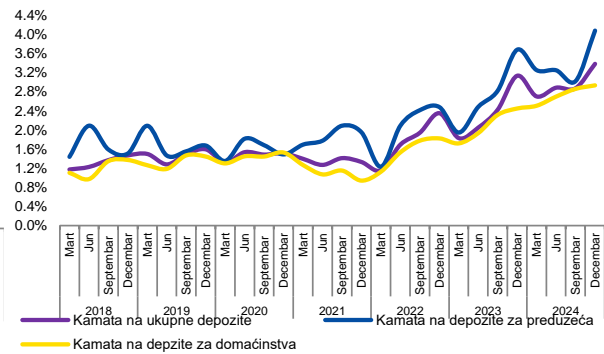
Izvor: CBK (2025)

Grafikon 22. Prosečna kamatna stopa na kredite domaćinstvima i preduzećima

Izvor: CBK (2025)

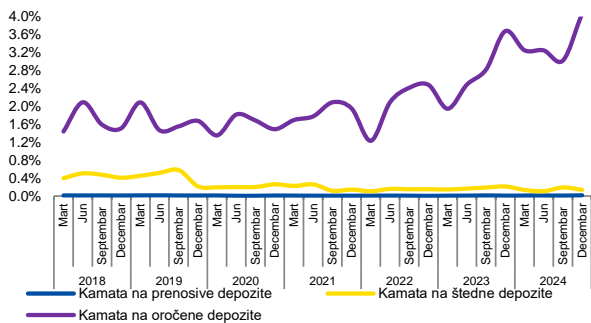
Grafikon 23. Prosečna kamatna stopa na depozite

Izvor: CBK (2025)

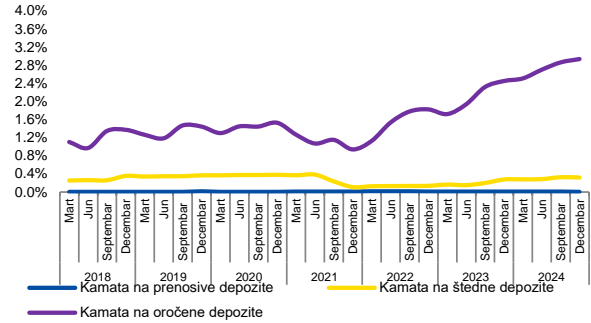
Prosečna kamatna stopa i na kredite nefinansijskim korporacijama i na kredite domaćinstvima smanjena je za 0.5 procentnih poena u odnosu na prethodnu godinu. Konkretno, kamatna stopa na kredite nefinansijskim korporacijama smanjena je na 6.0 procenata, dok je za domaćinstva smanjena na 5.7 procenata (videti Grafikon 22).

Grafikon 24. Prosečna kamatna stopa na depozite preduzeća, po kategorijama

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 25. Prosečna kamatna stopa na depozite domaćinstava, po kategorijama

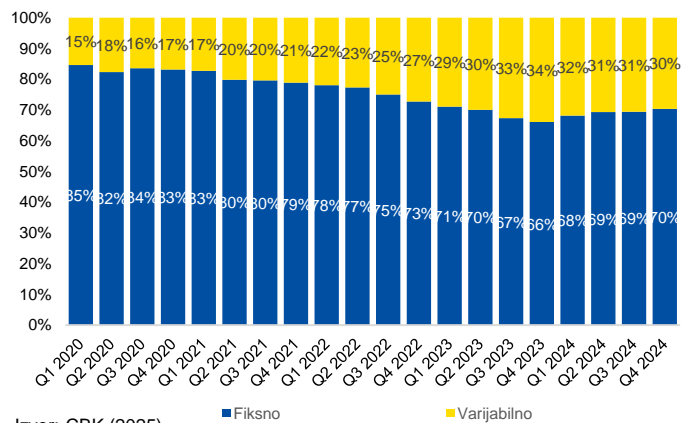

Izvor: CBK (2025)

U okviru NFK-a, najpovoljnije kamatne stope ponuđene su za sektor industrije i usluga, sa prosekom od 5.9 odsto. U međuvremenu, za domaćinstva, najpovoljnije kamatne stope primenjene su na hipotekarne kredite sa prosekom od 4.9 odsto, dok su potrošački krediti imali prosečnu kamatnu stopu od 6.0 odsto.

Kamatne stope na depozite dostigle su 3.4 odsto, što je povećanje od 0.2 procentna poena u odnosu na isti period prošle godine. U decembru 2024. godine, prosečna kamatna stopa na depozite za nefinansijske korporacije povećana je za 0.4 procentna poena na godišnjem nivou, dostigavši 4.1 odsto. Takođe, za domaćinstva, prosečna kamatna stopa je godišnje rasla za 0.5 procentnih poena, dostigavši 2.9 procenata (videti Grafikone 24 i 25).

Grafikon 26. Stanje kredita, po fiksnim ili varijabilnim kamatnim stopama (u procentima)

Izvor: CBK (2025)

Silazni trend stope Euribor-a uticao je na strukturu kredita po vrsti kamatne stope, čineći manje atraktivnim za banke da nude kredite sa promenljivom kamatnom stopom. Kao rezultat toga, na kraju 2024. godine, udeo kredita sa promenljivom kamatnom stopom smanjen je na 29.6 procenata, sa 33.9 procenata u istom periodu prošle godine (videti Grafikon 26).

Učinak bankarskog sektora

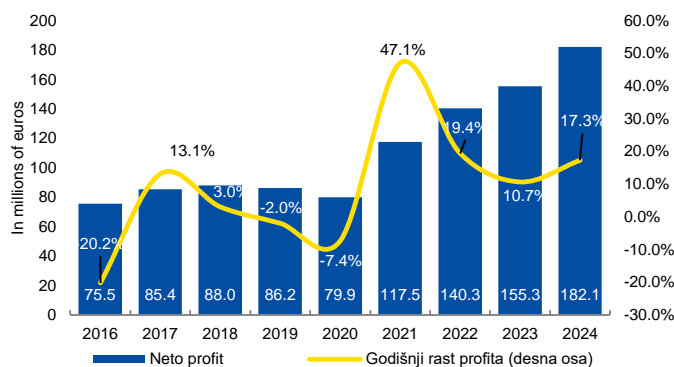
Na kraju 2024. godine, ukupna neto dobit sektora dostigla je 182.1 milion evra, što predstavlja ubrzani godišnji rast od 17.3 procenta u odnosu na 10.7 procenata u prethodnoj godini (videti Grafikon 27). Ovaj rezultat odražava veći rast prihoda u odnosu na sporiji rast rashoda (videti Grafikon 28).

Prihodi sektora su porasli za 15.7 odsto, dostigavši 503.3 miliona evra. Glavni doprinos povećanju prihoda dali su prihodi od kamata, koji su povećani za 18.1 odsto i predstavljali su 76.0 odsto ukupnih prihoda sektora. Uprkos ubrzanom rastu kreditiranja, pad prosečne kamatne stope na kredite tokom ovog perioda rezultirao je sporijim godišnjim rastom prihoda od kamata od kredita, odnosno povećanjem od 17.4 procenta sa 24.0 procenta u prethodnoj godini. Takođe, kao rezultat usporenog rasta investicija u hartije od vrednosti, prihodi od kamata u ovoj kategoriji usporili su se na 36.6 odsto sa 48.5 odsto.

Kategorija nekamtnih prihoda, koja se uglavnom sastoji od prihoda od naknada i provizija, zabeležila je porast od 8.4 procenta sa 3.2 procenta godinu dana ranije, dostigavši vrednost od 103.7 miliona evra na kraju decembra 2024. Međutim, uprkos ubrzanom godišnjem rastu, prihodi bez kamata zabeležili su godišnji pad učešća u ukupnim prihodima sektora na 20.6 procenata sa 22.0 procenta. To je rezultat većeg rasta prihoda od kamata u poređenju sa prihodima koji nisu od kamata.

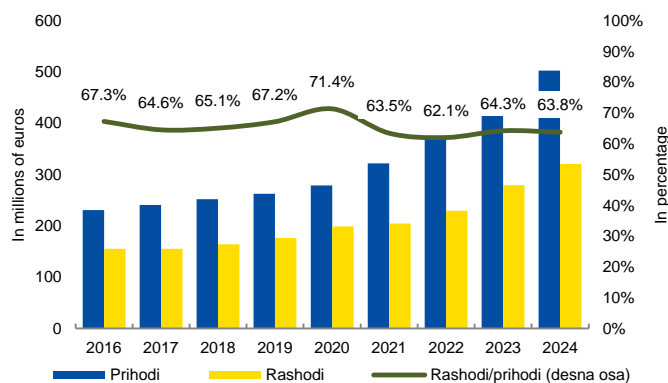
Rashodi bankarskog sektora dostigli su 321.2 miliona evra, što predstavlja usporavanje godišnjeg rasta na 14.9 odsto sa 21.5 odsto godinu dana ranije (videti Grafikon 28). Najveći doprinos povećanju ukupnih rashoda dali su opšti i administrativni troškovi, i troškovi kamata. Opšti i administrativni troškovi, sa učešćem od 57.1

Grafikon 27. Neto dobit bankarskog sektora, u milionima evra

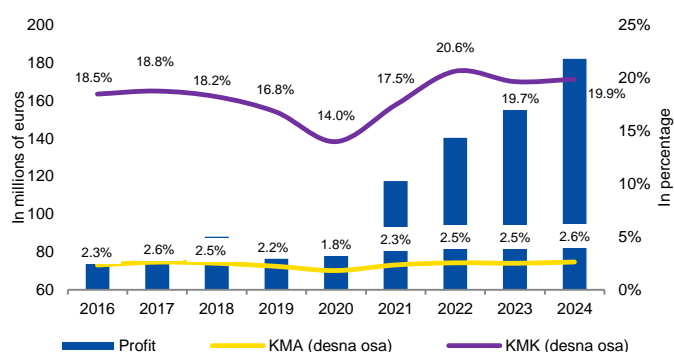
Izvor: CBK (2025)

Grafikon 28. Prihodi i rashodi bankarskog sektora

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 29. Pokazatelji profitabilnosti bankarskog sektora

Izvor: CBK (2025)

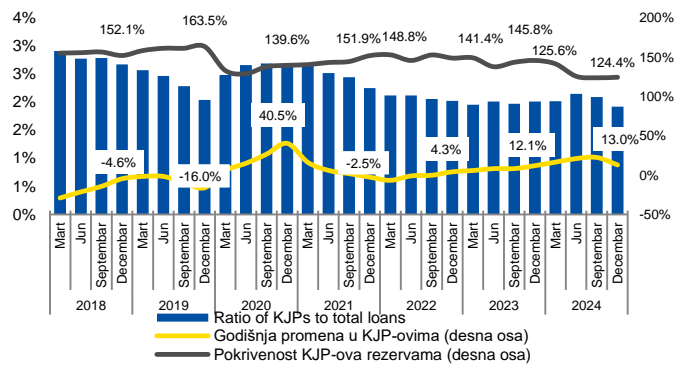
odsto, zabeležili su godišnji porast od 16.9 odsto, što je 0.9 procentnih poena više nego prethodne godine. U međuvremenu, troškovi kamata zabeležili su visok godišnji rast od 42.2 procenta, ali što je bilo 13.2 procentna poena niže nego prethodne godine. Veći porast ukupnih prihoda u poređenju sa porastom ukupnih rashoda rezultirao je time da je odnos rashoda i prihoda sektora bio niži u poređenju sa istim periodom prethodne godine (videti Grafikon 28). Indikatori profitabilnosti sektora takođe su zabeležili blagi porast: povraćaj na kapital dostigao je 19.9 odsto sa 19.7 odsto godinu dana ranije, a povraćaj na aktivu dostigao je 2.6 odsto sa 2.5 odsto (videti Grafikon 29).

Indikatori finansijskog zdravlja

Bankarski sektor u zemlji je nastavio da pokazuje stabilnost i održivost. Indikatore finansijskog zdravlja karakterisala je stabilnost, odnosno smanjenje problematičnih kredita i održavanje kapitala i likvidnosti iznad minimalnih regulatornih nivoa.

U okviru indikatora finansijskog zdravlja, koeficijent problematičnih kredita smanjen je na 1,9 odsto, odnosno smanjenje od 0,1 procentnih poena u odnosu na prethodnu godinu (videti grafikon 30). Pad ovog indikatora odražava veću stopu rasta ukupnog portfolija kredita u poređenju sa povećanjem vrednosti problematičnih kredita. U međuvremenu, pokrivenost rezervama za potencijalne gubitke po kreditima smanjena je na 124,4 procenta sa 145,8 procenta u istom periodu prethodne godine, kao rezultat pada vrednosti rezervi izdvojenih za pokriće kredita i bržeg rasta vrednosti problematičnih kredita.

Grafikon 30. Pokazatelji kvaliteta kreditnog portfelja i stopa rasta KJP-ova

Izvor: CBK (2025)

Stopa problematičnih kredita za segment nefinansijskih preduzeća smanjena je za 0.2 procentna poena, dok je za segment domaćinstava porasla za 0.1 procentni poen u odnosu na prethodnu godinu. Preciznije, koeficijent problematičnih kredita za nefinansijske korporacije smanjen je na 2.2 procenta, dok je za domaćinstva dostigao 1.5 procenta. Domaćinstva su drugu godinu zaredom karakterisala visok porast problematičnih kredita, što je povećanje od 34.4 procenta u odnosu na 36.1 odsto godinu dana ranije. Takođe, za segment nefinansijskih preduzeća, nenaplative ekspozicije su ubrzale stopu rasta na 6.5 procenta sa 5.0 procenta rasta u prethodnoj godini. Sektori usluga i trgovine zabeležili su godišnje smanjenje odnosa problematičnih kredita i kredita od 1.3 i 0.4 procentna poena, respektivno, što je rezultiralo stopama problematičnih kredita od 2.7 procenta za sektor usluga i 1.5 procenta za trgovinu. S druge strane, sektori koji su zabeležili godišnji rast vrednosti CFP-a bili su proizvodnja i poljoprivreda. Stopa KJP-ova dostigla je 2,9 odsto sa 2,2 odsto za proizvodni sektor i 6,6 odsto sa 4,8 odsto za poljoprivredni sektor.

Kapitalna pozicija na kraju 2024. godine ostala je nepromenjena na 17.4 procenta, što je stabilan nivo dve godine zaredom. Na ovaj razvoj stope kapitalizacije uticao je gotovo identičan godišnji rast rizično ponderisane aktive u odnosu na rast regulatornog kapitala. Konkretno, regulatorni kapital sektora na kraju četvrtog kvartala 2024. godine zabeležio je godišnji porast od 15.1 odsto u odnosu na 27.3 odsto godinu dana ranije. U međuvremenu, rizično ponderisana aktiva je ubrzala rast na 15.2 procenta sa 13.5 procenta u decembru 2023. godine, uglavnom kao rezultat kreditne aktivnosti: visokog rasta izloženosti prema pojedincima i malim i srednjim preduzećima, kao i hipotekarnih kredita sa nekretninama.

Indikatori likvidnosti i finansiranja, uprkos silaznom trendu, ostali su iznad minimalnih regulatornih nivoa. Koefficient pokrivaća likvidnosti (LCR) ostao je znatno iznad minimuma od 100 procenata koji je propisan propisima, naime na 210.9 procenata u decembru 2024. godine, ali je u poređenju sa istim periodom prethodne godine zabeležio pad od 68.9 procentnih poena. Visok nivo LCR-a dokazuje da banke drže dovoljno likvidne imovine da zadovolje svoje potrebe za odlivom (novčanim tokom) tokom perioda od 30 dana. Isto tako, neto koefficient održivog finansiranja (NSFR) smanjen je na 136.0 procenata sa 150.3 procenta u decembru 2023. godine, ali ostaje iznad regulatornog minimuma od 100 procenata, što sugerise da banke imaju dovoljno i održivo finansiranje za pokrivanje dugoročnih potreba za finansiranjem/likvidnošću. Štaviše, koefficient likvidnosti - izražen kao odnos likvidne imovine i kratkoročnih obaveza - zabeležio je godišnji pad od 2.0 procentnih poena, pavši na 32.7 odsto. To je rezultat izraženijeg godišnjeg povećanja kratkoročnih obaveza od 14.4 procenta u poređenju sa povećanjem likvidne imovine od 7.8 procenata. Takođe, veći rast kreditiranja u odnosu na depozite doprineo je povećanju odnosa kredita i depozita za 3.8 procentnih poena, dostigavši 84.0 odsto.

2.2. Nadzorne aktivnosti sektora osiguranja

Za 2024. godinu, CBK je nastavila svoje aktivnosti u obavljanju svojih dužnosti i odgovornosti u funkciji prudencijalnog nadzora sektora osiguranja. Delatnost nadzora se sprovodi putem nadzora na licu mesta - inspekcija i eksternog nadzora, odnosno sistema praćenja i analize finansijskih izveštaja. CBK je u potpunosti posvećena sprovođenju sveobuhvatnih i fokusiranih ispitivanja. Cilj inspekcija na licu mesta bio je da se proceni opšte stanje osiguravajućih institucija u vezi sa usklađenošću sa zakonima i propisima CBK, profilom rizika, uvek u funkciji zaštite osiguranika i održavanja finansijske stabilnosti institucija.

Klasifikacija osiguravača koji podležu inspekcijama zasniva se na nekoliko faktora, počevši od analize finansijskih izveštaja i indikatora, profila rizika osiguravača, uzimajući u obzir prethodno sprovedene inspekcije, broj nalaza i preporuka, žalbi osiguranika upućenih CBK-u, mišljenja o finansijskim izveštajima od strane eksternog revizora, kao i drugih relevantnih faktora. Ovi faktori su uticali na davanje prioriteta najrizičnijim institucijama koje će biti predmet naknadnih ispitivanja od strane CBK-a i, posledično, na povećanje nivoa efikasnog tekućeg nadzora.

Tabela 6. Broj inspekcija u sektoru osiguranja za 2024. godinu

Institucija	Vrsta ispita
Osiguravajuća	3 kompletna ispitivanja 2 fokusirana
Posrednička	2 kompletna ispita 1 fokusiran

Izvor: CBK (2025)

Tokom 2024. godine, CBK je nastavila sa implementacijom Priručnika za nadzor osiguravaoca zasnovan na riziku, koji predstavlja napredni konceptualni okvir vezan za nadzor. Ovo je u cilju usklađivanja sa savremenim principima nadzora osiguranja, proširenja i promocije rane identifikacije rizika kojima su osiguravači izloženi, kao i izrade preporuka za prudencijalni nadzor kako bi se očuvala sigurnost i finansijska stabilnost osiguravača.

Početkom 2024. godine, sprovedena je misija tehničke pomoći Međunarodnog monetarnog fonda sa ciljem daljeg unapređenja pristupa nadzora zasnovanog na riziku. Tokom 2024. godine, CBK je izvršila neophodne izmene/dopune Priručnika za nadzor zasnovan na riziku za osiguravaoce na osnovu preporuka Tehničke pomoći, kao i na osnovu najboljih nadzornih praksi, koje se mogu primeniti u finansijskim sistemima slične veličine i složenosti kao naš sistem. Pored

izmena/dopuna Priručnika, a sa ciljem unapređenja i povećanja fokusa ka pristupu zasnovanom na riziku, tokom 2024. godine, pripremljene su i smernice za procenu rizika i kontrolne funkcije, zajedno sa skalama intervencije zasnovanim na proceni rizika, čime se dodatno dopunjuje i jača nadzor zasnovan na riziku.

Tokom izveštajnog perioda, preduzet je niz nadzornih mera usmerenih na jačanje stabilnosti sektora osiguranja i unapređenje mehanizama upravljanja rizicima. Ove aktivnosti su sprovedene kroz redovnu analizu finansijskih pokazatelja, nadzorne posete na licu mesta, procenu ključnih funkcija i pregled prateće dokumentacije osiguravajućih društava.

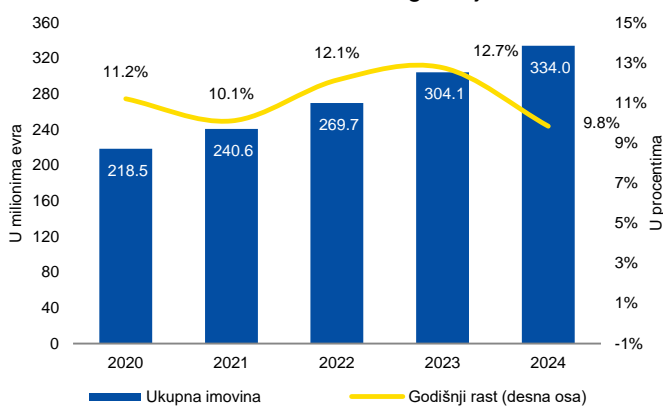
Iz ovog procesa, identifikovane su oblasti koje zahtevaju poboljšanje u vezi sa korporativnim upravljanjem, funkcionisanjem mehanizama interne kontrole i unapređenjem praksi upravljanja rizicima. U tom kontekstu, nadzorne mere su se fokusirale na pružanje praktičnih i primenljivih preporuka, sa ciljem povećanja efikasnosti u ključnim oblastima koje imaju za cilj ne samo rešavanje trenutnih izazova, već i stvaranje održivog okruženja za zdrav i dugoročan rast sektora.

CBK, uz podršku Svetske banke, intenzivno radi na omogućavanju lakše i efikasnije transformacije sa IFRS 4 na IFRS 17, kao i usvajanja Solventnosti II u skladu sa smernicama koje je prihvatila Svetska banka. Primena ovog standarda se ne posmatra samo kao obaveza poštovanja međunarodnih standarda, već kao suštinski stub za jačanje transparentnosti, doslednosti i uporedivosti u finansijskom izveštavanju sektora osiguranja.

2.2.1. Sektor osiguranja

Sektor osiguranja je nastavio da raste tokom 2024. godine, ali sporijim tempom u poređenju sa prethodnom godinom. Ukupna vrednost fakturisanih premija zabeležila je značajan godišnji porast, podržan uglavnom neživotnim osiguranjem. Izraženo kroz bruto fakturisane premije u odnosu na BDP, stopa posredovanja sektora dostigla je 1.64 procenta sa 1.51 procenta u 2023. godini. Slično tome, nivo gustine, meren kroz fakturisane premije po glavi stanovnika, dostigao je 104.9 evra sa 92.3 evra u 2023. godini.

Grafikon 31. Imovina sektora osiguranja

Izvor: CBK (2025)

Tržište osiguranja na Kosovu karakteriše niži stepen koncentracije u poređenju sa bankarskim i mikrofinansijskim tržištem. U poređenju sa prethodnim godinama, Herfindalov indeks⁵ za bruto fakturisane premije (GWP) u 2024. godini povećan je na 1000 poena sa 992. Isti indeks, izračunat na osnovu imovine na tržištu osiguranja, povećan je na 957 poena sa 954 poena na kraju 2023. godine. Istovremeno, indeks CR5⁶ za 2024. godinu, izračunat u odnosu na GWP za sektor osiguranja, rezultira sa 59,1 odsto sa 59,6 odsto u 2023. godini, dok, izračunat u odnosu na aktivu, rezultira sa 56,1 odsto sa 55,5 odsto u 2023. godini.

⁵ Herfindalov indeks se izračunava pomoću sledeće formule: $HI = \sum_{i=1}^n (s_i)^2$, gde S predstavlja udeo kompanije u ukupnoj imovini (bruto plaćenim premijama) tržišta osiguranja, n je ukupan broj institucija u odgovarajućem sektoru. Ako se indeks nalazi između 1.000 i 1.800 jedinica, nivo koncentracije u sektoru osiguranja se smatra prihvatljivim.

⁶ Indeks CR5 (Koficijent koncentracije 5 najvećih firmi) kombinuje tržišni udeo 5 osiguravača sa najvišim vrednostima imovine u odnosu na ukupnu aktivu sektora i godišnju procentualnu stopu (APR) u odnosu na ukupnu godišnju procentualnu stopu sektora.

Imovina sektora osiguranja predstavljala je 2,6 odsto ukupne imovine finansijskog sistema na kraju 2024. godine, u poređenju sa 2,7 u prethodnoj godini. Njihova vrednost je dostigla 334,5 miliona evra, što predstavlja godišnji rast od 10,0 procenata, 2,7 procentnih poena niže od godišnje stope rasta godinu dana ranije (videti grafikon 31). „Neživotno“ osiguranje je zabeležilo godišnji rast od 9,9 odsto i predstavljalo je 91,6 odsto ukupne imovine sektora na kraju 2024. godine. Dok je „životno“ osiguranje, koje čini preostali deo imovine, zabeležilo godišnji rast od 10,6 odsto.

U okviru ukupne aktive, depoziti u komercijalnim bankama zabeležili su najznačajniji rast, povećavajući svoj udeo u ukupnoj aktivni. Hartije od vrednosti Kosova, kao druga najveća kategorija, takođe su zabeležile godišnji rast. Sve ostale stavke bilansa stanja su se povećale, sa izuzetkom kategorije „investicije u nekretnine“ i „ostala imovina“ koje su se smanjile (videti Tabelu 7).

Što se tiče obaveza sektora, tehničke i matematičke rezerve čine dominantan deo sa ukupno 66,7 procenata, zatim slede kapital sa 24,7 procenata i ostale stavke bilansa stanja sa manjim učešćem (videti Tabelu 8). Vrednost osiguravajućeg kapitala značajno je porasla u poređenju sa prethodnom godinom, kao rezultat visokog profita ostvarenog u 2024. godini. Štaviše, poslovanje sa profitom petu godinu zaredom doprinelo je postepenom smanjenju gubitaka nasleđenih iz prethodnih godina. Kao rezultat toga, vrednost gubitaka akumuliranih tokom godina u sektoru smanjena je na 34,7 miliona evra sa 43,6 miliona evra u 2020. godini.

Tabela 7. Aktiva sektora osiguranja (u milionima evra)

Opis	2023	2024	Godišnja promena	Učešće 2023	Učešće 2024
Gotovina i depoziti kod CBK	4.4	4.7	8.3%	1.4%	1.4%
Depoziti kod komercijalnih banaka	140.9	163.4	16.0%	46.3%	48.8%
Hartije od vrednosti	50.9	53.0	4.2%	16.7%	15.8%
Kreditni i potraživanja	18.8	20.8	10.5%	6.2%	6.2%
Udeo reosiguravatelja u tehničkim rezervama	42.9	49.8	16.3%	14.1%	14.9%
Ulaganja u nekretnine	6.2	4.8	-23.0%	2.0%	1.4%
Ostala imovina	40.2	38.0	-5.4%	13.2%	11.4%
Ukupno tržište	304.1	334.5	10.0%	100.0%	100.0%

Izvor: CBK (2025)

Ukupna vrednost fakturisanih premija zabeležila je značajan godišnji porast od 14,7 odsto u odnosu na 9,4 odsto godinu dana ranije i dostigla je 168,1 milion evra. Strukturu fakturisanih premija i dalje dominiraju premije „neživotnog“ osiguranja koje su u decembru 2024. godine predstavljale 95,5 odsto ukupnih fakturisanih premija. Njihova vrednost dostigla je 160,4 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 14,7 u odnosu na 9,5 odsto godinu dana ranije. Povećanje vrednosti premije rezultat je povećanja obima prodatih polisa u 2024. godini, koji je dostigao 1,97 miliona polisa, što je godišnji porast od 33,1 odsto.

Tabela 8. Obaveze i kapital sektora osiguranja (u milionima evra)

Opis	2023	2024	Godišnja promena	Učešće 2023	Učešće 2024
Tehničke rezerve	201.3	223.2	10.9%	66.2%	66.7%
Ostale obaveze prema dobavljačima	23.2	23.5	1.1%	7.6%	7.0%
Ostale obaveze	4.6	5.3	15.2%	1.5%	1.6%
Ukupni kapital deoničara	75.1	82.5	9.9%	24.7%	24.7%
Ukupno tržište	304.1	334.5	10.0%	100.0%	100.0%

Izvor: CBK (2025)

Bruto fakturisane premije „neživotnog“ osiguranja i dalje dominiraju obavezne premije, sa udelom od 55,5 odsto, dok ostatak čine dobrovoljne premije. Proizvodi obaveznog osiguranja zabeležili su godišnji rast od 7,7 procenata, uglavnom pod uticajem proizvoda „AO“ (Tabela 9). Dok je, u okviru dobrovoljnog osiguranja, kategorija „nezgoda i zdravlje“, sa najvećim tržišnim udelom od 23,0 odsto, zabeležila godišnji rast od 27,6 odsto. Kategorija „opšta građanska odgovornost“ zabeležila je najveći godišnji rast od 43,9 procenata, ali ima nisko učešće od samo 1,1 procenat (Tabela 9).

Vrednost premija koje su osiguravaoci „života“ u 2024. godini dostigla je 7,6 miliona evra, što predstavlja 15,7 odsto veću vrednost u odnosu na 2023. godinu. Ove premije predstavljaju 4,5 odsto ukupne vrednosti bruto premija koje su osiguravači platili.

Isplaćeni zahtevi od strane sektora osiguranja, koji uključuje zahteve osiguravaoca i Kosovskog ureda osiguranja (KUO), zabeležili su godišnji porast od 7,8 odsto u odnosu na 11,1 odsto godinu dana ranije, dostigavši vrednost od 77,0 miliona evra na kraju 2024. godine. Od ukupnog iznosa isplaćenih zahteva, 69,4 miliona evra su zahtevi koje su isplatili osiguravači, dok je 7,6 miliona evra bilo zahtevi koje je isplatio KUO.

Tabela 9. Bruto fakturisane premije po klasama poslovanja (u milionima evra).

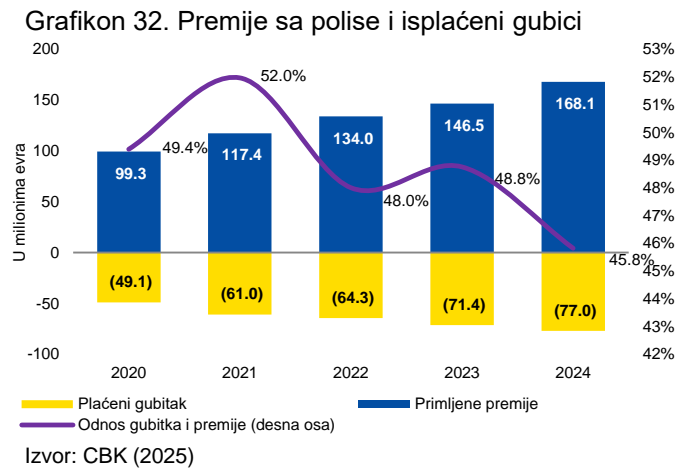
Aktivnost	2023	2024	Godišnja promena	Učešće: 2023	Učešće: 2024
<i>Ukupno neživotno</i>	<i>139.9</i>	<i>160.4</i>	<i>14.7%</i>	<i>95.5%</i>	<i>95.5%</i>
<i>Obavezno osiguranje</i>					
MTPL	69.2	75.6	9.2%	47.3%	45.0%
TPL+	4.1	4.7	14.6%	2.8%	2.8%
Granično osiguranje	9.2	8.6	-7.0%	6.3%	5.1%
<i>Dobrovoljno osiguranje</i>					
Nesreća i zdravlje	30.3	38.7	27.6%	20.7%	23.0%
Kasko	10.4	11.4	10.4%	7.1%	6.8%
Kredit i garancije	8.7	11.0	27.1%	5.9%	6.6%
Požar i druga materijalna šteta	6.6	8.3	26.0%	4.5%	5.0%
Opšta građanska odgovornost	1.3	1.9	43.9%	0.9%	1.1%
<i>Ukupno životno</i>	<i>6.6</i>	<i>7.6</i>	<i>15.7%</i>	<i>4.5%</i>	<i>4.5%</i>
Ukupno tržište	146.5	168.1	14.7%	100.0%	100.0%

Izvor: CBK (2025)

U međuvremenu, isplaćene štete od strane reosiguravača iznosile su 8,3 miliona evra, što čini 12,1 odsto ukupnog iznosa isplaćenih šteta od strane osiguravaoca.

Potraživanja neživotnog osiguranja ostaju dominantna, sa povećanjem udela sa 97,9 odsto na 98,2 odsto. Obavezno osiguranje (MTPL) i dalje ima najveći tržišni udeo, sa učešćem od 48,3 odsto. Kategorija „nesreće i zdravlje“ ima značajan porast učešća sa 21,9 procenata na 25,6 procenata, što odražava sve veći značaj ovog segmenta. Osiguranje imovine, uprkos velikom porastu prošle godine, značajno je opalo, smanjivši svoj udeo sa 9,1 procenta na 3,0 procenta (Tabela 10).

Vrednost isplaćenih šteta od strane osiguravaoca „života“ u 2024. godini pala je na 1,4 miliona sa 1,5 miliona evra godinu dana ranije, što predstavlja godišnji pad od 5,6 odsto u odnosu na povećanje od 29,5 odsto u 2023. godini. Ovaj pad se može pripisati padu isplaćenih šteta za podkategorije „život dužnika“ (otplata obaveza u slučaju smrti osiguranika, što banke uglavnom primenjuju za osiguranje kredita), kategoriju „život sa štednjom“ i „kombinovano životno“ (kombinacija osiguranja „života“ na određeni vremenski period sa mogućnošću produženja).

Odnos isplaćenih šteta i obračunatih premija u 2024. godini poboljšao se za 3,0 procentna poena u poređenju sa prethodnom godinom, pavši na 45,8 procenata (videti grafikon 32). Ovo je rezultat većeg rasta obračunatih premija u poređenju sa isplaćenim štetama (Tabele 10 i 11).

Tabela 10. Isplaćene štete, po klasi osiguranja (u milionima evra)

Aktivnost	2023	2024	Godišnja promena	Učešće: 2023	Učešće: 2024
Ukupno neživotno	70.0	75.6	8.1%	97.9%	98.2%
<i>Obavezno osiguranje</i>					
MTPL	34.4	37.2	8.3%	48.1%	48.3%
TPL+	0.3	0.3	7.3%	0.4%	0.4%
Granično osiguranje, FG, MoU	5.8	7.6	32.3%	8.1%	9.9%
<i>Dobrovoljno osiguranje</i>					
Nesreća i zdravlje	15.7	19.7	26.0%	21.9%	25.6%
Kasko	6.3	6.9	8.4%	8.9%	8.9%
Kredit i garancije	0.9	1.4	57.0%	1.3%	1.9%
Požar i druga materijalna šteta	6.5	2.3	-64.1%	9.1%	3.0%
Opšta građanska odgovornost	0.0	0.0	-100.0%	0.0%	0.0%
Ukupno životno	0.0	0.0	190.4%	0.0%	0.0%
Ukupno tržište	1.5	1.4	-5.6%	2.1%	1.8%
Ukupno market	71.4	77.0	7.8%	100.0%	100.0%

Izvor: CBK (2025)

2.2.2 Učinkovitost sektora osiguranja

Sektor osiguranja je završio 2024. godinu sa neto profitom od 14.7 miliona evra, u poređenju sa 11.0 miliona evra u prethodnoj godini (Tabela 11).

Tabela 11. Finansijski rezultat (u milionima evra)

Opis	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Neživotno osiguranje	-5.1	2.0	5.8	2.5	10.0	13.5
Životno osiguranje	0.5	0.3	0.5	-0.4	1.0	1.2
Ukupno tržište	-4.7	2.3	6.3	2.1	11.0	14.7

Izvor: CBK (2025)

Dobit ostvarena u 2024. godini rezultat je većeg rasta naplate od pisanih premija u poređenju sa sporijim rastom rashoda, naime „nastalih šteta“ i operativnih rashoda (koji uključuju troškove zaposlenih i administrativne troškove).

2.2.3 Finansijski pomagači

Sektor finansijskih pomagača predstavlja samo 0.1 odsto ukupne aktive finansijskog sistema, ali čini najveći broj finansijskih institucija u zemlji. U decembru 2024. godine, sektor je bio zastupljen sa ukupno 65 menjačnica i agencija za transfer novca u poređenju sa 61 u prethodnoj godini.

Vrednost sredstava finansijske pomoći na kraju 2024. godine dostigla je 15.0 miliona evra sa 13.3 miliona evra godinu dana ranije. Strukturu imovine finansijskih posrednika čine osnovna i ostala sredstva sa učešćem od 62,1 odsto. Dok se 33,1 odsto imovine sektora nalazi u komercijalnim bankama, preostali deo uključuje gotovinu. Sektor ima nizak nivo duga, sa samo 30,6 procenata obaveza i kapitala finansiranih različitim dužničkim proizvodima kao što su krediti, obaveze prema dobavljačima i druge obaveze. U međuvremenu, kapital čini oko 65,4 procenta ukupnih obaveza i kapitala sektora.

Sektor finansijskih pomagača je u 2024. godini zabeležio neto dobit od 0.3 miliona evra, što približno predstavlja prepolovljenje dobiti u odnosu na prethodnu godinu. Na ovu dinamiku je uticao veći porast rashoda u odnosu na prihode, koji su takođe povećani. Konkretno, prihodi su zabeležili godišnji porast od 7,9 procenata i dostigli su 8,0 miliona evra, uglavnom kao doprinos prihoda od usluga. U međuvremenu, vrednost rashoda je zabeležila godišnji porast od 13,2 odsto i dostigla 7,5 miliona evra, pod uticajem povećanja dve glavne komponente rashoda (lični rashodi su zabeležili godišnji porast od 48,0 odsto, a operativni rashodi sa godišnjim porastom od 14,6 odsto).

2.3. Nadzorne aktivnosti penzionog sektora

Radi održavanja održivosti penzionog sektora u zemlji, tokom 2024. godine sprovedene su aktivnosti na obavljanju dužnosti i odgovornosti nadzora penzionih fondova. Delatnost nadzora se sprovodi kroz nadzor na licu mesta - potpune i fokusirane ispite, a eksterni sistem nadzora kroz praćenje i analizu periodičnih finansijskih izveštaja penzionih fondova. Nadzor penzija je implementirao pristup nadzora zasnovan na riziku, gde je značajna pažnja posvećena investicionom riziku, upravljanju fondovima, investicionoj strategiji, održavanju adekvatne likvidnosti, operativnom riziku i drugim rizicima.

Što se tiče nadzora penzionih fondova, tokom 2024. godine, sprovedeni su pregledi u penzionim fondovima i komercijalnim bankama prema godišnjem planu. Tokom 2024. godine sprovedene su 3 inspekcije, 1 potpuna inspekcija penzionog fonda i 2 inspekcije usmerene na komercijalne banke radi postepenog povlačenja bankarskih usluga penzija koje administriraju banke.

Tokom ispitivanja, procenjena je usklađenost penzionih fondova sa zakonskim i regulatornim zahtevima CBK-a, uključujući metod upravljanja imovinom, kontrolu rizika, funkcionisanje upravnih tela i efikasnost sistema interne kontrole. Posebna pažnja je posvećena proceni profila rizika penzionih fondova, uključujući investicioni rizik, operativni rizik i upravljački rizik.

U okviru ispitivanja, takođe je pregledana i primena preporuka iznetih u izveštajima o ispitivanju CBK-a, sa ciljem zaštite penzijske imovine koju su uštedeli doprinosioci i održavanja finansijske stabilnosti fondova. Štaviše, obim fokusiranih ispitivanja bio je procena sprovođenja faznog povlačenja štednje doprinosilaca, koje se sprovodi preko banaka koje pružaju ovu uslugu i sa kojima KPFG stupa u ugovorne odnose.

Tabela 12. Broj ispita penzionog sektora

INSTITUCIJE	Vrsta ispitivanja
Penzijski fondovi	1 kompletno ispitivanje
Banka	2 fokusirana ispitivanja

Izvor: CBK (2025)

Procena rizika u sektoru penzionih fondova je pokazala da su glavni izazovi povezani sa investicionim rizikom, koji direktno utiče na prinos sredstava koje uplaćuju doprinosioci i na koji mogu uticati moguće fluktuacije na finansijskim tržištima. CBK, u okviru svog nadzornog mandata, kontinuirano daje jasne i strukturirane preporuke sa definisanim rokovima za sprovođenje, koje imaju za cilj jačanje upravljanja, poboljšanje upravljanja rizicima i održavanje integriteta i transparentnosti penzionog sistema. Ove akcije predstavljaju proaktivan pristup CBK-a ka obezbeđivanju održivog funkcionisanja penzionih fondova, u skladu sa dugoročnim interesima doprinosilaca. Ovo osigurava da fondovi posluju na održiv, transparentan način i u skladu sa svojim ciljevima očuvanja i povećanja vrednosti uložene imovine.

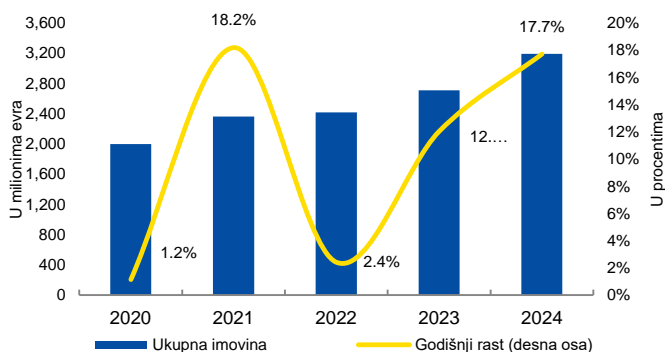
2.3.1. Penzijski sektor

Imovina penzionog sektora je rasla ubrzanim tempom od 17.7 procenata u 2024. godini sa 12.1 procenata u prethodnoj godini, dostigavši vrednost od 3.2 milijarde evra (videti Grafikon 33). Oba penziona fonda su ostvarila visoke prinose od investicija na međunarodnim tržištima, pod uticajem poboljšanja globalnih makroekonomskih pokazatelja kao rezultata pada inflacije, ublažavanja monetarne politike centralnih banaka i napretka u tehnološkom sektoru (veštačka inteligencija). U međuvremenu, prihodi od doprinosa su zabeležili blagi porast, dostigavši 316.5 miliona evra sa 286.8 miliona evra godinu dana ranije.

Kosovski penzijski sektor dominira imovina Kosovskog penzionog štednog fonda (KPŠF), sa udelom od 99.7 odsto u decembru 2024. godine. Vrednost imovine ovog fonda dostigla je 3.2 milijarde evra, što predstavlja značajan godišnji porast od 17,8 odsto u odnosu na 12.1 odsto u prethodnoj godini.

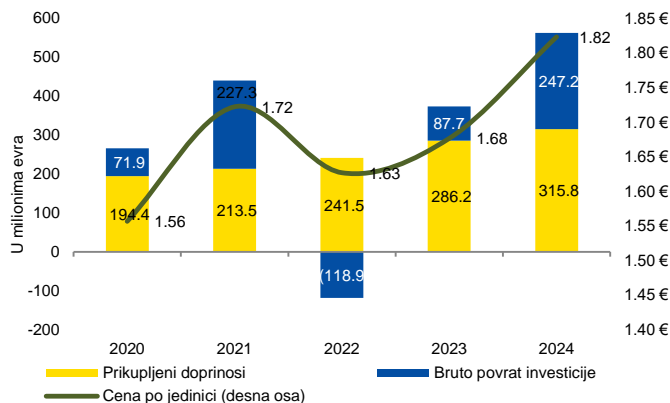
Bruto povraćaj od investicija dostigao je 247,2 miliona evra, što je višestruko veća vrednost u poređenju sa 87,7 miliona evra ostvarenih u 2023. godini. Rast cena akcija na međunarodnim tržištima, vođen očekivanjima usporavanja ključnih kamatnih stopa od strane centralnih banaka, imao je značajan uticaj na investicione rezultate tokom godine. Prvi kvartal je dao glavni doprinos ovom rastu, a zatim i treći kvartal.

Grafikon 33. Imovina penzijskog sektora, u milionima evra

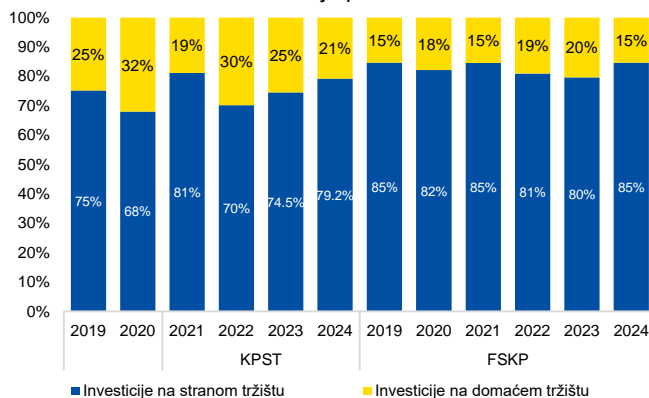
Izvor: CBK (2025)

Grafikon 34. Učinak KPST-a

Izvor: KPST (2025)

Grafikon 35. Učešće investicija penzionih fondova

Izvori: KPST, FSKP (2025)

Naplata od doprinosilaca je nastavila svoj rastući trend, međutim, sporijim tempom u poređenju sa prethodnom godinom. Usporena dinamika rasta pripisuje se povećanom baznom efektu u prethodnoj godini, na koji je uticalo povećanje plata u javnom sektoru (Sprovođenje Zakona o javnim funkcionerima), kao i pritisci za povećanje plata u privatnom sektoru usled visoke inflacije.

Kao posledica toga, vrednost doprinosa koje je prikupio KPŠF dostigla je 315.8 miliona evra u 2024. godini, što označava usporavanje godišnje stope rasta na 10.4 procenta sa 18.5 procenata prethodne godine.

Cena akcija KPŠF porasla je sa 1.67 evra po jedinici na 1.82 evra, što odražava uspešno upravljanje imovinom, sa fokusom na povećanje vrednosti štednje doprinosilaca (videti Grafikon 35).

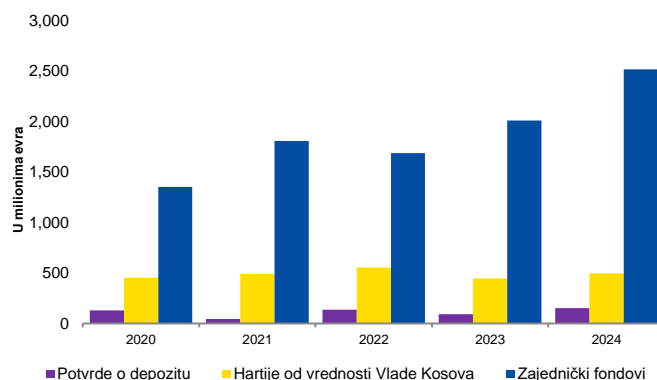
Slovenačko-kosovski penzioni fond (SKPF), koji čini 0.3 odsto ukupne penzijske imovine, takođe je zabeležio značajan godišnji porast od 13.6 odsto, u odnosu na 9.9 odsto godinu dana ranije, i dostigao vrednost imovine od 10,7 miliona evra. Povraćaj investicija je takođe zabeležio visok godišnji rast od 51,4 procenta, povećavajući vrednost povrata na 1,2 miliona evra sa 817,0 hiljada evra u decembru 2023. Prvi kvartal je dao najveći doprinos ovom rastu, predstavljajući 41,9 procenata ukupnog prinosa, a zatim sledi četvrti kvartal sa 27,3 procenta. Cena akcija FSKP-a porasla je na 2,15 evra po jedinici sa 1.96 pre godinu dana.

Strukturu investicija dva fonda dominiraju investicije na stranom tržištu koje je nastavilo da se širi (videti grafikon

36). Ukupna vrednost investicija KPŠF na stranom tržištu dostigla je 2.5 milijardi evra, čime je njihovo učešće u portfoliju povećano na 79.2 odsto sa 74.5 odsto godinu dana ranije. Investicije su uglavnom usmerene na investicione fondove - koji čine 99.9 odsto od ukupnog iznosa - dok se 1.2 miliona evra drži u obliku gotovine (videti Grafikon 37). U okviru investicija na domaćem tržištu, gotovina i depoziti kod CBK zabeležili su značajan pad, respektivno 45,2 odsto i 92,8 odsto, kao rezultat orijentacije investicija ka profitabilnijim alternativama kao što su hartije od vrednosti i depozitni sertifikati. Iako su investicije u hartije od vrednosti kosovske vlade porasle za 11,4 odsto u 2024. godini, preokrenuvši pad od 19,3 odsto godinu dana ranije, njihov udeo u ukupnim investicijama smanjen je sa 16,5 odsto na 15,7 odsto. U međuvremenu, investicije u depozitne sertifikate u lokalnim bankama zabeležile su ubrzani rast od 68,8 procenata u 2024. godini, nakon pada od 34,2 procenta godinu dana ranije. Uprkos ovom značajnom povećanju, njihov udeo u ukupnim investicijama povećan je samo neznatno, sa 3,3 procenta na 4,8 odsto, bez značajnijeg uticaja na ukupnu strukturu investicionog portfolija.

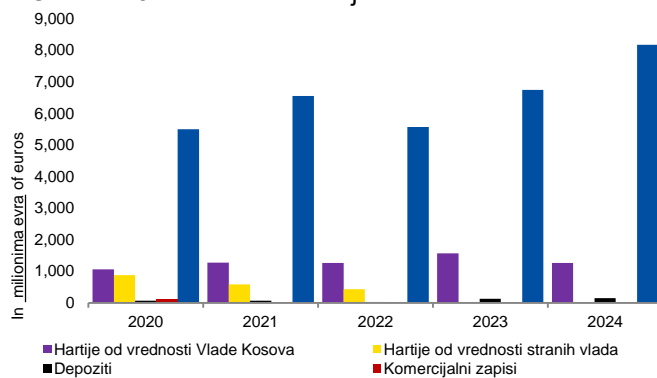
Struktura investicionog portfolija KPŠF-a je slično diverzifikovana kao i kod KPŠF-a, uglavnom orijentisana ka eksternom tržištu, tačnije ka akcijama koje čine 96.7% investicionog portfolija, a

Grafikon 36. KPST Investicije

Izvor: KPST (2025)

Grafikon 37. FSKP investicije

Izvor: FSKP (2025)

ostatak u gotovini, što čini 3.3% ukupnih investicija (videti Grafikon 37). U međuvremenu, domaće investicije su uglavnom usmerene na hartije od vrednosti kosovske vlade, koje predstavljaju 15.3 odsto ukupnog investicionog portfolija. Preostali deo imovine u zemlji, koji se sastoji od gotovine i depozita u komercijalnim bankama, čini 2.7 odsto investicionog portfolija.

2.4. Nadzorne aktivnosti tržišnog sektora, MFI, NBFi, IP i IPE

Mikrofinansijske i nebankarske institucije su tokom 2024. godine nastavile da dobijaju na značaju u razvoju finansijske industrije zemlje i kao takve ostaju sve aktivnije u finansijskom posredništvu, kreditirajući uglavnom grupe sa niskim prihodima, domaćinstva i pojedinačna preduzeća koja ne mogu lako da pronađu pristup izvorima finansiranja. Ukupni krediti na kraju 2024. godine dostigli su 449.4 miliona evra, što čini preko 4.0% ukupnih kredita finansijskog sektora. Isto tako, nebankarske finansijske institucije sa aktivnostima menjačnice i faktoringa zabeležile su povećanje ponude svojih proizvoda privredi.

Platne institucije, sa akcentom na elektronske platne institucije (institucije za izdavanje elektronskog novca), imale su važan fokus na finansijskom tržištu. Kao rezultat kontinuiranog širenja mesta za usluge plaćanja, kao i prihvatljivih i veoma konkurentnih troškova pružanja takvih usluga, platne institucije sa aktivnostima pružanja usluga plaćanja i izdavanja elektronskog novca karakteriše kontinuirani razvoj, kako u pogledu rasta, tako i u pogledu lansiranja novih proizvoda.

Tokom cele godine, Odeljenje za bankarski nadzor pratilo je finansijske performanse mikrofinansijskih institucija, nebankarskih finansijskih institucija, platnih institucija i institucija za elektronska plaćanja putem mesečnih izveštaja koje su podnosili CBK-u, kao i sprovođenje kontrola na licu mesta u odgovarajućim institucijama, u kom slučaju su, u zavisnosti od potreba, preduzete neophodne mere, a zatim i konkretne preporuke koje ove institucije treba da sprovedu.

Tokom ispitivanja na licu mesta, fokus CBK-a bio je na sveobuhvatnoj proceni profila rizika institucija, sa naglaskom na prakse kreditiranja, klasifikaciju kredita i rezervisanje, kako bi se procenio kvalitet portfolija i ukupno upravljanje kreditnim rizikom. Takođe su procenjeni struktura i sastav imovine i obaveza, upravljanje rizikom likvidnosti i aspekti korporativnog upravljanja, uključujući nadzornu ulogu odbora, reviziju i interne kontrole. Ključni deo je takođe bila analiza strukture i kvaliteta kapitala, kao i njegovo planiranje u odnosu na regulatorne zahteve. Finansijsko stanje i učinkovi su pregledani u smislu održivosti institucije, a takođe je procenjena i usklađenost sa standardima zaštite potrošača i transparentnost prema klijentima.

Tokom 2024. godine sprovedene su četiri potpune provere, dve u nebankarskim finansijskim institucijama i dve u institucijama za elektronska plaćanja, gde je, u skladu sa odgovarajućim ciljevima, nadzor sproveden u zemlji u ovim institucijama tokom 2024. godine bio usmeren na procenu upravljanja rizicima, usklađenost sa zakonodavstvom CBK, njihove interne politike i ukupnu procenu institucionalnog korporativnog upravljanja, kao i funkcionisanja izdavanja elektronskog novca.

Tabela 13. Broj inspekcija sektora MFI, NBFi, intelektualne svojine i IPE

INSTITUCIJE	Vrsta ispita
NBFi	2 kompletna ispitivanja
IPE	2 kompletna ispitivanja

Izvor: CBK (2025)

Shodno tome, razmišljanja ovih institucija u skladu sa pozitivnim razvojem u ovom sektoru ukazuju na korake uspeha ka adekvatnom pristupu i efikasnom nadzoru CBK-a, gde je kroz spoljni nadzor, kao i relevantne ispite i konkretne preporuke za sprovođenje, postignut napredak u upravljanju rizicima, internim kontrolama i poboljšanju regulatorne i izveštajne infrastrukture mikrofinansijskog sektora, nebankarskog finansijskog sektora, sektora platnih institucija i sektora elektronskih plaćanja.

2.4.1 Mikrofinansiranje i nebankarski finansijski sektor

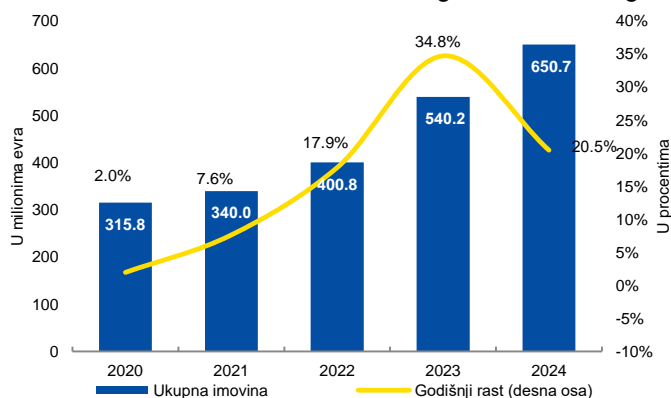
Mikrofinansijski i nebankarski finansijski sektori nastavili su svoj visok rast tokom 2024. godine. Vrednost imovine sektora dostigla je 650.7 miliona evra, što predstavlja godišnji rast od 20.5 procenata, 14.3 procenta niže nego prethodne godine (videti Grafikon 38). Krediti i dalje dominiraju strukturom imovine ovog sektora sa udelom od 69.1 odsto, a sledi ih lizing sa 15.8 odsto. Gotovina koja se drži u bankarskom sektoru čini 9.1 odsto aktive, a ostale stavke preostalih 6.0 odsto.

Kreditna aktivnost mikrofinansijskog i nebankarskog finansijskog sektora nastavila je uzlazni trend kredita, dostigavši 449,4 miliona evra, što predstavlja godišnji rast od 24,6 odsto (videti Grafikon 39).

Oba segmenta privatnog sektora, nefinansijske korporacije i domaćinstva, zabeležila su visok rast. Krediti domaćinstvima su porasli za 20,1 odsto sa 21,1 odsto u 2023. godini, dostigavši 264,7 miliona evra. Obim kredita nefinansijskim korporacijama zabeležio je godišnji rast od 31,7 odsto, u odnosu na 34,2 odsto u 2023. godini, dostigavši vrednost od 184,6 miliona evra.

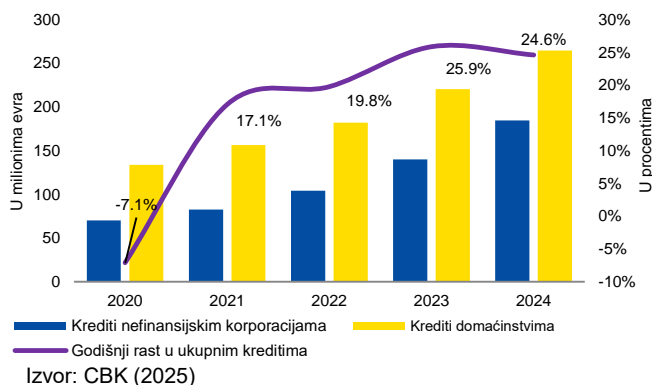
Kreditiranje nefinansijskih korporacija pratilo je uzlazni trend u svim ekonomskim sektorima (videti Grafikon 40). Poljoprivredni krediti imaju najveći udeo (24,4 odsto), što daje najveći doprinos rastu kreditiranja nefinansijskih korporacija. Vrednost kredita poljoprivrednom sektoru dostigla je 45,0 miliona evra, što odgovara godišnjem rastu od 28,6 odsto. Značajno povećanje kredita poljoprivrednom sektoru podržano je i kreditnim garancijama Kosovskog fonda za garantovanje kredita (KFKJ).

Grafikon 38. Imovina mikro kreditnog i nebankarskog se

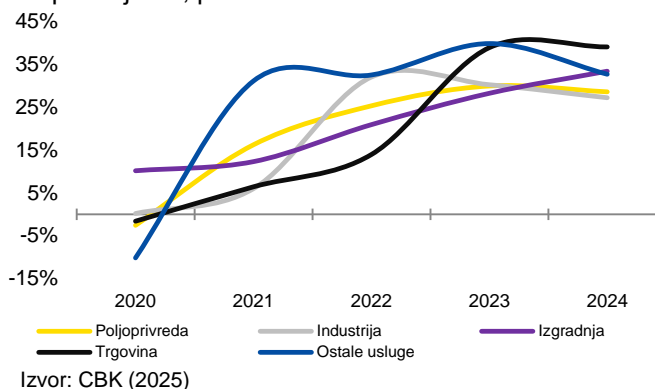
Izvor: CBK (2025)

Grafikon 39. Vrednost kredita domaćinstvima i preduzećima i godišnji rast kredita

Izvor: CBK (2025)

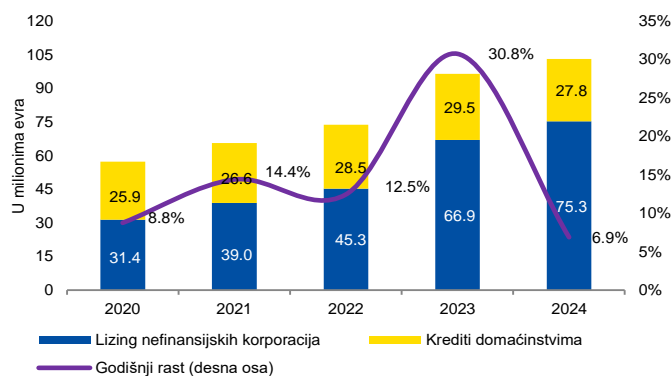
Grafikon 40. Rast kredita nefinansijskim korporacijama, po ekonomskim sektorima

Izvor: CBK (2025)

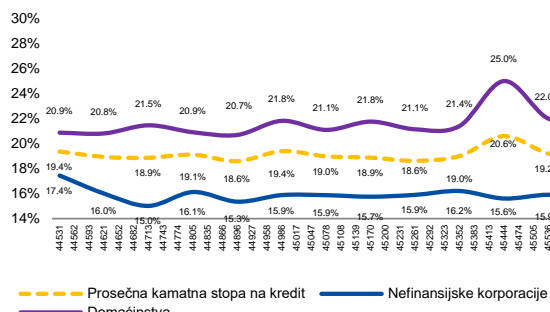
Lizing je druga najvažnija kategorija po težini u strukturi aktive mikrofinansijskog i nebankarskog sektora, sa udelom od 15.8 odsto. Aktivnost lizinga zabeležila je značajno usporavanje godišnjeg rasta na 6,9 odsto sa 30,8 odsto u decembru 2023. godine, dok je njihova vrednost dostigla 103,1 milion evra (videti grafikon 41). Glavni doprinos povećanju lizinga i dalje dolazi od nefinansijskih korporacija, koje imaju najveći udeo od 73,1 odsto u ukupnom lizingu, dok je doprinos domaćinstava lizingu bio manji.

Grafikon 41. Krediti

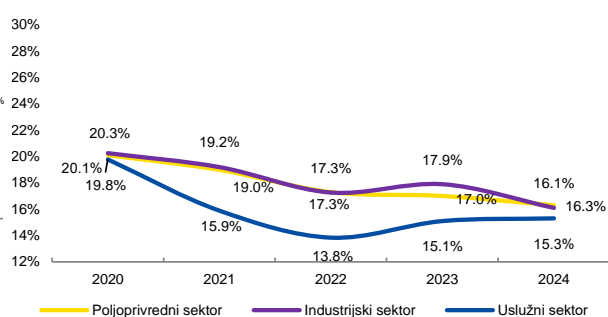
Izvor: CBK (2025)

Grafikon 42. Prosečna kamatna stopa na kredite u mikrofinansijskom i nebankarskom sektoru

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 43. Prosečna kamatna stopa na kredite, po ekonomskim sektorima

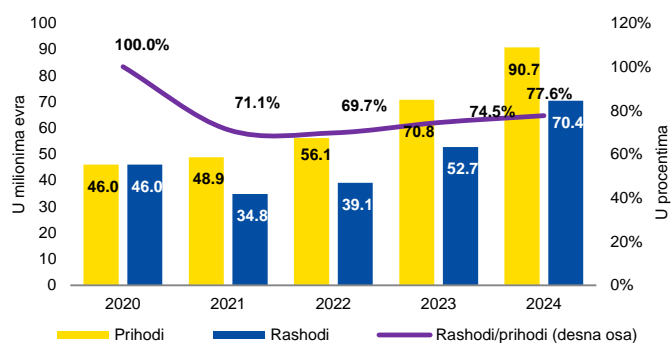
Izvor: CBK (2025)

U decembru 2024. godine, prosečna kamatna stopa na kredite od mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija iznosila je 18,7 odsto, što je povećanje od 0.1 procentni poen u poređenju sa istim periodom prošle godine (videti Grafikon 42).

Kamatna stopa na kredite domaćinstvima povećana je za 0,6 procentnih poena, dostigavši 21,7 odsto. Prosečna kamatna stopa na potrošačke kredite takođe je porasla za 0,5 procentnih poena, a na hipotekarne kredite za 1,3 procentna poena na kraju 2024. godine.

Za nefinansijske korporacije, prosečna kamatna stopa na kredite smanjena je za 0.3 procentna poena, na 15.6 odsto na kraju 2024. godine. Kamatna stopa na kredite sektorima industrije i poljoprivrede smanjena je za 1.8 i 0.7 procentnih poena, respektivno, što je rezultiralo sa 16.1 i 16.3 odsto u decembru 2024. godine. U međuvremenu, kamatna stopa na kredite sektoru usluga povećana je za 0.2 procentna poena, dostigavši 15.3 odsto (videti Grafikon 43).

Grafikon 44. Prihodi i rashodi mikrofinansijskog i nebankarskog sektora

Izvor:

U 2024. godini, mikrofinansijski i nebankarski sektor ostvarili su ubrzani rast neto dobiti od 12.5 odsto sa 6.4 odsto u prethodnoj godini. Vrednost neto dobiti dostigla je 20.3 miliona evra, na šta je

uticao veći porast vrednosti prihoda u poređenju sa porastom rashoda (videti Grafikone 44 i 45). Prihodi sektora su povećani za 19.9 miliona evra ili 28.2 odsto, dok su rashodi povećani za 17.7 miliona evra ili 33.6 odsto.

U okviru prihoda, prihodi od kamata predstavljaju glavnu kategoriju sa 83.6 odsto, što je zabeležilo godišnji rast od 23,1 odsto u 2024. godini u odnosu na 22,2 odsto u prethodnoj godini, uglavnom kao rezultat visokog rasta kreditiranja. Kategorija nekamtnih prihoda, koja čini 16.4 odsto ukupnih prihoda, zabeležila je godišnji porast od 62,1 odsto sa 60,7 odsto godinu dana ranije, kao rezultat povećanja ostalih operativnih prihoda na 8,8 miliona evra sa 3,9 miliona evra prošle godine.

U okviru rashoda, otplate kamata, koje učestvuju sa 33.5 odsto, zabeležile su visok godišnji rast od 63.0 odsto, ali koji je ipak bio niži od rasta od 69.2 odsto zabeleženog u 2023. godini. Kategorija koja ima najveći udeo u ukupnim rashodima sektora, onaj troškovi koji nisu vezani za kamate sa učešćem od 50.2 odsto, zabeležila je godišnji rast od 25.3 odsto u odnosu na 20.5 odsto godinu dana ranije, kao rezultat povećanja troškova za osoblje i rezervisanja.

Odnos rashoda i prihoda povećan je za 3.1 procentni poen i dostigao 77.6 procenata u decembru 2024. godine, što odražava veći relativni rast rashoda u poređenju sa prihodima. Ključni indikatori profitabilnosti su opali u decembru 2024. godine, pri čemu je prinos na prosečnu aktivu pao za 0.6 procentnih poena, a prinos na prosečan kapital za 1.5 procentnih poena .

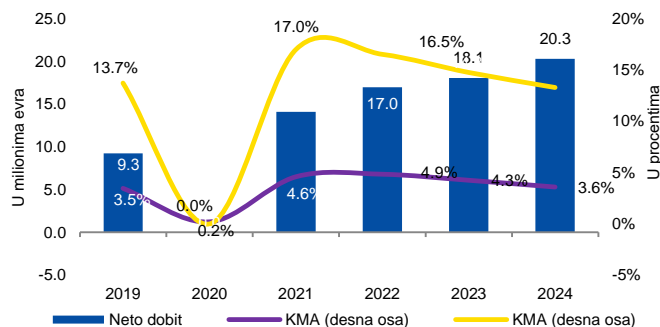
Odnos nanaplativih kredita prema ukupnim sektorskim kreditima na kraju 2024. godine smanjen je sa 1.8 procenata na 1.6 procenata. Pokrivenost NNP-ova obezbeđenjem i dalje je stabilna, iako je blago smanjena na 148 . 4 procenata od 149 . 7 procenata pre godinu dana (videti grafikon 46).

2.5. Nadzorne aktivnosti za sprečavanje pranja novca i sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma

CBK, na osnovu stava 4 člana 34 Zakona o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma, vrši nadzorna ovlašćenja nad finansijskim institucijama u pogledu poštovanja ovog zakona i relevantnih propisa.

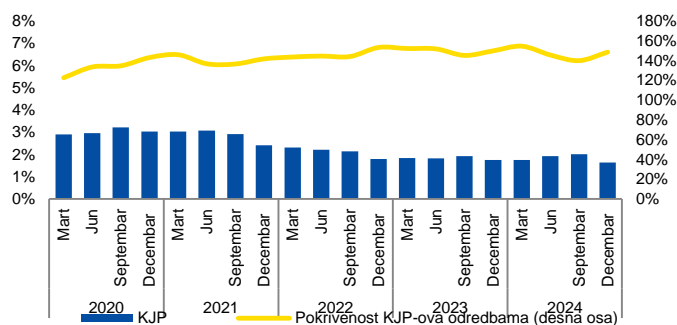
CBK je nastavila da obavlja svoju nadzornu funkciju u finansijskim institucijama u smislu obezbeđivanja usklađenosti sa sprečavanjem pranja novca i finansiranja terorizma (SPN/FT). Obim nadzora u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma obuhvatio je licencirane finansijske institucije, uključujući banke, osiguravajuća društva, usluge transfera novca i nebankarske finansijske institucije.

Grafikon 45. Pokazatelji profitabilnosti mikrofinansijskog i nebankarskog sektora

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 46. Pokazatelji kvaliteta kreditnog portfolija

*Uključeni krediti i lizing
Izvor: CBK (2025)

Tokom 2024. godine, CBK je sprovedela 8 kompletnih ispitivanja na licu mesta, što odražava nadzorni pristup zasnovan na riziku koji daje prioritet institucijama i sektorima sa najvećim rizikom od pranja novca i finansiranja finansija. Svrha sprovedenih ispitivanja bila je procena usklađenosti programa SPN sa važećim zakonodavstvom, kao i procena efikasnosti internih sistema i kontrola SPN. Sledeća tabela prikazuje broj sprovedenih ispita za 2024. godinu.

Ispitane oblasti obuhvataju ključne komponente programa za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, uključujući kulturu upravljanja i usklađenosti, funkciju usklađenosti sa propisima o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, sprovođenje mera dužne pažnje prema klijentima i poboljšanu dužnu pažnju prema klijentima visokog rizika, efikasnost procena rizika od sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma, praćenje i izveštavanje, kao i obuku i svest zaposlenih.

Tabela 14. Broj ispitivanja pranja novca

INSTITUCIJE	Vrsta ispitivanja
Banka, NBFi, osiguravaoc	8 kompletnih ispitivanja

Izvor: CBK (2025)

Za najefikasniju primenu u praksi Zakona o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma, neophodno je doneti usmeravajuće akte. U tom smislu, odobren je „Priručnik za nadzor zasnovan na riziku za sprečavanje pranja novca i borbu protiv finansiranja terorizma (SPN/BPFT)“. Ovaj priručnik je pripremljen uz tehničku pomoć zajedničkog projekta Evropske unije i Saveta Evrope protiv ekonomskog kriminala (PECK III). Svrha ovog priručnika je izgradnja nadzornih kapaciteta ka pristupu zasnovanom na riziku koji omogućava identifikaciju i procenu rizika vezanih za pranje novca i finansiranje terorizma, kao i prilagođavanje nadzorne strategije u skladu sa predstavljenim rizikom.

Tokom 2024. godine, CBK je takođe odobrila „Smernice o politikama i procedurama za efikasno upravljanje rizicima pranja novca i finansiranja terorizma (MLTF) prilikom pružanja finansijskih usluga, primenljive na sve finansijske institucije“. Finansijske institucije, prema ovom uputstvu, moraju da obezbede da sprovođenje ovih politika i procedura ne može dovesti do grupnog odbijanja ili prekida ugovornih/poslovnih odnosa za određene kategorije klijenata za koje procene da imaju visok rizik od pranja novca i finansiranja terorizma. CBK prepoznaje odgovornost i obavezu finansijskih institucija u proceni rizika svojih klijenata, procenu koja se, prema ovom uputstvu, mora praviti pojedinačno za profil svakog podnosioca zahteva ili primaoca finansijskih proizvoda/usluga pojedinačno. Takođe, smernice izbegavaju nezdrave prakse finansijskih institucija koje sprečavaju određene kategorije i subjekte da pristupe finansijskim uslugama bez adekvatne i dobro argumentovane procene njihovog individualnog rizika, uz istovremeno promovisanje zaštite potrošača i proširenje finansijske inkluzije, za održivi i inkluzivni rast konkurentnog finansijskog sektora.

U pogledu pripreme za apliciranje u SEPA, kako bi se osigurala usklađenost sa međunarodnim FATF standardima i direktivama EU-a, a na osnovu preporuka izveštaja iz 2018. godine kojim se procenjuje usklađenost zemlje sa međunarodnim SPNLFT standardima sprovedenim u zajedničkom projektu Saveta Evrope i EU - PECK II, odobrena je dopunska izmena važeće Uredbe CBK o SPN/BPFT, kao i Uredba o informacijama koje treba da prate transfere sredstava, kojom se transponuju Uredbe EU 2015/847 i 2023/1113 i u potpunosti implementiraju zahtevi Preporuke FATF 16 o bankovnim transferima.

U pogledu jačanja saradnje i povećanja nadzora nad finansijskim sektorom, održani su sastanci sa Komitetom za usklađenost u okviru Bankarskog udruženja Kosova i sa komercijalnim bankama, na kojima su razmotreni zahtevi u vezi sa pravnim i operativnim okvirom u ovoj oblasti. U međuvremenu, u okviru zajedničkog projekta EU i Saveta Evrope protiv ekonomskog kriminala na Kosovu (PECK III), CBK je nastavila da aktivno učestvuje na sastancima Upravnog odbora i drugim projektnim aktivnostima.

2.6. Nadzorne aktivnosti IT sistema finansijskih institucija

Godina 2024. obeležila je osnivanje Odeljenja za nadzor IT sistema (DMSI), sa mandatom da nadgleda informacione sisteme i upravljanje sajber rizicima u svim segmentima nadgledanog finansijskog sektora, uključujući banke, nebankarske finansijske institucije (NBFI/NBFI), osiguravajuća društva i penzione fondove. Odgovornosti koje su ranije bile raspoređene između nekoliko odeljenja prenete su i konsolidovane unutar DMSI-ja, omogućavajući koordinisaniji i efikasniji pristup tehnološkim i sajber rizicima, kao i primenu dobrih upravljačkih praksi.

Tokom prve godine rada, izrađen je Nacrt pravilnika o informacionim sistemima i upravljanju sajber rizicima, koji je trenutno u fazi konsultacija sa relevantnim stranama. Ova uredba je usklađena sa najnovijim međunarodnim zahtevima i praksama, sa ciljem da se nadzorni pristup uskladi sa globalnim dešavanjima u oblasti tehnologije i sajber bezbednosti, ali i spremnošću za reagovanje na moguće napade.

Paralelno sa tim, preduzete su mere za obezbeđivanje i dopunjavanje tehničkih i stručnih kapaciteta, analizu metodologije nadzora i pripremu pomoćnih alata za evaluaciju i analizu.

Što se tiče operativnosti, sprovedene su četiri (4) provere finansijskih institucija, fokusirajući se na procenu IT sistema i implementiranih mera sajber bezbednosti, uključujući upravljanje i donošenje odluka u vezi sa implementiranim sistemima i praksama. Pored toga, sprovedena je opšta procena stanja bezbednosti informacija u finansijskoj industriji, uključujući nivo zrelosti mera koje su na snazi. Ovaj izveštaj, koji će biti objavljen tokom prve polovine 2025. godine, poslužiće kao osnova za identifikovanje korektivnih mera i prioriteta za dalje rešavanje.

U okviru saradnje i razmene znanja, održani su razni sastanci u ovoj oblasti kako na domaćem tako i na međunarodnom nivou, uključujući saradnju sa organizacijama kao što su IFC, MMF, CEF, MasterCard, kao i sa lokalnim udruženjima i lokalnim i međunarodnim partnerima. Ovi angažmani su pomogli u usvajanju najboljih praksi i jačanju saradnje za izgradnju institucionalnih kapaciteta.

CBK ostaje posvećena daljem unapređenju regulatornog okvira, podizanju svesti o tehnološkim rizicima, kontinuiranoj i transparentnoj komunikaciji i jačanju otpornosti finansijskog sektora na izazove sajber bezbednosti.

2.7. Ponovno razmatranje zahteva finansijskih institucija

U okviru vršenja svojih nadzornih ovlašćenja, Centralna banka Republike Kosovo (CBK) postupa u skladu sa članom 67, stav 4 Zakona br. 03/L-209 o CBK, tokom procesa izricanja administrativnih kazni protiv nadgledanih subjekata/lica. Ova odredba predviđa da, pre izricanja administrativnih kazni, Izvršni odbor CBK dostavlja subjektu/licu detaljnu izjavu, u kojoj opisuje činjenice i pravni osnov na kojima se zasniva postojanje prekršaja, kao i daje subjektu/licu priliku da iznese činjenice i argumente za nekažnjavanje.

Deklaracija/preliminarno obaveštenje za preduzimanje administrativnih kaznenih mera, koje šalje CBK, takođe sadrži pravni savet, gde se subjekt (finansijska institucija) obaveštava o svom pravu da, u roku od 15 kalendarskih dana od dana prijema deklaracije, podnese zahtev za preispitivanje

Odeljenju za preispitivanje CBK. Ako entitet (finansijska institucija) koju nadgleda CBK odluči da se žali, onda šalje zahtev za preispitivanje Odeljku za preispitivanje.

Odeljenje za reviziju je koordiniralo sa finansijskim nadzorom u vezi sa slanjem Preliminarnog obaveštenja za preduzimanje administrativnih kaznenih mera od strane CBK subjektu (finansijskoj instituciji), kao neophodnu preliminarnu pripremu, za rešavanje eventualnih slučajeva podnošenja zahteva za reviziju od strane finansijskih institucija.

Tokom 2024. godine, od finansijskih institucija je primljeno 11 zahteva za preispitivanje, od kojih je 10 zahteva pažljivo pregledano i u skladu sa zakonskim okvirom, a izveštaje sa relevantnim preporukama za donošenje odluka je sastavio Izvršni odbor, dok je jedan zahtev primljen van regulatornog roka i nije sadržao elemente zahteva za preispitivanje kako je propisano Uredbom o postupcima za izricanje administrativnih kazni, te ga Odeljenje za preispitivanje nije obradilo. Shodno tome, tokom ovog procesa, održavana je kontinuirana komunikacija sa finansijskim institucijama koje su podnele zahteve za preispitivanje, kao i sa relevantnim odeljenjima CBK-a, pružajući potrebnu dokumentaciju i pojašnjenja za potpun i pravedan preispitivanje u zakonskom roku.

U skladu sa godišnjim planom za 2024. godinu, izvršena je revizija Uredbe o postupcima za izricanje administrativnih kazni, sa ciljem njene dopune i izmene. Nakon završetka pregleda, 17. decembra 2024. godine, uredbu je odobrio Upravni odbor CBK.

Na osnovu takvih pregleda, radi postizanja primarnih ciljeva i na osnovu relevantnih zadataka koje sprovode odgovorne organizacione jedinice, na osnovu zakonskih ovlašćenja, Izvršni odbor je u 18 slučajeva izrekao posebne administrativne i korektivne nadzorne mere protiv finansijskih institucija i odgovornih institucionalnih struktura.

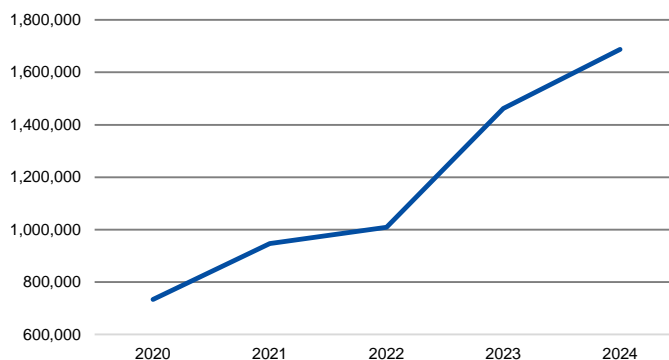
2.8. Registar poverilaca

Na osnovu Zakona o Centralnoj banci Republike Kosovo, CBK može da upravlja, reguliše, licencira, registruje i nadgleda sisteme kreditnih informacija u svrhu prikupljanja i distribucije kreditnih informacija među kreditnim institucijama i može da izdaje propise za njihovu primenu. Na osnovu ovog cilja, od 2006. godine, CBK upravlja Sistemom kreditnog registra (CRS), koji funkcioniše kao internet aplikacija i ima za cilj prikupljanje i širenje pozitivnih i negativnih informacija o fizičkim i pravnim licima, sa ciljem poboljšanja procesa procene kreditnih klijenata, kao i ispunjavanja nadzorne funkcije CBK.

Sa opšte ekonomske perspektive, Kreditni registar olakšava kreditiranje u pogledu obima i troškova i doprinosi finansijskoj stabilnosti uopšte tako što pomaže zajmodavcima da donose pravedne odluke, u kraćem roku, na tačniji i objektivniji način.

Na osnovu Uredbe o kreditnom registru, članovi sistema CCR su sve finansijske institucije koje je CBK odredila kao pružaoce kredita, uključujući sve licencirane komercijalne banke i institucije za mikrofinansiranje, kao i one nebankarske finansijske institucije i osiguravajuća društva koja imaju licencu za obavljanje određenih kreditnih aktivnosti.

Grafikon 47. Broj pretraga u CCR sistemu

Izvor: CBK (2024)

Banka Kosova odobrila je novi Metodološki vodič za izveštavanje podataka Kreditnom registru (KR), sa ciljem poboljšanja kvaliteta i sadržaja podataka koje prijavljuju kreditne institucije. Ove smernice omogućavaju prikupljanje detaljnijih informacija o zajmoprimcima, uključujući solventnost, namenu kredita, procenu kolaterala i podatke na osnovu pola zajmoprimaca kao važnog elementa za pristup žena finansiranju. Smernice takođe pomažu CBK u formulisanju preciznijih politika i podržavaju finansijske institucije u boljoj proceni kreditnog rizika.

Unapređenje smernica novim informacijama razvijeno je u konsultaciji sa finansijskim institucijama i uz podršku Međunarodne finansijske korporacije (IFC).

Centralna banka Kosova je takođe omogućila, potpisivanjem Memoranduma o saradnji sa Agencijom za informaciono društvo (AID), da se usluga Kosovskog kreditnog registra (KKR) doda na državnu platformu eKosova, gde građani imaju mogućnost da dobiju individualni kreditni izveštaj direktno sa državne platforme eKosova, bez potrebe da ga fizički zahtevaju od CBK.

Na osnovu podataka KKR sistema, trenutno je registrovano 2,769 aktivnih korisnika kreditnih institucija, gde dominira broj korisnika iz bankarskih institucija sa 1,887 aktivnih korisnika, zatim slede mikrofinansijske i nebankarske institucije sa 855 korisnika i na kraju osiguravajuća društva sa 27 aktivnih korisnika RKR sistema. Tokom 2024. godine, Kreditni registar je registrovao 609 novih korisnika.

Sistem kreditnog registra je dizajniran da obezbedi naprednu infrastrukturu za funkcionisanje kreditnog tržišta, predstavljajući važan alat za kreditne institucije u proceni kreditnog rizika.

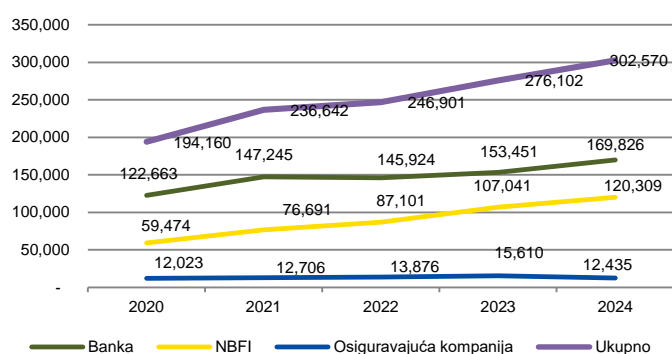
Ovaj sistem je veb-bazirana aplikacija i može mu direktno i u realnom vremenu pristupiti osoblje kreditnih institucija koje istražuje kreditne istorije podnosilaca zahteva za kredit, dostigavši brojku od 1.687.799 istraživanja tokom 2024. godine. (videti Grafikon 47)

Svi kreditori su obavezni da prijave KKR-u sve zahteve za kredit i kredite izdate svojim klijentima u skladu sa uslovima relevantnog uputstva koje je izdala CBK.

Tokom 2024. godine, u KKR je prijavljeno 302,570 kredita, uključujući kredite, kreditne kartice, dozvoljena prekoračenja, stambene hipotekarne kredite, kreditne linije, garancije, lizing, faktoring i drugu kreditnu imovinu. U izveštavanju o odobrenim kreditima za 2024. godinu, banke prednjače sa 169,826 kredita, zatim slede mikrofinansijske i nebankarske institucije sa 120,309 i osiguravajuća društva sa 12,435 odobrenih kredita (videti grafikon 48).

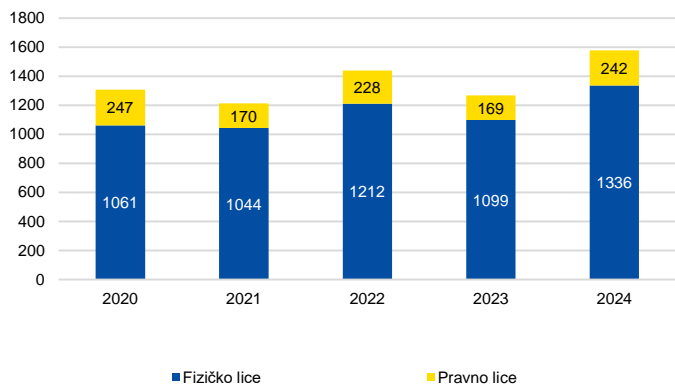
U međuvremenu, broj zahteva za individualne kreditne izveštaje zajmoprimaca u 2024. godini povećan je u odnosu na prethodnu godinu, kako za fizička, tako i za pravna lica (videti grafikon 49).

Grafikon 48. Broj odobrenih kredita u CCR sistemu

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 49. Broj zahteva za kreditnim izveštajem

Izvor: CBK (2025)

3. Licenciranje i regulacija finansijskih institucija

Na osnovu Zakona o CBK, njen primarni cilj je promocija i održavanje stabilnog finansijskog sistema. CBK je posvećena ostvarivanju ovog cilja ispunjavanjem svojih dužnosti i odgovornosti kao organ odgovoran za licenciranje, nadzor i regulisanje finansijskih institucija koje posluju u Republici Kosovo.

CBK, u sprovođenju svojih zakonskih obaveza kao licencirajuće, regulatorno i nadzorno telo finansijskih institucija u zemlji, bavi se:

Regulisanje ulaska potencijalnih investitora na tržište, definisanjem kriterijuma za licenciranje finansijskih institucija i onih institucija koje poseduju dovoljan kapital za podršku predviđenim aktivnostima, koje predstavljaju odgovarajuće pripreme za procenu i praćenje rizika, održive poslovne planove usmerene na uticaj i konkurentnost u sektoru, adekvatne politike i procedure za njegovu kontrolu, kao i administratore sa visokim nivoom kvalifikacije, profesionalizma i etike, lakim pristupom i poverenjem i komunikacijom sa relevantnim državnim institucijama zemlje investitora;

Izrada i održavanje regulatornog okvira koji se sastoji od skupa minimalnih kriterijuma i regulatornih zahteva koji se primenjuju na institucije finansijski, u skladu sa primarnim zakonodavstvom, evropskim direktivama, kao i međunarodnim standardima;

Razvijanje efikasnog procesa nadzora, sprovođenje principa nadzora zasnovanog na riziku, kroz kontrole na licu mesta, kao i analiza, evaluacija i tumačenje podataka finansijskih institucija, procena budućih finansijskih trendova i mogućnosti preduzimanja korektivnih mera za rešavanje različitih problema;

Saradnja sa finansijskim institucijama koje licencira i nadgleda CBK, kao i sa stranim nadzornim organima za banke ili relevantnim regulatornim organima za nebankarske institucije koje posluju na teritoriji Republike Kosovo.

Da bi obavljala svoje nadzorne funkcije, CBK teži najvišim nivoima integriteta, profesionalizma, efikasnosti, transparentnosti i kontinuiranom razvoju svojih nadzornih kapaciteta.

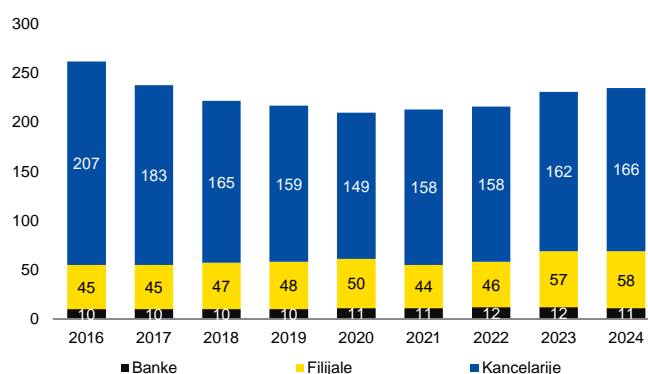
3.1. Licenciranje

Prema Zakonu o CBK, jedini organ odgovoran za regulisanje, licenciranje/registraciju i nadzor finansijskih institucija u Republici Kosovo je Centralna banka Republike Kosovo.

CBK ima za cilj da obezbedi meritoran, transparentan i inkluzivan proces licenciranja, koji pomaže u obezbeđivanju bezbednog, stabilnog i konkurentnog finansijskog okruženja izgrađenog na principima pravde, pravičnosti i jednakosti. Uslovi i kriterijumi za licenciranje su nadzorne prirode i nisu namenjeni nametanju prepreka

investitorima, bilo domaćim ili stranim, međutim, služe da se osigura da na tržište uđu samo institucije koje ispunjavaju zakonske zahteve na potrebnom nivou, ne izlažu zemlju rizicima i donose dodatnu vrednost. Ulazak stranih investitora na kosovsko tržište, posebno u finansijskom

Grafikon 50. Bankarska mreža po broju filijala/kancelarija

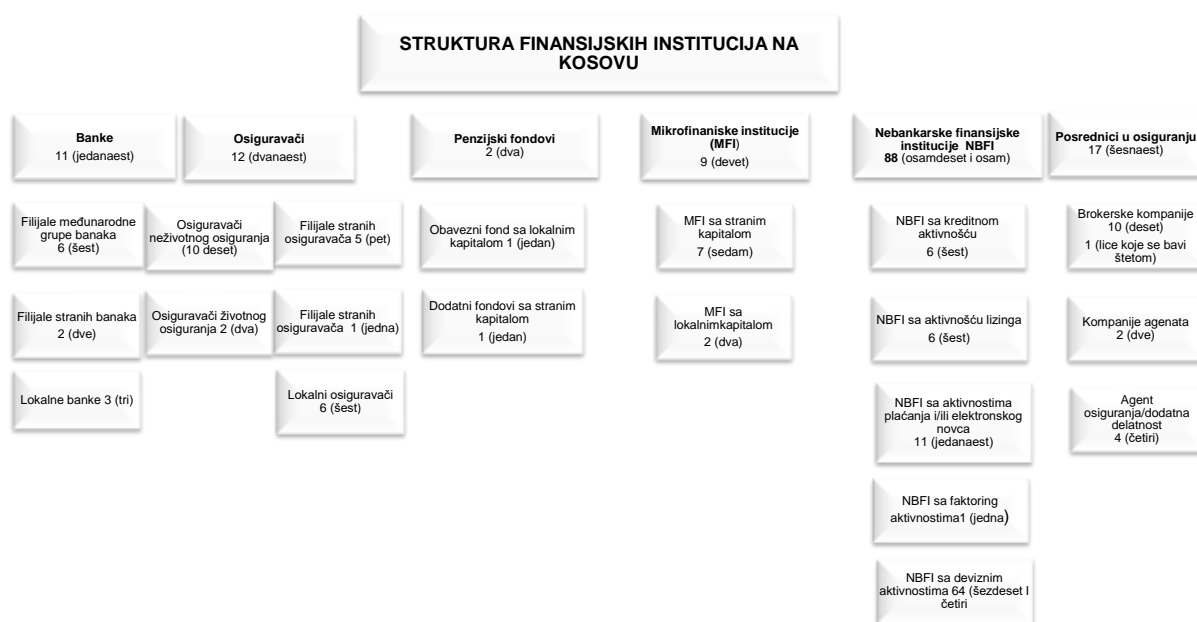

Izvor: CBK (2025)

sektoru, pokazuje otvorenu politiku CBK prema stranim investicijama, bez kršenja zakonskih zahteva, dok je praksa u nekim slučajevima pokazala potrebu za njihovim preispitivanjem i unapređenjem, u skladu sa dosadašnjim praksama i aktuelnim izazovima.

Struktura finansijskog sistema na kraju 2024. godine, po vrsti licenciranih i registrovanih finansijskih institucija koje pružaju finansijske usluge na Kosovu, na osnovu zakonodavstva koje se primenjuje u Republici Kosovo i važećeg regulatornog okvira Centralne banke Republike Kosovo, rangiranih po njihovoj težini u sistemu, prikazana je na slici 47.

Slika 1. Struktura finansijskih institucija koje posluju na finansijskom tržištu na Kosovu

Izvor: CBK (2025)

Tabela 15. Broj finansijskih institucija

Opis	2020	2021	2022	2023	2024
Komercijalne banke	11	11	12	12	11
Osiguravači	13	12	12	12	12
Penzioni fondovi	2	2	2	2	2
Finansijski asistenti	57	53	59	61	65
Posrednici u osiguranju	18	19	16	17	17
Mikrofinansiranje i nebankarske finansijske institucije	29	30	30	32	32

Izvor: CBK (2025)

Na kosovskom finansijskom tržištu posluje 139 licenciranih i registrovanih finansijskih institucija, koje obavljaju svoje aktivnosti u zemlji na osnovu zakona koji se primenjuju u Republici Kosovo i važećeg regulatornog okvira Centralne banke Kosova.

Što se tiče pristupa finansiranju u opštinama na severu zemlje, nakon stupanja na snagu Uredbe o poslovanju sa gotovinom 1. februara 2024. godine, broj finansijskih institucija sa licencom za rad u četiri severne opštine skoro se utrostručio. Ovo povećanje je rezultat mera koje je CBK planirala za podršku proširenju pristupa finansiranju i zajedničkim aktivnostima sa finansijskim sektorom. Finansijsko obrazovanje je takođe bilo u fokusu ovih napora, što je dalo pozitivne rezultate.

Do avgusta 2023. godine, (pre nove regulative o poslovanju sa gotovinom) na severu zemlje je radilo ukupno 17 kancelarija finansijskih institucija, od kojih su 4 bile filijale banaka, od kojih su se dve nalazile na graničnim prelazima. Prema trenutnim podacima, ovaj broj se povećao na 38 kancelarija finansijskih institucija, što predstavlja povećanje od 21 kancelarije. Od njih, 9 su bankarske filijale, što povećava broj bankarskih filijala za pet i jača prisustvo bankarskog sektora u ovom regionu zemlje. Ovaj rast obuhvata i lokalne i međunarodne banke.

Broj institucija na severu zemlje do 31. decembra 2024. godine prikazan je u sledećoj tabeli.

Tabela 1. Broj finansijskih institucija otvorenih u severnom delu Kosova od avgusta 2023. do 31. decembra 2024. godine

Kancelarija za finansijske institucije	Do avgusta 2023.	Do decembra 2024.	Promena (broj)	Promena (%)
Banka	4	9	5	125%
Mikrofinance	2	4	2	100%
Kancelarija i agent u IFJB-u	3	5	2	67%
Kancelarija IFJB-a	7	16	9	129%
Osiguranje	1	4	3	300%
Ukupno	17	38	21	124%

Izvor: CBK (2025)

Banka: Broj banaka koje su otvorile kancelarije na severu Kosova povećan je sa 4 u avgustu 2023. na 9 u decembru 2024. godine, što predstavlja povećanje od 5 kancelarija ili 125%. Ovaj rast odražava širu uključenost i povećano prisustvo bankarskog sektora u regionu.

Mikrofinansijske institucije: Broj mikrofinansijskih institucija se udvostručio, sa 2 na 4, što predstavlja povećanje od 100%. Ovaj razvoj događaja ukazuje na povećanje potražnje građana za alternativnim finansijskim uslugama.

Kancelarije i agenti u nebankarskim finansijskim institucijama (NBFI): Broj kancelarija i agenata nebankarskih finansijskih institucija (NBFI) povećan je sa 3 na 5, što predstavlja povećanje od 2 jedinice ili 67%. Ovaj rast odražava umereno širenje ovog segmenta u regionu.

Kancelarije IFJB: Broj kancelarija IFJB povećan je sa 7 na 16, što predstavlja povećanje od 9 kancelarija ili 129%. Ovaj razvoj događaja ukazuje na povećan fokus na pružanje nebankarskih finansijskih usluga.

Osiguravači: Broj kancelarija osiguravajućih institucija povećan je sa 1 na 4, što predstavlja povećanje od 300%. Ovo značajno proširenje odražava napore da se bolje zadovolje potrebe osiguranja u ovoj oblasti.

Ukupno: Ukupan broj finansijskih institucija povećan je sa 17 na 38, sa povećanjem od 21 jedinice ili 144%. Ovaj razvoj događaja pokazuje značajnu dinamiku u širenju finansijskog sektora na severu Kosova.

Kroz novi nadzorni pristup i nadzorni dijalog u februaru 2024. godine, u skladu sa važećim zakonskim okvirom, oduzeta je bankarska licenca i odobren je postupak dobrovoljne likvidacije za filijalu strane banke koja posluje u Republici Kosovo. Ova odluka je doneta na osnovu preliminarnog sporazuma postignutog u okviru nadzornog i regulatornog dijaloga između Centralne banke Republike Kosovo (CBK) i nadležne institucije. Proces zatvaranja je sproveden u skladu sa dobrovoljnim planom koji je podnela banka, a koji je predviđao prekid relevantne aktivnosti na uredan i kontrolisan način.

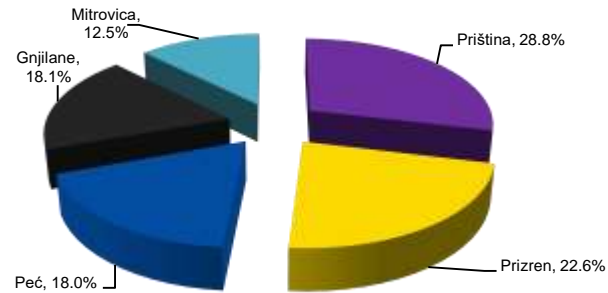
3.1.2 Mreža finansijskog sistema

Krajem 2024. godine, banke su poslovale u ukupno 58 filijala i 166 kancelarija na teritoriji zemlje (videti Grafikon 50). Tokom ove godine, uz odobrenje CBK-a, broj novih bankarskih filijala je povećan za jednu, dok je broj filijala ostalih banaka ostao gotovo isti kao i prethodne godine.

Geografska raspodela bankarske mreže obuhvata gotovo celu teritoriju zemlje i bila je gotovo ista kao i prethodne godine u pogledu broja filijala i poslovnica (videti Tabelu 16). Međutim, veća koncentracija filijala i kancelarija i dalje se evidentira u regionu Prištine sa 36,0 procenata, gde je koncentracija stanovništva takođe veća i iznosi 28,8 procenata (videti Grafikon 51).

Petogodišnji trend ukazuje na dosledne bankarske strategije u pogledu geografskog fokusa. Dakle, tokom ovog perioda nema značajnih promena u ostalim regionima u odnosu na procenat bankarskih filijala i poslovnica i trend se nastavlja gotovo proporcionalno u svim regionima. Međutim, finansijska umešanost može dovesti do razmatranja ovog pretvaranja.

Grafikon 51. Rasprostranjenost stanovništva na Kosovu po regionima

Izvor: ASK (2025)

Tabela 16. Geografska raspodela filijala i kancelarija banaka

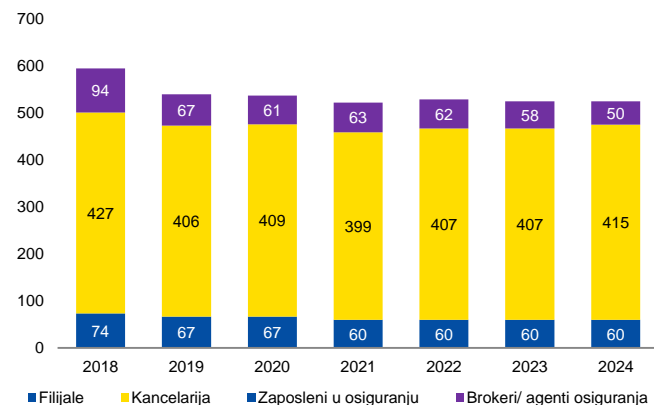
Opis	Region Prištine		Region Prizrena		Region Peći		Region Gnjilana		Region Mitrovice		Ukupno
	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	
2016	95	36%	38	15%	42	16%	52	20%	35	13%	262
2017	83	35%	37	16%	39	16%	47	20%	32	13%	238
2018	74	33%	35	16%	38	17%	44	20%	31	14%	222
2019	71	33%	35	16%	37	17%	44	20%	30	14%	217
2020	70	33%	34	16%	32	15%	41	19%	34	16%	211
2021	67	33%	34	17%	28	14%	38	19%	34	17%	201
2022	67	33%	35	17%	29	14%	39	19%	33	16%	203
2023	73	33%	37	17%	33	15%	41	19%	35	16%	219
2024	79	34%	39	17%	35	15%	41	17%	41	17%	235

Izvor: CBK (2025)

Osiguravaoci su tokom 2024. godine obavljali svoju delatnost preko 60 filijala, isto kao i prethodne godine, 415 kancelarija i 50 agenata i brokera unutar teritorije zemlje (videti grafikon 52), gde se primećuje blago širenje ukupne mreže kancelarija osiguravača u zemlji.

Geografska raspodela mreže osiguravača obuhvata gotovo celu teritoriju zemlje, ali se ne poklapa sa geografskom raspodelom stanovništva kao u slučaju banaka. Koncentracija mreže osiguravača, sa naglaskom na filijale osiguravača, u 2024. godini ima najveću zastupljenost u regionu Peći sa 26,7%, a zatim sledi

Grafikon 52. Mreža osiguravača

Izvor: CBK (2025)

region Gnjilana, koji kao regioni ne odražavaju geografsku raspodelu stanovništva i ova struktura je bila konzistentna tokom poslednjih šest godina (videti Tabelu 17).

Tabela 17. Geografska raspodela podružnica osiguravača

Godine	Region Prištine		Region Prizrena		Region Peći		Region Gnjilana		Region Mitrovice		Ukupno
	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	
2016	11	15.3%	11	15.3%	21	29.2%	18	25.0%	11	15.3%	72
2017	13	17.8%	11	15.1%	20	27.4%	19	26.0%	10	13.7%	73
2018	14	18.9%	11	14.9%	20	27.0%	19	25.7%	10	13.5%	74
2019	13	19.4%	10	14.9%	18	26.9%	17	25.4%	9	13.4%	67
2020	13	19.4%	10	14.9%	18	26.9%	17	25.4%	9	13.4%	67
2021	12	20.0%	9	15.0%	16	26.7%	15	25.0%	8	13.3%	60
2022	12	20.0%	9	15.0%	16	26.7%	15	25.0%	8	13.3%	60
2023	12	20.0%	9	15.0%	16	26.7%	15	25.0%	8	13.3%	60
2024	12	20.0%	9	15.0%	16	26.7%	15	25.0%	8	13.3%	60

Izvor: CBK (2025)

Penzioni fondovi obavljaju svoje aktivnosti samo preko centralnih kancelarija koje se nalaze u Prištini.

Mikrofinansijske institucije su krajem 2024. godine obavljale svoje aktivnosti preko 149 kancelarija raspoređenih na teritoriji zemlje. Tokom 2024. godine odobreno je otvaranje tri (11) kancelarija, kao i preseljenje deset (4) drugih kancelarija MFI. Geografska raspodela kancelarija mikrofinansijskih institucija i dalje je uglavnom koncentrisana u dva regiona teritorije zemlje, u regionima Prištine i Prizrena (videti Tabelu 18).

Tabela 18. MFI mreža po geografskoj distribuciji

Opis	Region Prištine		Region Prizrena		Region Peći		Region Gnjilana		Region Mitrovice		Ukupno
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	
2016	27	26%	24	23%	23	22%	19	18%	12	11%	105
2017	29	26%	26	23%	24	21%	20	18%	14	12%	113
2018	32	27%	28	23%	24	20%	22	18%	14	12%	120
2019	37	29%	30	23%	24	19%	23	18%	14	11%	128
2020	38	29%	30	23%	25	19%	23	18%	14	11%	130
2021	12	14%	30	36%	5	6%	23	27%	14	17%	84
2022	39	29%	33	24%	25	19%	24	18%	14	10%	135
2023	41	30%	32	23%	26	19%	24	18%	14	10%	137
2024	45	30%	33	22%	29	20%	26	18%	15	10%	148

Izvor: CBK (2025)

Krajem 2024. godine, nebankarske finansijske institucije su obavljale svoje aktivnosti u ukupno 998 kancelarija i agenata raspoređenih na teritoriji zemlje. Geografska raspodela filijala i kancelarija mreže nebankarskih finansijskih institucija je koncentrisan skoro širom zemlje, pri čemu region Prištine prednjači sa 37 procenata, zatim region Gnjilana sa 22 procenta, a region Mitrovice ima najniže učešće u zemlji (videti Tabelu 19). Ovom trendu rasta novih kancelarija i agenata doprineo je ulazak na tržište i registracija novih finansijskih institucija koje se bave platnim uslugama, izdavanjem elektronskog novca i deviznim poslovanjem.

Tabela 19. Mreža nebankovnih finansijskih institucija (kancelarija i agenata) po geografskoj raspodeli

Opis	Region Prištine		Region Prizrena		Region Peći		Region Gnjilana		Region Mitrovice		Ukupno
	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	
2016	132	29%	85	18%	101	22%	103	22%	41	9%	462
2017	154	29%	96	18%	109	21%	115	22%	52	10%	526
2018	177	30%	111	19%	122	21%	130	22%	53	9%	593
2019	219	31%	126	18%	139	20%	160	23%	65	9%	709
2020	286	33%	150	17%	165	19%	192	22%	82	9%	875
2021	340	36%	163	17%	170	18%	197	21%	80	8%	950
2022	360	36%	177	18%	174	17%	212	21%	81	8%	1004
2023	384	37%	174	17%	177	17%	228	22%	75	7%	1038
2024	369	37%	168	17%	172	17%	223	22%	66	7%	998

Izvor: CBK (2025)

3.1.3 Aktivnost licenciranja

U kontekstu ispunjavanja funkcije licenciranja i obezbeđivanja redovnog funkcionisanja finansijskih aktivnosti, Centralna banka Kosova (CBK) je nastavila da bude aktivna u razmatranju i rešavanju zahteva za licenciranje tokom 2024. godine. U ovom periodu, CBK je razmotrila ukupno 354 zahteva, čiji su detalji prikazani u Tabeli 20 izveštaja. Vredi napomenuti da ovaj broj ne uključuje: (i) Zahteve prenete iz 2023. godine koji su pregledani radi donošenja odluka tokom 2024. godine, (ii) Izraze interesovanja za licenciranje ili registraciju koji su podneti CBK, ali nisu napredovali do faze formalnog pregleda, (iii) Zahteve koje je obradila CBK, ali koji ne zahtevaju formalno odobrenje prema važećem regulatornom okviru,

(iv) Ostala pitanja, obaveštenja i procene koje su bile predmet obrade tokom izveštajnog perioda.

Tokom 2024. godine, CBK je uglavnom primala zahteve za registraciju nebankarskih finansijskih institucija (NBFi), što je trend sličan onom iz prethodne godine. Takođe, primećen je porast zahteva koje je podneo bankarski sektor, što odražava razvoj i dinamiku ovog sektora na kosovskom finansijskom tržištu. Generalno, struktura zahteva za licenciranje je ostala stabilna, iako je došlo do blagog smanjenja ukupnog broja zahteva u poređenju sa prethodnim godinama.

Ova analiza pruža jasan pregled trendova i dinamike u procesu licenciranja, ističući posvećenost CBK-a podržavanju stabilnog finansijskog sistema zaštićenog od operativnih rizika.

Tabela 20. Struktura zahteva finansijskog sistema koje je odobrila/odbila CBK

Transakcije	2024					Ukupno
	Banka	Penzijski fondovi	MFI & NBFi	Osiguravaoci	Posrednik osiguranja/ostalo	
Aplikacije						
Glavni akcionari i promene kapitala	1	3	3	1	1	10
Direktori i viši menadžeri i delegiranje funkcija	22	0	40	23	5	90
Spoljni revizor	16		48	19	10	93
Izmena osnivačkog akta ili statuta/imena	9	0	12	1	2	24
Prisvajanje kapitalnog učešća i prenos portfolija	0	0	0	0	0	0
Proširenje finansijskih aktivnosti	1		0	0	0	1
Otvaranje, preselejenje i zatvaranje filijala i kancelarija u zemlji i inostranstvu	1		11	0	0	12
Licenciranje i registracija agenata/posrednika	59		0	4	12	75
Povlačenje licenca/registracije	35		1	10	8	54
Drugo	2		2	0	0	4
Ukupno	146	3	117	58	40	364

Izvor: CBK (2025)

U procesu licenciranja, pored zakonskih i regulatornih zahteva, CBK je posebnu pažnju posvetila proceni poslovnog plana i dodate vrednosti, kao i sprovođenju osnovnih principa i pravila za odgovorno i efikasno upravljanje procenom njihovih organizacionih struktura, upravljanja i podele odgovornosti.

Tokom 2024. godine donošene su odluke i obrađeni su zahtevi za prethodno odobrenje/odbijanje, kao i zahtevi koje su same finansijske institucije dobrovoljno povukle. Bilo je ukupno 354 zahteva. Priroda zahteva odobrenih/odbijenih u 2024. godini bila je sledeća:

- Zahtev za licenciranje je sadržao zahtev u vezi sa posrednicima u osiguranju (brokerima), kojima je, prema važećem zakonodavstvu, potrebno prethodno odobrenje CBK;
- Odobravanje 10 zahteva za promene glavnog akcionara i kapitala sprovedeno je u skladu sa važećim propisima i standardnim procedurama licenciranja, uključujući i procenu usklađenosti sa zakonskim i regulatornim kriterijumima. Proces je obuhvatao pregled kompletne i tačne dokumentacije koju su podneli podnosioci zahteva, analizu uticaja na strukturu kapitala i finansijsku održivost institucija. U ovoj kategoriji, pregledane su jedna prijava za banke, tri za penzione fondove, tri za mikrofinansijske institucije i nebankovske finansijske institucije, jedna za osiguravače i dve za posrednike u osiguranju;
- Odobravanje 90 zahteva za promene direktora i viših menadžera, kao i delegiranje funkcija, sprovedeno je u skladu sa važećim propisima, osiguravajući da svi zahtevi ispunjavaju zakonske kriterijume i potrebne profesionalne standarde. Ovaj proces je obuhvatio: dvadeset dva zahteva za banke, četrdeset zahteva za mikrofinansijske i nefinansijske institucije (MFI) i nefinansijske institucije (NFI), dvadeset tri zahteva za posrednike, zahteve za osiguravače i pet zahteva za posrednike u osiguranju;
- Odobravanje 24 zahteva za izmene osnivačkih akata i statuta finansijskih institucija sprovedeno je u skladu sa važećim propisima, obezbeđujući usklađenost sa pravnim okvirom Centralne banke Kosova (CBK). Proces je obuhvatao pregled dokumentacije, procenu usklađenosti sa zakonom, proveru uticaja na funkcionisanje institucija i osiguravanje da njihove strukture i ciljevi odražavaju dobro upravljanje. Ova kategorija je obuhvatala: devet banaka, dvanaest MFI i NBFI, jednog osiguravača i dva posrednika u osiguranju;
- Odobravanje zahteva za proširenje finansijske aktivnosti obuhvata procenu podnete dokumentacije, analizu adekvatnosti predloženog plana i uveravanje da su nove aktivnosti u skladu sa važećim regulatornim i pravnim okvirom;
- Odobravanje 75 zahteva za licenciranje i registraciju agenata i brokera obuhvatalo je pregled potrebne dokumentacije, proveru usklađenosti sa zakonskim i regulatornim kriterijumima i procenu profesionalnih veština i integriteta podnosilaca zahteva kako bi se osigurala usklađenost sa utvrđenim standardima. U ovoj kategoriji pregledano je pedeset devet zahteva za banke, četiri za osiguravače i dvanaest za posrednike u osiguranju;
- Odobravanje 54 zahteva za povlačenje licence/registracije agenta izvršeno je nakon detaljnog procesa evaluacije i potpune provere dokumentacije. Od ovog broja, trideset pet zahteva je odobreno za banke, jedan za MFI i NBFI, deset za osiguravače i osam za posrednike u osiguranju;
- Odobravanje 4 zahteva u kategoriji „Ostalo“ je sprovedeno u skladu sa relevantnim procedurama Odeljenja za licenciranje.

Tokom 2024. godine, Odeljenje za licenciranje i standardizaciju je takođe pregledalo i održalo informativne sastanke sa zainteresovanim stranama za licenciranje/registraciju kao finansijskih institucija. Zahtevi i prijave za 2024. godinu koji još nisu materijalizovani sa prijavom i koji su u procesu razmatranja su još 1 prijava/zahtev za licenciranje/registraciju kao finansijske institucije koje posluju kao posrednici u osiguranju i reosiguranju.

Takođe, tokom 2024. godine, završeno je dobrovoljno odjavljivanje iz registracije nefinansijske institucije koja trenutno obavlja delatnost platnih usluga.

3.2. Regulacija finansijskih institucija

Izrada novih podzakonskih akata i pregled važećeg regulatornog okvira imaju za cilj da ga dopune i kontinuirano poboljšaju, kako bi se postigao efikasniji nadzor i sprovela zakonska obaveza za finansijske institucije licencirane/registrovane i nadgledane od strane CBK, kroz usklađivanje sa regulatornim aktima Evropske unije i sa osnovnim principima za efikasan nadzor drugih relevantnih međunarodnih institucija.

Do danas, CBK je izgradila regulatorni okvir za licenciranje, regulisanje i nadzor finansijskih institucija zasnovan na najboljim međunarodnim praksama, uz kontinuiranu podršku renomiranih međunarodnih institucija, kao što su Grupa Svetske banke (SB), Međunarodni monetarni fond (MMF), USAID, FED, Ministarstvo finansija SAD, ECB, Evropska banka za obnovu i razvoj (EBOR), KfW, GIZ i druge međunarodne institucije. Regulatorni okvir je dizajniran u skladu sa evropskim direktivama koje se bave regulacijom finansijskih institucija, kao i međunarodnim standardima i najboljim praksama za regulaciju i nadzor finansijskih institucija. Takođe, CBK je nastavila sa postepenim procesom usklađivanja sa osnovnim principima za bankarski nadzor, koje je izdala Banka za međunarodna poravnanja (BIS), kao i osnovnim principima za nadzor osiguravača koje je izdalo Međunarodno udruženje za nadzor osiguranja (IAIS). Pošto su gore pomenute direktive, međunarodni standardi i principi u vezi sa regulisanjem finansijskih institucija i njihove oblasti delovanja dinamične prirode, izrada regulatornog okvira je kontinuirani i složen proces, jer zahteva dopunjavanje i izmenu postojećeg pravnog i regulatornog okvira, kao i adekvatan pristup kako bi se pažljivo proučile specifične okolnosti Kosova, radi adekvatnog prilagođavanja ovih međunarodnih pravnih instrumenata potrebama finansijskog sektora na Kosovu.

Pored ovoga, CBK je inicirala i predsedavala grupom za izradu zakona o bankama, zakona o platnim uslugama, dok je nastavila aktivnosti na zakonu o mikrofinansijskim institucijama (nebankarskim). Takođe je u procesu razmatranja zakonskih izmena u oblasti osiguranja - zakona o odgovornosti vozila, i učestvovala je u radnoj grupi za koncept dokument o tržištima kapitala koji je 18. decembra 2024. godine usvojila Vlada Republike Kosovo.

3.2.1 Pravni okvir koji se primenjuje na finansijske institucije⁷

3.2.1.1 Novi zakon o bankama

CBK je inicirala i predsedavala radnom grupom za izradu nacrtu zakona o bankama. Ovaj nacrt zakona je usvojen u Skupštini Kosova 5. decembra 2024. godine. Zakon br. Zakon 08/L-304 o bankama ima za cilj regulisanje bankarske i finansijske aktivnosti banaka u Republici Kosovo, kako bi se promovisao i održao stabilan finansijski sistem, obezbeđujući odgovarajući nivo zaštite interesa deponenata, kroz regulisanje kriterijuma za osnivanje i licenciranje banaka, zdrave organizacije i upravljanja bankama, prudencijalnog nadzora banaka, zaštite potrošača, kao i oporavka, zatvaranja i likvidacije banaka.

Ovaj zakon se sastoji od 150 članova, podeljenih u četiri poglavlja i usklađuje pravni okvir za banke na Kosovu sa aktima pravne tekovine Evropske unije, kao što sledi:

Uredba o prudencijalnim zahtevima za kreditne institucije i investicione firme (Uredba 575/2013/EU, kojom se menja i dopunjuje Uredba 648/2012/EU).

⁷ Novi Zakon o bankarstvu (Zakon br. 08/L-304), Zakon o platnim uslugama (Zakon br. 08/L-328) i novi Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma (Zakon br. 08/L-333) koje je usvojila Skupština još uvek nisu stupili na snagu i nisu objavljeni u Službenom glasniku, zbog ustavne provere.

Direktiva o pristupu delatnosti kreditnih institucija i prudencijalnom nadzoru kreditnih institucija i investicionih firmi.⁸

Direktiva kojom se uspostavlja okvir za oporavak i restrukturiranje kreditnih institucija i investicionih firmi⁹ Ovaj zakon se primenjuje na sve banke, uključujući filijale stranih banaka koje obavljaju bankarske i finansijske aktivnosti, njihove akcionare, upravne odbore, više menadžere, zaposlene, agente i njihove podružnice, i primenjivaće se na aspekte sistema računovodstva i finansijskog izveštavanja banaka, uključujući zahteve za reviziju.

3.2.1.2 Novi Zakon o platnim uslugama

Zakon br. 08/L-328 o platnim uslugama usvojila je Skupština Republike 5. decembra 2024. godine. Ovaj zakon pruža opšti okvir za platne usluge i povezane aktivnosti na Kosovu, radi usklađivanja nacionalnog pravnog okvira sa relevantnim direktivama i propisima Evropske unije, na osnovu međunarodnih obaveza Kosova prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju potpisanom sa Evropskom unijom. U ispunjavanju ovih obaveza, Zakon o platnim uslugama ima za cilj da transponuje važne direktive u oblasti plaćanja, i to:

4.1. Direktiva (EU) 2015/2366 Evropskog parlamenta i Saveta od 25. novembra 2015. godine „o platnim uslugama na unutrašnjem tržištu“;

4.2. Direktiva (EU) 2009/110/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 16. septembra 2009. godine „o započinjanju, praćenju i prudencijalnom nadzoru poslovanja institucija elektronskog novca“;

4.3. Direktiva (EU) 2014/92/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 23. jula 2014. godine „o uporedivosti naknada vezanih za platne račune, prebacivanje platnih računa i pristup platnim računima“;

4.4. Uredba (EU) 2015/751 Evropskog parlamenta i Saveta od 29. aprila 2015. godine „O međubankovnim naknadama za transakcije zasnovane na karticama“; I

4.5. Uredba (EU) 2024/886 Evropskog parlamenta i Saveta od 13. marta 2024. godine kojom se menjaju Uredbe (EU) 260/2012 i (EU) 2021/1230 i Direktive (EU) 98/26/EZ i (EU) 2015/2366 u vezi sa trenutnim kreditnim transferima u evrima.

Zakon o platnim uslugama ima za cilj da reguliše pružanje platnih usluga i izdavanje elektronskog novca na Kosovu, stvarajući integrisan i jasan pravni okvir za finansijski sektor. Ovim Zakonom se određuju subjekti ovlašćeni za pružanje ovih usluga. Zakon utvrđuje detaljne kriterijume za ovlašćivanje i nadzor finansijskih institucija koje pružaju platne usluge, propisujući da nadzorna uloga pripada CBK, koja ima pravo da kontinuirano nadgleda aktivnosti relevantnih institucija. Zakon naglašava važnost transparentnosti u načinu izvršavanja transakcija, koje se obavljaju u bezbednom i pouzdanom okruženju, uspostavljajući jasna pravila za postupke plaćanja, upravljanje rizicima i skladištenje podataka. Zakon takođe utvrđuje mehanizme za rešavanje žalbi i sprečavanje prekršaja, uključujući administrativne mere koje se primenjuju u slučaju nepoštovanja utvrđenih normi.

⁸ Direktiva 2013/36/EU, duke ndryshuar dhe plotësuar Direktivën 2002/87/EC, dhe duke shfuqizuar Direktivën 2006/48/EC dhe 2006/49/EC

⁹ Direktiva 2014/59/EU, kojom se menjaju i dopunjuju Direktive 82/891/EEZ, 2001/24/EZ, 2002/47/EZ, 2004/25/EZ, 2005/56/EZ, 2007/36/EZ, 2011/35/EU, 2012/30/EU i 2013/36/EU, kao i Uredbe 1093/2010/EU i 648/2012/EU U

3.2.1.3 Zakon o izmenama i dopunama Zakona br. 05/L-096 o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma

Zakon br. 08/L-333 dopunjuje i menja Zakon br. 05/L-096, koji je usvojila Skupština Republike Kosovo 5. decembra 2024. godine, sa ciljem daljeg usklađivanja kosovskog pravnog okvira za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma sa direktivama EU o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma i standardima FATF-a. Ovaj normativni akt predstavlja suštinski deo sveobuhvatnog pravnog okvira, osmišljenog da spreči pranje novca i finansiranje terorizma. Prema njegovim odredbama, od obveznika se zahteva da primenjuju stroge mere dužne pažnje prema klijentima, uključujući proveru identiteta i utvrđivanje stvarnog vlasnika. U zavisnosti od procene rizika, pojednostavljena dužna pažnja može se primeniti na scenarije niskog rizika, dok slučajevi visokog rizika zahtevaju kontinuirano praćenje i ažuriranje informacija. Takođe, svaka sumnjiva transakcija mora biti prijavljena u roku od 24 sata, dok svaka gotovinska transakcija koja dostigne ili pređe prag od deset hiljada evra (ili ekvivalent) mora biti prijavljena odmah. Ovaj zakon takođe sadrži zaštitnu odredbu koja štiti subjekte koji podnose izveštaje, direktore, više menadžere i zaposlene od građanske ili krivične odgovornosti kada podnose izveštaje u dobroj veri. Na ovaj način, amandman Zakona br. 08/L-333 jača posvećenost Republike Kosovo u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma, stvaranjem jačeg regulatornog okruženja, zasnovanog na pristupu procene rizika, i usklađivanjem pravnog okvira sa međunarodnim standardima. Ovim zakonom transponuje se Direktiva (EU) 2018/843 Evropskog parlamenta i Saveta od 30. maja 2018. godine o izmeni Direktive (EU) 2015/849 o sprečavanju korišćenja finansijskog sistema u svrhu pranja novca ili finansiranja terorizma i o izmeni direktiva 2009/138/EZ i 2013/36/EU.

3.2.1.4 Koncept dokument za razvoj tržišta kapitala

Vlada Republike Kosovo je 18. decembra 2024. godine usvojila Koncept dokument za razvoj regulatornog okvira za tržišta kapitala. Ovaj konceptualni dokument ima za cilj razvoj sveobuhvatnog regulatornog okvira za tržišta kapitala na Kosovu, sa ciljem povećanja pristupa dugoročnom finansiranju za preduzeća i podsticanja investicija. Dokument identifikuje trenutne nedostatke u postojećem zakonodavstvu, posebno u oblasti emisije, registracije i prenosa hartija od vrednosti, kao i nedostatak pravila za zaštitu investitora i sprečavanje zloupotrebe tržišta.

U ovom kontekstu, predložene su tri opcije; među kojima se preporučuje opcija 3 – usvajanje sveobuhvatnog regulatornog okvira, koja obuhvata:

- Razvoj tržišta korporativnih obveznica,
- Stvaranje novog zakonodavstva za tržišta kapitala kako bi se definisale finansijske aktivnosti i obezbedila transparentnost,
- Stvaranje okvira za investicione fondove zasnovane na standardima EU (kao što su UCITS i AIFMD).

Konsultativni proces je uključivao ključne institucije, uključujući CBK, kabinet premijera i Ministarstvo finansija, kao i javne zainteresovane strane, obezbeđujući široko odražavanje interesa. CBK je aktivno učestvovala u izradi ovog dokumenta, delegirajući jednog člana u radnu grupu, u skladu sa svojom ustavnom i zakonskom ulogom u regulisanju i standardizaciji finansijskog pravnog okvira.

Očekuje se da će sprovođenje ovog okvira doneti ekonomske i društvene koristi, povećati konkurentnost, inovacije i stvaranje radnih mesta, i ojačati osnovu za razvoj infrastrukture tržišta kapitala u Republici Kosovo.

3.2.1.5 Nacrt zakona o mikrofinansiranju i nebankarskim institucijama

Tokom 2024. godine nastavljena je aktivnost izrade Zakona o mikrofinansiranju i nebankarskim institucijama i Zakona o obaveznom osiguranju od odgovornosti za automobile.

3.2.2 Regulatorni okvir za bankarski nadzor

U cilju daljeg razvoja regulatornog okvira za bankarsku regulaciju, tokom 2024. godine sprovedene su sledeće aktivnosti:

3.2.2.1 Regulacija rizika zemlje i rizika transfera

Odbor Centralne banke, na svom sastanku održanom 30. aprila 2024. godine, odobrio je ovu uredbu koja ima za cilj stvaranje jedinstvenog okvira za upravljanje rizicima zemlje i transfera. Njegova svrha je da osigura da banke i filijale stranih banaka licenciranih u Republici Kosovo posluju na osnovu utvrđenih standarda, uključujući definiciju rizika zemlje, koji se odnosi na mogućnost ili rizik da strani zajmoprimac (država ili drugi) neće biti u mogućnosti ili neće želeći da ispuni svoje obaveze zbog specifičnih uslova zemlje, koji mogu biti ekonomski, politički, društveni, prirodni ili drugi događaji, kao i rizik transfera, koji je jedan od rizika zemlje.

3.2.2.2 Propisi za direktore i više menadžere banaka

Ova uredba utvrđuje kriterijume „podobnosti i prikladnosti“ za direktore i više menadžere banaka, zahtevajući prethodno odobrenje Centralne banke (CBK) tokom procesa licenciranja i ponovnog imenovanja, kako bi se održali njihov integritet, zdravo rasuđivanje, liderstvo, kompetentnost i finansijska stabilnost.

3.2.2.3 Podzakonski akti u procesu izrade za banke

Iako je u okviru projekta sa Svetskom bankom (FinSAC) izrađen savetodavni dokument o upravljanju klimatskim i ekološkim rizicima, tokom 2024. godine nastavljena je aktivnost izrade propisa u oblasti bankarstva koji se odnose na reviziju i internu kontrolu, likvidnost, korporativno upravljanje, informacione sisteme i upravljanje rizicima, kao i drugih zakonskih propisa neophodnih za unapređenje sektora.

3.2.3 Regulatorni okvir za osiguravače

Radi daljeg razvoja regulatornog okvira za osiguravače i posrednike u osiguranju, tokom 2024. godine izrađeni su sledeći zakonski i podzakonski akti:

3.2.3.1. Uredba o upravljanju rizikom likvidnosti osiguravača

Uredba o upravljanju rizikom likvidnosti osiguravača utvrđuje minimalne standarde i zahteve za efikasno upravljanje rizikom likvidnosti od strane osiguravača u Republici Kosovo, kako bi se osiguralo održavanje visokokvalitetne likvidne imovine, koja se lako može pretvoriti u gotovinu radi ispunjavanja kratkoročnih finansijskih obaveza.

3.2.3.2. Pravilnik o dopuni i izmeni Pravilnika o aktuarima osiguranja

Ovaj pravilnik, koji je odobrio Odbor Centralne banke 29. marta 2024. godine, ima za cilj dopunu, izmenu i usklađivanje Pravilnika o aktuarima osiguranja (osnovni pravilnik), odobrenog 31. marta 2016. godine. Ovaj dopun i izmena imaju za cilj poboljšanje kvaliteta aktuarske prakse u sektoru osiguranja. Glavna promena obuhvata dodavanje članu 14. osnovnog propisa odredbe kojom se zabranjuje angažovanje aktuara za obavljanje aktuarskih radnji za više od dva osiguravača istovremeno.

3.2.3.3. Uredba o zahtevima za zadržavanje rizika i pokriće reosiguranja

Uredbu o zahtevima za zadržavanje rizika i pokriće reosiguranjem odobrio je Odbor Centralne banke 30. aprila 2024. godine. Usvojena uredba utvrđuje zahteve koje osiguravači moraju da

poštuju za zadržavanje rizika i pokriće putem reosiguranja, u slučaju da osigurani rizik prelazi maksimalnu granicu od 10% njihovog osnovnog kapitala.

3.2.3.4. Uredba o transakcijama sa povezanim licima osiguravaoca

Ova uredba, koju je odobrio Odbor Centralne banke 17. decembra 2024. godine, utvrđuje principe i zahteve koje licencirani osiguravači moraju primenjivati u transakcijama sa svojim povezanim licima.

3.2.3.5 Podzakonski akti u procesu izrade za osiguravaoca

Tokom 2024. godine nastavljena je aktivnost izrade propisa u oblasti osiguranja koji se odnose na upravljanje operativnim rizikom osiguravača, internu reviziju osiguravača, korporativno upravljanje osiguravačima, licenciranje osiguravača i filijala stranih osiguravača i druge akte neophodne za sektor.

3.2.4 Regulatorni okvir za penziona fondove

Radi daljeg razvoja pravnog i regulatornog okvira penzionih fondova tokom 2024. godine, izrađeni su sledeći podzakonski akti:

3.2.4.1 Uredba o bezbednosti sistema i informacija za penziona fondove

Odbor Centralne banke Republike Kosovo je 28. februara 2024. godine odobrio Uredbu o informacionim sistemima i bezbednosti penzionih fondova. Ova uredba o informacionim sistemima i bezbednosti penzionih fondova utvrđuje minimalne kriterijume i uslove koje fondovi moraju da ispunjavaju za organizaciju i rad svojih informaciono-tehnoloških sistema. Glavni cilj je smanjenje operativnog rizika koji može biti uzrokovan zloupotrebom IT sistema, obezbeđujući pouzdanost i kontinuitet poslovanja fonda.

3.2.4.2 Podzakonski akti u procesu izrade

Tokom 2024. godine nastavljena je aktivnost izrade propisa u oblasti penzija koji se odnose na interne kontrole i internu reviziju za penzijske fondove i korporativno upravljanje penzijskim fondovima.

3.2.5 Regulatorni okvir za mikrofinansiranje i nebankarske institucije

U cilju daljeg razvoja regulatornog okvira za regulisanje mikrofinansijskih i nebankarskih institucija, tokom 2024. godine izrađeni su sledeći nacrti zakonskih i podzakonskih akata, čije će usvajanje zavisiti od usklađenosti sa novim zakonom, gde će doći do izmena.

3.2.5.1 Pravilnik o dopuni i izmeni Pravilnika o eksternoj reviziji mikrofinansijskih institucija

Uredba o dopuni i izmeni Uredbe o eksternoj reviziji MFI ima za cilj ažuriranje osnovne uredbe usvojene 29. avgusta 2013. godine. Glavne izmene predviđaju da je zaposlenje istog eksternog revizora ograničeno na pet uzastopnih godina, sa mogućnošću obnavljanja tek nakon dvogodišnje pauze, dok revizori koje trenutno angažuje CBK ne mogu prekoračiti period od pet godina koji računa od datuma njihovog prvog angažovanja. Takođe, revizori moraju ispunjavati zakonske zahteve za računovodstvo, finansijsko izveštavanje i reviziju, čime se osigurava njihova nezavisnost, dok sve ostale odredbe osnovnog propisa ostaju na snazi. Ova uredba se smatra sastavnim delom osnovne uredbe i stupila je na snagu 30. avgusta 2024. godine.

3.2.5.2 Pravilnik o dopuni i izmeni Pravilnika o internim kontrolama i internoj reviziji mikrofinansijskih institucija

Uredba o dopuni i izmeni Uredbe o internim kontrolama i funkcionisanju interne revizije mikrofinansijskih institucija ima za cilj ažuriranje osnovne uredbe usvojene 29. avgusta 2013. godine. Ovim regulatornim aktom je propisano da rukovodilac funkcije interne revizije mora da ispunjava kriterijume utvrđene u članu 12. Uredbe o registraciji mikrofinansijskih institucija, da

bude sertifikovan u oblasti revizije od strane međunarodno priznate akreditovane institucije na Kosovu, ili od strane institucije akreditovane od strane nadležnog organa u zemlji osnivanja sertifikacionih usluga, da ima visok etički i profesionalni ugled i odgovarajuće iskustvo u reviziji. Mikrofinansijske institucije su dužne da se pridržavaju ovih zahteva u roku od dve godine od stupanja na snagu ovog pravilnika, dok sve ostale odredbe osnovnog pravilnika ostaju na snazi, sa dejstvom od stupanja na snagu ovog pravilnika 1. marta 2025. godine, smatrajući se njegovim sastavnim delom.

3.2.5.3 Uredba o dopuni i izmeni Uredbe o eksternoj reviziji nebankarskih finansijskih institucija

Uredba o dopuni i izmeni Uredbe o eksternoj reviziji nebankovskih finansijskih institucija (NBFI) ima za cilj ažuriranje osnovne uredbe usvojene 27. decembra 2018. godine. Glavne izmene predviđaju da će isto zaposlenje eksternog revizora biti ograničeno na pet uzastopnih godina, sa mogućnošću obnavljanja tek nakon dvogodišnje pauze, dok revizori koje trenutno angažuje Centralna banka ne mogu prekoračiti period od pet godina koji računa od datuma njihovog prvog angažovanja. Takođe, revizori moraju ispunjavati zakonske zahteve za računovodstvo, finansijsko izveštavanje i reviziju, čime se osigurava njihova nezavisnost, dok sve ostale odredbe osnovnog propisa ostaju na snazi. Ova uredba se smatra sastavnim delom osnovne uredbe i stupila je na snagu 30. avgusta 2024. godine.

3.2.5.4 Uredba o dopuni i izmeni Uredbe o internim kontrolama i internoj reviziji nebankarskih finansijskih institucija

Ovim pravilnikom, kojim se dopunjuje i menja osnovni pravilnik usvojen 27. decembra 2018. godine, propisano je da rukovodilac funkcije interne revizije mora ispunjavati zahteve iz člana 12. Pravilnika o registraciji nebankarskih finansijskih institucija, biti ovlašćeni revizor iz akreditovanih institucija na Kosovu, međunarodno priznatih, ili iz institucija akreditovanih od strane nadležnih organa, i imati visok etički i profesionalni ugled, kao i odgovarajuće kvalifikacije i iskustvo u oblasti revizije. Ovim propisom je takođe propisano da nebankarske finansijske institucije moraju da se pridržavaju zahteva ovog propisa u roku od dve godine od dana stupanja na snagu, dok sve ostale odredbe osnovnog propisa ostaju na snazi.

3.2.5.5 Podzakonski akti u procesu izrade za mikrofinansijske i nebankarske institucije

Tokom 2024. godine nastavljena je aktivnost izrade propisa u oblasti mikrofinansiranja i nebankarskih institucija koji se odnose na korporativno upravljanje, upravljanje rizikom likvidnosti i drugih propisa relevantnih za sektor mikrofinansiranja i nebankarskih institucija.

3.2.6 Propisi prema novom Zakonu o platnim uslugama, neophodni za podnošenje zahteva za članstvo u SEPA

Republika Kosovo, preko Centralne banke Republike Kosovo (CBK), podnela je preliminarni zahtev za uključivanje u geografski opseg Jedinственog područja plaćanja u evrima (SEPA). Ova preliminarna prijava predstavlja važnu prekretnicu na putu evropskih integracija Kosova, odražavajući kontinuiranu posvećenost Republike Kosovo usklađivanju svog finansijskog i regulatornog okvira sa standardima Evropske unije (EU). U tom cilju, Republika Kosovo, a posebno CBK, preduzela je važne korake za poboljšanje pravnog, institucionalnog i regulatornog okvira za platne usluge kroz sveobuhvatne reforme.

CBK je dosledno pokazivala svoju posvećenost usklađivanju zakonodavstva sa standardima i propisima EU, kao i nedavnim zakonskim promenama u oblastima platnih usluga, sprečavanja pranja novca, borbe protiv finansiranja terorizma, zaštite potrošača i podataka. Propisi koje je pripremila CBK osiguravaju da je naš finansijski sistem u skladu sa ključnim direktivama EU, uključujući Direktivu o platnim uslugama (PSD2), Direktive i propise o kapitalnim zahtevima (CRD IV, CRR), Direktivu o elektronskom novcu (EMD2), Direktivu o platnim računima (PAD), Propis EU o međurazmanskim naknadama (IFR) i širi okvir EU za sprečavanje pranja novca i

finansiranja terorizma. Propisi izrađeni u ovu svrhu navedeni su u nastavku i stupiće na snagu po donošenju Zakona br. 08/L-328 o platnim uslugama stupio je na snagu.

3.2.6.1 Uredba o zvaničnoj administraciji i likvidaciji platnih institucija i institucija elektronskog novca

Svrha ove uredbe je da se utvrde postupci za zvanično upravljanje i likvidaciju platnih institucija i institucija elektronskog novca. Ova uredba se primenjuje na sve platne institucije (PI) i institucije elektronskog novca (IEN) koje su, u skladu sa Zakonom o platnim uslugama, ovlašćene da posluju u Republici Kosovo.

Uredba o zvaničnoj administraciji i likvidaciji platnih institucija i institucija elektronskog novca sadrži 24 člana i reguliše sledeća pitanja:

- Imenovanje i razrešenje zvaničnog administratora
- Ovlašćenja i dužnosti zvaničnog administratora
- Zvanične administrativne procedure od preuzimanja kontrole do završetka administrativnog procesa
- Vrste likvidacije (dobrovoljna i prinudna likvidacija)
- Osnovi za pokretanje prinudne likvidacije, ovlašćenja likvidatora i rokovi

3.2.6.2 Regulativa za agente pružalaca platnih usluga

Svrha ovog nacrtu pravilnika je da definiše zahteve i reguliše korišćenje agenata pružalaca platnih usluga. Ova uredba se primenjuje na sve pružaoce platnih usluga koje je ovlastila Centralna banka Republike Kosovo i njihove agente u Republici Kosovo.

Prema članu 2, stavu 1, podtački 1.1 ovog nacrtu pravilnika, pružalac platnih usluga podrazumeva institucije definisane u stavu 1 člana 1 Zakona o platnim uslugama ili fizičko ili pravno lice koje ima koristi od izuzeća prema članu 24 ili 25 Zakona o platnim uslugama (banke, platne institucije i institucije elektronskog novca).

Uredba o agentima pružalaca platnih usluga podeljena je na tri poglavlja i 18 članova i reguliše sledeća pitanja:

- Opšte odredbe;
- Registracija agenta, opozivanje registracije agenta, javna registracija agenta i prethodna odobrenja; I
- Zahtevi za korišćenje agenata od strane pružalaca platnih usluga.

16.2.6.3 Uredba o ovlašćivanju, prethodnom odobrenju i upravljanju platnim i elektronskim novčanim institucijama i registraciji pružalaca usluga informisanja o računima

Svrha uredbe o ovlašćivanju, prethodnom odobrenju i upravljanju platnim i elektronskim novčanim institucijama i registraciji pružalaca usluga informisanja o računima jeste da se utvrde uslovi, zahtevi, postupci i rokovi koji se moraju poštovati za:

- ovlašćenje platnih institucija i institucija elektronskog novca;
- registracija pružalaca usluga informisanja o računima;
- informacije koje se moraju dostaviti Centralnoj banci Kosova prilikom podnošenja zahteva za ovlašćenje kao platne institucije ili institucije elektronskog novca i za registraciju kao pružaoce usluga informisanja o računima u skladu sa članom 12 stav 1, članom 25 stav 1 i članom 29 stav 1 Zakona o platnim uslugama;

- davanje prethodnih odobrenja za transakcije koje zahtevaju prethodno odobrenje CBK za obavljanje delatnosti platnih institucija, institucija elektronskog novca i pružalaca usluga informisanja o računima;
- obaveze platnih institucija, institucija elektronskog novca i pružalaca usluga informisanja o računima da obaveste CBK kada obavljaju svoje aktivnosti.
- organizacija, upravljanje i administriranje platne institucije, institucije elektronskog novca i pružaoca usluga informisanja o računima.

3.2.6.4 Uredba o početnom kapitalu i regulatornom kapitalu platnih institucija i elektronskog novca

Svrha ove uredbe je da se utvrde kapitalni zahtevi koji se primenjuju na platne institucije i institucije elektronskog novca, u skladu sa članom 9, članom 10, tačke 1 i 3, članom 30 i članom 31, stavovi 1, 2 i 7 Zakona o platnim uslugama. Ova uredba će se primenjivati na platne institucije i institucije elektronskog novca koje je ovlastila CBK u skladu sa Nacrtom zakona o platnim uslugama.

Sadržaj:

- Uredba o početnom kapitalu i regulatornom kapitalu platnih institucija i elektronskog novca podeljena je u 8 članova i reguliše sledeća pitanja:
- Početni kapital platnih institucija i elektronski novac;
- Regulatorni kapital (sopstvena sredstva) platnih i elektronskih novčanih institucija i metode za njihovo izračunavanje;

3.2.6.5 Uredba o računovodstvu i eksternoj reviziji platnih i elektronskih novčanih institucija

Ova uredba ima za cilj da definiše regulatorni okvir koji se odnosi na računovodstvo i eksterne revizore platnih institucija i institucija elektronskog novca i da utvrdi kvalitet usluga koje pružaju eksterni revizori u odnosu na specifične rizike ovih institucija i finansijskog sektora uopšte.

Ovim pravilnikom se utvrđuju uslovi za finansijsko izveštavanje i reviziju platnih institucija i institucija elektronskog novca.

3.2.6.6 Uredba o internim kontrolama i internoj reviziji institucija za plaćanje i elektronski novac

Svrha ove regulative je da utvrdi osnovne principe za organizaciju i funkcionisanje internih kontrola i funkcije interne revizije unutar platnih institucija i institucija elektronskog novca. Ova uredba o internim kontrolama i internoj reviziji platnih i elektronskih novčanih institucija podeljena je na dva glavna dela, interne kontrole i internu reviziju, i na 12 članova koji regulišu sledeća pitanja:

- Zahtevi za sistem interne kontrole;
- Kontrolne aktivnosti i podela dužnosti;
- Praćenje aktivnosti i ispravljanje nedostataka;
- Funkcija interne revizije;
- Outsorsing interne revizije.

3.2.6.7 Uredba o zahtevima za zaštitu sredstava koji se primenjuju na platne institucije i institucije elektronskog novca

Uredba o zahtevima za zaštitu sredstava koji se primenjuju na platne institucije i institucije elektronskog novca ima za cilj da utvrdi zahteve za zaštitu sredstava od strane platnih institucija i institucija elektronskog novca u skladu sa članom 11, podstav 1.1, članom 33, stav 3, članom 29, stav 3 i članom 124, podstav 8.4 Zakona o platnim uslugama.

Uredba o zahtevima za zaštitu sredstava koji se primenjuju na platne institucije i institucije elektronskog novca podeljena je na 8 članova i reguliše sledeća pitanja:

Ova uredba utvrđuje zahteve za čuvanje sredstava od strane platnih institucija i institucija elektronskog novca na Kosovu. Osigurava da platne institucije i institucije elektronskog novca na Kosovu štite sredstva korisnika tako što ih čuvaju na odvojenim računima ili putem polisa osiguranja, sprečavajući njihovo mešanje sa sredstvima institucije.

Cilj uredbe je povećanje bezbednosti i pouzdanosti finansijskih transakcija osiguravanjem da su sredstva korisnika uvek adekvatno zaštićena.

3.2.6.8 Pravilnik o aktivnostima podugovaranja

Ova uredba reguliše podizvođačko ugovaranje aktivnosti, uključujući održivo upravljanje rizicima, u vezi sa podizvođačkim funkcijama, posebno za podizvođačko ugovaranje kritičnih ili važnih funkcija.

Uredba o podizvođačkim aktivnostima je podeljena na 6 poglavlja i 30 članova koji regulišu sledeća pitanja:

- Opšte odredbe;
- Proporcionalnost, grupna prijava i šeme institucionalne zaštite;
- Upravljanje aktivnostima podizvođača;
- Regulacija procesa podizvođačkih aktivnosti;
- Obaveza prethodnog odobrenja podizvođačkih aktivnosti; kao i
- Završne odredbe, koje takođe predviđaju prelazni period od 24 meseca;

3.2.6.9 Uredba o javnom registru platnih institucija i elektronskog novca

Svrha ove regulative je stvaranje javnog registra platnih institucija, institucija elektronskog novca i agenata tih institucija u skladu sa članom 18. Nacrta zakona o platnim uslugama.

Uredba o javnom registru platnih institucija i elektronskog novca podeljena je na 4 poglavlja i 11 članova koji regulišu sledeća pitanja:

- Opšte odredbe;
- Sadržaj javnog registra, institucije/lica koja treba da budu uključena u njega;
- Institucije koje je potrebno samo da budu registrovane u ovom registru; kao i
- Završne odredbe.

3.2.6.10 Uredba o prelaznom periodu za sprovođenje zakona o platnim uslugama

Uredba o prelaznom periodu za sprovođenje Zakona o platnim uslugama sastoji se od 6 članova koji regulišu pitanje prelaznog perioda koji se primenjuje na subjekte i lica na koja se primenjuje Zakon o platnim uslugama. Glavni cilj je osigurati da ovi subjekti prilagode svoje poslovanje kako bi ispunili zahteve novog zakona, posebno imajući u vidu činjenicu da se uskoro očekuje da će se Kosovo pridružiti Jedinostvenom području plaćanja u evrima (SEPA) i omogućiti nacionalnim provajderima da učestvuju u SEPA šemama. Uredba zahteva od svih ovlašćenih ili registrovanih pružalaca usluga plaćanja, uključujući banke i institucije elektronskog novca, da prilagode svoje aktivnosti poglavljima III i IV Zakona o uslugama plaćanja.

3.2.6.11 Uredba o određivanju zahteva za kreditne transfere i transakcije direktnog zaduženja u evrima

Ova uredba utvrđuje zahteve za kreditne i direktne debitne transakcije koje se izvršavaju u evrima na Kosovu i između Kosova i SEPA područja, gde se i pružalac platnih usluga (PSP) platioca i PRB primaoca nalaze na Kosovu ili se jedan od PRB nalazi na Kosovu, a drugi u SEPA području, ili gde se jedini PRB uključen u platnu transakciju nalazi na Kosovu.

Ova uredba je u skladu sa Uredbom EU o SEPA, kojom se uspostavljaju jedinstveni tehnički i poslovni zahtevi za transakcije u evrima na Kosovu.

3.2.6.12 Uredba o kriterijumima za određivanje minimalnog novčanog iznosa osiguranja od profesionalne odgovornosti ili drugih sličnih garancija

Uredba o kriterijumima za određivanje minimalnog novčanog iznosa osiguranja od profesionalne odgovornosti ili drugih sličnih garancija precizira kriterijume i indikatore o načinu određivanja minimalnog novčanog iznosa osiguranja od odgovornosti ili drugih sličnih garancija za subjekte koji podnose zahtev za ovlašćenje kao pružalac usluga inicijacije plaćanja (SHIP) ili registraciju kao pružalac usluga informisanja o računu (SHILL).

Nacrt uredbe pruža smernice nadležnim organima o kriterijumima za određivanje minimalnog novčanog iznosa osiguranja profesionalne odgovornosti (PII) ili drugih uporedivih garancija za dve nove usluge definisane u LSHP-u: usluge iniciranja plaćanja (SHIP) i usluge informisanja o računu (SHILL). Uredba takođe sadrži Prilog I, za izračunavanje minimalnog novčanog iznosa osiguranja od profesionalne odgovornosti ili sličnih garancija.

3.2.6.13 Uredba o informaciono-komunikacionoj tehnologiji - upravljanje rizicima i bezbednost informaciono-tehnološkog sektora

Uredba o informaciono-komunikacionim tehnologijama - Upravljanje rizicima i bezbednost informaciono-tehnološkog sektora, sadrži sveobuhvatna ažuriranja okvira za upravljanje rizicima i bezbednost informaciono-tehnološkog sektora u finansijskim institucijama, preciziranjem procesa i okvira koje institucije mogu koristiti za efikasno upravljanje rizicima po bezbednost i privatnost za organizacione operacije i imovinu, pojedince i druge organizacije, sa posebnim naglaskom na komunikaciju između viših rukovodilaca, menadžera i operativnog osoblja.

3.2.6.14 Uredba o obaveštavanju Centralne banke Kosova o većim operativnim ili bezbednosnim incidentima

Uredba razjašnjava koje incidente treba da klasifikuje kao velike incidente od strane PRB-a, reguliše proces obaveštavanja, određuje sadržaj početnog, međuvremenskog i konačnog izveštaja, delegiranog i konsolidovanog izveštavanja, kao i operativne i bezbednosne politike koje PRB-ovi moraju da obezbede u vezi sa odgovornostima za prijavljivanje incidenata. Uredba takođe sadrži Prilog I, o izveštavanju za pružaoce platnih usluga i Prilog II - Uputstva nadležnim organima (CBK) o kriterijumima za procenu značaja incidenta i detaljima izveštaja o incidentima koji treba da se dele sa drugim lokalnim vlastima.

3.2.6.15 Uredba o tehničkim standardima za temeljnu autentifikaciju kupaca i otvorenim, zajedničkim i bezbednim standardima komunikacije

Uredba o tehničkim standardima za jaku autentifikaciju kupaca i standardima otvorene, zajedničke i bezbedne komunikacije reguliše opšte zahteve za autentifikaciju koje PRB-ovi koriste kao funkcionalne mehanizme za praćenje transakcija koji im omogućavaju da otkriju neovlašćene ili prevarne platne transakcije u svrhu sprovođenja bezbednosnih mera.

Štaviše, ova regulativa obuhvata proces preispitivanja bezbednosnih mera, koda za autentifikaciju, dinamičkih veza, zahteva za elemente kategorisane kao znanje i posedovanje i drugih tehničkih aspekata vezanih za zahteve za elemente za autentifikaciju.

Uredba takođe razjašnjava deo kada PRB-ovi ne mogu da primene poboljšanu autentifikaciju kupaca, ako su ispunjeni zahtevi navedeni u članu 3.

3.2.6.16 Pravilnik o postupku rešavanja žalbi finansijskih institucija

Ova uredba ima za cilj da utvrdi kriterijume i procedure za uspostavljanje interne funkcije za rukovanje i upravljanje žalbama klijenata od strane licenciranih finansijskih institucija, koje nadgleda CBK. Predviđa da svaka finansijska institucija uspostavi nezavisan i nepristrasan mehanizam kako bi se žalbe rešavale pravedno i ravnopravno, osiguravajući blagovremeno rešavanje iznetih problema. U tom cilju, uredba utvrđuje detaljna uputstva za podnošenje žalbi putem različitih sredstava komunikacije (onlajn, telefonom, pismom, e-poštom, društvenim mrežama ili lično), za potvrđivanje njihovog prijema, za registraciju u elektronskoj bazi podataka sa jedinstvenim identifikacionim brojem, kao i za poštovanje određenih rokova koji, generalno, određuju rešavanje žalbi u roku od 15 dana, sa bržim rokovima za neke specifične slučajeve.

3.2.6.17 Uredba o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma

Uredba o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma ima za cilj da utvrdi kriterijume i procedure za upravljanje procesom sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma u skladu sa Zakonom br. 05/L-096. Uredba se primenjuje na sve finansijske institucije, uključujući banke, filijale stranih banaka, mikrofinansijske institucije, nebankarske finansijske institucije, pružaoce platnih usluga, osiguravače i menjačnice. Definiše ključne definicije, kao što su viši menadžer, finansijske usluge, FOIU-K, šel banka, plaćanje preko računa i stanovnik. Štaviše, uredba naglašava važnost redovne obuke zaposlenih i interne i eksterne revizije kako bi se osigurala usklađenost sa zakonskim zahtevima.

3.2.6.18 Uredba o informacijama koje moraju pratiti transfere sredstava

Ova uredba, koju je usvojio Odbor Centralne banke 26. juna 2024. godine, utvrđuje pravila za informacije koje moraju pratiti transfere sredstava, u svrhu sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma. Cilj uredbe je da se osigura da svaki transfer, u bilo kojoj valuti, sadrži potpune informacije o platiocu i korisniku, u skladu sa zahtevima utvrđenim relevantnim zakonima. Ako se transfer vrši sa platnog računa, potrebne informacije uključuju ime, broj računa, adresu i druge identifikacione podatke, ili jedinstveni identifikator transakcije. Za transfere koji nisu izvršeni sa platnog računa, pružaoци platnih usluga moraju da provere tačnost informacija koristeći dokumenta ili podatke iz pouzdanih izvora.

3.2.7 Ostale regulatorne aktivnosti

Ostale aktivnosti koje se mogu istaći tokom 2024. godine su:

Aktivnosti u vezi sa izveštajima, upitnicima i raznim drugim dokumentima primljenim od Evropske komisije, Vlade Republike Kosovo i drugih međunarodnih organizacija;

Analiziranje i pripremanje odgovora na zahteve za mišljenje finansijskih institucija i organizacionih jedinica u okviru Odeljenja za finansijski nadzor u CBK, u vezi sa usklađenošću postupanja finansijskih institucija sa regulatornim zahtevima; itd.

3.3. Aktivnosti CBK u pravnoj oblasti i oblasti usklađenosti

U kontekstu ispunjavanja svog mandata da garantuje finansijsku stabilnost, kao i da reguliše i nadgleda finansijske institucije, Centralna banka Republike Kosovo (CBK) je tokom 2024. godine razvila i usvojila relevantni pravni okvir. Pravne aktivnosti su obuhvatale izradu i sprovođenje primarnog i sekundarnog zakonodavstva, kao i sprovođenje niza drugih pravnih radnji usmerenih na jačanje stabilnog i efikasnog finansijskog sistema.

U tom smislu, CBK je nastavila da unapređuje pravni okvir u skladu sa direktivama Evropske unije i međunarodnim standardima, usvajanjem i sprovođenjem ključnih zakona za razvoj

finansijskog sektora. U tom kontekstu, izrađeni su i usvojeni sekundarni regulatorni akti neophodni za regulisanje finansijskih institucija i pružanje platnih usluga, čime se obezbeđuje usklađenost sa najboljim međunarodnim praksama i priprema za integraciju kosovskog finansijskog sektora u finansijsko tržište EU-a.

Usvajanje tri ključna zakona za razvoj finansijskog sektora u zemlji – Zakon br. 08/L-304 o bankama, Zakon br. 08/L-328 o platnim uslugama i Zakon br. 08/L-333 o izmenama i dopunama Zakona br. 05/L-096 o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma – stvorio je pravnu osnovu za dalje korake ka članstvu Republike Kosovo u Jedinistvenom području plaćanja u evrima (SEPA). Ove zakone, koji su u potpunosti usklađeni sa pravnim tekovinama Evropske unije, usvojila je Skupština Kosova 5. decembra 2024. godine. Njihovo stupanje na snagu omogućava integraciju finansijskog sektora Kosova u finansijsko tržište Evropske unije, doprinoseći povećanoj transparentnosti, punoj finansijskoj inkluziji i ekonomskom razvoju zemlje.

Pored toga, preduzeti su konkretni koraci u pripremi neophodnog pravnog okvira za proširenje geografskog obima SEPA, u skladu sa kriterijumima utvrđenim u relevantnim dokumentima. Takođe je izrađeno pravno mišljenje o SEPA aplikaciji, koje potvrđuje značajan regulatorni napredak i spremnost za usklađenost sa SEPA zahtevima.

U tom smislu, CBK je usvojila niz propisa koji proizilaze iz ovih zakona, a koje su pregledali i odobrili njeni organi za donošenje odluka kao deo regulatornog paketa za SEPA primenu. Takođe, radi usklađivanja sa pravnim okvirom za platne usluge, bankarski sistem i sprečavanje pranja novca i borbu protiv finansiranja terorizma, izvršene su izmene i dopune nekoliko postojećih propisa.

Pored toga, usvojen je niz propisa kojima se regulišu aktivnosti sektora osiguranja, penzionih fondova, mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija, sa ciljem jačanja nadzora i povećanja stabilnosti ovih segmenata finansijskog tržišta.

Nedavno je usvojen Zakon br. 111/2011 je takođe stupio na snagu. 08/L-295 o kripto imovini, kao zakonska inicijativa Skupštine Kosova, koja je uticala na pravni okvir koji se primenjuje na CBK, sa zakonskim i regulatornim zahtevima koje CBK treba da reši kroz svoje propise. Ovaj zakon ima za cilj da reguliše licenciranje, ovlašćivanje i nadzor operatera koji obavljaju aktivnosti vezane za izdavanje, distribuciju, trgovinu i skladištenje kripto-imovine. Ovim zakonom se takođe definišu uslovi poslovanja i organizacija operatera u ovoj oblasti, pružajući jasan regulatorni okvir. Na osnovu ovog zakona, CBK je ovlašćena kao organ nadležan za izdavanje licenci i ovlašćenja za rad subjekata u ovom sektoru. Radi potpune primene zakona, CBK je u procesu izrade relevantnih podzakonskih akata.

U kontekstu ispunjavanja svojih zakonskih obaveza, CBK je takođe preduzela korake za postizanje sporazuma o saradnji i razumevanju sa lokalnim i međunarodnim institucijama, sa ciljem jačanja regulatorne saradnje i razmene iskustava.

Još jedan ključni aspekt pravne aktivnosti bio je obezbeđivanje efikasne zaštite institucionalnih interesa Centralne banke, uključujući zastupanje u administrativnim i drugim pitanjima koja zahtevaju pravnu podršku. Isto tako, preduzete su mere za upravljanje pravnim rizicima i jačanje mehanizama usklađenosti, sa ciljem garantovanja pravne sigurnosti i institucionalnog integriteta Banke.

Centralna banka Republike Kosovo nastavlja da bude posvećena obezbeđivanju usklađenosti svojih aktivnosti sa važećim zakonodavstvom i Zakonom o CBK. U skladu sa svojim strateškim ciljevima, CBK će nastaviti da unapređuje efikasan regulatorni okvir za nadzor finansijskog sistema, doprinoseći njegovoj stabilnosti i održivosti, kao i bezbednom funkcionisanju platnog sistema na Kosovu.

4. Sistem plaćanja

Obezbeđivanje sigurnih, stabilnih i efikasnih sistema plaćanja jedan je od glavnih ciljeva CBK. Međubankarski platni sistem, koji je razvila, nadgledala i administrirala CBK, obezbedio je maksimalnu dostupnost tokom 2024. godine, garantujući obradu i poravnanje plaćanja za sve ekonomske učesnike u zemlji.

U ispunjavanju ovog cilja, CBK daje prioritet regulatornoj, operativnoj, nadzornoj i katalitičkoj funkciji za održavanje bezbednosti platne infrastrukture i dalji razvoj tržišta platnih usluga. U tu svrhu, CBK radi na sprovođenju Strateškog plana za period 2024-2028, u kojem je jedan od glavnih ciljeva modernizacija infrastrukture finansijskog tržišta. Pored toga, CBK je nastavila svoj rad na sprovođenju Nacionalne strategije za plaćanja male vrednosti 2021-2026. Kao rezultat toga, tokom 2024. godine došlo je do dinamičnog razvoja u oblasti platnih usluga, kako u regulatornom, tako i u operativnom i nadzornom aspektu.

Početakom 2024. godine, CBK je ponovo pokrenula i organizovala godišnji sastanak Nacionalnog saveta za plaćanja (NSP) sa proširenim članstvom. U tom kontekstu, fokus je bio na neophodnim pripremama za ispunjavanje kriterijuma za članstvo u platnim šemama u EU prostoru (SEPA), preduzimanju mera za smanjenje upotrebe gotovine, kao i implementaciji infrastrukture brzih plaćanja, sa fokusom na integraciju u sistem brzih plaćanja Evropske unije, poznat kao TIPS.

Takođe, početkom 2024. godine stupila je na snagu Uredba o strukturi i korišćenju jedinstvenog identifikatora platnog računa (IBAN) za nacionalne i međunarodne transakcije, koja omogućava pružanje identifikacionog koda platnog računa (poznatog kao KIO) i za nebankarske finansijske institucije koje je ovlastila CBK za pružanje platnih usluga i elektronskog novca. Ova uredba, koja je usvojena krajem 2023. godine, ima za cilj da definiše pravila za korišćenje, strukturu i komunikaciju IBAN-a kao jedinstvenog identifikatora platnog računa za transakcije kreditnog transfera i direktna zaduženja u Republici Kosovo i međunarodno.

Imajući u vidu Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa EU i uključivanje u projekat Evropske komisije usmeren na modernizaciju platnih sistema zemalja Zapadnog Balkana, kojim upravlja Regionalni savet za saradnju, a sprovodi Grupa Svetske banke, CBK je u saradnji sa timom Svetske banke pripremila i finalizovala nacrt Zakona o platnim uslugama, koji ima za cilj transpoziciju važnih direktiva u oblasti plaćanja. U tom smislu, Izvršni odbor CBK je osnovao radnu grupu za harmonizaciju direktiva EU za članstvo u SEPA. U ovom procesu, 20 propisa finansijskog okvira Kosova je pregledano/izrađeno sa zahtevima SEPA šema plaćanja. Nakon usvajanja tri važna finansijska zakona od strane Skupštine Kosova 5. decembra 2024. godine i usvajanja 20 relevantnih propisa od strane CBK 17. decembra 2024. godine, Centralna banka Republike Kosovo (CBK) je 20. decembra 2024. godine pokrenula proces članstva u SEPA platnoj šemi.

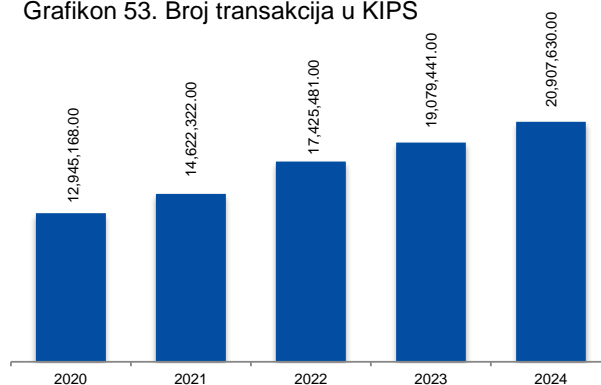
Kao deo strategije finansijske inkluzije na Kosovu, nastavljena je implementacija Uredbe o pristupu platnim računima sa osnovnim uslugama, sa fokusom na obezbeđivanje da svi građani, posebno nedovoljno uslužene populacije i ranjive kategorije, imaju pristup osnovnim finansijskim uslugama. Do kraja 2024. godine, broj naloga u ovoj kategoriji dostigao je približno 390 hiljada naloga.

Generalno, tokom ovog izveštajnog perioda, međubankarski platni sistem je nastavio da funkcioniše sa najvišim nivoom stabilnosti, bezbednosti i efikasnosti, što je omogućilo blagovremen kliring i poravnanje svih platnih transakcija i transakcija sa hartijama od vrednosti.

4.1. Upravljanje međubankarskim platnim sistemom

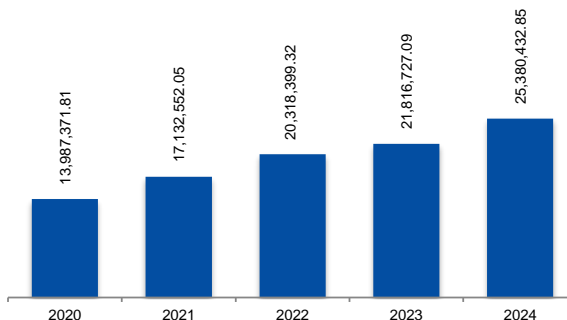
Kosovski međubankarski platni sistem (KIPS), sistem od sistemskog značaja, koji omogućava obradu niza platnih instrumenata, međubankarski kliring i poravnanje hartija od vrednosti, nastavio je da funkcioniše normalno i bez prepreka. Sledeći grafikoni prikazuju broj i vrednost transakcija obavljenih putem KIPS-a za odgovarajuće periode.

Grafikon 53. Broj transakcija u KIPS

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 54. Vrednost transakcija u KIPS-u (u hiljadama)

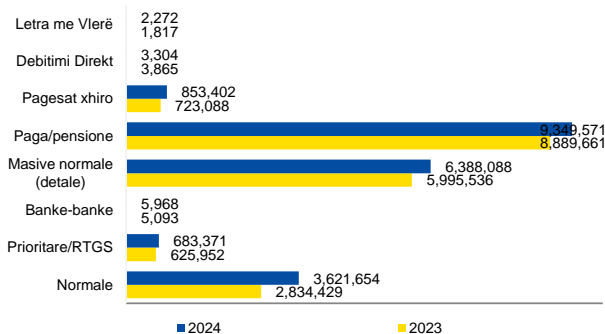

Izvor: CBK (2025)

Statistički pokazatelji aktivnosti KIPS-a tokom 2024. godine označili su značajan porast transakcija u obimu za 9.6 procenata i u vrednosti za 16.3 procenata u poređenju sa prethodnom godinom, gde je obrađeno preko 20.9 miliona transakcija ukupne vrednosti preko 25.3 milijarde evra (videti grafikone 53 i 54).

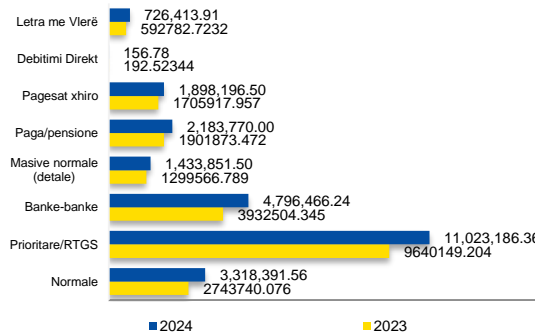
U okviru KIPS-a, plaćanja se vrše putem dve komponente: RTGS (bruto poravnanje u realnom vremenu) i ACH (automatizovana klirinška kuća). U RTGS komponenti, sva plaćanja vredna preko 10 hiljada evra, kao i plaćanja koja klijenti naručuju sa prioritetom, obrađuju se u realnom vremenu. U međuvremenu, u ACH komponenti se vrše sva plaćanja vredna manje od 10 hiljada evra, uključujući redovna plaćanja, masovna plaćanja, plate i penzije, Kos-Giro plaćanja i direktna zaduženja. Poređenje trendova rasta obima i vrednosti ovih kategorija plaćanja za određene godine prikazano je na sledećim grafikonima.

Grafikon 55. Godišnji obim KIPS transakcija po vrsti

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 56. Godišnja vrednost KIPS transakcija po vrsti (u hiljadama)

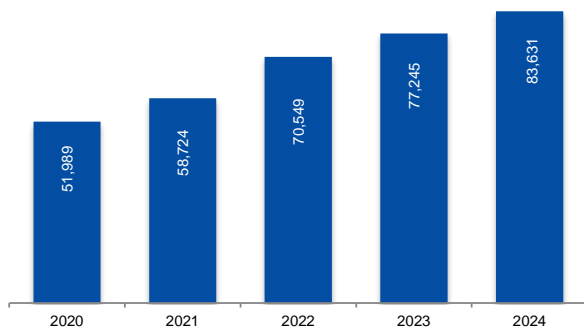

Izvor: CBK (2025)

Ove godine, redovna plaćanja (normalna i grupna) činila su oko 47.9 procenata obima i 18.7 procenata vrednosti KIPS transakcija (videti grafikon 55). RTGS transakcije se obrađuju i poravnavaju tokom radnog vremena u realnom vremenu i na bruto osnovi. Tokom 2024. godine, njihov broj je činio oko 3.3 procenta ukupnog broja transakcija u KIPS-u (videti grafikon 56), dok je njihova vrednost činila oko 43.4 procenta vrednosti transakcija putem KIPS-a (videti grafikon 57).

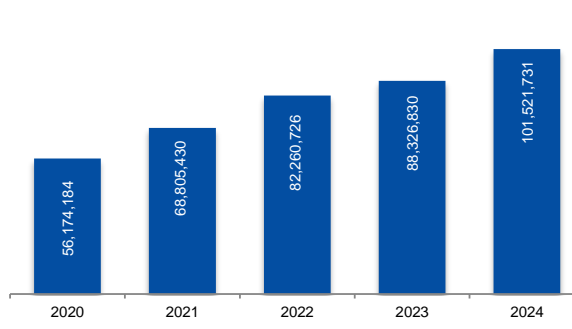
U kategoriji isplata plata/penzija došlo je do povećanja, kako u broju, tako i u vrednosti transakcija. U poređenju sa prethodnom godinom, povećanje broja je 5.2 odsto, dok je u vrednosti transakcija 14.8 odsto. Pored povećanja obima i vrednosti transakcija u poređenju sa prethodnom godinom, došlo je i do povećanja prosečnog dnevnog broja obrađenih transakcija, kako po obimu, tako i po vrednosti, za 8.3 procenta i 14.9 procenata, respektivno (videti grafikone 57 i 58).

Grafikon 57. Prosečan dnevni broj transakcija u KIPS-u

Izvor: CBK (2025)

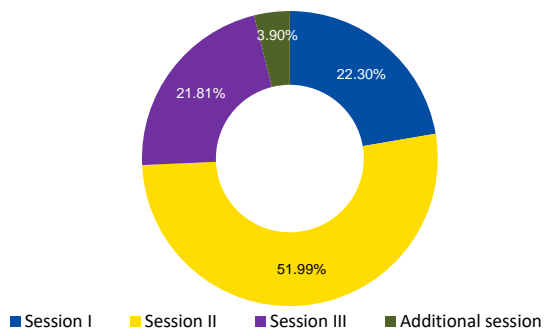
Grafikon 58. Prosečna dnevna vrednost transakcija u KIPS-u

Izvor: CBK (2025)

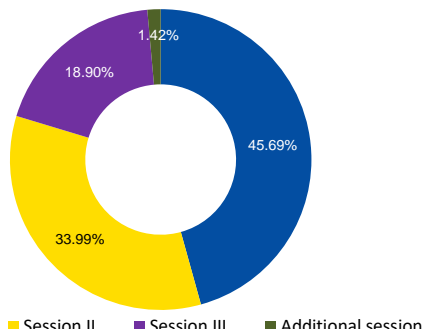
Tokom 2024. godine, pregled plaćanja obrađenih putem ACH komponente, po sesijama, pokazuje izraženiju koncentraciju u prvoj i drugoj klirinškoj sesiji, u poređenju sa poslednjom sesijom. Izbegavanje zagušenja u tokovima plaćanja tokom poslednje klirinške sesije minimizira dodatne rizike u radu platnog sistema, stoga se na transakcije obrađene u prve dve sesije primenjuju niže naknade (videti grafikone 59 i 60).

Grafikon 59. Broj transakcija po sesijama u KIPS-u

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 60. Vrednost transakcije po sesijama u KIPS-u

Izvor: CBK (2025)

Ukupna vrednost transakcija poravnatih u KIPS-u tokom 2024. godine bila je blizu 25.3 milijarde evra, uključujući transakcije svih učesnika KIPS-a, banaka i Trezora. Od obima i vrednosti transakcija koje su inicirale sve institucije koje učestvuju u sistemu, tri učesnika sa najvećim brojem iniciranih transfera čine 63.4 odsto ukupnog obima, dok svi ostali učesnici čine 36.6 odsto. U međuvremenu, što se tiče vrednosti transfera koje su inicirale sve institucije učesnice, od njihove ukupne vrednosti od 25.3 milijarde transakcija, prve tri institucije koje učestvuju u sistemu sa najvećom vrednošću iniciranih transfera čine 41.8 procenata ukupne vrednosti, dok sve ostale institucije čine 58.2 procenta (videti Tabelu 21).

Tabela 21. Pokazatelji koncentracije za transakcije pokrenute/poslate SPN-u

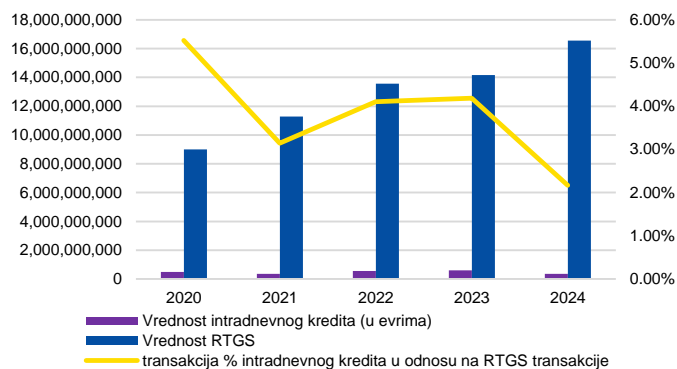
KIPS sistem	Obim	Vrednost
3 učesnika u sistemu	63,4%	41,8%
ostali učesnici	36,6%	58,2%
Ukupno:	20.922.580	25.388.015.259

Izvor: CBK (2025)

Odnos vrednosti dnevnog kredita za likvidnost i ukupne vrednosti aktivnosti RTGS sistema za 2024. godinu iznosi oko 2,8 procenata (videti grafikon 60), što odražava nisku težinu potrebe za finansiranjem aktivnosti ovog sistema likvidnošću od strane CBK, a samim tim i izloženost sistema riziku likvidnosti.

4.2. Registar bankovnih računa

U okviru operativnih funkcija CBK, Registar bankovnih računa takođe igra važnu ulogu. Ovaj registar predstavlja infrastrukturu baze podataka, koja omogućava izveštavanje o podacima o bankovnim računima od strane pružaoca podataka o računima (komercijalnih banaka), kao i korišćenje ovih podataka u funkciji sprovođenja odluka o izvršenju od strane organa za izvršenje i drugih nadležnih institucija prema odredbama Zakona o izvršnom postupku. Ovaj registar je imao značajan uticaj na povećanje efikasnosti obrade predmeta izvršenja od strane organa izvršnog postupka, posebno nakon proširenja funkcija kako bi se omogućila elektronska obrada odluka o izvršenju.

Grafikon 61. Odnos intradnevnog kredita i ukupne vrednosti poravnate u RTGS-u

Izvor: CBK (2025)

Tokom izveštajne 2024. godine, 49 privatnih izvršitelja, 124 službenika Sudskog saveta Kosova i 14 službenika Poreske uprave Kosova imali su pristup registru, preko kojeg su razmenili 24.598 predmeta izvršnog postupka sa komercijalnim bankama, od kojih je 20.719 zaključeno (videti Tabelu 22).

Tabela 22. Slučajevi obrađeni u Registru bankovnih računa

Status slučajeva	2023.	2024.	Rastući/Padajući (%)
Otvoreno	23.159	24.598	6,21%
Zatvoreno	18.023	20.719	14,96%

Izvor: CBK (2025)

4.3. Nadzor i analiza platnih sistema

Nadzor nad platnim i poravnatim sistemima je funkcija CBK, gde se ciljevi bezbednosti i efikasnosti promoviraju praćenjem postojećih i planiranih sistema, njihovom procenom u odnosu na ciljeve i, gde je potrebno, podsticanjem promena.

Radi nadzora i razvoja analize platnih sistema, tokom 2024. godine, CBK je nastavila da prati platni sistem putem periodičnih izveštaja primljenih od komercijalnih banaka i nebankarskih finansijskih institucija koje pružaju platne usluge i usluge elektronskog novca.

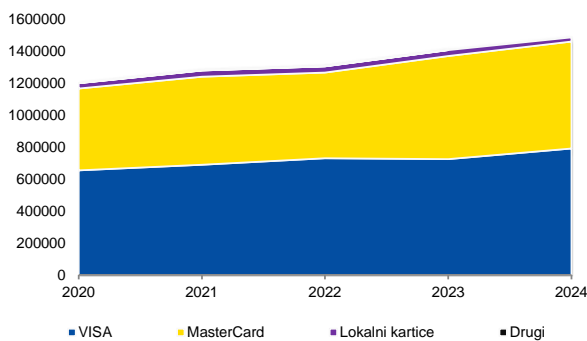
Ove godine je pregledana godišnja analiza korišćenja kartica na Kosovu. Analiza obuhvata informacije o sociodemografskoj raspodeli kartica koje koriste građani Kosova i relevantnim faktorima koji su uticali na takvu raspodelu. Analiza takođe odražava informacije o vrstama kartica i korišćenju kartica na različitim terminalima, uključujući i onlajn. Godišnja analiza se objavljuje redovno godišnje na zvaničnoj internet stranici CBK.

U okviru izrade periodičnih analiza i izveštaja o statistici plaćanja, pripremljeni su i objavljeni redovni godišnji i mesečni izveštaji o: broju i vrednosti međubankarskih plaćanja, depozitima i rezervama komercijalnih banaka, gotovinskim i bezgotovinskim instrumentima, kao i uporednim izveštajima o elektronskim instrumentima plaćanja (Kosovo u poređenju sa zemljama Centralne i Jugoistočne Evrope) koji su takođe objavljeni na zvaničnoj internet stranici CBK-a.

4.4. Platni instrumenti i bankarska infrastruktura za platne usluge

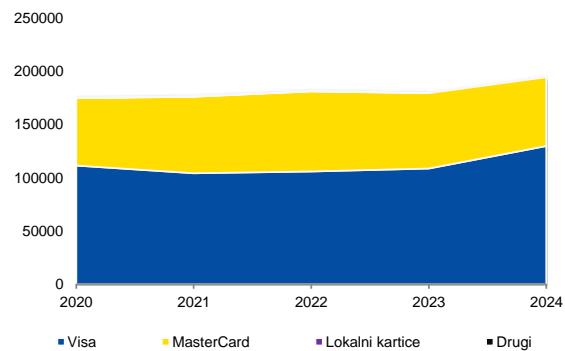
Bankarski izveštaji o instrumentima plaćanja pokazuju da je do kraja decembra 2024. godine broj debitnih kartica dostigao skoro 1.5 miliona, dok je broj kreditnih kartica dostigao oko 195 hiljada. U poređenju sa prethodnim godinama, broj debitnih kartica je povećan za 5.61 odsto, dok je broj kreditnih kartica povećan za 8.17 odsto (videti grafikone 62 i 63).

Grafikon 62. Broj debitnih kartica po vrsti

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 63. Broj kreditnih kartica po vrsti

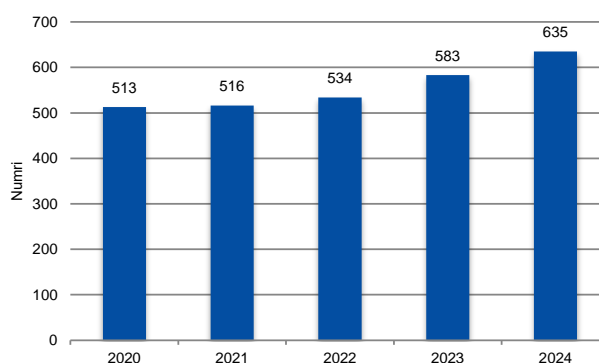

Izvor: CBK (2025)

Infrastruktura terminala je nastavila da se širi, sa povećanjem broja bankomata ove godine u poređenju sa prethodnom godinom (videti grafikon 64). Takođe je zabeležen blagi porast broja terminala na prodajnim mestima/POS terminalima (videti grafikon 65).

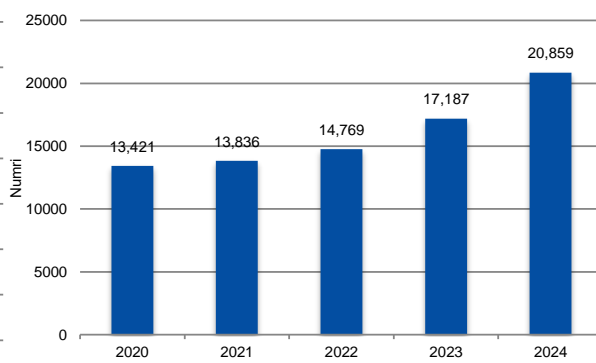
Pored povećanja broja terminala i instrumenata plaćanja, u 2024. godini, statistički podaci pokazuju da je došlo do povećanja upotrebe elektronskih instrumenata plaćanja. Broj plaćanja izvršenih putem internet/e-banking servisa dostigao je preko 11.3 miliona transakcija, što u poređenju sa prethodnom godinom predstavlja povećanje od 16,6 odsto, sa vrednošću koja je dostigla preko 24.9 milijardi evra ili godišnje povećanje od 16.3 odsto (videti grafikone 66 i 67).

Grafikon 64. Broj bankomata

Izvor: CBK (2025)

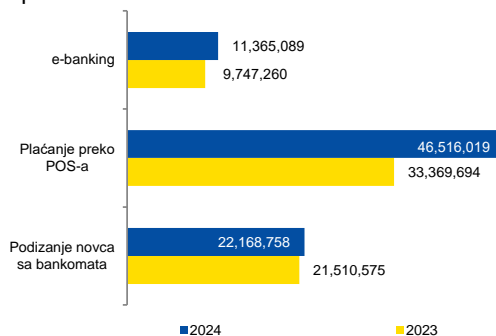
Grafikon 65. Broj POS terminala

Izvor: CBK (2025)

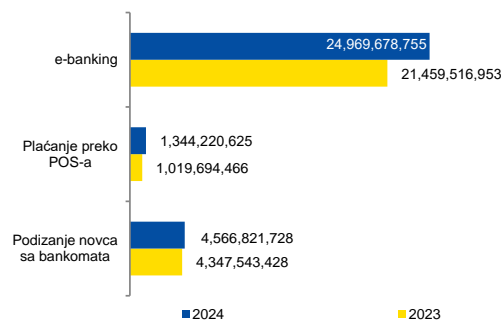
Godinu 2024. karakteriše rastući trend korišćenja plaćanja karticama. Broj plaćanja na prodajnim mestima/POS terminalima je povećan za 39.4 odsto, dok je vrednost povećana za 31.8 odsto u odnosu na prethodnu godinu. Podizanje gotovine sa bankomata takođe pokazuje povećanje u broju i vrednosti u poređenju sa prethodnom godinom, pri čemu je broj podizanja gotovine sa bankomata porastao za 3.1 odsto, dok je u vrednosti porastao za 5 odsto (videti grafikone 66 i 67).

Grafikon 66. Godišnji obim transakcija elektronskim platnim instrumentima

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 67. Godišnja vrednost elektronskog platnog instrumentatransactions

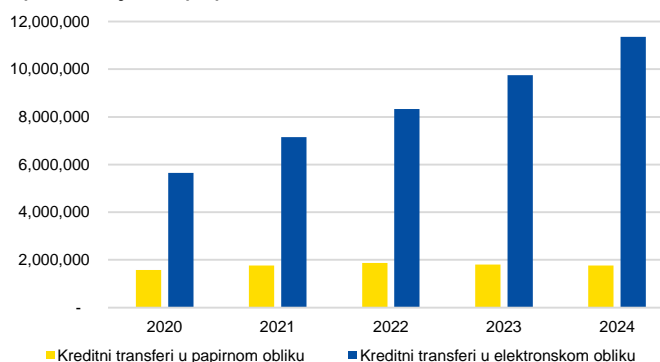
Izvor: CBK (2025)

Rast elektronskih plaćanja tokom godina ogleda se i u načinu na koji se vrše kreditni transferi. Papirni transferi stalno opadaju u poređenju sa elektronskim transferima.

Tokom 2024. godine, transferi pokrenuti u papirnom obliku činili su 13 procenata, dok su oni u elektronskom obliku činili 87 procenata ukupnih transfera pokrenutih preko banaka (videti grafikon 68).

Bankarski izveštaji pokazuju da je krajem 2024. godine ukupan broj bankovnih računa klijenata dostigao oko 2.53 miliona, što predstavlja povećanje od 1.1 odsto u odnosu na kraj 2023. godine. Oko 98.3 odsto računa pripada rezidentima, dok oko 1.7 odsto pripada nerezidentima (videti Tabelu 23).

Grafikon 68. Broj elektronskih kreditnih transfera u poređenju sa papirnim transferima

Izvor: CBK (2025)

Tabela 23. Broj računa

Opis računa	Ukupno računa klijenata			Dostupno s interneta		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Računi klijenta (1+2)	2,371,544	2,512,575	2,539,345	688,891	851,645	1,030,357
1-Rezidentni računi (a+b)(%)	98.50%	98.53%	98.34%	98.29%	98.21%	97.93%
a-Individualni (%)	91.73%	91.10%	92.34%	89.54%	90.31%	90.83%
b-Poslovni (%)	8.27%	7.43%	7.66%	10.46%	9.69%	9.17%
2-Nerezidentni računi (c+d) (%)	1.50%	1.45%	1.66%	1.71%	1.79%	2.07%
c-Individualni (%)	98.95%	99.20%	99.35%	91.55%	84.80%	81.27%
d-Poslovni (%)	1.05%	0.80%	0.65%	8.45%	15.20%	18.73%

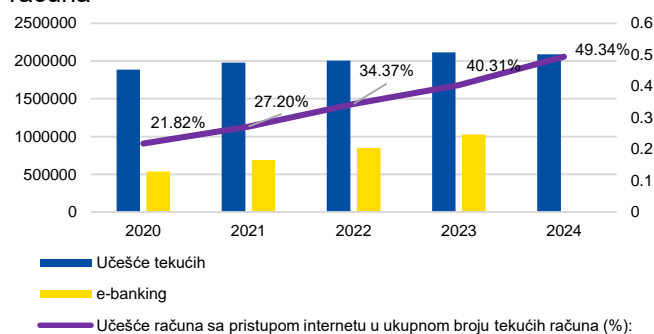
Izvor: CBK (2025) Napomena: CBK, Izveštavanje banaka u skladu sa „Pravilnikom o izveštavanju o statistici instrumenata“.

Od ukupnog broja računa, na kraju 2024. godine, preko milion računa je imalo „onlajn“ pristup sa interneta, što je povećanje od 21% u udaljenom pristupu nalogima.

Grafikon 69 prikazuje udeo računa sa pristupom internetu u ukupnom broju tekućih računa tokom poslednjih godina. Na osnovu statističkih podataka, razvoj infrastrukture je nastavio uzlazni trend, a brzi trend povećanja upotrebe elektronskih instrumenata plaćanja ostaje ohrabrujući.

NBFI registrovane za izdavanje elektronskog novca prijavile su 79.706 računa elektronskog novca na kraju 2024. godine, što predstavlja brzi porast s obzirom na činjenicu da je ovo tek peta godina njihovog poslovanja na tržištu (videti Tabelu 24). Ove institucije su zajedno izvršile 2.1 milion plaćanja elektronskim novcem, u vrednosti od oko 860 miliona evra (Tabela 25).

Grafikon 69. Broj računa sa pristupom internetu u odnosu na ukupan broj tekućih računa

Izvor: CBK (2025)

Tabela 24. Broj računa elektronskog novca

Opis računa	2022	2023	2024
Računi elektronskog novca	25,164	45,310	79,706

Izvor: CBK (2025)

Tabela 25. Broj i vrednost plaćanja elektronskim novcem

Opis	2022	2023	2024
Broj	293,097	1,620,139	2,188,448
Vrednost	70,005,357	617,969,808	860,437,319

Izvor: CBK (2025)

Smatra se da podsticanje upotrebe instrumenata elektronskog novca takođe utiče na proširenje finansijske inkluzije građana omogućavanjem pristupa platnim uslugama (otvaranje računa elektronskog novca/platnog računa i posredovanje prepaid kartice) kategorijama stanovništva koje nemaju pristup bankarskim uslugama, kao što su kategorije koje nisu zaposlene. Izvršenje elektronskih transakcija se takođe smatra glavnim prozorom koji može olakšati pristup kreditima i drugim finansijskim uslugama.

4.5. Uloga CBK-a kao katalizatora platnog sistema

CBK, kao ključni akter u platnom sistemu, pokazala je nepokolebljivu posvećenost modernizaciji i proširenju tržišta plaćanja. Ova posvećenost se ogleda u sprovođenju brojnih inicijativa usmerenih na poboljšanje i reformisanje platne infrastrukture i usluga.

Početkom godine, CBK je preduzela nekoliko inicijativa koje uključuju reorganizaciju i proširenje Nacionalnog saveta za plaćanje (NSP) kao savetodavnog tela za podršku reformama sistema plaćanja i unapređenje bezbednosti. Sastanak je okupio prošireno članstvo NSP-a, uključujući ključne finansijske rukovodioce, zajedno sa guvernerom Centralne banke i ministrom finansija, rada i transfera, predstavnicima raznih vladinih institucija (PAK, ACR, AID, MINT), međunarodnih organizacija (Svetska banka, MMF, USAID, Kancelarija EU, SEKO) i globalnih finansijskih entiteta kao što su Visa i MasterCard, koji su doprineli diskusijama, odražavajući saradničku prirodu događaja na visokom nivou.

Na sastanku NSP-a odlučeno je da se formira Radna grupa za smanjenje upotrebe gotovine i povećanje upotrebe elektronskih plaćanja. Takođe, članovi NSP-a su se složili oko formiranja drugih radnih grupa za razvoj pravne i tehničke infrastrukture u oblasti plaćanja, u funkciji integracionih procesa zemlje, unapređenja digitalnih usluga i povećanja finansijske inkluzije.

Da bi se postigli ciljevi Strateškog plana za period 2024-2028, koji se odnose na oblast plaćanja, CBK je tokom ove godine preduzela nekoliko važnih aktivnosti, kao što su:

- Neophodni pravni okvir za sektor plaćanja je izrađen i završen, što omogućava napredak ka članstvu u SEPA. Kao rezultat toga, u decembru 2024. godine, CBK je zvanično podnela svoju prethodnu prijavu mehanizmu za prethodnu kvalifikaciju Evropske komisije, Generalnoj direktoratu FISMA. U tom smislu, prvobitno nakon opsežne diskusije sa ključnim zainteresovanim stranama iz finansijskih i vladinih institucija, finalizovan je Zakon o platnim uslugama, kojim su tri važne direktive EU za platne usluge transponovane u lokalno zakonodavstvo: (i) Direktiva o platnim uslugama (poznata kao PSD2), (ii) Direktiva o platnim računima (poznata kao PAD) i (iii) Direktiva o institucijama elektronskog novca (poznata kao EMD2). Procenjuje se da će prilagođavanje ovih direktiva lokalnom tržištu doprineti promociji konkurencije na tržištu platnih usluga, povećanju transparentnosti i bezbednosti usluga koje tržište nudi i stvaranju konsolidovanog okvira za zaštitu potrošača. Usklađivanje praksi uređenje tržišta platnih usluga sa evropskim takođe predstavlja fundamentalni i značajan korak ka integraciji i implementaciji preporuka koje proizilaze iz okvira slobodnog kretanja kapitala i usluga za članstvo u SEPA platnoj šemi.
- Zakon o platnim uslugama otvorio je put za izradu i reviziju 20 podzakonskih akata kojima se regulišu oblasti kao što su: sprečavanje pranja novca i borba protiv finansiranja terorizma; informacije koje moraju pratiti transfere sredstava; određivanje kriterijuma za kreditne i direktne debitne transakcije; sopstvena sredstva i kapital, pitanja računovodstva i revizije; zaštita sredstava klijenata; agenti iz stranih subjekata; operativni i bezbednosni rizici; izveštavanje o incidentima; pravila i standardi autentifikacije; mehanizmi za žalbe; rešavanje sporova, kao i druga pitanja vezana za oblast platnih usluga.
- U okviru drugih regulatornih dešavanja, CBK je primenila Uredbu o strukturi i korišćenju jedinstvenog identifikatora platnog računa (IBAN) za nacionalne i međunarodne transakcije, što je omogućilo obezbeđivanje identifikacionog koda platnog računa (poznatog kao KIO) i za nebankarske finansijske institucije koje je CBK ovlastila za pružanje platnih usluga i elektronskog novca.

- CBK je odobrila Uputstvo za standardizaciju QR kodova, sa ciljem utvrđivanja pravila i tehničkih zahteva za razvoj i funkcionisanje strukture QR kodova u Republici Kosovo, koji će se koristiti za brza plaćanja tokom maloprodaje i za plaćanje računa.
- Sprovedene su neophodne analize u vezi sa mogućnošću primene Sistema brzih plaćanja, i kao rezultat toga, sada u okviru zajedničkog regionalnog projekta zajedno sa nekoliko zemalja u regionu, CBK je potpisala pismo o svrhi sa Bankom Italije za primenu Sistema brzih plaćanja – TIPS clone, projekat koji će biti završen sredinom 2026. godine.
- Uredba o registru računa je revidirana, koja ima za cilj: poboljšanje finansijske usluge i stvaranje mogućnosti za pristup platnim računima sa osnovnim uslugama, izveštavanje o računima zasnovano na IBAN-u takođe od strane finansijskih banka, kao i digitalizaciju drugih finansijskih usluga kroz povezivanje sa drugim državnim institucijama radi pojednostavljenja procedura za validaciju računa i razmenu izveštaja o računima, putem platforme e-Kosova.

4.6. Saradnja sa drugim lokalnim i međunarodnim institucijama u oblasti plaćanja

U okviru projekta modernizacije platnih sistema Zapadnog Balkana, pod vođstvom Evropske komisije, koordinacijom Regionalnog saveta za saradnju (RCC) i tehničkom podrškom tima Svetske banke, pružena je veoma važna podrška za: finalizaciju Zakona o platnim uslugama, pregled pravnog okvira za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, pripremu podzakonskih akata i pripremu potrebne dokumentacije za ispunjavanje kriterijuma za primenu u SEPA, kao i izbor opcije za primenu sistema brzih plaćanja.

Pored toga, Svetska banka je pružila podršku za Analizu usvajanja elektronskog plaćanja (EPA) u zemlji, gde je sprovedena sveobuhvatna studija kako bi se stekao dublji uvid u to kako pojedinci, preduzeća i drugi ključni akteri na Kosovu koriste elektronske sisteme plaćanja. Ovo istraživanje ima za cilj da proceni trenutno stanje digitalnih transakcija, ispitujući trendove u usvajanju, obrasce korišćenja i ukupnu dopiranjia elektronskih rešenja za plaćanje u ekonomiji. Konkretnije, cilj studije je da identifikuje i analizira glavne faktore koji utiču na prihvatanje elektronskih plaćanja, kao i prepreke koje mogu ograničiti njihovu široku upotrebu. Ovo uključuje istraživanje faktora kao što su preferencije potrošača, poslovna spremnost, finansijska i digitalna pismenost, regulatorni okviri i dostupnost infrastrukture koja podržava elektronske transakcije.

Štaviše, studija će proceniti šire izazove sa kojima se suočavaju različiti učesnici na tržištu, uključujući finansijske institucije, pružaoce platnih usluga, trgovce i potrošače. Ovi izazovi mogu uključivati probleme vezane za transakcione troškove, bezbednosne probleme, interoperabilnost između sistema plaćanja i pristupačnost digitalnih finansijskih usluga, posebno za nedovoljno uslužene populacije. Tokom ove godine, pored komunikacije i saradnje sa pojedinačnim zemljama po pitanjima iz oblasti plaćanja, CBK je postala član Evropskog udruženja klirinških kuća za plaćanje - EACHA. Članstvo u EACHA predstavlja važan korak, s obzirom na projekte i reforme koje su u toku u vezi sa digitalizacijom platnih usluga. Ovo članstvo nudi priliku za učenje iz iskustava i znanja drugih zemalja o procesu pridruživanja infrastrukturi platnih sistema EU. Takođe će olakšati proces identifikacije i usvajanja rešenja za obradu brzih plaćanja u Republici Kosovo i olakšaće pristup banaka i drugih pružalaca usluga plaćanja klirinškim kućama u Evropi, podržavajući strateški cilj CBK-a za modernizaciju platnih sistema i integraciju u SEPA. Ova platforma će pomoći CBK, ali i pružiocima platnih usluga, u prilagođavanju standarda EU i pripremi tržišta za integraciju sa platnim šemama i sistemima EU. Takođe će omogućiti CBK da bude blisko uključena u nove inicijative i razvoj u EU, kako bi podržala unapređenje tržišta plaćanja u Republici Kosovo.

Na lokalnom nivou, između ostalog, poseban prostor je bio posvećen i ulozi finansijskog obrazovanja u promociji finansijske inkluzije kao i saradnji radnih grupa u okviru funkcija i odgovornosti Nacionalnog platnog saveta.

5. Finansijsko obrazovanje i zaštita potrošača

5.1. Finansijsko obrazovanje i promocija pristupa finansijama

Tokom 2024. godine, CBK je preduzela značajan broj obrazovnih i informativnih inicijativa, u skladu sa međunarodnim standardima transparentnosti i svojim institucionalnim strateškim ciljevima.

Finansijsko obrazovanje ostaje jedan od ključnih prioriteta CBK, a glavni fokus angažmana u oblasti finansijskog obrazovanja tokom godine bio je doprinos povećanju znanja o finansijskom obrazovanju, zaštiti potrošača i poboljšanju pristupa finansijama.

Da bi se ispunili ovi ciljevi, sprovedene su aktivnosti podizanja svesti, obrazovni projekti i informativni materijali, pored toga što je ostvarena saradnja sa lokalnim i međunarodnim institucijama.

U okviru obrazovnih inicijativa i aktivnosti, fokus CBK je na ključnim aspektima, kao što su:

Povećanje svesti i razumevanja uloge Centralne banke Republike Kosovo, informisanjem javnosti o njenim funkcijama, odgovornostima i uticaju na finansijsku stabilnost zemlje, i

Podsticanje i doprinos stvaranju, razvoju i unapređenju finansijskog znanja, pomažući građanima da donose informisane odluke i bolje upravljaju svojim ličnim finansijama.

Tokom 2024. godine, CBK je organizovala obrazovne i informativne aktivnosti usmerene na povećanje javne svesti o funkcionisanju ekonomskog i finansijskog sektora. Kroz razne inicijative, distribuirane su informacije, podaci, saveti i smernice, doprinoseći građanima da unaprede svoje finansijsko znanje i steknu nove uvide u ovoj oblasti.

Među glavnim inicijativama sprovedenim ove godine su:

Razvoj platforme za poređenje finansijskih proizvoda i usluga - razvijena u okviru finansijskog obrazovanja, koju će potrošači koristiti za informisanje i poređenje naknada i cena proizvoda i usluga koje nude finansijske institucije. Platforma je veb aplikacija razvijena za upotrebu od strane potrošača u svrhu informisanja i upoređivanja kamatnih stopa i naknada najčešće korišćenih proizvoda i usluga koje nude finansijske institucije. Svrha izgradnje Platforme je doprinos povećanju transparentnosti, zaštiti potrošača, finansijskom obrazovanju i unapređenju pristupa finansiranju. Platforma je popunjena podacima iz bankarskih institucija i u procesu je popunjavanja podacima iz drugih institucija, kao što su: mikrofinansijske institucije, nebankarske finansijske institucije, kao i podaci iz osiguravajućih društava, a očekuje se da će biti finalizovana tokom 2025. godine.

Međunarodna nedelja novca 2024 (18-22. mart 2024.) je međunarodna kampanja za podizanje svesti koju godišnje organizuje OECD/INFE (Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj/Međunarodna mreža za finansijsko obrazovanje) i ima za cilj promociju finansijskog obrazovanja među decom i mladima, pomažući im u ranom uzrastu da razviju prava znanja, veštine, stavove i ponašanja za donošenje dobrih finansijskih odluka. Preko 170 zemalja iz celog sveta učestvuje u ovoj kampanji, kroz obrazovne i aktivnosti podizanja svesti. Kao deo svoje strateške posvećenosti finansijskom obrazovanju, CBK redovno obeležava ovu nedelju aktivnostima posvećenim đacima, mladima i relevantnim zainteresovanim stranama na nacionalnom nivou.

Aktivnosti organizovane ove godine bile su:

- Potpisivanje Memoranduma o razumevanju sa UBK, AZPI i KOB za osnivanje Komiteta za finansijsko obrazovanje;

- Potpisivanje Memoranduma o razumevanju sa Ekonomskim fakultetom o saradnji između dve institucije;
- Objavljivanje godišnje nagrade „Mladi ekonomista“ , koju CBK dodeljuje svake godine sa ciljem promocije naučnih istraživanja u oblasti ekonomije i finansija, gde su svi mladi istraživači (studenti) pozvani da se prijave sa svojim naučnim radovima;
- Obrazovna aktivnost u Nižoj srednjoj školi „Ismail Qemali“ u Prištini,
- Predavanje sa studentima UBT koledža;
- Predavanje u Zavodu za stručno obrazovanje i obuku „Abdyl Ramaj“ u Suvoj Reki;
- Konferencija koju su zajednički organizovali CBK i AZPI na temu „Pristup finansijama za žene preduzetnice“. Događaj je organizovan sa ciljem promocije finansijske inkluzije i ekonomskog osnaživanja žena, a okupio je predstavnike javnog i privatnog sektora, finansijskih institucija, donatore i žene preduzetnice, služeći kao platforma za diskusiju o izazovima i mogućnostima u podršci preduzećima kojima upravljaju žene. Među glavnim temama koje su obrađene bili su pristup finansiranju, finansijska obuka i potreba za umrežavanjem institucija. Oko 100 učesnika je prisustvovalo ovom događaju.

1. jun Međunarodni dan deteta - povodom obeležavanja ovog dana, organizovane su edukativne aktivnosti sa učenicima Niže srednje škole „Xhemail Mustafa“ u Prištini i sa učenicima Srednje škole „Abdyl Ramaj“ u Suvoj Reki, odnosno učenicima smera Bankarstvo i osiguranje. U ovim aktivnostima, učenici su bili informisani o tome kako funkcioniše finansijski sistem na Kosovu, kako da prepoznaju važnost pravilnog upravljanja novcem, važnost štednje i kako da upravljaju svojim budžetom i ličnim finansijama.

Svetski dan štednje (100. godišnjica) – U kontekstu obeležavanja ovog dana 31. oktobra 2024. godine, održane su aktivnosti sa učenicima Osnovne škole „Thimi Mitko“ u Gnjilanu, kojima je prisustvovalo oko 140 učenika, sa kojima je održana edukativna aktivnost prilagođena deci osnovnoškolskog uzrasta. Aktivnosti CBK u okviru obeležavanja Svetskog dana štednje nastavljene su u saradnji sa Nemačkom fondacijom za međunarodnu saradnju, sa drugim omladinskim grupama, gde su sprovedene edukativne i informativne aktivnosti sa studentima RIT Kosovo (AUK) i studentima AAB koledža.

Obrazovni i informativni materijali za javnost - u obliku brošura, video snimaka i infografika, koji su distribuirani u obliku brošura tokom različitih aktivnosti, kao i promovisani putem svih zvaničnih komunikacionih kanala CBK, uključujući i društvene mreže.

Obrazovne aktivnosti - tokom 2024. godine, značajan broj aktivnosti je sproveden i sa učenicima osnovnih i srednjih škola, u kojima je učestvovalo oko 400 učenika;

Predavanja sa studentima privatnih univerziteta i koledža, UP, AAB, UBT, AUK, kojima je prisustvovalo oko 300 studenata;

Distribuirano je 1180 edukativnih materijala, edukativnih i informativnih brošura i letaka.

5.2. Zaštita potrošača

Radi zaštite interesa potrošača, kao važne odgovornosti Centralne banke Republike Kosovo (CBK), potreban je kontinuirani razvoj regulatornog i nadzornog okvira tržišnih praksi i kontinuirano rešavanje žalbi korisnika finansijskih usluga.

Nadzor ponašanja na tržištu igra ključnu ulogu u održavanju stabilnosti i pouzdanosti finansijskih tržišta, jačanju poverenja među učesnicima i zaštiti interesa potrošača. To je kontinuirani proces

koji zahteva budnost, prilagodljivost i blisku saradnju između regulatornih tela i učesnika na tržištu.

Finansijske institucije sve više integrišu veštačku inteligenciju i mašinsko učenje u svoje procese pružanja finansijskih proizvoda i usluga. Iz tog razloga, nadzor ponašanja na tržištu igra ključnu ulogu u održavanju stabilnosti i pouzdanosti finansijskog sistema, kao i u osiguravanju da su potrošači zaštićeni i informisani na pravedan i transparentan način.

Zaštita interesa potrošača postiže se kontinuiranim razvojem regulatornog i nadzornog okvira, a CBK osigurava da finansijske institucije primenjuju najbolje tržišne prakse. Nadzor se sprovodi putem kontrola na licu mesta i daljinskog praćenja, sa posebnim fokusom na transparentnost i jasno pružanje finansijskih usluga i proizvoda. Još jedan važan aspekt je rešavanje žalbi korisnika finansijskih usluga, koje su podnete protiv finansijskih institucija koje nadgleda CBK.

Tokom 2024. godine odobrena je izmena Uredbe o postupku rešavanja žalbi od strane finansijskih institucija. Ova Uredba utvrđuje jasne kriterijume i procedure za uspostavljanje interne funkcije za bavljenje i upravljanje žalbama klijenata od strane finansijskih institucija. Uredba takođe uključuje zahteve za prijavljivanje žalbi od strane finansijskih institucija i nudi mogućnost korišćenja alternativnih mehanizama za rešavanje sporova.

Takođe, tokom 2024. godine, završeno je Interno pravilo za rešavanje žalbi korisnika finansijskih usluga, koje utvrđuje kriterijume za rešavanje svih žalbi koje klijenti ili treća lica podnesu CBK protiv finansijskih institucija koje su licencirane, registrovane i nadgledane od strane CBK.

Vrste žalbi tokom godina

Tokom 2024. godine, CBK je primila i obradila ukupno 927 žalbi korisnika finansijskih usluga (fizičkih i pravnih lica). Shodno tome, žalbe po kategorijama finansijskih institucija su navedene na sledeći način:

- Banke: Broj žalbi obrađenih protiv banaka bio je 537, dok su se najčešće žalbe odnosile na kreditne proizvode (kredite), upravljanje bankovnim računima i proizvode debitnih i kreditnih kartica.
- Mikrofinansijske institucije (MFI): Broj žalbi obrađenih protiv MFI bio je 37, dok su se najčešće žalbe odnosile na kreditni proizvod.
- Nebankarske finansijske institucije (NBFI): Broj obrađenih žalbi protiv Nebankovnim finansijskim institucijama (NBFI) iznosio je 31 žalba, dok su se najčešće žalbe odnosile na kreditni proizvod i upravljanje digitalnim uslugama putem kartica.
- Osiguravajuća društva/Posrednici u osiguranju: Broj žalbi obrađenih protiv osiguravajućih društava bio je 322 žalbe, dok su se najčešće žalbe odnosile na zdravstveno osiguranje, osiguranje od autoodgovornosti (uključujući Kasko osiguranje) i proizvod akreditiva/garancije.

Od ukupnog broja primljenih žalbi za 2024. godinu, 847 žalbi su podnela fizička lica, dok je 80 žalbi podnela pravna lica.

Tabela 26. Broj žalbi tokom godina

Finansijske institucije	Broj žalbi tokom godina				
	2022	2023	% promene	2024	% promene
Komercijalne banke	518	448	-13.5%	537	19.9%
Mikrofinansijske institucije	54	54	0.0%	37	-31.5%
Nebankarske finansijske institucije	29	27	-6.9%	31	14.8%
Osiguravajuće kompanije	262	246	-6.1%	321	30.5%
Osiguravajući brokери	0	0	n.a	1	n/a
Penzioni fondovi	0	1	n/a	0	n/a
ukupno	873	792	-9.3%	927	17.0%

Izvor: CBK (2025)

Gornja tabela pokazuje da je broj obrađenih žalbi u 2024. godini povećan u poređenju sa prethodne dve godine. Iako je povećanje mali procenat u poređenju sa prethodnom godinom, ono odražava povećanje svesti potrošača o rešavanju njihovih problema, koristeći različite mehanizme alternativnog rešavanja sporova.

Žalbe putem prijemnog kanala

Što se tiče načina prijema žalbi, na osnovu zahteva Internih pravila za postupanje sa žalbama, podnošenje žalbi CBK se vrši uglavnom putem platforme/sistema za podnošenje i upravljanje žalbama, čiji je link objavljen na zvaničnoj internet stranici CBK.

Tabela 27. Broj žalbi po kanalu prijema

Kanal za prijem žalbi	Broj žalbi	Učešće u %
Onlajn sistem	661	71,3%
Lično u CBK	224	24,2%
MIPT	33	3,6%
E-pošta	9	1,0%
Ukupno	927	100,0%

Izvor: CBK (2025)

Pored toga, žalbe se mogu podneti i putem:

- Elektronske pošte, slanjem na zvaničnu elektronsku adresu CBK-a,
- Lične dostave u kancelariju arhive CBK,
- Odeljenja za zaštitu potrošača, za žalbe upućene u skladu sa sporazumom između CBK i Ministarstva industrije, preduzetništva i trgovine (MIPT).

Broj žalbi po statusu

Od ukupnog broja žalbi koje su korisnici finansijskih usluga obradili tokom 2024. godine, oko 23% njih je smatrano „osnovanim“ i rešeno je u korist stranaka koje su podnale žalbu. Dok su ostale žalbe uključivale:

- Žalbe koje su neosnovane ili nisu potkrepljene dodatnim dokazima, kao i
- Žalbe kojima je naloženo da prvobitno ostvare pravo na žalbu finansijskoj instituciji, u skladu sa relevantnim pravilima za rešavanje žalbi.

Tabela 28. Broj žalbi po statusu

Finansijske institucije	Ukupan broj žalbi	Osnovano	Neosnovano
Komercijalne banke	537	115	422
Mikrofinansijske institucije	37	7	30
Nebankarske finansijske institucije	31	10	21
Osiguravajuća društva	321	87	234
Osiguravajući brokeri	1	0	1
Penzioni fondovi	0	0	0
Ukupno	927	219	708

Izvor: CBK (2025)

6. Aktivnosti u oblasti statistike

Na osnovu člana 25. Zakona o CBK, CBK, radi ispunjenja svojih ciljeva, prikuplja, sastavlja i objavljuje statističke podatke i druge potrebne informacije. CBK je glavni proizvođač i korisnik finansijske statistike Republike Kosovo i jedan od glavnih izvora statistike na nacionalnom nivou. U okviru svog zakonskog mandata, CBK sastavlja i objavljuje statistiku o monetarnom, finansijskom, finansijskim računima i spoljnom sektoru. Sastavljanje ovih statistika prati metodologiju koju preporučuju MMF, ECB, Svetska banka, Evrostat, kao i najbolje prakse drugih zemalja.

Za potrebe sastavljanja statistike, izveštajni subjekti za CBK, u Odeljenju za statistiku (OD), su fizička i pravna lica, uključujući finansijske institucije (komercijalne banke, penzione fondove, osiguravače, druge finansijske posrednike i finansijske pomoćnike), preduzeća u stranom vlasništvu, Carinu Kosova, vladine institucije, nefinansijske korporacije, domaćinstva i neprofitne organizacije. U skladu sa važećim zakonskim propisima, CBK poštuje poverljivost individualnih podataka koje dostavlja od različitih izveštajnih subjekata, a koje koristi samo u svrhu sastavljanja statistike. Informacije koje pružaju izveštači neophodne su za sastavljanje monetarne i finansijske statistike, statistike spoljnog sektora i finansijskih računa u okviru zakonskih odgovornosti CBK koje proizilaze iz Zakona br. 03/L209 o CBK i Zakona br. 04/L-036 o zvaničnoj statistici Republike Kosovo.

Objavljivanje statistike vrši se prema roku prethodno objavljenom na internet stranici CBK, i u različitim formatima, kao što su: vremenske serije, Mesečni statistički bilten, Godišnji izveštaj, Nacionalna stranica sa rezimeom podataka, MMF, Evrostat, SB, CEFTA itd. Statistika u nadležnosti CBK priprema se i distribuira na zahtev za potrebe organizacionih jedinica unutar CBK, kao i za eksterne korisnike, kao što su: vladine institucije, mediji, međunarodne organizacije, univerziteti i šira javnost.

Tokom 2024. godine, CBK je nastavila redovno sastavljanje i objavljivanje statistike u okviru svog delokruga, u skladu sa zvaničnim kalendarom objavljivanja. Monetarna i finansijska statistika, koja pokriva podsektore kao što su centralna banka, komercijalne banke, osiguravajuća društva, penzioni fondovi, finansijski posrednici i pomoćne institucije, kao i statistika spoljnog sektora, uključujući platni bilans, međunarodnu investicionu poziciju i spoljni dug, redovno se objavljuje na internet stranici CBK i na platformama međunarodnih organizacija. Modul statistike finansijskih računa nastavio je da se redovno objavljuje na kvartalnoj osnovi u vremenskim serijama na internet stranici CBK za finansijski sektor i spoljni sektor. Međutim, postoje još tri sektora ekonomije koja nisu obuhvaćena, a za koje bi trebalo obezbediti izvore podataka u saradnji sa drugim relevantnim institucijama u zemlji. U tom smislu, kako bi se utvrdila podela

institucionalnih odgovornosti, kao i mehanizmi saradnje za pripremu finansijskih računa i drugih ekonomskih i finansijskih statistika, u avgustu 2024. godine potpisan je Memorandum o saradnji između CBK, KAS i MFRT.

CBK je, u svojstvu koordinatora zemlje, u avgustu 2024. godine, u ime institucija Republike Kosovo, poslala MMF-u obavezivanje da će se pridržavati standarda SDDS. Kosovo je trenutno član standarda e-GDDS. Prelazak sa e-GDDS-a (Enhanced General Data Dissemination System) na SDDS (Special Data Dissemination Standard) za Kosovo označava značajan napredak u nivou transparentnosti i kvaliteta ekonomske i finansijske statistike koju objavljuju Agencija za statistiku Kosova, Centralna banka Republike Kosovo i Ministarstvo finansija, rada i transfera. Ovaj napredak znači: povećanje standarda objavljivanja podataka, proširenje pokrivenosti podacima, kreiranje posebne stranice za diseminaciju podataka (National Summary Data Page - NSDP), poboljšanje pouzdanosti i transparentnosti, povećanje mogućnosti za investicije i međunarodnu ekonomsku integraciju itd. Zbog svog značaja, prelazak sa e-GDDS na SDDS je strateški korak za Kosovo, koji zemlju pozicionira bliže međunarodnim standardima slobodnog tržišta i finansijske transparentnosti. Ovaj proces zahteva veliku institucionalnu posvećenost zemlje, ali dugoročne koristi će biti veoma važne za ekonomski razvoj Kosova. U junu 2024. godine, ovom važnom koraku prethodila je organizacija, po prvi put u Prištini, regionalne radionice koju je MMF organizovao u saradnji sa CBK, posebno posvećene ovoj svrsi, a u kojoj su učestvovali Albanija i Crna Gora. Do kraja 2024. godine, u okviru dodatnih obaveza za CBK koje je nametnuo ovaj standard, značajan deo njih je ispunjen; DS je sastavio konsolidovani izveštaj o međunarodnim rezervama i deviznoj likvidnosti, metodologiju ovog izveštaja, produžio je rok za prijem i izradu statistike CBK itd. Tokom 2024. godine, CBK je nastavila dalje usklađivanje statistike u svojoj odgovornosti sa standardima Evropske unije koje je uspostavio Evropski sistem nacionalnih i regionalnih računa (ESA 2010). Statistika o kamatnim stopama na depozite se redovno mesečno dostavlja Evropskoj centralnoj banci (ECB), dok se statistika o platnom bilansu i međunarodnoj investicionoj poziciji dostavlja kvartalno Evrostatu, a statistika o direktnim investicijama i međunarodnoj trgovini uslugama dostavlja se godišnje. U okviru programa IPA 2022, CBK je ove godine započela sprovođenje projekta „1.9 Strane direktne investicije“. Tokom naredne dve godine, u okviru ovog projekta, očekuje se da će DS povećati obim publikacija sa četiri nova skupa podataka u Evrostatu. Kao deo ovog procesa, u septembru 2024. godine, CBK je imala koristi od trodnevne tehničke pomoći Evrostata. U okviru sporazuma sa Vladom Kosova i MMF-om, Stand-By Arrangement (SBA) i Sporazuma o Resilience and Sustainability Facility (RSF), DS je nastavio da priprema i dostavlja MMF-u izveštaje o indikatorima finansijskog zdravlja i drugim statistikama finansijskog sektora. Tokom 2024. godine, DS je organizovao redovan projekat anketiranja sa nerezidentima koji posećuju Kosovo. Ovo istraživanje je sprovedeno prvi put dva puta godišnje, tokom prazničnog perioda: jednom tokom letnje sezone odmora i prvi put u zimskoj sezoni. Anketa je sprovedena korišćenjem naprednog sistema pozajmljenog od Svetske banke, koji je omogućio povećanje efikasnosti u prikupljanju podataka i poboljšanje kvaliteta podataka. Prikupljeni podaci su korišćeni za izračunavanje procena potrošnje emigranata na Kosovu, koje imaju značajan uticaj na statistiku turističkih usluga i nekoliko drugih kategorija vezanih za uticaj emigranata na Kosovu, kao što su doznake, direktne investicije itd. Tokom ove godine, u saradnji sa Odeljenjem za informacione tehnologije i bezbednost, sproveden je rad na razvoju onlajn platforme za izveštavanje o anketama o direktnim investicijama i investicijama u hartije od vrednosti. Ova platforma će pomoći u automatizaciji radnih procesa, povećavajući efikasnost i produktivnost svakodnevnih zadataka, posebno kod prijema i validacije izveštaja. Sa završetkom ovog programa, koji se očekuje 2025. godine, cilj je povećanje funkcionalnosti, efikasnosti i zaštite podataka. Pored toga, ove godine, CBK je takođe bila angažovana na povećanju nivoa kvaliteta i konzistentnosti podataka proizvedenih prema standardima i metodologiji koju preporučuju Evrostat i MMF, ažuriranju metodologije objavljene na internet stranici CBK, objavljivanju novih tabela, smanjenju učestalosti objavljivanja statističkih pokazatelja, unapređenju metoda obrade i validacije statističkih izveštaja, održavanju internet stranice „Kosovska ekonomija na prvi pogled“, sastavljanju i objavljivanju kamata na zakasnela plaćanja po komercijalnim transakcijama i kreditnim instrumentima, sastavljanju i izveštavanju o pokazateljima finansijskog zdravlja, kao i objavljivanju sažetih objašnjenja o glavnim dešavanjima u ekonomskim i finansijskim pokazateljima objavljenim na internet stranici CBK radi transparentnosti i tačnijeg informisanja javnosti.

7. Upravljanje rezervama i bankarske operacije

7.1. Upravljanje imovinom i rezervama

Centralna banka Kosova upravlja svojom imovinom i rezervama i odgovorna je za upravljanje Centralnim depozitarnim sistemom, omogućavajući sprovođenje aukcija i trgovinu hartijama od vrednosti Vlade Kosova.

Dužnosti upravljanja rezervama su navedeni u Zakonu o Centralnoj banci Republike Kosovo, odnosno u članu 15 Zakona br. 03/L-209.

7.1.1. Upravljanje investicijama

Centralna banka upravlja svojim rezervama kako bi ostvarila ciljeve Investicione politike koju je odobrio Izvršni odbor, gde su bezbednost i likvidnost imovine prioritet, pre povrata od investicija. Tokom 2024. godine, sporazumi o saradnji u upravljanju međunarodnim rezervama su finalizovani sa tri partnerske centralne banke: Bankom Italije, Nacionalnom bankom Belgije i Bankom Hrvatske. Ovi sporazumi predstavljaju važan korak ka proširenju mreže strateških partnera i daljoj diverzifikaciji investicionog portfolija.

Istovremeno, nastavljena je bliska saradnja sa Odeljenjem za trezor Svetske banke (RAMP), sa fokusom na dalje unapređenje investicionih politika. Ova saradnja ima za cilj povećanje institucionalnih kapaciteta za upravljanje rezervama u skladu sa međunarodnim standardima i dalji razvoj okvira investicionih politika i operativnih praksi.

7.1.2. Instrumenti

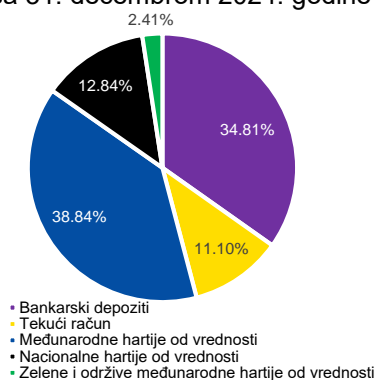
Rezerve u portfoliju CBK sastoje se od instrumenata portfolija koji su klasifikovani kao likvidni i investicionog ranga. Kategorija likvidnih rezervi sastoji se od instrumenata koji se održavaju kako bi se obezbedila dovoljna sredstva za izvršenje plaćanja i transfera prema potrebama CBK i njenih deponenata. Dok se kategorija investicionih sredstava sastoji od sigurnih finansijskih instrumenata, sa investicionim kreditnim rejtingom koji se takođe lako trguju.

Da bi se osigurala dovoljnost likvidnih sredstava za izvršenje međunarodnih transfera deponenata CBK, sredstva na tekućem račun se održavaju za izvršenje kratkoročnih obaveza CBK, koje za izveštajni period čine nivo od 11,1 odsto portfolija.

Portfolio evro rezervi CBK po instrumentima prikazan je na grafikonu 70, na osnovu stanja na dan 31. decembra 2024. godine. Prema ovom grafikonu, 38,84 procenta portfolija je uloženo u međunarodne hartije od vrednosti, 2,41 procent u zelene i održive hartije od vrednosti, a 12,84 procenta u hartije od vrednosti koje je izdala Vlada Republike Kosovo. Plasiranje u bankarske depozite radi obezbeđivanja adekvatne raspodele prema kratkoročnim instrumentima iznosi 34,81 odsto.

Rezervni investicioni portfolio CBK u svim valutama sastoji se od sledećih finansijskih instrumenata:

Grafikon 70. Rezervni portfolio (EUR) CBK-a, zaključno sa 31. decembrom 2024. godine

Izvor: CBK (2025)

- oročeni bankovni depoziti položeni kod evropskih banaka sa odgovarajućim investicionim rangom, kratkoročni ugovori o otkupu položeni kod lokalnih banaka i Federalnu rezervu SAD;
- Međunarodne hartije od vrednosti, tj. vladine, opštinske, nadnacionalne, obveznice državnih agencija ili kreditnih institucija u evrima i dolarima sa rokom dospeća do sedam godina;
- državne obveznice koje je izdala Vlada Republike Kosovo trguju se na sekundarnom tržištu hartija od vrednosti sa rokom dospeća do sedam godina.

Kratkoročni sporazumi o otkupu (Repo) sa lokalnim bankama Republike Kosovo nastavljani su da se plasiraju tokom 2024. godine i predstavljaju važan instrument lokalnog tržišta novca. Kroz ovaj instrument, CBK nudi brzu likvidnost lokalnim bankama u slučaju potrebe u periodu od jednog do deset dana uz zalag, odnosno hartije od vrednosti Republike Kosovo. Takođe, ovaj instrument pomaže da se državne obveznice tretiraju kao likvidniji instrumenti tako što njihovim vlasnicima nudi lak pristup finansiranju putem kolaterala.

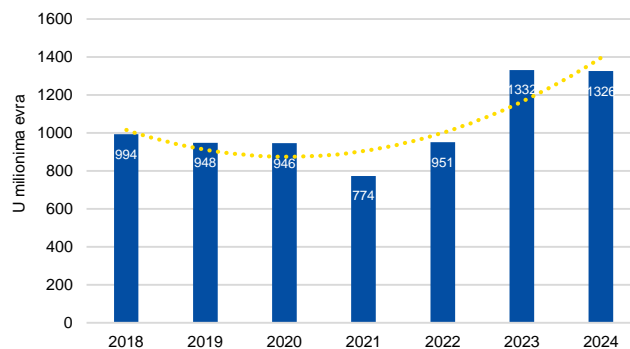
Tokom 2024. godine, CBK je nastavila da bude deo kreditne linije koju je obezbedio Evrosistem preko Deutsche Bundesbank. Evropska centralna banka je ovom kreditnom linijom ponudila Centralnoj banci Republike Kosovo mogućnost da pozajmi sredstva iz paketa likvidnosti Evrosistema uz odgovarajući kolateral u evrima, koji se sastoji od tržišnih dužničkih hartija od vrednosti koje izdaju centralne vlade evrozone i nadnacionalne institucije. Ova kreditna linija rešava potencijalne potrebe CBK za likvidnost u evrima u slučaju eventualnih zahteva, omogućavajući joj da pozajmi do 100 miliona evra od Evropske centralne banke. Kreditna linija će ostati na snazi do 31. januara 2027. godine, sa mogućnošću produženja roka.

7.1.3. Valute

Valutni sastav rezervnog portfolija CBK sastoji se od evra i američkih dolara. Kao što se vidi na grafikonu 71, raspoložive evro rezerve u portfoliju CBK zabeležile su marginalni pad na 1.326 miliona evra u 2024. godini sa 1.332 miliona evra u prethodnoj godini, zbog kretanja sredstava deponenata CBK.

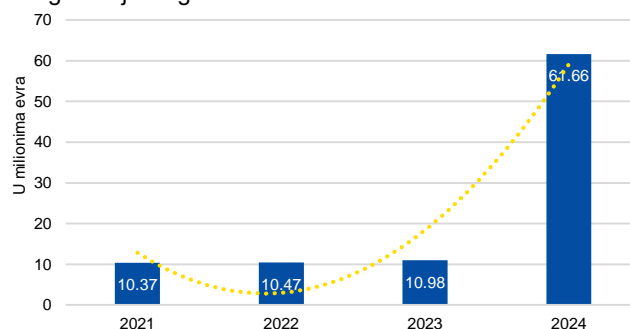
Oko 4,5 odsto portfolija rezervi drži se u američkim dolarima, uloženim u preko noći plasmane po kamatnoj stopi navedenoj u ugovorima o otkupu sa Federalnim rezervama SAD, oročene depozite i kratkoročne hartije od vrednosti koje izdaje i isplaćuje američki trezor sa rokom dospeća do jedne godine u okviru automatskog investicionog programa sa Federalnim rezervama (Automatic Investment Programme). U 2024. godini, rezerve američkih dolara zabeležile su značajan rast, uglavnom kao rezultat povećane izloženosti američkom dolaru kroz dodatne kupovine državnih trezorskih obveznica. Kao rezultat toga,

Grafikon 71. Konačno stanje investirane imovine u EUR (mil) prema njihovom stanju na dan 31. decembra odgovarajućih

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 72. Konačno stanje investirane imovine u USD (mil) prema njihovom statusu na dan 31. decembra odgovarajućih godina

Izvor: CBK (2025)

grafikon 72 odražava povećanje sa 10,98 miliona

američkih dolara u 2023. na 61,66 miliona američkih dolara u 2024. godini. Raspodela imovine u dve odgovarajuće valute zasniva se na sadržaju rezervi CBK od strane njenih deponenata, koje se uglavnom drže u evrima.

7.1.4. Distribucija

U skladu sa ciljevima Investicione politike CBK, investiciono plasiranje rezervi je usmereno na bezbedne i likvidne finansijske instrumente, odnosno na dužničke instrumente ili obveznice sa maksimalnim rokom dospeća do sedam godina i odgovarajućim kreditnim rejtingom.

Tokom 2024. godine, raspodela portfolija je sprovedena sa fokusom na kategoriju likvidne, lako konvertibilne i razvijene tržišne imovine kao što su hartije od vrednosti poput državnih zapisa i obveznica. Shodno tome, 41,3 odsto portfolija je uloženo u međunarodne hartije od vrednosti, koje predstavljaju glavne likvidne instrumente sa najvećim učešćem u portfoliju CBK. Nacionalne hartije od vrednosti čine 12,8 procenata portfolija, dok bankarski depoziti čine 34,8 procenata, a sredstva na tekućim računima 11,1 procenat, kao što je prikazano na grafikonu 73.

U portfoliju hartija od vrednosti, poseban značaj se daje geografskoj distribuciji, distribuciji po izdavaocu i uslovu da su ove hartije od vrednosti priznate kao prihvatljiv kolateral od strane Evropske centralne banke.

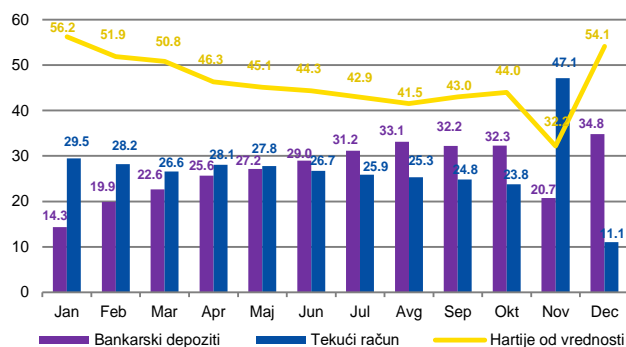
Nedavne promene kamatnih stopa od strane Evropske centralne banke i Federalnih rezervi SAD uticale su na međubankarske i tržišne stope duga. Ovi razvoji su omogućili pozicioniranje portfolija u instrumente sa prinosima prema tržišnim stopama Evrosistema i Federalne rezervne banke SAD.

Kao i tokom prethodne godine, raspodela portfolija CBK u hartijama od vrednosti određena je tržišnim uslovima i cenama državnih, nadnacionalnih, agencijskih i obveznica kreditnih institucija izdatih i isplaćenih u evrima.

Kamatna stopa na depozite na međubankarskom tržištu u evrima zasniva se na stopi koju je odredila Evropska centralna banka za depozite, a koja se tokom 2024. godine kretala od 4 procenta u januaru do poslednjeg smanjenja na 3 procenta u decembru 2024. godine ¹⁰.

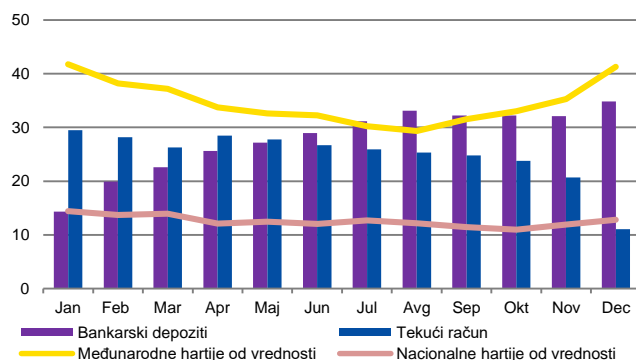
U 2024. godini, raspodela u međunarodne hartije od vrednosti povećana je u poređenju sa prethodnom godinom, kao što se vidi na grafikonu 75. Glavna promena u strukturi raspodele

Grafikon 73. Odnos distribucije investicionog portfolija CBK u EUR (u procentima)

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 74. Odnos distribucije investicionih portfolija CBK u EUR (u procentima)

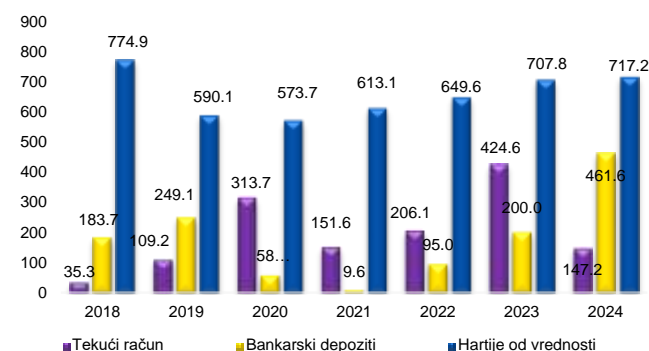

Izvor: CBK (2025)

¹⁰ https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/key_ecb_interest_rates/html/index.en.html

portfolija primećena je kod bankarskih depozita, gde je ova kategorija imovine značajno porasla početkom godine, kao rezultat povećanja kamatne stope na depozite od strane Evropske centralne banke i mogućnosti za plasmane na međubankarskom tržištu centralnih i komercijalnih banaka Evrosistema. Ova raspodela omogućava CBK da održi dovoljnu likvidnost u svom rezervnom portfoliju, istovremeno doprinoseći održavanju bezbednosti portfolija i ostvarivanju prinosa od investicija iz ove kategorije imovine.

Grafikon 75. Raspodela investicionog portfelja na kraju svake godine (u milionima evra)

Izvor: CBK (2025)

7.1.5. Učinak portfolija

Instrumenti u portfoliju CBK pokazali su visoke učinke, generišući 27,74 miliona evra neto prihoda od svih investicionih kategorija u svim kategorijama imovine portfolija, uključujući razliku između prihoda i rashoda od kamatnih stopa primenjenih na depozitne račune. Ova vrednost predstavlja povećanje prihoda od 8,4 odsto u odnosu na prošlu godinu.

7.1.6. Upravljanje rizicima u investiranju u rezerve

Sredstva se ulažu u hartije od vrednosti koje izdaju države, najkredibilnije agencije evrozone i nadnacionalne institucije sa investicionim kreditnim rejtingom prema procenama međunarodnih kreditnih agencija: Standard & Pears i Moody's, kao i u hartije od vrednosti Republike Kosovo.

Finansijski rizici prilikom ulaganja sredstava od strane CBK su: kreditni rizik, rizik kamatne stope, rizik likvidnosti, valutni rizik i operativni rizik.

Kreditni rizik - Investicioni portfolio je raspodeljen kako bi se kreditni rizik održao na niskom nivou. Sva ulaganja se vrše u skladu sa kriterijumima kratkoročnog i dugoročnog kreditnog rejtinga utvrđenim u Investicionoj politici: P-2/A-2 (Moody's/S&P) za kratkoročni period i Baa2/BBB (Moody's/S&P) za dugoročni period, kao i u izuzetnim slučajevima na tržištu, sa P-3/A-3 za kratkoročni period i Baa3/BBB- (Moody's/S&P) za dugoročni period.

Rizik kamatne stope - upravljanje rizikom kamatne stope od strane CBK u odnosu na ograničenje promena kamatne stope obavlja se praćenjem osetljivosti imovine i obaveza CBK na različite standardne i nestandardne scenarije kamatnih stopa.

Rizik likvidnosti - je rizik blagovremenog ispunjenja obaveza iz svojih finansijskih obaveza. Pristup CBK upravljanju likvidnošću jeste da obezbedi dovoljnu likvidnost za blagovremeno ispunjavanje obaveza, kako u normalnim tako i u nepovoljnim uslovima, bez snošenja neprihvatljivih gubitaka ili rizika od štete po reputaciju CBK.

Valutni rizik - nastaje kao rezultat kretanja deviznog kursa koji utiču na vrednost valuta na finansijskom tržištu, gde može doći do prinosa ili gubitka kao rezultat promena deviznog kursa.

Operativni rizik - je rizik ispunjenja vezan za postavljanje depozita, trgovanje hartijama od vrednosti i njihovu blagovremenu isplatu.

7.1.7. Hartije od vrednosti Vlade Kosova

U skladu sa Zakonom o državnom dugu i garancijama, CBK deluje kao fiskalni agent za Ministarstvo finansija, rada i transfera u procesu izdavanja hartija od vrednosti Vlade Republike Kosovo, sprovođenjem organizovanih aukcija.

Prema godišnjem kalendaru emisija hartija od vrednosti koji je objavio Trezor Kosova u okviru Ministarstva finansija, rada i transfera, tokom 2024. godine održano je ukupno 16 aukcija za emisiju hartija od vrednosti sa rokovima dospeća od 1 do 10 godina.

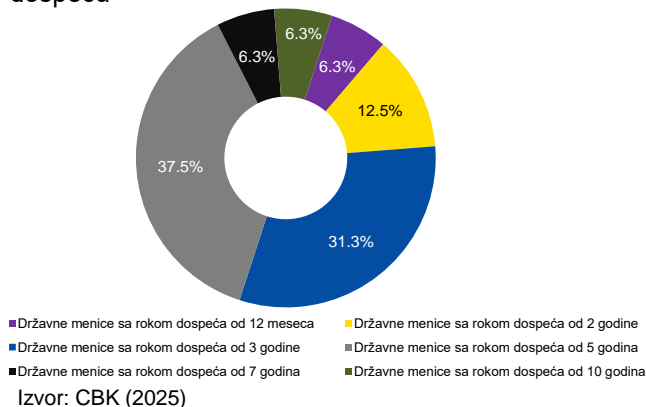
Grafikon 76 prikazuje strukturu ročnosti hartija od vrednosti emitovanih na primarnom tržištu, izraženu u procentima, gde dominiraju emisije sa rokovima dospeća od 5 i 3 godine. Grafikon 77 prikazuje sredstva uložena na primarnom tržištu po kategoriji investitora.

Grafikon 78 prikazuje prosečne godišnje stope povrata investicija po rokovima dospeća, pokazujući povećanje u odnosu na prethodnu godinu. U međuvremenu, Grafikon 79 prikazuje uspešno završene aukcije, gde se može videti da je najveća potražnja na tržištu bila za hartijama od vrednosti sa rokom dospeća od 2 do 5 godina.

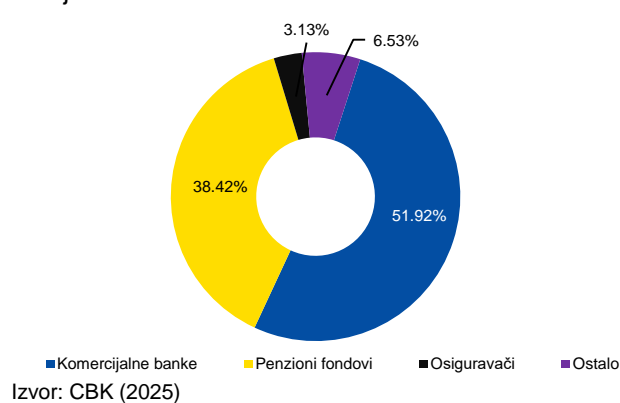
Ukupan obim ¹²kupovine i prodaje hartija od vrednosti između učesnika na sekundarnom tržištu tokom 2024. godine iznosio je 77,6 miliona evra, što u poređenju sa obimom od 68,6 miliona evra iz prethodne godine, predstavlja povećanje od 13,2 procenta.

Dok, u svrhu kratkoročnog kreditiranja obezbeđenog kolateralom državnih hartija od vrednosti, ukupan obim transakcija otkupa hartija od vrednosti tokom godine iznosio je 64,0 miliona evra, u poređenju sa obimom od 67,6 miliona evra iz prethodne godine, što predstavlja smanjenje od 5,2 procenta.

Grafikon 76. Struktura hartija od vrednosti po dospeću

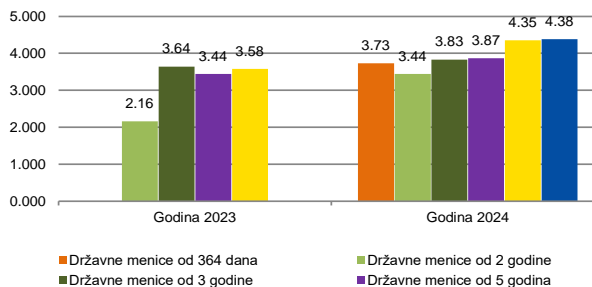
Grafikon 77. Struktura investitora na aukcijama hartija od vrednosti

¹¹ Učesnici na primarnom tržištu državnih hartija od vrednosti su komercijalne banke, penzioni fondovi, osiguravajuće kompanije itd. i pravna i fizička lica koja posluju preko komercijalnih banaka.

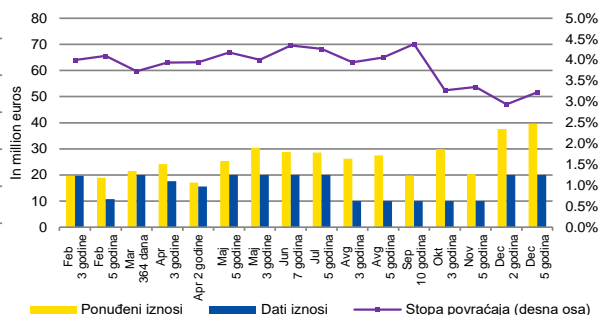
¹² Učesnici na sekundarnom tržištu državnih hartija od vrednosti bili su penzioni fondovi, komercijalne banke, pojedinci fizičko delovanje putem komercijalnih banaka i javnih institucija.

Grafikon 78. Prosečne godišnje stope prinosa za 2023. i 2024. godinu, u procentima

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 79. Aukcije hartija od vrednosti tokom 2024

Izvor: CBK (2025)

Kako bi se najefikasnije upravljalo obezbeđivanjem likvidnosti od strane CBK bankarskom sektoru na osnovu intradnevnog pozajmljivanja obezbeđenog kolateralom hartija od vrednosti, obim zahteva iz bankarskog sektora iznosio je 358,3 miliona. U poređenju sa obimom od 592,5 miliona evra iz prethodne godine, zabeležio je pad od 39,5 odsto.

7.2. Gotovinske operacije i upravljanje gotovinom

CBK, u okviru operacija upravljanja gotovinom, obezbeđuje snabdevanje lokalne privrede odgovarajućom količinom i kvalitetom novčanica i kovanica evra. Da bi ispunila ovu funkciju, CBK održava i upravlja deviznim rezervama, reguliše i postavlja standarde za finansijske institucije u oblasti gotovinskih operacija koje se odnose na kontrolu i recirkulaciju novčanica i kovanica, kao i obavezu povlačenja iz opticaja novca za koji se sumnja da je falsifikovan i nepodoban za recirkulaciju, uključujući kriterijume za zamenu oštećenog novca. Tokom 2024. godine, CBK je uspešno ispunila funkciju snabdevanja lokalne privrede odgovarajućom količinom i kvalitetom novčanica i kovanica evra.

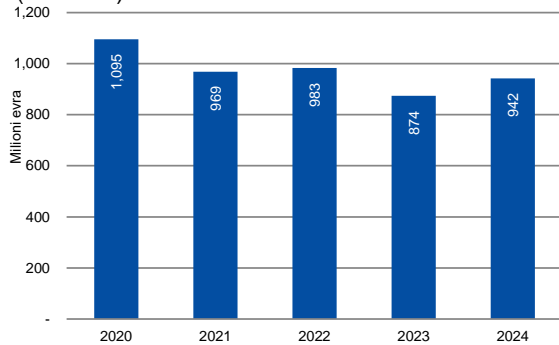
Tabela 29. Iznos i obim opštih aktivnosti poslovanja sa gotovinom

Vrste operacija	2020	2021	2022	2023	2024
Godišnji porast obima operacija sa novčanicama	-12.17%	29.31%	28.18%	12.59%	2.64%
Godišnji porast obima operacija sa novčanicama	3,143,483,655	4,064,682,790	5,210,009,170	5,865,873,880	6,020,805,090
Prihvatanje novčanica	1,449,545,855	2,087,439,200	2,499,965,400	2,735,521,340	2,988,237,500
Snabdevanje novčanicama	1,093,937,800	967,243,590	981,543,770	871,352,540	937,567,590
Izvoz novčanica	475,000,000	950,000,000	1,700,000,000	2,215,000,000	2,075,000,000
Uvoz novčanica	125,000,000	60,000,000	28,500,000	44,000,000	20,000,000
Godišnji porast obima operacija sa novčanicama	5.17%	18.98%	21.51%	12.76%	5.08%
Godišnji porast obima operacija sa novčanicama	68,618,553	81,643,508	99,201,043	111,862,413	117,541,912
Prihvatanje novčanica	29,268,128	40,173,242	45,151,268	49,980,419	54,605,837
Snabdevanje novčanicama	25,258,425	19,627,266	19,016,775	19,159,994	20,669,075
Izvoz novčanica	9,672,000	18,128,000	32,333,000	38,072,000	38,267,000
Uvoz novčanica	4,420,000	3,715,000	2,700,000	4,650,000	4,000,000
Godišnji porast iznosa operacija kovanog novca	-33.87%	-5.80%	28.59%	385.59%	52.27%
Iznos operacija sa kovanim novcem (u evrima)	2,408,470	2,268,716	2,917,422	14,166,836	21,572,088
Prihvatanje novčanica	0	290,000	180,362	20,000	7,993,818
Snabdevanje novčanicama	1,045,470	1,367,716	1,616,060	2,414,836	4,578,270
Izvoz novčanica	0	0	0	0	9,000,000
Uvoz novčanica	1,363,000	611,000	1,121,000	11,732,000	0
Godišnji porast obima operacija sa kovanim novcem	-46.71%	47.18%	58.47%	67.35%	-44.92%
Obim operacija sa kovanim novcem (u komadima)	9,379,000	13,803,957	21,874,635	36,606,123	20,162,029
Prihvatanje novčanica	0	160,500	180,185	20,000	5,129,209
Snabdevanje novčanicama	5,379,000	7,743,457	10,544,450	12,786,123	10,132,820
Izvoz novčanica	0	0	0	0	4,900,000
Uvoz novčanica	4,000,000	5,900,000	11,150,000	23,800,000	0

Izvor: CBK (2025)

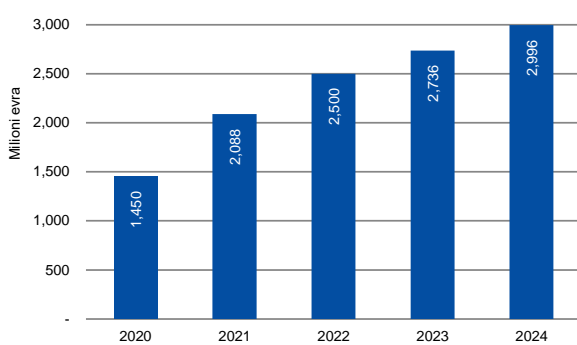
U poređenju sa prethodnom godinom, tokom 2024. godine, ukupne aktivnosti poslovanjem novčanicama zabeležile su grupni porast od 2.64 procenta (izraženo u vrednosti) i grupni porast od 5.08 procenata (izraženo u zapremini), dok su ukupne aktivnosti poslovanja kovanicama zabeležile grupni porast od 52.27 procenata (izraženo u vrednosti) i grupni pad od 44.92 procenta (izraženo u obimu).

Grafikon 80. Snabdevanje gotovim novcem, (vrednost) u milionima evra

Izvor: CBK (2025)

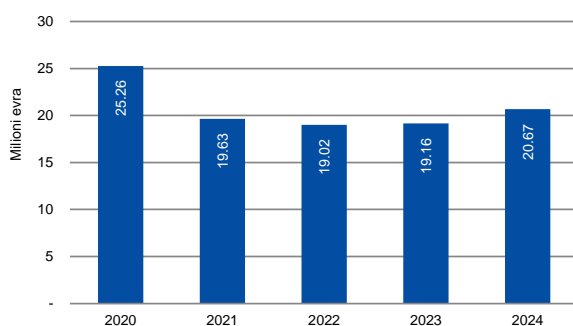
Grafikon 81. Pihvananje gotovog novca, (vrednost) u milionima evra

Izvor: CBK (2025)

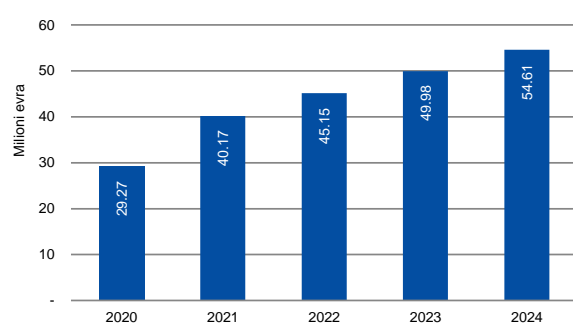
Ukupna vrednost snabdevanja gotovinom u 2024. godini zabeležila je povećanje od 7.83 procenta u poređenju sa 2023. godinom.

Grafikon 82. Ponuda gotovine, (obim) u milionima komada

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 83. Gotovinski prihodi, (količina) u milionima komada

Izvor: CBK (2025)

Tokom 2024. godine, CBK je snabdela bankarski sektor sa preko 20,67 miliona komada evro novčanica (vrednih preko 937,57 miliona evra) i preko 10,13 miliona komada evro kovanica (vrednih preko 4,58 miliona evra). Struktura gotovine ponuđene po apoenima, koju prvenstveno određuju potražnje bankarskog sektora, nije se promenila od 2023. do 2024. godine. Kod evro novčanica, obim zahteva za ponudom tokom 2024. godine zabeležio je porast od 7,88 procenata u poređenju sa 2023. godinom i nastavio je da bude dominiran zahtevima za ponudom u apoenima od 5, 20 i 100 evra, što je činilo oko 85,73 procenta volumetrijske potražnje za ponudom.

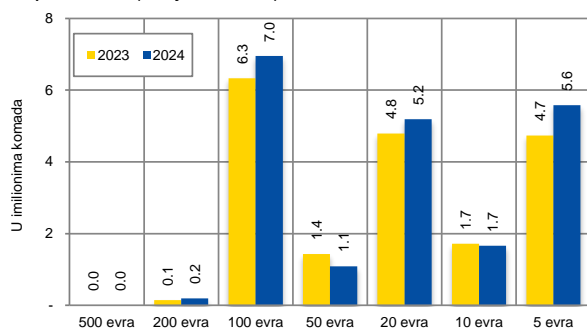
Tokom 2024. godine, potražnja za apoenima od 200, 100 i 50 evra zabeležila je grupni porast od 4,10 odsto, dok je potražnja za apoenima od 20, 10 i 5 evra zabeležila grupni porast od 10,53 odsto u poređenju sa 2023. godinom.

Obim potražnje za ponudom kovanica tokom 2024. godine zabeležio je pad od oko 20,75 procenata u poređenju sa 2023. godinom. Ovo smanjenje potražnje tokom 2024. godine uglavnom se dogodilo zbog povećane ponude kovanica krajem decembra 2023. godine kao rezultat mera protiv falsifikovanja novca i snabdevanja privrede potpuno novim kovanicama. Potražnja za evro kovanicama u 2024. godini bila je usredsređena na kovanice malih apoeni od 1,2 i 5 evro centi, koje su činile oko 52,04 procenta potražnje.

U poređenju sa prethodnom godinom, zahtevi za apoene od 1, 2 i 5 evro centi zabeležili su grupni pad od 38,18 procenata, dok su zahtevi za snabdevanje apoena od 2 i 1 evra zabeležili grupni porast od 137,39 procenata u poređenju sa prethodnom godinom. Povećanje potražnje za apoenima od 2 i 1 evra uglavnom je rezultat mera protiv falsifikovanja novca i snabdevanja privrede potpuno novim kovanicama.

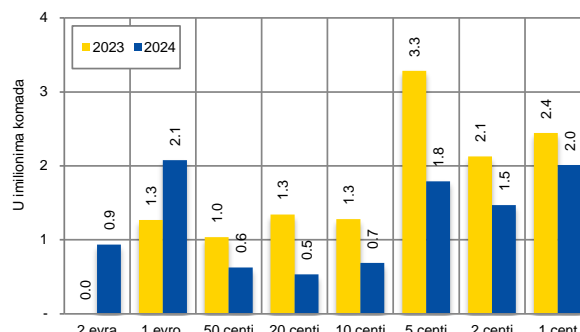
Ukupna vrednost gotovine primljene kao depoziti zabeležila je povećanje od 9,53 procenta u 2024. godini u poređenju sa prethodnom godinom. Izraženo u vrednosti, gotovinski depoziti dostigli su iznos od skoro 2,99 milijardi evro novčanica i preko 7,99 miliona evro kovanica, respektivno. Što se tiče obima, CBK je od bankarskog sektora primila blizu 54,61 miliona komada novčanica (u proseku oko 220.000 komada novčanica dnevno), dok je depozit kovanog novca iznosio 5,13 miliona komada. Količina novčanica prihvaćenih kao depozit tokom 2024. godine zabeležila je porast od oko 9,25 procenata u poređenju sa 2023. godinom, dok je rast kovanica kao rezultat mera protiv falsifikovanja novca bio veoma visok.

Grafikon 84. Snabdevanje evro novčanica po apoenima (broj komada)

Izvor: CBK (2025)

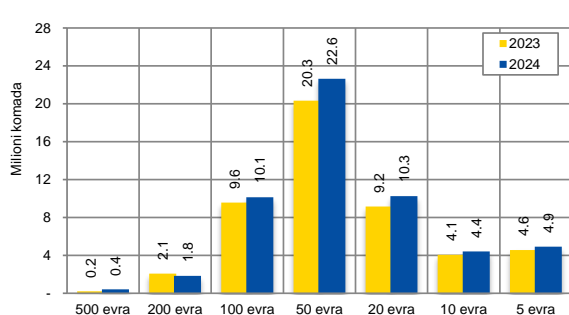
Grafikon 85. Snabdevanje evro kovanicama po apoenu (broj komada)

Izvor: CBK (2025)

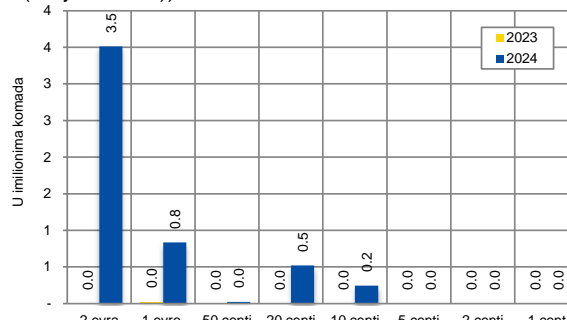
Struktura evro novčanica prihvaćenih kao depozit tokom 2024. godine nije imala većih promena u odnosu na prethodnu godinu, dok su, kao što se može videti na grafikonu ispod, depoziti kovanica (posebno u apoenima od 2 i 1 evra) bili na višem nivou nego u 2023. godini kao rezultat mera protiv falsifikovanja novca (povlačenje kovanica iz opticaja iz privrede s jedne strane i njeno snabdevanje potpuno novim kovanicama s druge strane).

Grafikon 86. Prihvatanje evro novčanica po apoeni (broj komada)

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 87. Prihvatanje evro kovanica po apoeni (broj komada)

Izvor: CBK (2025)

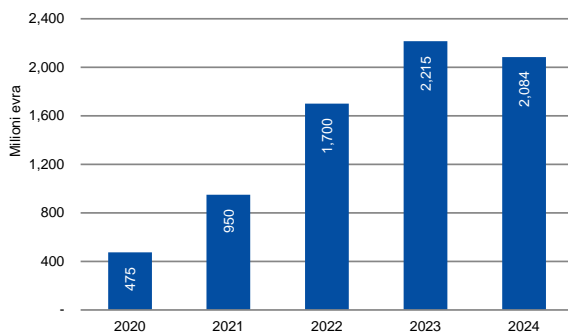
Slično prethodnim godinama, tokom 2024. godine, gotovina primljena kao depoziti bila je veće vrednosti od gotovine koja je ponudena. U stvari, tokom 2024. godine, neto gotovina ¹³(višak) je iznosila oko 2,05 milijardi evra, što je iznos koji je znatno veći nego u prethodnoj godini kada je neto gotovina iznosila oko 1,86 milijardi evra. Ovo povećanje neto gotovine uglavnom je rezultat

¹³ Depoziti umanjeni za podizanje gotovine

značajnog povećanja obima gotovinskih depozita od strane bankarskog sektora s jedne strane i umerenog povećanja potražnje za gotovinom u poređenju sa prethodnom godinom s druge strane.

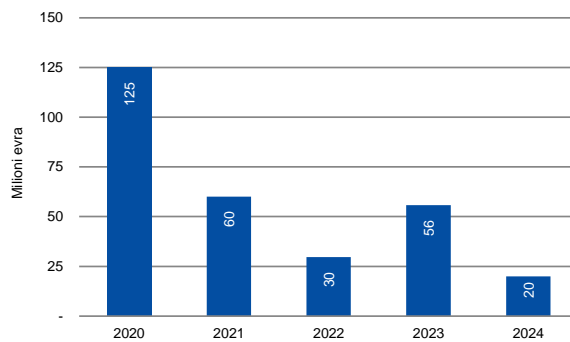
Centralna banka održava samo optimalan nivo gotovine neophodan za obavljanje poslovanja, dok se viškovi šalju ¹⁴u evrozону, gde se zatim koriste za međunarodna plaćanja i, kroz investicije, pretvaraju u imovinu koja nosi kamatu. Neto ¹⁵gotovinske doznake u inostranstvo u 2024. godini dostigle su 2,06 milijardi evra, što je za 4,41 odsto manje nego prethodne godine kada su iznosile 2,16 milijardi evra.

Grafikon 88. Izvoz gotovog novca (vrednost), u milionima evra

Izvor: CBK (2025)

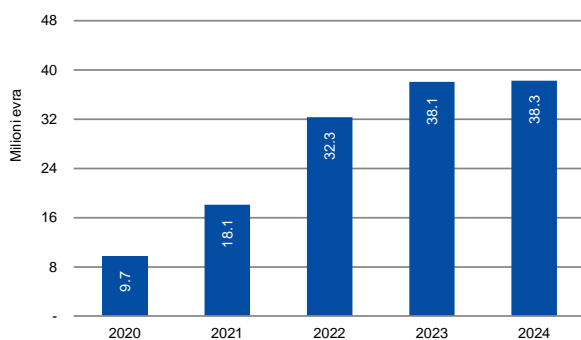
Grafikon 89. Uvoz gotovog novca, (vrednost) u milionima evra

Izvor: CBK (2025)

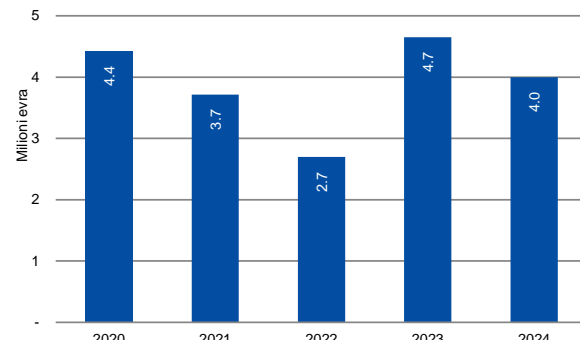
Uprkos povećanju neto gotovine, neto smanjenje doznaka u 2024. godini rezultat je smanjenja stanja deviznih rezervi koje se drže kod CBK tokom 2023. godine, s jedne strane, i umerenog povećanja potražnje za gotovinom u 2024. godini, s druge strane.

Grafikon 90. Izvoz gotovog novca (obim), u milionima komada

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 91. Uvoz gotovog novca (obim), u milionima komada

Izvor: CBK (2025)

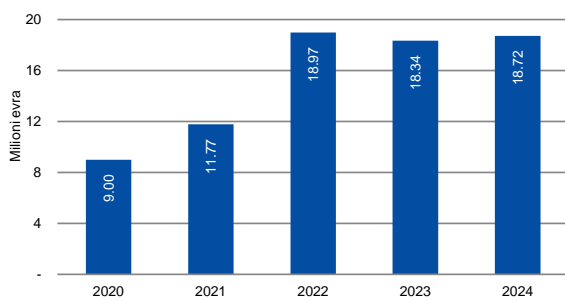
Tokom 2024. godine, približno 54,6 miliona komada evro novčanica koje je bankarski sektor prihvatio kao depozite je obrađeno, provereno je da li je autentično i klasifikovano prema nivou podobnosti. Provera autentičnosti i ocenjivanje podobnosti tako velike količine novčanica značajno je doprinelo zaštiti integriteta evro novčanica u opticaju i omogućilo otkrivanje falsifikata, čime se osigurava da su sve evro novčanice i kovanice stavljene u opticaj u dobrom stanju (pogodne za ponovni promet) kako bi se osiguralo da se autentičnost potonjih može lako proveriti.

Oko 18,72 miliona evro novčanica (34,28 procenata od ukupnog broja evro novčanica koje je deponovao bankarski sektor) tokom 2024. godine klasifikovano je kao nepodobno za ponovni promet (zastarelo/oštećeno) i uklonjeno je iz opticaja slanjem bankama evrozone. Tako značajna količina nepodobnih evro novčanica povučениh iz opticaja nastavila je značajno da doprinosi poboljšanju kvaliteta gotovine u opticaju u Republici Kosovo, kao preduslova za zaštitu integriteta zvanične valute u opticaju.

¹⁴ Deponovano na računima CBK koji se vode u korespondentskim bankama evrozone

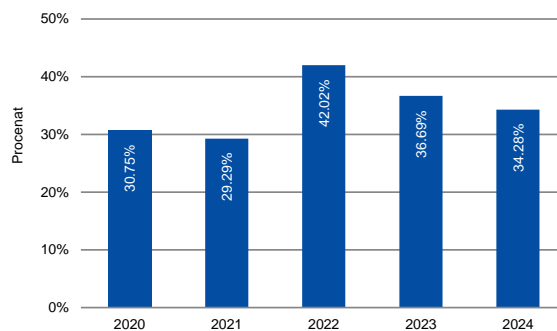
¹⁵ Uvoz minus izvoz gotovine

Grafikon 92. Nepodobne novčanice povučene iz opticaja (količina), u milionima komada

Izvor: CBK (2025)

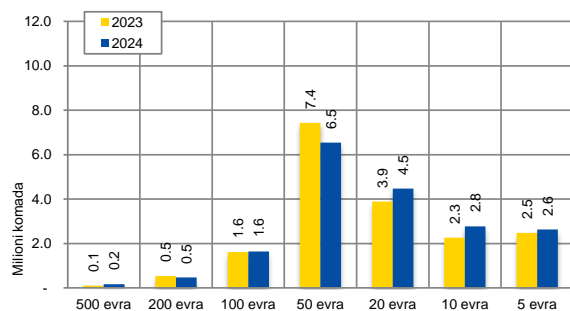
Grafikon 93. Nepodobne novčanice povučene iz opticaja od ukupnog broja primljenih, u procentima

Izvor: CBK (2025)

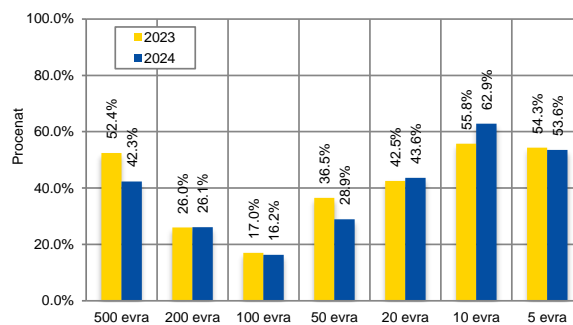
Slično prethodnim godinama, novčanice koje su najčešće klasifikovane kao nepodobne za recirkulaciju bile su one u apoenima od 50, 20, 10 i 5 evra. One su činile oko 87,74 odsto obima nepodobnih novčanica povučenih iz opticaja zbog češće upotrebe od strane građana.

Grafikon 94. Nepodobne novčanice povučene iz opticaja (broj komada)

Izvor: CBK (2025)

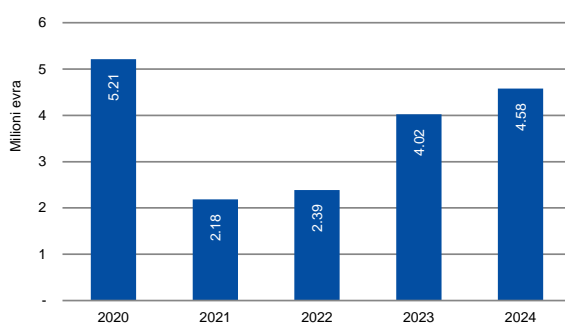
Grafikon 95. Nepodobne novčanice povučene iz opticaja od ukupnog broja primljenih (u procentima)

Izvor: CBK (2025)

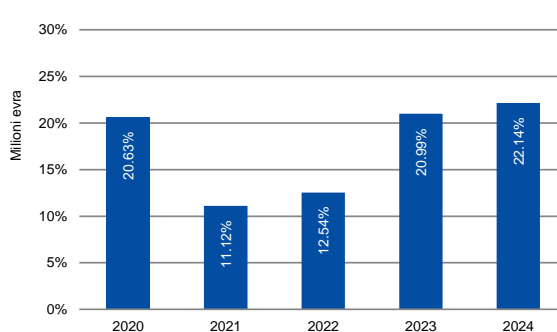
Kvalitet gotovine u opticaju u Republici Kosovo je takođe poboljšan snabdevanjem bankarskog sektora potpuno novim evro novčanicama, koje su unete iz evrozone. Tokom 2024. godine, CBK je snabdela bankarski sektor sa više od 4,58 miliona komada novih evro novčanica (22,14 odsto od ukupnog broja evro novčanica isporučenih tokom godine).

Grafikon 96. Nove novčanice puštene u optičaj (količina), u milionima komada

Izvor: CBK (2025)

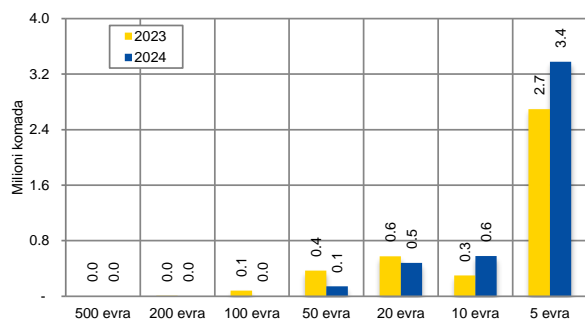
Grafikon 97. Nove novčanice puštene u optičaj (količina) od ukupno ponuđenih, u procentima

Izvor: CBK (2025)

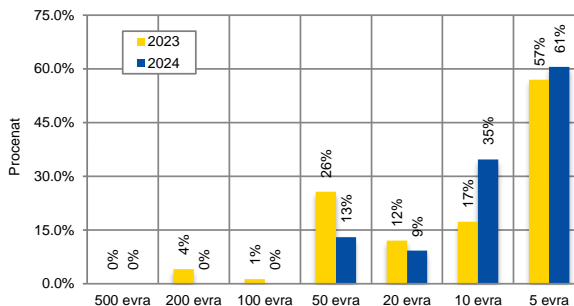
Oko 96,92 odsto količine novih novčanica isporučenih (puštenih u optičaj) tokom 2024. godine bile su novčanice niskih apoeni (20, 10 i 5 evra), koje su isporučene komercijalnim bankama radi snabdevanja i poravnanja gotovinskih transakcija u privredi. Štaviše, sve evro novčanice pogodne za ponovni promet koje su isporučene komercijalnim bankama bile su visokog kvaliteta (pogodne za ponovni promet).

Grafikon 98. Nove novčanice puštene u opticaj (broj komada)

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 99. Nove novčanice izdate u opticaj u odnosu na ukupno ponuđene (u procentima)

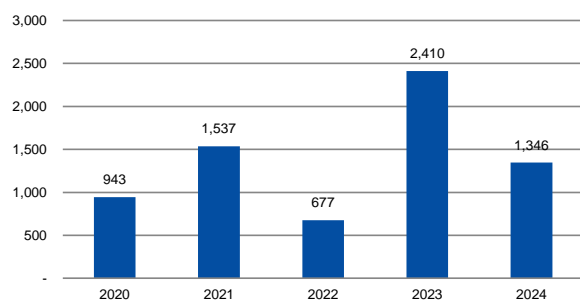
Izvor: CBK (2025)

7.2.1. Borba protiv falsifikovanog novca i aktivnosti u sprovođenju regulatornih mera

Da bi se očuvao integritet evra u opticaju, borba protiv falsifikovanog novca je nastavljena tokom cele 2024. godine.

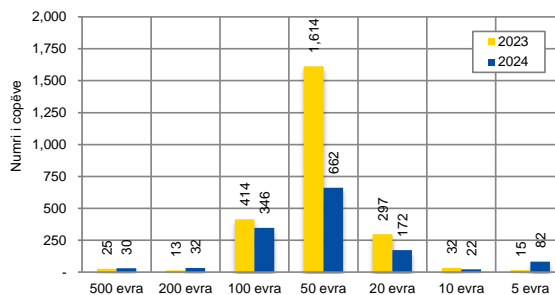
Na osnovu podataka Kosovske agencije za forenziku, tokom 2024. godine ¹⁶ analizirano je/prijavljeno 1.346 falsifikovanih novčanica i 41.072 kovanica. Većinu ovih novčanica i kovanica su finansijske institucije oduzele tokom svojih redovnih aktivnosti.

Grafikon 100. Falsifikovane evro novčanice zaplenjene u opticaju (broj komada)

Izvor: Kosovska Forenzička Agencija (2025)

Grafikon 101. Falsifikovane evro novčanice zaplenjene u opticaju, po apoenju (broj komada)

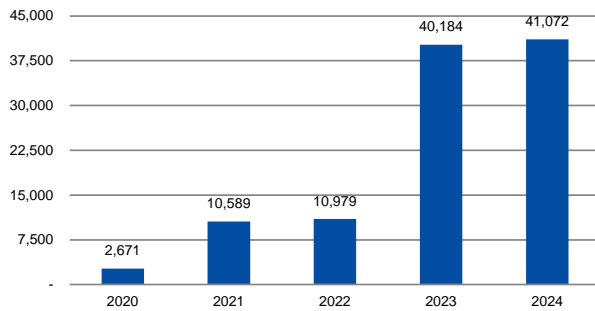
Izvor: Kosovska Forenzička Agencija (2025)

Slično kao i prethodne godine, u 2024. godini najviše falsifikovanih novčanica bile su one u apoenima od 100 i 50 evra, koje su činile oko 74,9 odsto svih falsifikovanih novčanica povučenih iz opticaja. U međuvremenu, što se tiče kovanica, u 2024. godini, baš kao i prošle godine, najčešće falsifikovana kovanica bila je ona od 2 evra, koja je činila oko 98,6 procenata ukupnog broja falsifikovanih kovanica povučenih iz opticaja.

U vezi sa situacijom nastalom tokom 2023. godine sa fenomenom cirkulacije falsifikovanih kovanica od 2 evra, CBK je, u okviru svojih nadležnosti, tokom novembra i decembra 2023. godine održala nekoliko sastanaka sa institucijama nadležnim za borbu protiv falsifikovanog novca sa ciljem međuinstitucionalne koordinacije za suzbijanje ove pojave. Na osnovu međuinstitucionalnih sastanaka, nadležne institucije su se dogovorile o konkretnim kratkoročnim akcionim merama, koje su predviđale preduzimanje preventivnih akcija od strane svake institucije prema njenim oblastima odgovornosti u cilju suzbijanja fenomena falsifikovanog novca. Zajednički međuinstitucionalni naponi tokom 2024. godine rezultirali su uspešnom borbom protiv falsifikovanog novca u oblastima odgovornosti svake institucije bez izuzetka.

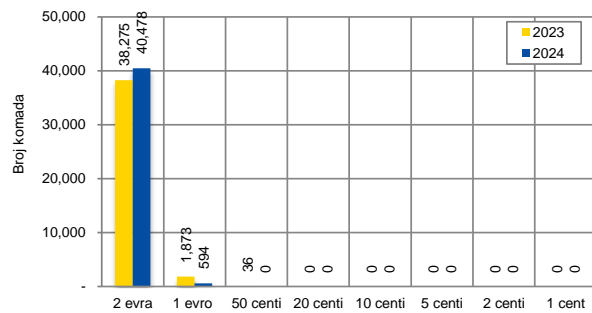
¹⁶ Novčanice i kovanice utvrđene kao falsifikovane nakon analize

Grafikon 102. Falsifikovani evro kovani novac zaplenjen u opticaju (broj komada)

Izvor: Kosovska Forenzička Agencija (2025)

Grafikon 103. Falsifikovani evro kovani novac zaplenjen u opticaju, po apoeniu (broj komada)

Izvor: Kosovska Forenzička Agencija (2025)

Konkretnije, u sprovođenju ovih mera, uvek u okviru svojih nadležnosti, Centralna banka Republike Kosovo je, u tesnoj saradnji sa komercijalnim bankama, početkom decembra 2023. godine počela sa sprovođenjem konkretnih akcionih mera kao što su:

1. Ukidanje naknade za deponovanje kovanica i podsticaji za polaganje kovanica
 - a. Ukidanje naknade za deponovanje kovanica u Centralnoj banci Republike Kosovo, sa dejstvom od 11. decembra 2023. godine;
 - b. Nalaganje komercijalnim bankama da primenjuju istu praksu prema svojim klijentima;
 - c. Ukidanje naknade za deponovanje kovanica od strane komercijalnih banaka, sa dejstvom od kraja decembra 2023. godine;
2. Obezbeđivanje snabdevanja privrede preko komercijalnih banaka potpuno novim kovanicama u apoenima od 2 i 1 evra.

U sprovođenju mere za ukidanje naknade za deponovanje kovanica u bankarskom sektoru i stimulisanje deponovanja kovanica, tokom 2024. godine, približno 4,35 miliona komada kovanica u apoenima od 2 evra i 1 evra povučeno je iz opticaja i deponovano kod CBK, od čega 3,51 milion komada kovanica u apoenima od 2 evra i 835 hiljada komada kovanica u apoenima od 1 evra, ove kovanice su preduzeća i građani deponovali u komercijalnim bankama bez ikakve naknade. Ovom merom, CBK i komercijalne banke su otkrile i povukle iz opticaja skoro 84 hiljade komada kovanica od 2 evra, za koje se sumnja da su falsifikovane, a koje su dostavljene nadležnim organima na dalju analizu.

U sprovođenju mere za obezbeđivanje snabdevanja privrede putem komercijalnih banaka potpuno novim kovanicama, CBK je snabdela privredu Republike Kosovo preko komercijalnih banaka sa skoro 10,13 miliona komada potpuno novih evro kovanica svih apoenia u iznosu od skoro 4,58 miliona evra bez ikakvih naknada. Ova posvećenost je doprinela smanjenju cirkulacije falsifikovanih kovanica, olakšavanju njihove identifikacije i podizanju javne svesti o ovom problemu. Pored toga, CBK je snabdela privredu Republike Kosovo preko komercijalnih banaka sa skoro 20,7 miliona komada potpuno novih evro novčanica pogodnih za ponovni promet. Količina novčanica izdatih u opticaj bila je blizu 937,6 miliona evra.

U regulatornom pogledu, kako bi se sprečilo falsifikovanje novca i borilo protiv neformalnosti i srodnih pojava, početkom 2024. godine, tačnije od 1. februara 2024. godine, kroz Uredbu o poslovanju sa gotovinom, počele su da se sprovedu regulatorne mere, između ostalog, kao što su:

1. Regulisanje prekograničnog transporta kovanica - Cilj ove Uredbe je kontinuirano sprečavanje unošenja falsifikovanih kovanica u Republiku Kosovo, kojom uredbom, fizička i pravna lica koja ne obavljaju finansijske aktivnosti biće obavezna da prijave kovanice ako nose više od 100 komada/jedinica, bez obzira na to da li je njihova vrednost ispod limita za prijavu od 10.000 (deset hiljada) evra.

2. Zabrana recirkulacije novčanice od 500 evra - Ovim propisom je pružen doprinos i pomoć u smislu relevantne strategije protiv pranja novca, neformalnosti i srodnih pojava. Ova Uredba je zabranila recirkulaciju novčanice od 500 evra od strane finansijskih institucija, iako uredba ne zabranjuje cirkulaciju novčanice od 500 evra između stranaka kao zakonskog sredstva plaćanja.
3. Regulisanje prekograničnog transporta novčanica i kovanica evra i drugih valuta - Ovim propisom se sprovodi potpuna kontrola gotovine koja ulazi i izlazi iz Republike Kosovo preko finansijskih institucija kako bi se omogućilo modeliranje vrednovanja novca u opticaju. Ovim propisom, uvoz i izvoz novčanica i kovanica evra i drugih valuta u Republici Kosovo mogu se obavljati samo od strane i za bankarske i nebankarske finansijske institucije koje je licencirala Centralna banka Republike Kosovo za obavljanje bankarskih finansijskih aktivnosti.
4. Regulisanje postupaka i obaveza za pružaoce usluga polaganja ili podizanja gotovine putem mašina koje koristi klijent - Ovom Uredbom, nebankarske finansijske institucije koje imaju licencu Centralne banke Republike Kosovo, a koje nude platne račune i elektronski novac, moraju dobiti dodatnu licencu i ovlašćenje od Centralne banke Republike Kosovo za pružanje usluga polaganja ili podizanja gotovine, ili kupovine i ponovnog vraćanja elektronskog novca putem mašina koje koristi klijent. Nijedno fizičko ili pravno lice ne sme pružati usluge polaganja ili podizanja gotovine putem bilo koje fizičke lokacije za pružanje usluga ili putem bilo kog uređaja ili mašine koju koristi klijent, u ime pružanja finansijskih usluga bez posedovanja licence i ovlašćenja Centralne banke Republike Kosovo.
5. Regulisanje uvoza tehničko-elektronske opreme ili mašina koje pružaju usluge podizanja i polaganja gotovine - Ova Uredba ima za cilj regulisanje uvoza tehničko-elektronske opreme ili mašina za usluge podizanja i polaganja gotovine, pri čemu ovu aktivnost mogu obavljati samo licencirane finansijske institucije za pružanje bankarskih aktivnosti ili nebankarske finansijske institucije sa licenciranim uslugama za elektronski novac i platne usluge. Nijedno fizičko ili pravno lice ne sme uvoziti i biti opremljeno tehničko-elektronskim mašinama za usluge podizanja i polaganja gotovine, osim ako nema licencu kao finansijska institucija za obavljanje bankarskih aktivnosti, ili kao nebankarska finansijska institucija sa licencom za usluge elektronskog novca i platnih usluga.

U sprovođenju regulatorne mere kojom se zabranjuje recirkulacija novčanice od 500 evra, tokom 2024. godine broj novčanica od 500 evra povučениh iz opticaja i deponovanih kod CBK dostigao je 407,5 hiljada komada ili 203,75 miliona evra. Ova radnja je uticala, doprinela i pomogla relevantnoj strategiji protiv neformalnog poslovanja i srodnih pojava.

U sprovođenju regulatorne mere kojom se reguliše prekogranični transport gotovine, CBK je tokom 2024. godine licencirala 5 finansijskih institucija za uvoz i izvoz gotovine i za iste je tokom ovog perioda izdala 264 izvozne dozvole (uglavnom valuta koje nisu evro) u ukupnom ekvivalentu od 977,2 miliona evra. Najviše izvezena valuta od strane finansijskih institucija bio je švajcarski franak, koji je činio oko 83,32% iznosa izvezenog u evrima, zatim britanska funta sa 8,13%, američki dolar sa 7,02%, a ostatak se odnosio na švedsku krunu, kanadski dolar i australijski dolar i evro, koji su zajedno činili oko 1,53% iznosa izvezenog u evrima od strane finansijskih institucija tokom 2024. godine. S druge strane, tokom ovog perioda izdate su 3 dozvole za uvoz gotovine u ukupnom ekvivalentu od 5,61 miliona evra. Valuta koju su finansijske institucije najviše uvezile bio je američki dolar, koji je činio oko 100% uvezene količine i uvezen je radi obavljanja bankarskih operacija menjačnice.

U nastavku strateških i dugoročnih mera za borbu protiv falsifikovanog novca i stvaranje sistema za borbu protiv njega, uz podršku Kancelarije Evropske unije na Kosovu, CBK je aplicirala kod TAIEX-a za finansiranje projekta „Stvaranje sistema za borbu protiv falsifikovanog novca u

Republici Kosovo“. Zahtev Centralne banke Republike Kosovo je odobren početkom septembra 2024. godine i biće podeljen u 4 faze. Prva i druga faza projekta TAIEX završene su 2024. godine, dok se očekuje da će treća i četvrta faza biti održane u prvoj polovini 2025. godine, koje predviđaju izradu „Zakona o borbi protiv falsifikovanog novca u Republici Kosovo“.

Izradom Zakona o borbi protiv falsifikovanog novca kroz TAIEX program, cilj je:

1. Pregled važeće zakonske regulative o borbi protiv falsifikovanog novca;
2. Izrada posebnog zakona kojim će se precizirati osnivanje Nacionalnih centara za borbu protiv falsifikovanja i definisati dužnosti i odgovornosti svake odgovorne institucije u procesu sprečavanja i borbe protiv falsifikovanog novca, uključujući aspekte funkcionisanja sistema, razmene podataka i praćenja;
3. Osnivanje nacionalnih centara (NAC, CNAC, NCC i NCO)
 - a. Osnivanje Nacionalnog centra za analizu novčanica (NAC) i Nacionalnog centra za analizu kovanica (CNAC)
 - b. Osnivanje Nacionalne centralne kancelarije (NCO)
 - c. Osnivanje Nacionalnog centra za borbu protiv falsifikovanja (NCC);
4. Uspostavljanje sistema za praćenje falsifikovanja (KCMS);
5. Izrada specifičnih pravila/smernica i procedura od strane svake institucije na osnovu Primarnog zakona;

7.2.2. Održavanje i transakcije računa klijenata CBK

CBK pruža bankarske usluge Vladi Republike Kosovo, Agenciji za privatizaciju Kosova i drugim institucijama kao što su banke i druge finansijske institucije, javni subjekti, strane banke, centralne banke, međunarodne finansijske institucije (Međunarodni monetarni fond, Svetska banka) i međunarodne organizacije, kako je navedeno u članu 9. Zakona br. 03/L-209 CBK.

CBK je podržala unapređenje procesa transakcija i raspodele Ministarstva finansija i Agencije za privatizaciju Kosova. Takođe tokom 2024. godine, kao i prethodnih godina, sva međunarodna plaćanja su vršena putem SWIFT mreže, dok su sva domaća plaćanja vršena putem KIPS sistema, čime je skraćeno vreme i povećana efikasnost obrade.

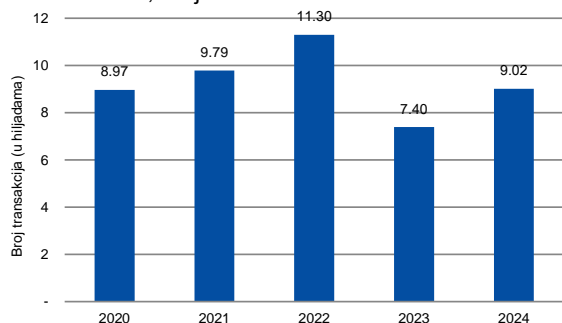
Tabela 30. Iznos transakcija po glavnim vrstama plaćanja (u hiljadama evra)

Vrste transakcija	2020	2021	2022	2023	2024
Gotovinske transakcije	+354,562	+1,119,117	+1,516,986	+1,861,774	+2,054,085
Depoziti u gotovini	1,449,546	2,087,729	2,500,146	2,735,541	2,996,231
Povlačenje gotovog novca	1,094,984	968,612	983,160	873,767	942,146
Lokalni transferi	+70,305	+30,021	+34,037	+5,532	+40,391
Dolazni lokalni transferi	110,763	76,421	92,164	95,370	105,957
Lokalni odlazni transferi	40,458	46,400	58,127	89,838	65,566
Međunarodni transferi	-424,086	-1,068,449	-1,444,209	-1,811,455	-2,094,613
Dolazni međunarodni transferi	1,794,963	1,727,337	1,728,325	1,471,546	1,825,009
Odlazni međunarodni transferi	2,219,049	2,795,786	3,172,534	3,283,000	3,919,622

Izvor: CBK (2025)

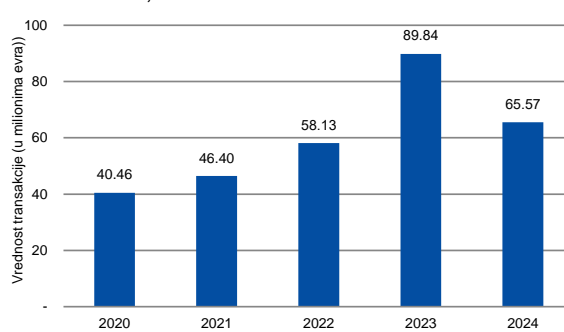
Dok je većina gotovinskih operacija CBK u 2024. godini sprovedena u ime/i za račun komercijalnih banaka, većina domaćih platnih operacija CBK sprovedena je u ime/i za račun KAP-a ¹⁷.

Grafikon 104. Obim domaćih transakcija u inostranstvu, broj

Izvor: CBK (2025)

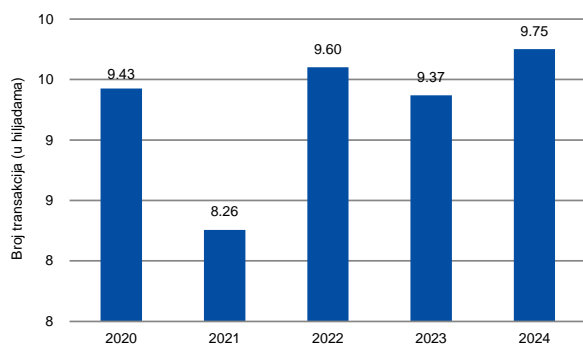
Grafikon 105. Vrednost domaćih transakcija u inostranstvu, u milionima evra

Izvor: CBK (2025)

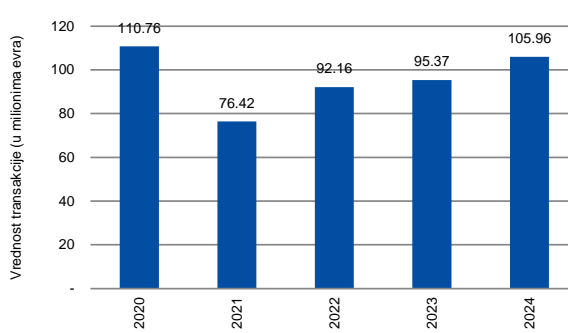
Tokom 2024. godine, CBK je obradila skoro 9,02 hiljade domaćih odlaznih platnih naloga u ime svojih klijenata (povećanje od 21,81 odsto u odnosu na prethodnu godinu) i primila skoro 9,75 hiljada dolaznih platnih naloga u njihovo ime (povećanje od 4,07 odsto u odnosu na prethodnu godinu). Izraženo u vrednosti, domaći odlazni nalozi za plaćanje iznosili su preko 65,57 miliona evra (smanjenje od 27,02 odsto u odnosu na prethodnu godinu), dok su domaći prilazni nalozi za plaćanje iznosili skoro 105,96 miliona evra (povećanje od 11,10 odsto u odnosu na prethodnu godinu). Najveći broj i iznos domaćih transakcija izvršila je CBK po nalogu i za KPA.

Grafikon 106. Obim lokalnih ulaznih transakcija, broj

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 107. Obim lokalnih ulaznih transakcija, u milionima evra

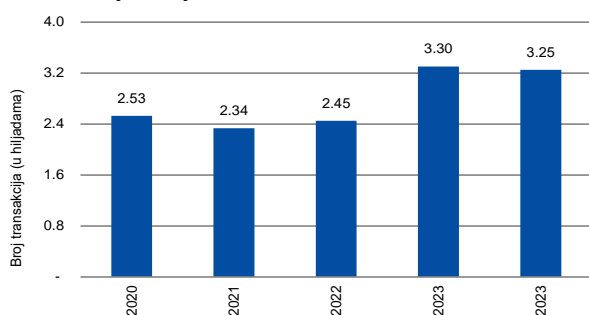
Izvor: CBK (2025)

Što se tiče domaćih isplata, treba napomenuti da sve komercijalne banke same generišu isplate, dok osiguravajuća društva sva svoja plaćanja obavljaju preko komercijalnih banaka. U stvari, svi ostali vlasnici računa u Centralnoj banki koriste platne usluge koje nudi Centralna banka u ograničenoj meri, jer svi imaju račune u komercijalnim bankama.

Što se tiče međunarodnih transakcija, najveći broj njih je izvršila CBK po nalogu i u ime Trezora. S druge strane, na osnovu njihove vrednosti, većina međunarodnih transakcija koje je sprovela CBK odnosila se na transfere sredstava komercijalnim bankama i Kosovskom penzionom fondu.

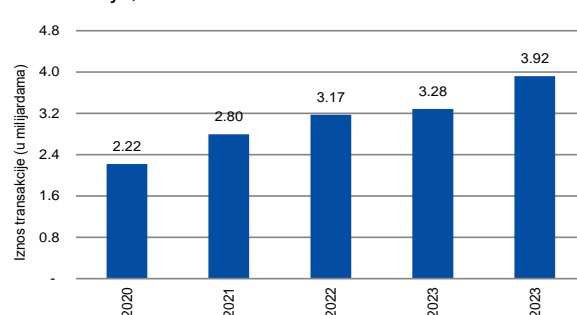
¹⁷ KPA – Agencija za privatizaciju Kosova

Grafikon 108. Obim izlaznih međunarodnih transakcija, broj

Izvor: CBK (2025)

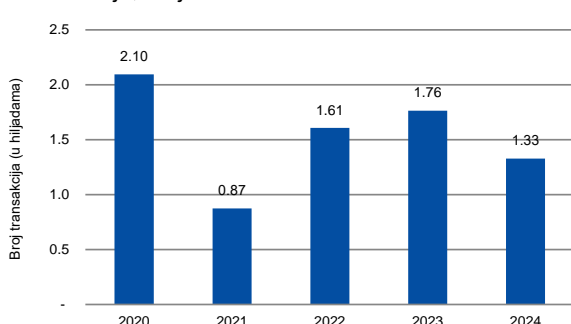
Grafikon 109. Vrednost izlaznih međunarodnih transakcija, iznos

Izvor: CBK (2025)

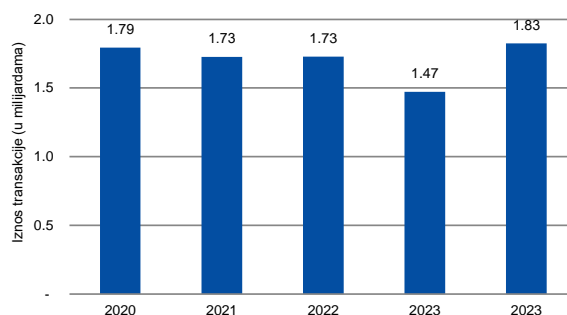
Tokom 2024. godine, CBK je obradila za i u ime svojih klijenata skoro 3.249 odlaznih međunarodnih platnih naloga (umeren pad od 1,63 procenta u odnosu na prethodnu godinu) i primila u njihovo ime skoro 1.328¹⁸ dolaznih međunarodnih platnih naloga (smanjenje od 24,72 procenta u odnosu na prethodnu godinu). Izraženo u vrednosti, odlazni međunarodni nalozi za plaćanje iznosili su preko 3,92 milijarde evra (povećanje od 19,39 odsto u odnosu na prethodnu godinu), dok su dolazni međunarodni nalozi za plaćanje iznosili preko 1,83 milijarde evra (povećanje od 24,02 odsto u odnosu na prethodnu godinu).

Grafikon 110. Obim ulaznih međunarodnih transakcija, broj

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 111. Vrednost ulaznih međunarodnih transakcija, iznos

Izvor: CBK (2025)

Na dan 31. decembra 2024. godine, depoziti institucija Vlade Kosova iznosili su približno 395,42 miliona evra, dok su depoziti KAP iznosili približno 179,14 miliona evra. Zajedno, depoziti institucija Vlade Kosova i depoziti KAP činili su oko 43,0 procenta depozita koji su se nalazili u CBK na kraju 2024. godine.

Tabela 31. Nivo depozita od glavnih klijenata (u hiljadama evra)

Stanje na računu	2020	2021	2022	2023	2023
Ukupno stanje	1,214,559	1,275,801	1,288,150	1,343,340	1,336,308
Vladine institucije	316,897	423,322	419,664	345,232	395,422
Kosovska agencija za privatizaciju	191,457	184,737	165,854	166,373	179,143
Komercijalne banke + Osiguravajuće kompanije	571,114	593,910	575,043	594,657	660,291
Ostale	135,091	73,832	127,589	237,078	101,452

Izvor: CBK (2025)

Komercijalne banke i osiguravajuća društva imaju značajan udeo u nivou depozita u CBK. Ovi depoziti se uglavnom odnose na zakonske i regulatorne zahteve i obaveze komercijalnih banaka i osiguravajućih društava. Oni su činili oko 49,41 odsto depozita koji su se nalazili u CBK na kraju 2024. godine. Na dan 31. decembra 2024. godine, depoziti komercijalnih banaka i osiguravajućih kompanija iznosili su oko 660,29 miliona evra.

¹⁸ Većina pristiglih uplata odnosi se na transfere sredstava komercijalnih banaka.

III. Upravljanje i unutrašnji razvoj CBK -a

1. Odbor Centralne banke i njegovi komiteti

Proces donošenja odluka u Odboru Centralne banke rukovodi se principima zakonitosti, profesionalizma, nezavisnosti i transparentnosti.

Aktivnosti Odbora Centralne banke bile su usmerene ka ispunjavanju ovlašćenja i dužnosti definisanih Zakonom o Centralnoj banci Republike Kosovo. U tom cilju, Odbor Centralne banke je održavao kontinuirane sastanke na kojima je bio informisan i razmatran o opštim performansama finansijskog sistema na Kosovu. Odbor Centralne banke je takođe vršio nadzor nad sprovođenjem politika, kao i nadzor nad administracijom i aktivnostima Centralne banke.

Tokom 2024. godine, Odbor Centralne banke održao je 13 sastanaka na kojima je doneto ukupno 29 odluka. U tom kontekstu, Odbor je uspeo da skoro u potpunosti sprovede prethodno odobreni Godišnji plan rada za 2024. godinu.

Odbor Centralne banke, kao jedno od tela za donošenje odluka CBK, na osnovu preporuka Izvršnog odbora, razmotrio je i odobrio donošenje i izmene propisa u oblasti finansijskog sistema, kako sledi:

1. Uredba o bezbednosti sistema i informacija za penzione fondove;
2. Uredba o izmeni i dopuni Uredbe o aktuarima osiguranja;
3. Uredba o upravljanju rizikom likvidnosti osiguravača;
4. Uredba o zahtevima za zadržavanje rizika i pokriće putem reosiguranja;
5. Uredba o principima upravljanja rizikom zemlje i transfera;
6. Uredba o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma;
7. Uredba o informacijama koje prate transfere sredstava;
8. Uredba o dopuni i izmeni Uredbe o spoljnim revizorima mikrofinansijskih institucija;
9. Uredba o dopuni i izmeni Uredbe o spoljnim revizorima nebankarskih finansijskih institucija;
10. Uredba o registru računa;
11. Propisi za direktore i više menadžere;
12. Uredba o transakcijama sa povezanim licima osiguravača;
13. Uredba o zvaničnoj administraciji i likvidaciji platnih institucija i institucija elektronskog novca;
14. Uredba za agente pružalaca platnih usluga;
15. Uredba o javnom registru platnih institucija i elektronskog novca;
16. Uredba o početnom kapitalu i sopstvenim sredstvima platnih institucija i institucija elektronskog novca;
17. Uredba o aranžmanima za eksterna ugovaranja;
18. Uredba o zahtevima za zaštitu sredstava koji se primenjuju na platne institucije i institucije elektronskog novca;
19. Uredba o prelaznom periodu za sprovođenje Zakona o platnim uslugama;
20. Uredba o računovodstvu i eksternoj reviziji platnih i elektronskih novčanih institucija;
21. Uredba o internim kontrolama i internoj reviziji platnih i elektronskih novčanih institucija;

22. Uredba o kriterijumima za određivanje minimalnog novčanog iznosa osiguranja od profesionalne odgovornosti ili drugih sličnih garancija;
23. Uredba o određivanju uslova za kreditne transfere i transakcije direktnih debita u evrima;
24. Uredba o ovlašćivanju, prethodnom odobrenju i upravljanju platnim i elektronskim novčanim institucijama, kao i registraciji pružalaca usluga informisanja o računima;
25. Uredba o tehničkim standardima za dubinsku autentifikaciju kupaca i standardima otvorene, zajedničke i bezbedne komunikacije;
26. Uredba o obaveštavanju Centralne banke Kosova o većim operativnim ili bezbednosnim incidentima;
27. Uredba o informaciono-komunikacionoj tehnologiji - Upravljanje rizicima i bezbednosti informacionih tehnologija;
28. Uredba o postupanju sa žalbama finansijskih institucija;
29. Uredba o postupcima za izricanje administrativnih kazni.

Odbor Centralne banke je takođe odobrio:

- Godišnji izveštaj CBK za 2023. godinu;
- Finansijski izveštaji CBK za 2023. godinu i izveštaj nezavisnog revizora;
- Godišnji budžet CBK za 2025. godinu;
- Periodične izveštaje i izjave o finansijskom stanju CBK;
- Organizacionu strukturu Centralne banke;
- Strateški plan Centralne banke 2024-2028;
- Godišnji (radni) plan Odbora Centralne banke za 2025. godinu;
- Godišnji (radni) plan interne revizije za 2025. godinu.

Radi ispunjavanja nadležnosti definisanih Zakonom o Centralnoj banci Republike Kosovo, Odbor Centralne banke je blagovremeno završio sve zadatke koji se odnose na:

- Sprovođenje procesa nominovanja i imenovanja u okviru nadležnosti definisanih Zakonom br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo;
- Pregled svih izveštaja i preporuka Izvršnog odbora i guvernera, sa ciljem održavanja finansijske stabilnosti.

Odbor je takođe obavljao i druge dužnosti koje su bile u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Republike Kosovo i drugim važećim zakonima.

Na dan 31. decembra 2024. godine, Odbor Centralne banke Republike Kosovo sastojao se od sledećih članova:

Bashkim Nurboja, predsednik Upravnog odbora Centralne banke;

Nora Latifi Jashari, članica;

Nexhat Kryeziu, član;

Arta Hoxha, član; I

Ahmet Ismaili, guverner/član.

1.1. Odbor za reviziju (OR)

Odbor za reviziju (OR) je savetodavno telo koje imenuje Odbor Centralne banke Republike Kosovo (CBK) u skladu sa članom 62 Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo. Odbor podržava Odbor Centralne banke u ispunjavanju njegovih nadzornih obaveza u oblastima interne kontrole, upravljanja rizicima, institucionalnog upravljanja i finansijskog izveštavanja.

Misija Odbora je da pruži nezavisan nadzor i savete o:

- Kvalitetu i integritetu godišnjih finansijskih izveštaja;
- Usklađenosti sa zakonskim i regulatornim okvirom, uključujući Etički kodeks;
- Efikasnom funkcionisanju sistema interne kontrole;
- Procesima upravljanja rizicima;
- Nezavisnosti i objektivnosti funkcije interne revizije; i
- Odnosu i međusobnoj saradnji između interne revizije i eksterne revizije.

Sastav, mandat i dužnosti Odbora definisani su relevantnim statutom koji je usvojio Odbor Centralne banke, dok Odbor redovno izveštava o svojim aktivnostima i procenama.

Sastav:

Na dan 31. decembra 2024. godine, Odbor za reviziju sastojao se od:

- Nora Latifi-Jashari, predsedavajuća;
- Nexhat Kryeziu, član;
- Edona Perjuci-Uka, spoljni član.

Aktivnosti tokom 2024. godine:

Tokom perioda januar-decembar 2024. godine, Odbor za reviziju održao je ukupno osam (8) sastanaka. U skladu sa odobrenim godišnjim planom rada, Odbor je uspešno realizovao planirane aktivnosti tako što je podstakao poboljšanu primenu najboljih praksi, politika, procedura i standarda na svim nivoima Banke.

Glavne aktivnosti uključuju:

- Savetovanje rukovodstva o unapređenju sistema interne kontrole;
- Pregled izveštaja interne revizije, uključujući relevantne nalaze i preporuke;
- Pregled finansijskih izveštaja i procena pitanja u vezi sa mišljenjima eksterne revizije;
- Diskusija o rezultatima eksterne evaluacije funkcije interne revizije;
- Odobravanje godišnjeg plana Odbora za reviziju za 2025. godinu;
- Pregled Strateškog plana interne revizije za period 2025-2027;
- Odobravanje godišnjeg plana rada interne revizije za 2025. godinu;
- Pregled i praćenje pitanja koja je pokrenula eksterna revizija;
- Procena saradnje između funkcije interne revizije i eksternog revizora;
- Zaštita funkcionalne nezavisnosti rukovodioca interne revizije;
- Procena adekvatnosti ljudskih resursa interne revizije;
- Savetovanje o unapređenju upravljanja rizicima i praksi interne kontrole;

- Obezbeđivanje potpune dokumentacije sastanaka i obrađenih izveštaja.

Pregled i ažuriranje regulatornog okvira:

U saradnji sa rukovodiocem interne revizije, Odbor je pregledao i ažurirao Statut Odbora i Statut interne revizije. Oba dokumenta je odobrio Odbor Centralne banke nakon relevantnih pregleda. Metodologija procene rizika interne revizije je takođe pregledana i ažurirana.

Razmena iskustava:

Radi jačanja institucionalnih kapaciteta i razmene iskustava, Odbor je tokom 2024. godine obavio zvaničnu posetu Banci Albanije, gde je upoznat sa najboljim praksama u nadzoru i reviziji.

1.2. Odbor za upravljanje, etiku i ljudske resurse

Odbor za upravljanje, etiku i ljudske resurse (OUELJ) imenovao je Odbor Centralne banke u skladu sa Zakonom br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo i Uredbom o radnim procedurama Odbora Centralne banke. Odbor, kao savetodavno telo, pomaže Odboru Centralne banke u nadgledanju i sprovođenju najviših standarda upravljanja, etičkog ponašanja i ljudskih resursa unutar Centralne banke.

Evropski sud za ljudska prava, u svojoj savetodavnoj ulozi za Odbor Centralne banke, nadgleda:

- Sprovođenje celokupne strukture upravljanja CBK;
- Politike i prakse upravljanja, uključujući ulogu Upravnog odbora i njegovih odbora, kao i ulogu Izvršnog odbora;
- Sprovođenje pravnog okvira u svim operacijama CBK, u vezi sa oblastima navedenim u Statutu CBK;
- Sprovođenje strategije CBK;
- Sprovođenje Kodeksa etike i ponašanja Centralne banke;
- Politike i mehanizmi za prijavljivanje i rešavanje etičkih pitanja i sukoba interesa;
- Adekvatnost i sprovođenje politika zapošljavanja, obuke, evaluacije učinka, nadoknade zaposlenih u CBK, kao i princip kontinuiteta;
- Adekvatnost i sprovođenje politika CBK za privlačenje, razvoj i zadržavanje talenata neophodnih za ispunjenje njene misije.
- Sastav, mandat i dužnosti Odbora definisani su relevantnim statutom koji je usvojio Odbor Centralne banke, dok Odbor redovno izveštava o svojim aktivnostima i procenama.

Sastav:

Na dan 31. decembra 2024. godine, Odbor za upravljanje, etiku i ljudske resurse sastojao se od:

- Arta Hoxha, predsednica;
- Bashkim Nurboja, član.

Aktivnosti tokom 2024. godine:

Tokom perioda januar-decembar 2024. godine, Odbor za upravljanje, etiku i ljudske resurse održao je ukupno šest (6) sastanaka. U skladu sa odobrenim godišnjim planom rada, Odbor je uspešno realizovao planirane aktivnosti tako što je podstakao unapređenje i promociju politika, procedura i najboljih praksi na svim organizacionim nivoima CBK u vezi sa pitanjima korporativnog upravljanja, etike i ljudskih resursa.

Glavne aktivnosti uključuju:

- Odobravanje godišnjeg plana rada Evropskog suda za ljudska prava;
- Savetovanje u oblasti korporativnog upravljanja u CBK putem sastanaka sa rukovodstvom;
- Davanje preporuka rukovodstvu, kao i praćenje sprovođenja preporuka;
- Pregled i pružanje podrške za dopunu/izmenu Organizacione strukture, koju je odobrio Odbor Centralne banke;
- Pregled novih politika ljudskih resursa i davanje preporuka kojima se rukovodstvo bavi.
- Diskusija i preporuke za izradu regulatornog okvira za uzbunjivače u Centralnoj bankovnoj bazi;
- Nadgledanje sprovođenja organizacione strukture, kao i internih politika za upravljanje CBK;
- Pregled internih politika i praksi vezanih za upravljanje;
- Preispitivanje politika i mehanizama za prijavljivanje i rešavanje etičkih pitanja i sukoba interesa;
- Rešavanje politika i praksi upravljanja ljudskim resursima;
- Obezbeđivanje potpune dokumentacije sastanaka i obrađenih izveštaja.

Izrada regulatornog okvira:

Odbor je sastavio Statut Odbora koji je odobrio Odbor Centralne banke nakon relevantnih razmatranja.

2. Izvršni odbor

Izvršni odbor CBK sastoji se od guvernera, koji je predsednik Izvršnog odbora, i zamenika guvernera. Zaključno sa 31. decembrom 2024. godine, Izvršni odbor su činili Ahmet Ismaili, guverner, Dardan Fusha, zamenik guvernera za bankarske operacije, Milot Cakaj, zamenik guvernera za finansijski nadzor, i Nesrin Shileku Shala, zamenik guvernera za opšte funkcije. Ovlašćenja Izvršnog odbora utvrđena su Zakonom o Centralnoj banci Republike Kosovo. Izvršni odbor je odgovoran za kreiranje politike, upravljanje i vođenje poslovanja Centralne banke Republike Kosovo, dok njegove aktivnosti nadgleda Odbor Centralne banke.

Tokom 2024. godine, Izvršni odbor je održao 40 sastanaka. U okviru svojih ovlašćenja u odnosu na Odbor Centralne banke, Izvršni odbor je tokom 2024. godine pregledao i pripremio za obradu propise koji se primenjuju na finansijski sistem zemlje, godišnji izveštaj Centralne banke, kao i izveštaje, izjave i finansijske planove Centralne banke. U tom smislu, Izvršni odbor je takođe pripremio i saopštio redovne i povremene izveštaje i informacije o vršenju dodeljenih dužnosti i ovlašćenja.

Izvršni odbor je, u skladu sa važećim zakonodavstvom, tokom 2024. godine odobrio šest regulatornih instrumenata u obliku smernica, kao i dva priručnika za nadzor, smernicu i mapu puta primenjivu na finansijski sistem zemlje. U istoj oblasti nadležnosti, Izvršni odbor je, u vezi sa bankarskim sektorom, odobrio dobrovoljnu likvidaciju filijale strane banke i pretvaranje filijale strane banke u lokalnu banku. Što se tiče sektora nebankarskih finansijskih institucija, Izvršni odbor je odobrio registraciju dve institucije sa deviznim aktivnostima i jedne institucije sa kreditnim aktivnostima, i odobrio dobrovoljnu likvidaciju jedne nebankarske finansijske institucije. U sektoru osiguranja, tokom 2024. godine, registrovana je kompanija za postupanje i procenu osiguravajućih potraživanja. U istom periodu, radi ostvarivanja primarnih ciljeva i na osnovu relevantnih zadataka koje su sprovele nadležne organizacione jedinice, finansijskim institucijama i srodnim licima su u 18 slučajeva izrečene posebne nadzorne mere.

Izvršni odbor je 2024. godine odobrio Godišnji plan rada, dok je u pogledu dugoročnog razvoja osnovao Odbor za rizik i pripremio novu organizacionu strukturu CBK. Tokom 2024. godine, Izvršni odbor je takođe odobrio izdavanje/izmene i dopune 26 internih politika i pravila i nadgledao izveštavanje odbora i drugih relevantnih internih tela za vršenje svojih ovlašćenja. Izvršni odbor je takođe obavljao i druge dužnosti u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Republike Kosovo i drugim važećim zakonima.

Sledeći odbori takođe deluju u okviru izvršne vlasti;

Makroprecijalni savetodavni odbor

- Investicioni odbor

- Odbor za rizik

3. Interna revizija

Interna revizija (IR) je veoma važna funkcija koja pruža razumno uveravanje Odboru Centralne banke, Odboru za reviziju i Izvršnom odboru u pogledu efikasnosti mehanizama interne kontrole. Interna revizija, zajedno sa eksternom revizijom, upotpunjuje lanac odgovornosti u instituciji.

Pravni okvir Centralne banke Republike Kosovo (CBK) daje IR pun mandat i nezavisnost u obavljanju revizorskih angažmana. Ovi angažmani imaju za cilj da daju preporuke za povećanje efikasnosti internih kontrola i dodavanje vrednosti instituciji.

Tokom 2024. godine, IR je sprovodila revizije prema Godišnjem planu izrađenom na osnovu Metodologije procene rizika prema pristupu zasnovanom na riziku. Revizije sprovedene tokom ove godine obuhvatale su finansijske, revizije usklađenosti, operativne i revizije informacionih tehnologija. Revizorske aktivnosti su sprovedene u skladu sa Zakonom br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo, članom 61. ovog Zakona i Godišnjim planom revizorske analize.

Glavni fokus IR je i dalje bio na unapređenju i poboljšanju sistema i procesa koji pomažu rukovodstvu u postizanju institucionalnih ciljeva. Kroz sprovedene angažmane, IR je dala konkretne preporuke za poboljšanje internih kontrola i povećanje vrednosti u različitim odeljenjima i divizijama Centralne banke.

Pored revizorskih aktivnosti sprovedenih 2024. godine, IR je takođe izradila Godišnji plan revizije za 2025. godinu, čemu je prethodila priprema Strateškog plana interne revizije za period 2025-2027. Ovaj plan je razmatran u novembru 2024. godine od strane Odbora za reviziju, a odobren je u decembru 2024. godine od strane Odbora Centralne banke.

Šef IR je redovno izveštavao Odbor za reviziju i Upravni odbor Centralne banke. Tokom 2024. godine održano je osam (8) sastanaka Odbora za reviziju, na kojima se uglavnom razmatrao napredak u sprovođenju revizorskih aktivnosti i sprovođenju preporuka Odbora za reviziju.

Pored toga, IR je nastavila svoju posvećenost sprovođenju preporuka koje proizilaze iz spoljnih procena, uključujući one Centralne banke Holandije, Međunarodnog monetarnog fonda (Procena zaštitnih mera) i spoljnih revizora.

Kao deo kontinuiranog stručnog usavršavanja, zaposleni u IR tokom 2024. godine učestvovali su u nekoliko obuka, seminara i konferencija. Kontinuirana komunikacija i saradnja sa eksternim revizorima Centralne banke (CBK) takođe je sistematski sprovedena.

4. Funkcija upravljanja rizicima

Upravljanje rizicima (UR) u CBK je orijentisano ka ostvarivanju ciljeva postavljenih zakonom i prati se i nadgleda strukturiranim sistematskim pristupom, definisanim opštim okvirom UR. Ovaj okvir definiše glavne vrste rizika (strateški, operativni i finansijski rizik) sa kojima se CBK suočava i kojima upravlja. Deo okvira su procesi za identifikaciju, analizu i procenu rizika, nakon čega slede adekvatni odgovori na rizik, a nivo rizika se prati u skladu sa važećim regulatornim okvirom.

Razvoj okvira za UR u CBK zasnovan je na principima koji omogućavaju efikasno i efektivno upravljanje rizicima u ostvarivanju njegovih ciljeva i nije proces nezavisan od drugih radnih aktivnosti i procesa, već je sastavni deo upravljanja i svih procesa, uključujući strateško planiranje i upravljanje projektima.

CBK je, u skladu sa najboljim praksama, usvojila model tri linije odbrane za upravljanje rizicima:

- Prva linija odbrane - Organizacione jedinice/vlasnici procesa imaju primarnu odgovornost za upravljanje rizicima, koji sprovode interne kontrole kako bi sprečili i upravljali rizicima povezanim sa njihovim aktivnostima.
- Druga linija odbrane - Odeljenje za upravljanje rizicima ima nadzornu ulogu, osiguravajući da su procesi upravljanja rizicima odgovarajući i efikasni, kao i pružajući smernice i koordinaciju u sprovođenju politika i strategija upravljanja rizikom, i
- Treća linija odbrane – Interna revizija sprovodi nezavisne procene kako bi se osiguralo da mere upravljanja rizicima i interne kontrole efikasno funkcionišu i da su u skladu sa regulatornim okvirom i strateškim ciljevima CBK.

Slika 2. Organizacione jedinice

Tokom 2024. godine, kao deo unapređenja strukture upravljanja rizicima, osnovan je Odbor za upravljanje rizicima. Ovaj Odbor ima za cilj da ojača strukturirani pristup upravljanju rizicima, podržavajući praćenje i nadzor politika i strategija upravljanja rizicima unutar institucije. Odeljenje za upravljanje rizicima (OUR) periodično izveštava Izvršni odbor CBK o aktivnostima u službi poboljšanja procesa i o ukupnom profilu rizika u CBK. Odbor za upravljanje rizicima takođe izveštava Odbor za upravljanje rizicima i Odbor za reviziju.

U 2024. godini, u CBK je usvojena Izjava o sklonosti ka riziku (DARr), koja određuje nivo rizika koji je institucija spremna da preuzme kako bi ostvarila svoje strateške, finansijske i operativne ciljeve. Ova izjava artikuliše rizike koji bi mogli uticati na ključne resurse CBK, uključujući profit, kapital, likvidnost i reputaciju. Izmene izjave o sklonosti ka riziku mora da preporuči Odbor za upravljanje rizicima, odobri Izvršni odbor i odobri Odbor Centralne banke preko Odbora za reviziju.

Izjava Centralne banke Kosova o sklonosti ka riziku:

Centralna banka Kosova ima nisku toleranciju za prihvatljive rizike koji bi mogli da ometaju njenu sposobnost da obezbedi održavanje stabilnosti finansijskog sistema i ostvarivanje njegovih ciljeva.

Aktivno upravljamo i ublažavamo operativne, finansijske, tržišne i druge rizike putem rigoroznih internih kontrola i sveobuhvatnog okvira za upravljanje rizicima, obezbeđujući kontinuitet naših osnovnih funkcija i ostvarivanje našeg mandata u održavanju ekonomske i finansijske stabilnosti.

U ostvarivanju svojih ciljeva, CBK je izložena ovim glavnim kategorijama rizika:

Strateški rizik

Strateški rizik je rizik da neočekivani interni i eksterni događaji mogu negativno uticati na ostvarivanje strateških ciljeva i zadataka CBK.

Finansijski rizik

CBK je izložena raznim vrstama finansijskih rizika, uključujući; kreditni rizik, tržišni rizik, valutni rizik i rizik likvidnosti.

Operativni rizik

Operativni rizik je rizik od gubitka koji je rezultat neadekvatnih ili neuspješnih internih procesa, ljudi i sistema ili spoljnih događaja.

Reputacioni rizik

Reputacioni rizik odnosi se na mogućnost da određeni događaj ili radnja mogu da oštete javni imidž ili reputaciju Centralne banke. Kao rezultat toga, ugrožena je i nesposobna da ostvari ciljeve politike i ispuni svoje odgovornosti prema javnosti, zaposlenima, zainteresovanim stranama i celokupnoj ekonomiji.

Spoljni rizik

Spoljni rizik je rizik da će politički, geopolitički događaji ili spoljni akteri uticati na ostvarivanje ciljeva Centralne banke.

Nadzorni rizik

Nadzorni rizik je rizik da nadzorni procesi Centralne banke ne uspeju da identifikuju i ublaže značajne rizike za industriju finansijskih usluga ili klijente, a koji imaju negativan uticaj na stabilnost tržišta ili efikasnu konkurenciju.

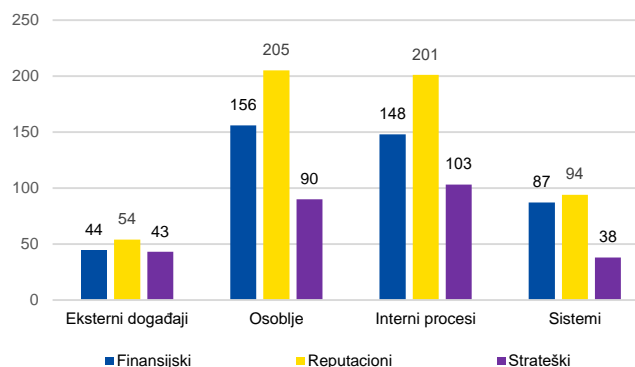
Tokom 2024. godine, kako bi se povećala efikasnost u oblasti upravljanja rizicima, OUR je formirao dva odeljenja, upravljanje operativnim rizicima i upravljanje finansijskim rizicima.

4.1. Upravljanje operativnim rizicima

Odsek za upravljanje operativnim rizicima u okviru Odeljenja za upravljanje rizicima razvilo je Sistem upravljanja rizicima, koji podržava procese identifikacije, procene, izveštavanja i praćenja rizika unutar CBK. Obezbeđuje prikupljanje podataka neophodnih za identifikaciju i procenu rizika i omogućava sastavljanje redovnih izveštaja za njihovo praćenje. Kroz ovaj sistem, CBK se bavi svakom vrstom rizika na efikasan i koordinisan način, omogućavajući preduzimanje proaktivnih i reaktivnih mera kako bi se potencijalni uticaji rizika držali pod kontrolom i osigurala održivost njenog poslovanja.

Za svaki identifikovani rizik utvrđuje se i izvor rizika, što može imati uticaj na ostvarivanje strateških i operativnih ciljeva banke. Operativni rizici mogu nastati zbog neefikasnih internih

Grafikon 112. Izvori rizika

Izvor: CBK (2025)

procesa, kvarova sistema, spoljnih događaja ili ljudskih grešaka. Donja slika prikazuje izvore rizika identifikovanih krajem 2024. godine i njihov potencijalni uticaj.

CBK je član IORWG-a (International Organization Risk Working Group), međunarodne platforme koja omogućava institucijama da dele i razvijaju najbolje prakse za upravljanje operativnim rizicima. CBK kao član ove platforme, učestvovala je u periodičnoj proceni koju sprovodi ova organizacija sa preko 124 institucije, uključujući centralne banke, nadzorne organe i monetarne vlasti (uključujući MMF i NBS) iz 118 zemalja.

CBK, kao članica IORWG-a, učestvovala je u periodičnoj proceni koju je sprovela IORWG, a koja je rezultirala nivoom zrelosti od 73,5%, što ukazuje na značajan napredak u poboljšanju strukture i procesa upravljanja rizicima u CBK. Ova procena je rezultat stalne posvećenosti CBK primeni najboljih međunarodnih praksi i razvoju održivog okvira za upravljanje operativnim rizicima, kao i jačanju internih kapaciteta za identifikaciju, analizu i rešavanje rizika.

Nivoi zrelosti prema IORWG

AD-HOCK	OSNOVNI	UPRAVLJANI	NAPREDNI	ZRELI
<60.9%	≥60.9%	≥71.2%	≥86.6%	≥94.1%

Radi jačanja kulture rizika Centralne banke Banke, programi podizanja svesti o upravljanju operativnim rizicima razvijeni su 2024. godine, a ti programi su periodično sprovedeni. Da bi se doprinelo podizanju svesti o prijavljivanju incidenata, razvoju i izveštavanju o ključnim pokazateljima rizika i drugim pitanjima vezanim za upravljanje rizicima, razvijene su lako dostupne smernice i procedure za zaposlene. Tokom kvartalnih perioda izveštavanja o samoproceni i pokazateljima rizika, održani su sastanci sa svim izveštajnim jedinicama kako bi se pružile smernice o identifikaciji rizika i proceni kontrola za ublažavanje rizika. Takođe, nakon svakog razvoja i unapređenja pratećih procesa i instrumenata, organizovani su okrugli stolovi i radionice sa organizacionim jedinicama kako bi se pružile potrebne informacije za sprovođenje novih zahteva izdatih kroz ove akte.

Procesi za identifikaciju, analizu i procenu rizika, nakon kojih slede odgovori na rizik i praćenje njegovog nivoa, osmišljeni su da služe ostvarivanju strateških ciljeva Centralne banke, ističući potencijalne mogućnosti i rizike. Da bi se to postiglo, uspostavljena je veza između strateških ciljeva, radnih procesa koji pomažu u ostvarivanju tih ciljeva i rizika koji mogu ugroziti njihovo ostvarenje. Za svaku fazu ciklusa upravljanja rizicima razvijene su procedure, obrasci i alati koji podržavaju identifikaciju, procenu, izveštavanje i praćenje nivoa rizika u instituciji.

Funkcija upravljanja rizicima je pripremila konsolidovane izveštaje sa rezultatima dobijenim nakon analiza i procena korišćenjem instrumenata razvijenih u tu svrhu. Izveštaji kao konačni proizvodi koji nastaju iz sprovođenja procesa upravljanja rizicima su standardizovani i prilagođeni zainteresovanim stranama.

CBK pridaje poseban značaj kontinuitetu svojih usluga. Banka kontinuirano planira, sprovodi i prati različite vrste aktivnosti koje doprinose kontinuiranom pružanju njenih kritičnih usluga i unapređuju održivost banke uopšte.

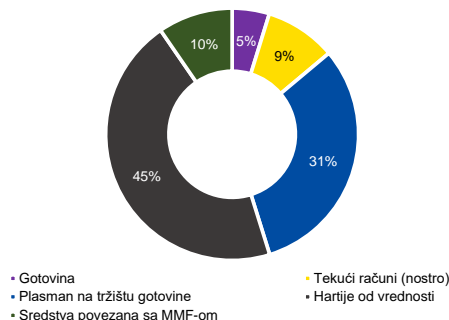
Proces Analize uticaja na poslovanje (BIA) je proces određivanja resursa potrebnih za kritične procese pružanja usluga banke i omogućava identifikaciju svih tehničkih, ljudskih i logističkih resursa neophodnih za pružanje ovih usluga. Ovaj proces takođe identifikuje treće strane uključene u pružanje kritičnih usluga, procenjuje potencijalne rizike koji bi mogli dovesti do prekida ili poremećaja pružanja usluga i određuje minimalno vreme koje preduzeće može da toleriše za prekid usluge i vremenski okvir za oporavak ove usluge.

Plan kontinuiteta poslovanja je testiran 2024. godine kako bi se pružile relevantne usluge u vanrednim situacijama.

4.2. Upravljanje finansijskim rizicima

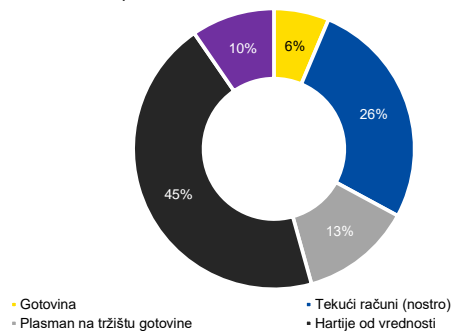
CBK upravlja svojim rezervama na osnovu principa sigurnosti, likvidnosti i povrata investicije. Finansijski rizik se odnosi na mogućnost da će banka pretrpeti finansijske gubitke kao rezultat neočekivanih ili nekontrolisanih promena na finansijskim tržištima.

Grafikon 113. Struktura rezervi CBK-a na dan 31. decembra 2024. godine, u % Ukupne rezerve: 1.618,5 miliona evra

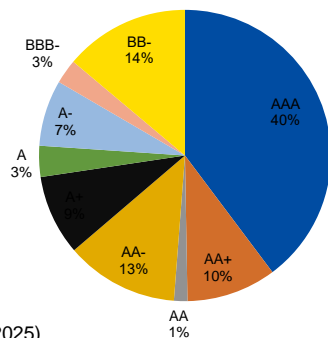
Izvor: CBK (2025)

Grafikon 114. Struktura rezervi CBK-a na dan 31. decembra 2023. godine, u % Ukupne rezerve: 1.604,9 miliona evra

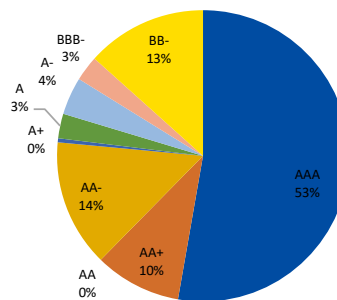
Izvor: CBK (2025)

Grafikon 115. Kreditna klasifikacija rezervi CBK-a na dan 31. decembra 2024.

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 116. Kreditna klasifikacija rezervi CBK-a na dan 31. decembra 2023.

Izvor: CBK (2025)

Finansijski rizik se može klasifikovati u različite vrste na sledeći način:

- **Kreditni rizik** Kreditni rizik je rizik finansijskog gubitka za CBK ako ugovorna strana finansijskog instrumenta ne ispuni svoje ugovorne obaveze i može nastati prvenstveno iz investicija CBK u hartije od vrednosti i depozite (na tržištima novca ili tekućim računima) kod drugih banaka;
- **Tržišni rizik** je rizik gubitaka koji nastaju usled kretanja tržišnih cena kao rezultat promena kamatnih stopa, deviznih kurseva i cena kapitala i robe;
- **Rizik likvidnosti** podrazumeva mogućnost finansijskog gubitka kao rezultat neblagovremenog ispunjavanja obaveza koje proizilaze iz finansijskih obaveza;

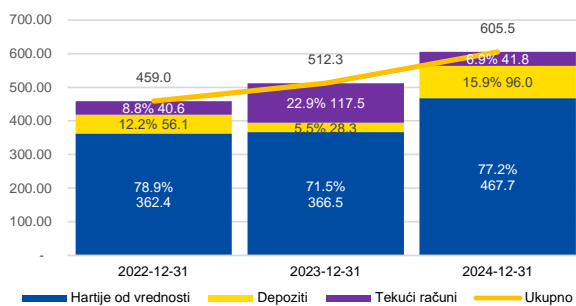
Rizici koji se odnose na upravljanje imovinom od strane CBK-a sastoje se uglavnom od finansijskih rizika kao što su kreditni rizik, tržišni rizik i rizik likvidnosti.

Kreditni rizik

Ulaganje sredstava CBK vrši se u hartije od vrednosti koje izdaju stabilne i razvijene zemlje, najkredibilnije agencije evrozone i nadnacionalne institucije sa visokim investicionim kreditnim

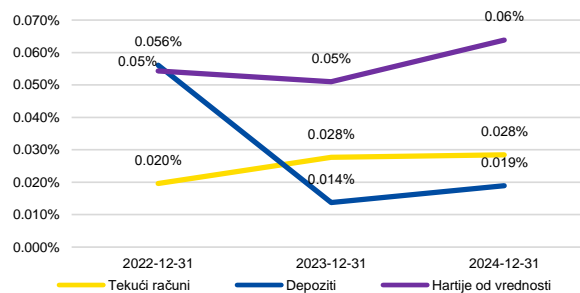
rejtingom međunarodnih kreditnih agencija kao što su Standard & Poor's, Moody's, Fitch, kao i u hartije od vrednosti Republike Kosovo.

Grafikon 117. Očekivani kreditni gubitak po vrsti izloženosti

Izvor: CBK (2025)

Grafikon 118. Očekivani kreditni gubitak u odnosu na vrednost izloženosti po vrsti izloženosti ECL/EAD

Izvor: CBK (2025)

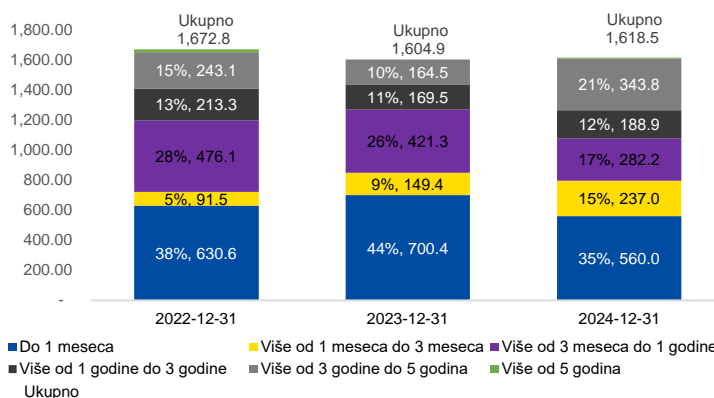
CBK upravlja kreditnim rizikom ulaganjem u finansijske instrumente sa visokim kreditnim rejtingom. Sva ulaganja se vrše u skladu sa kriterijumima kratkoročnog i dugoročnog kreditnog rejtinga utvrđenim u Investicionoj politici: P-2/A-2 (Moody's/S&P) za kratkoročni period i Baa2/BBB (Moody's/S&P) za dugoročni period, kao i u izuzetnim slučajevima na tržištu, sa P-3/A-3 za kratkoročni period i Baa3/BBB- (Moody's/S&P) za dugoročni period. Takođe, kako bi se postigla diverzifikacija investicija u finansijske instrumente, prema Investicionoj politici, postavljena su ograničenja na nivou vrste investicije, izdavaoca, geografske distribucije i roka dospeća.

Tržišni rizik

CBK nije izložena promenama cena hartija od vrednosti i robe. CBK je izložena promenama kamatnih stopa i deviznih kurseva.

Rizik kamatne stope je izloženost sadašnje ili buduće zarade i kapitala CBK nepovoljnim promenama tržišnih kamatnih stopa. Da bi efikasno upravljala rizikom kamatnih stopa, CBK redovno prati kako će promene kamatnih stopa uticati na ekonomsku vrednost kapitala i njegovu zaradu. CBK upravlja izloženošću promenama kamatnih stopa u ekonomskoj vrednosti kapitala ulaganjem uglavnom u hartije od vrednosti ili kratkoročne depozite do 1 godine.

Grafikon 119. Rezerve po dospeću

Izvor: CBK (2025)

Devizni rizik je rizik gubitka usled promena deviznih kurseva. CBK ima nizak procenat finansijskih instrumenata koji nisu u evru u svom portfoliju, stoga se izloženost deviznom riziku procenjuje kao niska. Međuvalutne promene utiču na stanje računa revalorizacije u bilansu stanja, kao i na dobit ili gubitak u bilansu uspeha. Na dan 31. decembra 2024. godine, od ukupno 1.618,48 miliona evra rezervi, oko 87% je u evrima, dok je na dan 31. decembra 2023. godine, od ukupno 1.604,91 miliona evra rezervi, oko 89% bilo u evrima.

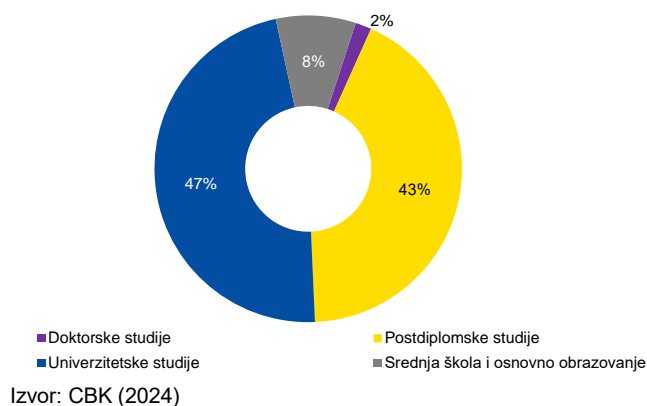
Rizik likvidnosti je rizik blagovremenog ispunjenja obaveza koje proizilaze iz njegovih finansijskih obaveza. Pristup CBK upravljanju likvidnošću jeste da obezbedi dovoljnu likvidnost za blagovremeno ispunjavanje obaveza, kako u normalnim tako i u nepovoljnim uslovima, bez

snošenja neprihvatljivih gubitaka ili rizika od štete po reputaciju CBK. CBK upravlja rizikom likvidnosti ulaganjem u likvidne finansijske instrumente kao što su nostro računi u korespondentskim bankama, depoziti na tržištu novca sa rokom dospeća ne dužim od godinu dana. Na dan 31. decembra 2024. godine, 67% rezervi CBK ima preostali rok dospeća do jedne godine, dok je na dan 31. decembra 2023. godine 79% rezervi imalo preostali rok dospeća do jedne godine.

5. Ljudski resursi

U skladu sa strateškim ciljevima CBK i politikama upravljanja ljudskim resursima, institucija je posvećena kontinuiranom unapređenju modernih praksi upravljanja ljudskim resursima. Ova posvećenost ima za cilj stvaranje održivog i inkluzivnog radnog okruženja, integrišući najbolje međunarodne standarde i pružajući jednake mogućnosti za profesionalni razvoj i napredovanje svim zaposlenima. Na ovaj način, CBK ima za cilj da poveća profesionalizam, učinke i motivaciju zaposlenih, osiguravajući da institucija ostane konkurentna i orijentisana na inovacije.

Grafikon 120. Struktura po obrazovanju

Krajem 2024. godine, broj zaposlenih u CBK bio je 237, sa prosečnom starošću od 42 godine. Rodna struktura je ostala uravnotežena, pri čemu je odnos zaposlenih žena i muškaraca bio 53,8% - 46,2%, dok je na rukovodećem nivou ovaj odnos bio 41,0% - 59,0%.

Što se tiče kvalifikacija zaposlenih, CBK i dalje ima visoku akademsku strukturu: 1,7% zaposlenih je završilo doktorske studije, 42,6% je nastavilo postdiplomske studije, 47,3% je završilo univerzitetske studije, 7,6% ima srednje obrazovanje i 0,8% ima osnovno obrazovanje (videti grafikon 120.)

Tokom 2024. godine, CBK je prvi put sastavila Plan integriteta, ključni dokument za jačanje etičkih i profesionalnih standarda unutar institucije. Takođe, razvijeno je nekoliko upitnika za sve zaposlene, sa ciljem njihovog aktivnog uključivanja u promene i poboljšanja procesa Banke.

Štaviše, tokom 2024. godine preduzeti su važni koraci ka unapređenju internih politika koje podržavaju razvoj kapaciteta zaposlenih i jačanje upravljanja ljudskim resursima. Važni dokumenti koji se odnose na obuku, profesionalni razvoj i procenu učinka su pregledani i usklađeni, sa ciljem stvaranja strateškijeg i održivijeg pristupa izgradnji institucionalnih kapaciteta. Takođe, ažurirana je politika radnih odnosa, uključujući regulisanje postupaka zapošljavanja i regrutacije, garantujući transparentnost i objektivnost u ovim procesima. Pored toga, usvojena je politika za klasifikaciju odluka o poslovima, što je doprinelo objedinjavanju i standardizaciji pozicija unutar institucije u skladu sa najboljim međunarodnim praksama. Ova poboljšanja pojačavaju posvećenost CBK profesionalnom razvoju zaposlenih i izgradnji organizacione kulture zasnovane na učinku, inkluziji i integritetu. Kroz primenu savremenih praksi upravljanja ljudskim resursima i kontinuiranu posvećenost profesionalnom razvoju zaposlenih, Odeljenje za ljudske resurse i razvoj osigurava da Centralna banka ostane moderna i konkurentna institucija, sa fokusom na kvalitet i profesionalnu inkluziju. Centralna banka Kosova smatra ljudski kapital jednom od svojih najvažnijih imovina i kontinuirano sprovodi politike koje obezbeđuju uslove rada u skladu sa međunarodnim standardima.

U 2024. godini, ukupno 177 zaposlenih u Centralnoj bankovnoj bazi (CBK) učestvovalo je u stručnim obukama, seminarima i konferencijama, kao i studijskim posetama, u saradnji sa prestižnim institucijama kao što su Evropska centralna banka, Svetska banka, JVI, CEF, Bundesbanka Nemačke, Banka Francuske, Nacionalna banka Austrije, Federalne rezervne banke Njujorka, MMF, Banka Češke Republike, Banka Engleske, Banka Italije, Banka Albanije, Banka Holandije, Udruženje kosovskih banaka i druge međunarodne institucije.

6. Informacione tehnologije i bezbednost

Tokom 2024. godine, CBK je nastavila da unapređuje tehnološke sisteme, jača bezbednost informacija i poboljšava radne procese. Glavni fokus je bio na povećanju kvaliteta i proširenju pruženih usluga, kao i na obezbeđivanju njihove bezbednosti. Važan razvoj događaja u tom pogledu bila je orijentacija ka uslugama u Cloud tehnologiji, sa ciljem ubrzanja tehnološke transformacije, jačanja bezbednosti i povećanja stabilnosti i kontinuiteta funkcionisanja informacionih sistema u slučajevima krize.

Kako bi se ispunili novi tehnološki razvoji i sve veći zahtevi za efikasnim i bezbednim uslugama, sprovedena je revizija strukture odeljenja, povećani su kapaciteti i poboljšani uslovi rada kako bi se privuklo i zadržalo profesionalno IT osoblje. Nova struktura je osmišljena da obezbedi efikasniji odgovor na operativne potrebe, nove razvoje i sve veće zahteve za digitalizacijom usluga, a samim tim i sajber bezbednošću. Ova struktura podržava ciljeve Strateškog plana CBK, omogućavajući jasniji i lakši pristup preduzećima i korisnicima usluga da efikasno rešavaju zahteve, kao i poboljšavajući vreme odgovora na njih.

Da bi se suočila sa rastućim izazovima u oblasti sajber bezbednosti, CBK je preduzela stratešku inicijativu za stvaranje Okvira za sajber bezbednost. Ovu inicijativu predvodi funkcija glavnog službenika za bezbednost informacija (CISO), uspostavljena u okviru nove organizacione strukture CBK. Kao početni korak, razvijena je Strategija sajber bezbednosti, koja utvrđuje viziju, ciljeve i mere za zaštitu kritične infrastrukture, sistema i informacija institucije. Strategija se zasniva na integrisanom pristupu koji obuhvata izgradnju kapaciteta, upravljanje rizicima, reagovanje na incidente i kontinuirano unapređenje mehanizama kontrole. Ova Strategija predstavlja temelj za izgradnju održive i efikasne strukture za informacionu i sajber bezbednost, obezbeđujući usklađenost sa najnaprednijim međunarodnim standardima.

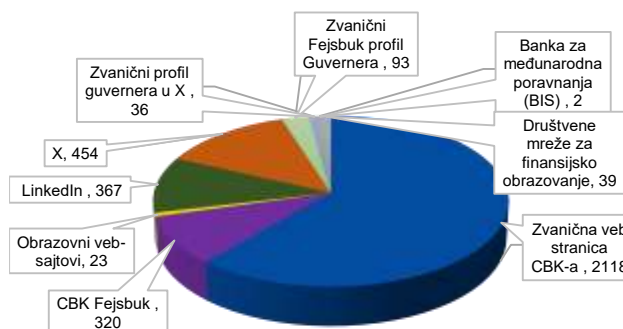
7. Komunikacija sa javnošću

Godina 2024. je praćena važnim dešavanjima za Centralnu banku Republike Kosovo u oblasti komunikacije sa javnošću i jačanja institucionalne transparentnosti. Tokom ove godine, CBK je preduzela održive korake kako bi transformisala način na koji informiše i saraduje sa građanima, medijima i drugim zainteresovanim stranama.

CBK je značajno poboljšala i proširila komunikaciju sa javnošću putem saopštenja objavljenih na svim zvaničnim kanalima, kako bi pružila sveobuhvatne i transparentne informacije o aktivnostima i odgovornostima institucije. Ova komunikacija se ostvaruje putem:

- Objavljivanja saopštenja za štampu i obaveštenja za medije;
- Objavljivanja detaljnih podataka i statistike o bankarskim institucijama, platnom sistemu i drugim finansijskim institucijama;
- Periodičnih izveštaja, biltena i analize o finansijskoj stabilnosti;
- Distribucije informativnih materijala, kao što su brošure, video snimci, infografike i drugi obrazovni sadržaji javnosti.

Grafikon 121. Broj objava na društvenim mrežama

Izvor: CBK (2025)

Pored tradicionalne komunikacije sa medijima, proširena je i digitalna komunikacija, uključujući: 320 objava na zvaničnoj Fejsbuk stranici CBK, 93 objave na zvaničnom Fejsbuk profilu guvernera; 367 publikacija na LinkedIn-u; 454 objave na X (bivši Tviter); 36 publikacija na zvaničnom profilu guvernera na X i 2 publikacije na BIS platformi.

Veoma važan razvoj događaja tokom 2024. godine bio je redizajn zvanične veb stranice i platforme za finansijsko obrazovanje. Nova internet stranica ima moderan dizajn i u skladu je sa međunarodnim praksama za transparentnost, bezbednost i inkluzivnost, nudeći jasnu strukturu, jednostavnu navigaciju i organizovan sadržaj. Nove funkcije sajta uključuju: dinamički kalendar aktivnosti, napredne mogućnosti pretraživanja, filtriranje i sortiranje informacija prema potrebama korisnika, kao i multimedijalnu galeriju sa vizuelnim i video sadržajem.

Što se tiče obrade zahteva za informacijama i komunikacije sa javnošću - kako bi ispunila svoj cilj transparentnosti i javnog informisanja, tokom 2024. godine, CBK je obradila značajan broj zahteva za informacijama od građana i drugih zainteresovanih strana. Tokom ovog perioda, CBK je odgovorila na sve zvanične zahteve upućene instituciji i obradila je preko 420 prepiski sa javnošću, uključujući zahteve za informacijama, pitanja u vezi sa finansijskim sistemom i oblastima odgovornosti CBK. Broj obrađenih zahteva za pristup javnim dokumentima tokom 2024. godine bio je 34, od čega je 31 zahtev odobren potpuni ili delimični pristup, dok su 3 zahteva za pristup dokumentima odbijena u skladu sa zahtevima važećeg zakonodavstva.

Ovim zahtevima se upravlja putem zvanične kontakt adrese info@bqk-kos.org i media@bqk-kos.org i kontakata službenika zaduženih za određene oblasti, što odražava posvećenost institucije otvorenom, transparentnom i odgovornom pristupu prema građanima i svim zainteresovanim stranama.

Tokom 2024. godine, CBK je nastavila svoju posvećenost institucionalnoj komunikaciji i javnoj transparentnosti, sa ciljem pružanja uravnoteženih, profesionalnih i blagovremenih informacija javnosti, kao i saradnje sa medijima kao partnerima u pružanju informacija građanima.

U tom kontekstu, CBK je razvila širok broj informativnih i reprezentativnih aktivnosti. Komunikacija sa predstavnicima medija odvijala se putem konferencija za štampu, zvaničnih saopštenja, intervjua, javnih prezentacija, kao i kroz učešće guvernera i višeg rukovodstva CBK u televizijskim intervjuima, diskusionim panelima i važnim javnim događajima.

Guverner je bio prisutan u lokalnim, regionalnim i međunarodnim medijima, uključujući platforme kao što su: Bloomberg (pisani intervju), Financial Times, Reuters, Associated Press, Euractiv, Politico dhe Frankfurter Allgemeine Zeitung. Ukupno je obavljeno 22 televizijska i video intervjua, uključujući lokalne medije, kao što su RTK, Kosova Pres, KTV, Kallxo, ATV i Ekonomija Onlajn kao i drugi mediji, a održani su i sastanci sa Nezavisnom komisijom za medije.

Posebna aktivnost bila je informativna kampanja koja je pratila stupanje na snagu Uredbe o poslovanju sa gotovinom. U tom smislu, CBK je organizovala niz aktivnosti sa ciljem pravilnog informisanja građana o sadržaju i sprovođenju ovog propisa. U okviru ove kampanje, pripremljeni su, distribuirani i objavljeni informativni materijali kao što su leci i brošure na albanskom, srpskom i engleskom jeziku, kao i dokument sa „Često postavljanim pitanjima i odgovorima“.

Radi olakšavanja pristupa informacijama i pružanja podrške svim građanima Republike Kosovo, tokom godine je puštena u rad besplatna linija (0800 222-55), koja je bila posebno namenjena srpskoj zajednici i drugim zajednicama, kako bi ih na jasan i pravedan način obavestila o sprovođenju uredbe. Da bi se odgovorilo na ove zahteve, CBK angažovala je poseban tim sa odgovarajućim jezičkim i procesnim znanjem. Istovremeno, proizvedeno je i objavljeno 23 objašnjavajuća videa na tri službena jezika Republike Kosovo u vezi sa uredbom, kao i 9 objašnjavajućih publikacija zasnovanih na najčešće postavljanim pitanjima građana.

CBK je održavala otvorenu komunikaciju sa svim medijima i lokalnim, regionalnim i međunarodnim onlajn portalima, gde je tokom godine obradila sve zahteve i odgovorila na 54 zahteva za informacijama.

Tokom ovog perioda, CBK je održavala redovne sastanke sa predstavnicima diplomatskih misija i lokalnih i međunarodnih institucija kako bi pružila dodatna pojašnjenja o svrsi i očekivanim efektima predmetne uredbe.

7.1. Saradnja sa drugim lokalnim institucijama

Tokom izveštajnog perioda, u skladu sa institucionalnim mandatom i u skladu sa zakonskim zahtevima, guverner je, zajedno sa tehničkim timom, učestvovao na dva sastanka Odbora za budžet, finansije i transfere Skupštine Republike Kosovo, predstavljajući rezultate rada i pružajući detaljne informacije o dešavanjima u finansijskom sistemu i institucionalnim reformama.

Pored ostalih angažmana, održan je ukupno 71 zvanični sastanak, od kojih je 35 održano u prostorijama CBK, gde su bili ugošćeni predstavnici lokalnih i međunarodnih finansijskih institucija, uključujući ambasadore i diplomate akreditovane na Kosovu.

Redovna saradnja je takođe nastavljena sa lokalnim institucijama kao što su MFRT, JFOS, FGKK, UBK, AZPI, KOB, privredne komore i univerziteti i druge lokalne institucije, kojom prilikom je potpisano nekoliko memoranduma o razumevanju:

1. Memorandum o razumevanju sa AID za dodavanje dve usluge E-Kosovi: Registar računa i Kosovski kreditni registar.

2. Memorandum o razumevanju sa KAS i MFRT – za definisanje uloga i odgovornosti u oblasti makroekonomske i finansijske statistike.
3. Memorandum o razumevanju sa Ekonomskim fakultetom - za unapređenje saradnje i aktivnosti u oblasti ekonomije, finansija i finansijskog obrazovanja
4. Memorandum o saradnji sa UBK, KOB i AZPI - za koordinaciju aktivnosti u oblasti finansijskog obrazovanja.

CBK je redovno saradivala sa Agencijom za informacije i privatnost, Agencijom za sprečavanje korupcije i organima za sprovođenje zakona, u skladu sa zakonskim zahtevima i relevantnim mandatima. Ova saradnja je razvijena kroz razmenu informacija, redovno izveštavanje, konsultacije i rešavanje osetljivih institucionalnih pitanja. Radnje se zasnivaju na memorandumima o saradnji i važećem zakonodavstvu.

CBK je tokom 2024. godine organizovala i koorganizovala niz konferencija i stručnih događaja, sa ciljem povećanja saradnje i razvoja finansijskog sektora. Ove aktivnosti su poslužile kao važne platforme za razmenu iskustava i predstavljanje inovacija u finansijskom sektoru.

7.2. Međunarodna konferencija povodom 25. godišnjice CBK

U okviru obeležavanja 25. godišnjice svog osnivanja, CBK je organizovala Međunarodnu konferenciju na temu: „Prevazilaženje granica, izgradnja budućnosti: SEPA integracija za finansijsku inkluziju - jačanje rasta i finansijske održivosti“.

Pored ceremonijalnog karaktera, ovaj događaj je poslužio i kao stručna konferencija na visokom nivou, kojoj je prisustvovalo 24 govornika, uključujući guvernere i visoke predstavnike međunarodnih finansijskih institucija i CBK, kao i 250 učesnika, od kojih je 44 bilo međunarodnih gostiju iz najvažnijih međunarodnih finansijskih institucija. Konferencija je otvorena pozdravnim govorom predsednica Republike Kosovo gđa Vjosa Osmani, koja je istakla ulogu CBK u održavanju ekonomske i finansijske stabilnosti u zemlji.

Ovu međunarodnu konferenciju, organizovanu povodom 25. godišnjice osnivanja CBK, video porukom je pozdravila i gđa Kristalina Georgijeva – generalna direktorka Međunarodnog monetarnog fonda (MMF). Glavni govor na konferenciji održao je g. Robert Holzmann – guverner Austrijske nacionalne banke, dok je završni govor održao predsednik Upravnog odbora CBK, g. Bashkim Nurboja. U okviru Konferencije održane su tri sesije koje su se bavile temama kao što su SEPA integracija, digitalna transformacija i njihov uticaj na finansijske usluge, sa naglaskom na olakšavanje prekograničnih plaćanja i povećanje efikasnosti transakcija; poboljšanje finansijske stabilnosti u promenljivom globalnom okruženju; kao i ulogu banaka Zapadnog Balkana u podržavanju ekonomskog razvoja i unapređenju finansijske inkluzije na konkurentnom i digitalizovanom tržištu. Pored panela, Konferencija je obogaćena tematskom prezentacijom o razvoju bezgotovinskih plaćanja na Zapadnom Balkanu, pružajući uporedni pregled između zemalja u regionu u odnosu na evropske trendove.

Sa organizacione tačke gledišta, Konferencija je održana uz visok protokolarni i ceremonijalni značaj, u tesnoj saradnji sa Državnim protokolom, Kosovskom policijom, kao i predstavnicima državnih institucija i međunarodnih partnera. Događaj je bio široko praćen od strane lokalnih i međunarodnih medija, što odražava interesovanje i važnost tema o kojima se razgovaralo, kao i visok nivo zastupljenosti. Organizacija ove konferencije istakla je kapacitete CBK da stvori adekvatno okruženje za regionalni i međunarodni dijalog o strateškim temama finansijskog razvoja.

7.3. Konferencija za medije na kraju godine (26. decembar 2024.)

Kao deo redovnih aktivnosti komunikacije sa javnošću, krajem decembra 2024. godine održana je Završna konferencija sa predstavnicima lokalnih medija. Ovaj sada već tradicionalni događaj služi da javnosti otkrije institucionalna dostignuća tokom godine, izazove sa kojima se suočila i ciljeve za naredne godine. Takođe, ovaj događaj služi kao otvoreni komunikacioni forum, gde predstavnici svih lokalnih medija imaju priliku da se pozabave pitanjima koja ih zanimaju i dobiju direktne odgovore. Na ovaj način, CBK promovise punu transparentnost i produbljuje svoje partnerstvo sa medijima, ciljajući na redovnu, profesionalnu i uravnoteženu komunikaciju o dešavanjima u finansijskom sektoru.

Ova Konferencija je naglasila važnu ulogu medija u tačnom informisanju javnosti, kao i zahvalnost CBK njima za ispravno izveštavanje o događajima i dostignućima institucije tokom 2024. godine.

8. Međunarodna saradnja i evropske integracije

Godina 2024. okarakterisana je visokom dinamikom u međunarodnim odnosima Centralne banke Kosova, u skladu sa strateškim ciljem proširenja međunarodne saradnje i aktivnog učešća u međunarodnim finansijskim organizacijama. Intenzivne aktivnosti u tom pogledu doprinele su povećanju međunarodnog kredibiliteta CBK i produbljivanju integracije Kosova u evropski i globalni finansijski sistem.

8.1. Saradnja sa međunarodnim institucijama i tehnička pomoć

CBK je održavala i intenzivirala saradnju sa ključnim međunarodnim institucijama kao što su Evropska centralna banka (ECB), Međunarodni monetarni fond (MMF), Svetska banka (SB), Međunarodna finansijska korporacija (IFC), Evropska banka za obnovu i razvoj (EBOR), Austrijski organ za finansijska tržišta (FMA), OECD, Nemački ekonomski tim (GET) i centralne banke u regionu i šire.

Tokom 2024. godine, visoka delegacija CBK koju je predvodio guverner Ismaili učestvovala je na prolećnim i godišnjim sastancima MMF-a i Svetske banke u Vašingtonu. Kroz preko 30 bilateralnih i multilateralnih sastanaka sa visokim predstavnicima MMF-a, Svetske banke, Federalnih rezervi SAD, EBRD-a, Banke Francuske, Banke Italije, EuroClear-a, IFC-a i drugih relevantnih institucija, delegacija CBK-a je razgovarala o širokom spektru pitanja od strateškog značaja. Delegacija je aktivno učestvovala u diskusijama o regionalnim i globalnim ekonomskim perspektivama, predstavljajući Kosovo na najvišim nivoima međunarodnog finansijskog dijaloga.

Tokom 2024. godine, MMF je nastavio da podržava CBK tehničkom pomoći u različitim oblastima, kao što su:

1. Upravljanje rezervama i investicijama - radi unapređenja praksi upravljanja rezervama i rizicima,
2. Bankarski nadzor – za pregled važećeg SREP priručnika i njegove primene u operativnim procedurama
3. Nadzor osiguranja – za unapređenje nadzora zasnovanog na riziku,
4. Statistika - poboljšanje potpunosti statistike državnih finansija (GFS) za donošenje odluka
5. Finansijska stabilnost - za modeliranje stres testova i
6. Operativni rizik - preispitati okvir operativnog rizika i osnovati Komitet za rizik
7. Nadzor IT sistema za finansijske institucije – Okvir za upravljanje sajber rizicima i neophodni alati.

Važan proces koji je započet tokom godine jeste revizija Zakona o CBK, koja se takođe sprovodi uz tehničku pomoć MMF-a. Efikasan pregled će pomoći u rešavanju nedostataka u važećem Zakonu o Centralnoj banki, otklanjanju nedoslednosti u nadzornim ovlašćenjima i jačanju pravnog okvira kako bi se poboljšalo upravljanje.

Još jedan važan razvoj događaja je uspešno završenje svih zadataka u okviru Stand-By aranžmana (SBA) i Programa otpornosti i održivosti (RSF), što odražava posvećenost Centralne banke Republike Kosovo (CBK) finansijskoj stabilnosti, ekonomskoj održivosti i institucionalnim reformama. U okviru ovog sporazuma, nacrt Zakona o bankarstvu je finalizovan u skladu sa preporukama procene FSSR-a i poslat je Parlamentu, završen je dokument o „Poslovniku“ koji razjašnjava uloge i odgovornosti Nadzornog odbora u odnosu na Izvršni odbor u skladu sa zakonskim okvirom, pripremljen je plan za usvajanje SREP-a (Proces nadzornog pregleda i evaluacije), a odobrene su i

smernice za određivanje praksi koje banke treba da slede kako bi pratile i izveštavale o podacima o izvoznim kompanijama koje mogu biti izložene tranzicionim troškovima u kontekstu implementacije Mehanizma za prilagođavanje ugljeničnih graničnih emisija (CBAM). Ova dostignuća jačaju nadzorne kapacitete Centralne banke i pokazuju njenu posvećenost daljem napretku u skladu sa međunarodnim standardima i u tesnoj saradnji sa MMF-om.

Istovremeno, CBK je kontinuirano koristila tehničku pomoć Svetske banke. Tokom 2024. godine, ova podrška je usmerena na nekoliko ključnih oblasti, sa ciljem jačanja institucionalnog razvoja i poboljšanja nadzornih funkcija CBK:

1. Platni sistem: za pripremu članstva u SEPA, kroz usklađivanje regulatornog okvira sa relevantnim evropskim standardima.
2. Nadzor osiguranja: za primenu standarda MSFI 17 i Solventnosti II, sa ciljem jačanja nadzora sektora osiguranja.
3. Bankarski nadzor: za Strategiju za upravljanje i nadzor klimatskih rizika u finansijskom sektoru (2024–2026), kao i za unapređenje okvira za bankarsko rešavanje problema i nadzorno izveštavanje (FINREP/COREP).
4. Bankarski nadzor i finansijska stabilnost – za Studiju korporativne održivosti kao sveobuhvatnu procenu korporativnog sektora na Kosovu, kako bi se pomoglo supervizorima u efikasnoj evaluaciji modela za procenu kreditnog rizika banaka.

U oblasti tehničke saradnje, CBK je potpisala Sporazum sa IFC-om za unapređenje digitalnih finansijskih usluga. Ovaj Sporazum ima za cilj da promoviše i poveća upotrebu digitalnih tehnologija u finansijskom sektoru, doprinoseći povećanju finansijske inkluzije i razvoju efikasnijeg i održivijeg finansijskog sistema na Kosovu. Saradnja podržava jačanje tehničkih i regulatornih kapaciteta Centralne banke, rešavanje izazova i mogućnosti koje donosi digitalna transformacija u finansijskom sektoru i ubrzavanje inovacija u korist građana i preduzeća. Još jedna veoma važna saradnja je tehnička pomoć koju je IFC pružila u izradi Zakona o mikrofinansijskim institucijama i nebankovnim finansijskim institucijama, čiji se završetak očekuje tokom 2025. godine.

Što se tiče saradnje sa EBOR-om, tokom učešća na prolećnim sastancima MMF-a i SB u Vašingtonu, potpisan je Memorandum o razumevanju u vezi sa sprovođenjem inicijative „WE Finance Code“ na Kosovu. Ovim Memorandumom, CBK preuzima vodeću ulogu u promociji standarda za rodnu ravnopravnost u pristupu finansijama, obavezujući se da koordinira i olakšava saradnju između finansijskih institucija i drugih važnih lokalnih zainteresovanih strana. Ovaj razvoj događaja stavlja Kosovo među prve ekonomije u regionu koje se na strukturiran način angažuju kako bi unapredile pristup finansijama za obe strane, i u skladu je sa strateškim prioritetima CBK za finansijsku inkluziju i razvoj finansijskog sektora u skladu sa najnaprednijim međunarodnim standardima.

Još jedna važna saradnja sa EBOR-om je Regionalna studija MREL-a za Kosovo, kao ključna inicijativa za jačanje održivosti bankarskog sektora. Ova studija, koju je podržala EBRD, ima za cilj da pomogne u usklađivanju finansijskog sistema Kosova sa evropskim standardima za upravljanje bankarskim krizama, kroz definisanje kapitalnih zahteva i podobnih obaveza. Sprovođenje ovog okvira će pomoći bankama u izradi planova oporavka i restrukturiranja, povećanju finansijske sigurnosti i pripremi za potencijalne šokove na finansijskim tržištima.

Tokom 2024. godine, CBK je nastavila da učestvuje kao institucija korisnik u Fazi II Programa za jačanje kapaciteta centralnih banaka na Zapadnom Balkanu sa ciljem integracije u Evropski sistem centralnih banaka (ESCB). Faza II ovog programa, koja je pokrenuta u septembru 2022. godine, tokom 2024. godine obuhvatila je razvoj 7 obuka i 2 radionice o politikama na visokom

nivou, u kojima je CBK učestvovala zajedno sa drugim institucijama korisnicima, a koje su se bavile oblastima i temama od interesa za centralne banke regiona. Takođe, tokom 2024. godine, završene su 3 mere bilateralne saradnje sa pojedinačnim centralnim bankama ESCB, započete 2023. godine: 1) saradnja sa Centralnom bankom Austrije u oblasti upravljanja rizicima, 2) saradnja sa Centralnom bankom Italije u oblasti operacija sa novčanicama i kovanicama i 3) saradnja sa Centralnom bankom Litvanije u oblasti bezbednosti informacionih tehnologija. Istovremeno, tokom 2024. godine, dogovorena je mera bilateralne saradnje sa Centralnom bankom Slovenije u oblasti makroprudencijalnog okvira, koja će biti sprovedena tokom 2025. godine. Tokom 2024. godine, takođe je sprovedena 1 praksa zaposlenih u CBK u Centralnoj banci Slovenije u okviru funkcije pravnih usluga, a dogovorena je 1 praksa u Centralnoj banci Holandije u okviru funkcije upravljanja odbora i 1 praksa u Hrvatskom organu za nadzor finansijskih usluga u okviru funkcije nadzora osiguranja, koja će biti sprovedena tokom 2025. godine. Ovaj program finansira EU, a sprovode ga ECB i 20 centralnih banaka ESCB-a, uključujući nemačku centralnu banku, koja ga koordinira i administrira.

8.2. Aktivnosti vezane za evropske integracije

Kako bi se ostvarila perspektiva zemlje za članstvo u EU, CBK je i ove godine nastavila da ispunjava svoje obaveze u okviru procesa evropskih integracija kontinuiranim doprinosom kroz redovne izveštaje i aktivno učešće na sastancima sa lokalnim i međunarodnim institucijama uključenim u proces integracije. Na ovaj način, nastavljena je bliska saradnja sa Kancelarijom premijera Kosova (KPK), kao glavnim koordinatorom procesa integracije, kao i sa relevantnim ministarstvima, uključujući Ministarstvo spoljnih poslova i dijaspore, Ministarstvo finansija, rada i transfera i Ministarstvo industrije, preduzetništva i trgovine, kao i Kancelariju EU u Prištini.

Tokom izveštajne godine, CBK je redovno doprinosila pripremi Izveštaja o zemlji, pružajući detaljne podatke i analize iz poglavlja koja obuhvata, kako bi se odrazio napredak strukturnih reformi i usklađenost sa evropskim standardima. Takođe, CBK je aktivno učestvovala u izradi sporazuma u okviru Plana rasta za Zapadni Balkan, obezbeđujući integraciju finansijskih i nadzornih komponenti vezanih za mandat institucije. CBK je takođe bila aktivan deo pregovaračkog tima za Sporazum o slobodnoj trgovini između Republike Kosovo i zemalja članica EFTA (Švajcarske, Norveške, Islanda i Lihtenštajna). Predstavnici CBK doprineli su poglavljima koja se odnose na finansijske usluge, osiguravajući da su odredbe sporazuma u skladu sa pravnim okvirom i praksama kosovskog finansijskog tržišta, kao i sa međunarodnim standardima. Angažovanje CBK u ovom procesu bilo je ključno za obezbeđivanje postepenog i održivog otvaranja tržišta finansijskih usluga, zaštitu finansijske stabilnosti i stvaranje novih mogućnosti za razvoj finansijskog sektora u skladu sa strateškim ciljevima institucije.

U okviru Programa ekonomskih reformi (PER), Centralna banka Republike Kosovo nastavila je redovno izveštavanje o zaključcima koji proizilaze iz ekonomskog i finansijskog dijaloga između Evropske unije i zemalja Zapadnog Balkana i Turske, odražavajući relevantna makroekonomska i sektorska dešavanja. U tom smislu, saradnja sa Evropskom centralnom bankom (ECB), kroz strukturirane sastanke i diskusije o finansijskoj stabilnosti, finansijskom nadzoru i regulaciji, kao i tržišnoj konkurenciji, bila je od posebnog značaja. ECB je pružala kontinuiranu tehničku i stručnu podršku, doprinoseći jačanju institucionalnih kapaciteta CBK i napretku ka evropskim integracijama.

Takođe, CBK je kontinuirano doprinosila sprovođenju Nacionalnog plana za evropske integracije (NPEI), kroz izveštavanje o relevantnim poglavljima i preduzetim merama za ispunjavanje reformi potrebnih u skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju.

Pored redovnog izveštavanja, kao deo napora za unapređenje evropskih integracija, guverner CBK je predstavljao Republiku Kosovo na ministarskom sastanku šest zemalja Zapadnog Balkana o

Jedinstvenom platnom području (SEPA), kao i na godišnjem ministarskom sastanku Evropskog saveta za ekonomsku i finansijsku politiku (EKOFIN), doprinoseći jačanju međuinstitucionalnog dijaloga sa Evropskom unijom (EU).

Kako bi se unapredio proces članstva Kosova u SEPA, delegacija CBK održala je sastanke na visokom nivou sa predstavnicima Evropske komisije, uključujući i Generalni direktorat za finansijsku stabilnost, finansijske usluge i tržišta kapitala (DG FISMA). Tokom ovih sastanaka, predapšliciranje za članstvo je konačno potvrđeno i određeni su dalji tehnički i zakonodavni koraci. U tom kontekstu, CBK je završila prethodnu prijavu za SEPA podnošenjem ažurirane prijave u decembru 2024. godine, praćene novom zakonskom regulativom, u skladu sa zahtevima EU.

Guverner Ismaili je takođe održao sastanke sa višim rukovodiocima Evropskog platnog saveta (EPC), Generalnog direktorata za susedstvo i proširenje (DG NEAR), kao i sa guvernerima centralnih banaka zemalja Zapadnog Balkana, sa ciljem produblivanja regionalne saradnje i usklađivanja finansijskih politika sa politikama EU.

Kao deo proširenja saradnje sa institucijama EU, CBK je takođe ugostila člana Odbora EU za zatvaranje sporazuma, doprinoseći jačanju kapaciteta za upravljanje finansijskim krizama i izgradnji mehanizama u skladu sa praksama EU.

Ovi događaji odražavaju kontinuiranu posvećenost Centralne banke Republike Kosovo procesu evropskih integracija, kroz ispunjavanje potrebnih standarda i proširenje saradnje sa relevantnim institucijama Evropske unije.

Posvećenost CBK reformama ogleda se u pozitivnoj oceni Izveštaja Evropske komisije o Kosovu za 2024. godinu. Izveštaj ističe stabilnost i širenje bankarskog sektora, sa visokom kapitalizacijom i rastom kreditiranja i depozita, usvajanjem Uredbe o upravljanju rizikom likvidnosti i preporučuje kontinuirano sprovođenje okvira kapitalnih zahteva. Izveštaj priznaje napredak u jačanju upravljanja CBK, nakon imenovanja guvernera i kompletiranja Izvršnog odbora, kao i važnost novog petogodišnjeg strateškog plana, pokrenutog krajem 2023. godine, za povećanje operativne efikasnosti. Posebno se ceni doprinos CBK u borbi protiv pranja novca, kroz nadzorni okvir zasnovan na riziku i saradnju sa Jedinicom za finansijsku obaveštajnu službu, napredak u borbi protiv falsifikovanja novca, kao i napredak u finansijskoj inkluziji, uključujući obezbeđivanje IBAN-a za finansijske banke i članstvo CBK u Mreži za održive finansije i bankarstvo, kako bi se ESG principi integrisali u finansijski sektor.

8.3. Međunarodne i regionalne konferencije

Centralna banka Republike Kosovo (CBK) obeležila je 15. novembra 2024. godine svoju 25. godišnjicu međunarodnom konferencijom na visokom nivou pod nazivom „Gradnja mostova preko granica, izgradnja budućnosti: SEPA integracija za finansijsku inkluziju – jačanje rasta i otpornosti“. Ovaj važan događaj okupio je u Prištini visoke rukovodioce MMF-a i Grupe Svetske banke, guvernera i više menadžera centralnih banaka iz regiona i evropskih zemalja kao što su Austrija, Island, Portugal, Italija, Slovenija, Hrvatska, Litvanija, Estonija, Engleska, Severna Makedonija, Albanija, Turska i Crna Gora, kao i rukovodioce drugih međunarodnih finansijskih institucija.

Za CBK, ova Konferencija je bila strateška prilika za jačanje dijaloga sa međunarodnim finansijskim institucijama, demonstriranje institucionalnog napretka i konsolidaciju podrške reformskoj agendi zemlje u finansijskom sektoru. Široko međunarodno učešće i visok nivo diskusija doprineli su povećanju kredibiliteta CBK kao centralne finansijske institucije i pouzdanog partnera na regionalnoj i globalnoj sceni.

Još jedan važan događaj bio je organizovanje Regionalne konferencije o nadzoru osiguranja Centralne, Istočne i Jugoistočne Evrope (CESEE ISI) po prvi put u Prištini, kao zajedničke

organizacije između CBK i CESEE ISI, uz učešće 11 zemalja iz EU i Zapadnog Balkana, tačnije lidera i visokih zvaničnika regulatornih tela za osiguranje i centralnih banaka iz Albanije, Austrije, Češke, Slovenije, Mađarske, Poljske, Slovačke, Crne Gore, Severne Makedonije i Bosne i Hercegovine.

Tokom 2024. godine, Kosovo je postalo zemlja domaćin Regionalne radionice Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) o standardu objavljivanja posebnih podataka (SDDS) – događaj koji označava istorijski trenutak na putu Republike Kosovo ka daljem poboljšanju praksi izveštavanja i statističke transparentnosti. Petodnevna radionica okupila je predstavnike Kosova, Crne Gore, Albanije i Slovenije, kao i stručnjake MMF-a, sa ciljem razmene znanja i iskustava o napredovanju ka ispunjavanju standarda SDUR-a. Ovu inicijativu je organizovao MMF, u saradnji sa Centralnom bankom Kosova (CBK), i uz finansijsku podršku Vlade Japana. Održavanje ove radionice u Prištini podvlači zajedničku posvećenost CBK jačanju nacionalnih kapaciteta u oblasti prikazivanja i izveštavanja o statističkim podacima, u skladu sa međunarodnim praksama i standardima transparentnosti.

Još jedan važan događaj, u saradnji sa Odeljenjem za Evropu MMF-a, bila je konferencija na kojoj je predstavljen Izveštaj o regionalnim ekonomskim izgledima za Evropu (REO). Događaj je okupio preko 70 učesnika iz javnih institucija, finansijskog sektora, akademske zajednice i međunarodnih organizacija.

Pored konferencija organizovanih na Kosovu, 2024. godinu je okarakterisalo aktivno učešće CBK, koju je predstavljao guverner, u nizu međunarodnih panela i događaja na visokom nivou, koje su organizovale centralna banka i druge regionalne i međunarodne institucije. Guverner je bio govornik na panel forumu Bečke inicijative održanom u Litvaniji, zajedno sa guvernerima centralnih banaka i šefovima međunarodnih finansijskih institucija. Takođe je govorio na panelu o makroprudencijalnoj politici na Ekonomskoj konferenciji u Rejkjaviku. Među ostalim važnim učešćima tokom godine bila su: XI Regionalni forum ministara finansija, guvernera centralnih banaka i direktora poreskih uprava, održan u Bečiću; okrugli sto na visokom nivou u okviru projekta “We Lead”, koji finansira Evropska unija, a organizuje Centar izvrsnosti u finansijama; konferencija na visokom nivou koju je organizovala Narodna banka Republike Severne Makedonije u saradnji sa Bretonvudskim komitetom; kao i Godišnja konferencija na temu „Uloga centralne banke i bankarskog sistema na putu ka EU“, koju su u Tirani organizovali Banka Albanije i Albansko bankarsko udruženje.

8.4. Članstvo u međunarodnim organizacijama

Još jedan važan razvoj događaja tokom godine bilo je članstvo CBK u Evropskom udruženju klirinških kuća za plaćanje (EACHA). Ovo članstvo je formalizovano u maju 2024. godine u okviru plenarnih sastanaka Platežnog foruma u Sofiji, u Bugarskoj. EACHA predstavlja 29 klirinških kuća u 28 evropskih zemalja i igra ključnu ulogu u standardizaciji i harmonizaciji platne infrastrukture. Učešće CBK u ovoj organizaciji predstavlja strateški korak ka modernizaciji platnog sistema u zemlji, povećanju operativne efikasnosti i unapređenju interoperabilnosti sa evropskim sistemima, doprinoseći tako pripremama za integraciju u SEPA zonu. Očekuje se da će ovo članstvo takođe podstaći dalji razvoj lokalnog finansijskog tržišta i poboljšati pružanje modernih platnih usluga na Kosovu.

Republika Kosovo je 2024. godine dobila svoj prvi suvereni kreditni rejting od međunarodne agencije „Fitch Ratings“, koja je zemlji dodelila ocenu SB- sa stabilnim izgledima. Jedan od glavnih stubova koji je doprineo ovoj proceni je Kosovski bankarski sektor karakteriše visoka stabilnost, dovoljna likvidnost i dobra kapitalizacija. Agencija “Fitch” je procenila stabilnost bankarskog sektora čak i u vremenima globalne neizvesnosti, kao i efikasnost bankarskog nadzora, koji se sprovodi u skladu sa najboljim međunarodnim standardima.

8.5. Bilateralne posete partnerskim institucijama

Tokom izveštajne godine, Centralna banka Republike Kosovo sprovela je niz bilateralnih poseta na visokom nivou, sa ciljem jačanja regionalne i međunarodne saradnje, kao i razmene stručnih iskustava u oblastima važnim za stabilnost i dalji razvoj finansijskog sektora. Delegacije Centralne banke Albanije obavile su zvanične posete Upravi za finansijski nadzor Republike Albanije, Centralnoj banci Malte i Nacionalnoj banci Mađarske. Saradnja sa AFSA je konkretizovana međusobnim posetama, gde su pored posete delegacije CBK Tirani, visoki predstavnici AFSA obavili i zvaničnu posetu Prištini.

Tokom sastanaka sa AFSA u Albaniji i na Kosovu, razgovaralo se o regulatornim dešavanjima na tržištima osiguranja i kapitala, primeni međunarodnih standarda kao što su IFRS 17 i Solventnost II, kao i o unapređenju saradnje u oblasti finansijskog obrazovanja i integracije ESG praksi. Zvanična poseta Centralnoj banci Malte pružila je priliku za razmenu iskustava u oblastima upravljanja rizicima, platnih sistema, priprema za članstvo u SEPA, upravljanja rezervama i mera za sprečavanje pranja novca. Dok je poseta Nacionalnoj banci Mađarske sprovedena sa fokusom na razmenu najboljih praksi u oblasti zaštite potrošača, gde je delegacija CBK upoznata sa organizacionim modelima i inovativnim pristupima koje primenjuje ova institucija.

Istovremeno, CBK je u Prištini dočekala visoku delegaciju Narodne banke Severne Makedonije, sa kojom je razgovarano o regionalnoj saradnji u oblastima finansijskog nadzora, makroprudencijalne politike, zaštite potrošača i finansijskog obrazovanja. Ova poseta je krunisana potpisivanjem Memoranduma o razumevanju za unapređenje međuinstitucionalne saradnje. Ove posete su značajno doprinele povećanju tehničkih i regulatornih kapaciteta institucije, jačajući ulogu CBK kao pouzdanog partnera u regionalnoj i evropskoj mreži centralnih banaka i nadzornih organa.

Ostale bilateralne saradnje uključuju: posetu DMB Banci Austrije na temu primene SREP-a i ICAAP-a, posetu DSP-a Banci Litvanije na temu učešća FINTECH-a u platnom sistemu i posetu Banci Italije na temu nadzora zasnovanog na riziku i PPP-a. Poslednje dve posete su takođe označile završetak projekta „Podrška evropskim integracijama Kosova“, trogodišnjeg projekta koji je finansirala norveška ambasada.

Ove obaveze su potvrdile CBK kao kredibilnu instituciju i pouzdanog partnera u međunarodnom finansijskom sistemu i ojačale njenu viziju za održivi, inkluzivni i harmonizovani finansijski sektor sa međunarodnim standardima.

9. Finansijska održivost

Tokom 2024. godine, CBK je nastavila da jača finansijsku održivost kao deo institucionalne nezavisnosti, postizujući obavezne nivoe rezervi u skladu sa zakonskim zahtevima, pored zadovoljavanja svih finansijskih potreba, i uspevajući da drugu godinu zaredom dodeli deo raspodelivih prihoda budžetu Republike Kosovo, koji će biti prebačen u državni budžet tokom 2025. godine. Raspodelivi prihodi koji pripadaju 2024. godini vrede 30.8 miliona evra, od čega je 15.4 miliona evra kapitalizovano u kapitalu CBK, a dodatnih 15.4 miliona evra je prebačeno u budžet Republike Kosovo.

Finansijski izveštaji CBK za 2024. godinu revidirani su od strane licenciranog eksternog revizora u skladu sa zahtevima zakona, koji je dobio čisto (nemodifikovano) mišljenje, koje je zajedno sa izveštajima objavljeno u Prilogu br. IV ispod.

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

IV. Finansijski izveštaji

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

Centralna banka Republike Kosovo
Finansijski izveštaji
na dan i za godinu koja se završila 31. decembra 2024.
uz Izveštaj nezavisnog revizora

Sadržaj	Strana
Izveštaj nezavisnog revizora	2
Izveštaj o finansijskoj poziciji	4
Izveštaj o dobitku ili gubitku i ostalim sveobuhvatnim prihodima	5
Izveštaj o promenama na kapitalu	6
Izveštaj o novčanim tokovima	7
Napomene o finansijskim izveštajima	8 - 58

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Odboru Centralne Banke Republike Kosovo

Mišljenje

Izvršili smo reviziju finansijskih izveštaja Centralne Banke Republike Kosovo ("CBK" ili "Centralna Banka"), koji obuhvataju izveštaj o finansijskoj poziciji na dan 31. decembar 2024. godine i izveštaj o sveobuhvatnoj dobiti, izveštaj o promenama na kapitalu i izveštaj o novčanim tokovima za godinu koja se završava na navedeni datum i napomene uz finansijske izveštaje, uključujući materijalne računovodstvene politike.

Po našem mišljenju, priloženi finansijski izveštaji fer prikazuju, u svim materijalnim značajnim aspektima finansijsko stanje CBK na dan 31. decembra 2024. godine, i rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu koja je završila na taj dan, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja (MSFI).

Osnova za mišljenje

Obavili smo reviziju u skladu sa Međunarodnim revizijskim standardima (MRS). Naše odgovornosti, u skladu sa navedenim standardima su opisane u ovom izveštaju u odeljku o revizorskim odgovornostima za reviziju finansijskih izveštaja. Mi smo nezavisni od CBK u skladu sa Kodeksom etike za profesionalne računovođe Odbora za međunarodne standarde etike za računovođe (IESBA Kodeksom) kao i u skladu sa etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju finansijskih izveštaja CBK i ispunili smo naše ostale etičke odgovornosti u skladu sa tim zahtevima. Verujemo da su revizijski dokazi koje smo dobili dovoljni i primereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje.

Ostala pitanja

Finansijske izveštaje CBK za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine revidirao je drugi revizor koji je izrazio nemodifikovano mišljenje o tim finansijskim izveštajima 22. maja 2024. godine.

Odgovornosti rukovodstva i onih koji su zaduženi za upravljanje za finansijske izveštaje

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i fer prezentaciju finansijskih izveštaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja i za one interne kontrole za koje rukovodstvo odredi da su potrebne za omogućavanje sastavljanja finansijskih izveštaja, a koji su bez značajnog pogrešnog prikaza usled prevare ili greške.

U sastavljanju finansijskih izveštaja, rukovodstvo je odgovorno za procenjivanje sposobnosti CBK da nastavi s poslovanjem po vremenski neograničenom poslovanju, i za objavljivanje, ako je primenivo, pitanja povezanih s vremenski neograničenim poslovanjem i korištenjem računovodstvene osnove utemeljene na vremenskom neograničenju poslovanja.

Lica zadužena za upravljanje su odgovorna za nadzor procesa finansijskog izveštavanja CBK.

Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih izveštaja

Naši su ciljevi steći razumno uverenje o tome jesu li finansijski izveštaji kao celina bez značajnog pogrešnog prikaza usled prevare ili greške, i izdati revizorski izveštaj koji uključuje naše mišljenje. Razumno uverenje je viši nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija obavljena u skladu s MRS uvek otkriti značajno pogrešno prikazivanje kada ono postoji. Pogrešni prikazi mogu nastati usled prevare ili greške i smatraju se značajnim ako se razumno može očekivati da, pojedinačno ili u zbiru, utiču na ekonomske odluke korisnika donete na osnovu tih finansijskih izveštaja.

Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izveštaja (nastavak)

Kao deo revizije u skladu sa Standardima revizije primenljivim u Republici Srbiji, mi primenjujemo profesionalno prosuđivanje i održavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Isto tako, mi:

- Vršimo identifikaciju i procenu rizika od materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izveštajima nastalih usled prevarne radnje ili greške, osmišljavanje i obavljanje revizorskih postupaka koji su prikladni za te rizike, i pribavljanje dovoljno adekvatnih revizorskih dokaza da obezbede osnovu za mišljenje revizora. Rizik da ne budu identifikovani materijalno značajni pogrešni iskazi koji su rezultat prevarne radnje veći je u odnosu na iskaze nastale usled greške, zato što prevarna radnja može da uključuje udruživanje, falsifikovanje, namerne propuste, lažno predstavljanje ili zaobilaženje interne kontrole.
- Stičemo razumevanje o internim kontrolama koje su relevantne za reviziju radi osmišljavanja revizorskih postupaka koji su prikladni u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema interne kontrole Banke.
- Vršimo procenu primenjenih računovodstvenih politika i u kojoj meri su razumne računovodstvene procene i povezana obelodanjivanja koje je izvršilo rukovodstvo.
- Donosimo zaključak o prikladnosti primene načela stalnosti kao računovodstvene osnove od strane rukovodstva i, na osnovu prikupljenih revizorskih dokaza, da li postoji materijalna neizvesnost u vezi sa događajima ili uslovima koji mogu da izazovu značajnu sumnju u pogledu sposobnosti Banke da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti. Ako zaključimo da postoji materijalna neizvesnost, dužni smo da u svom izveštaju skrenemo pažnju na povezana obelodanjivanja u finansijskim izveštajima ili, ako takva obelodanjivanja nisu adekvatna, da modifikujemo svoje mišljenje. Naši zaključci zasnivaju se na revizorskim dokazima prikupljenim do datuma izveštaja revizora. Međutim, budući događaji ili uslovi mogu za posledicu imati da entitet prestane da posluje u skladu sa načelom stalnosti.
- Vršimo procenu ukupne prezentacije, strukture i sadržaja finansijskih izveštaja, uključujući obelodanjivanja, i da li su u finansijskim izveštajima prikazane osnovne transakcije i događaji na takav način da se postigne fer prezentacija.

Mi komuniciramo s licima zaduženim za upravljanje u vezi sa, između ostalog, planiranim obimom i vremenskim rasporedom revizije i važnim revizorskim nalazima, uključujući i nalaze u vezi sa značajnim nedostacima u internim kontrolama koji su otkriveni tokom naše revizije.

BDO
BDO Kosova L.L.C.
audit, accounting and financial advisory
Pristina, Kosovo

Durim Cena,
Angažovani Partner

BDO Kosova L.L.C.
Str. Ukshin Hoti, C4/3, Ent. A, 2 sprat,
10 000 Pristina, Kosovo

4. juna 2025. godine.

Centralna Banka Republike Kosovo
Izveštaj o finansijskoj poziciji
Na dan 31. decembar 2024. godine

<i>U hiljadama evra</i>	Napomena	2024	2023
Aktiva			
Obrtna sredstva			
Gotovina	7	77,017	101,932
Tekući računi u stranim bankama	8	147,633	426,077
Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i Obveznice)	9	192,364	383,879
Plasmani na tržištu novca	10	506,806	205,252
Sredstva vezana za MMF-om	11	154,934	153,831
Ostala sredstva	14	2,673	2,476
Ukupna obrtna sredstva		1,081,427	1,273,447
Dugotrajna imovina			
Hartije od vrednosti (Obveznice)	10	539,730	333,935
Sredstva vezana za MMF-om	11	25,255	24,430
Nekretnine i oprema	12	4,179	4,276
Nematerijalna sredstva	13	836	896
Ukupno dugoročna imovina		570,000	363,537
Ukupna aktiva		1,651,427	1,636,984
Obaveze			
Tekuće obaveze			
Obaveze prema komercijalnim bankama	15	656,260	590,622
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	16	1,135	1,297
Obaveze prema vladinim institucijama	17	575,251	511,903
Obaveze prema javnim i komercijalnim institucijama	18	104,611	240,202
Zaduživanje/a	19	228	222
Ostale obaveze	20	2,042	8,362
Ukupno tekuće obaveze		1,339,527	1,352,608
Dugoročne obaveze			
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	16	189,420	182,920
Zaduživanje/a	19	1,256	1,440
Ostale obaveze	20	827	860
Ukupno dugoročne obaveze		191,503	185,220
Ukupno obaveze		1,531,030	1,537,828
Kapital i rezerve			
Autorizovani kapital	21	30,000	30,000
Fond rezervi	21a	56,997	39,507
Rezerve od revalorizacije	21a, 29	1,783	2,018
Zadržani zarada		31,617	27,631
Ukupno kapital i rezerve		120,397	99,156
Ukupno obaveze, kapital i rezerve		1,651,427	1,636,984

Ovi finansijski izveštaji su odobreni od strane organa za donošenje odluka¹ Centralne banke Republike Kosovo dana 24 april 2025 godine i potpisani su od strane:

Ahmet Ismaili
Guverner

Faton Ahmetaj
Direktor,
Odeljenje finansija

Priložene napomene od 1 do 33 su sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

¹ Prema članu 34. i 59. Zakona br. 03/L -209 o Centralnoj banci Republike Kosovo.

Centralna Banka Republike Kosovo
Izveštaj o dobiti ili gubitku i ostalim sveobuhvatnim prihodima
Na dan 31. decembra 2024. godine

<i>U hiljadama evra</i>	Napomena	2024	2023
Prihodi od kamata			
Prihodi od kamata		45,149	34,526
Rashodi od kamata		(17,922)	(9,350)
Neto prihodi od kamata	22	27,227	25,176
Prihodi od naknada i provizija			
Prihodi od naknada i provizija		4,716	4,140
Rashodi od naknada i provizija		(1,221)	(1,274)
Neto prihodi od naknada i provizija	23	3,495	2,866
Prihodi od regulatornih aktivnosti i ostali operativni prihodi			
Prihodi od regulatorne aktivnosti	24	8,722	7,849
Prihodi od garantova	20, 25	50	81
Ostali operativni prihodi	26	22	19
Dobitak / (gubitak) od razmene valuta	29	783	(182)
Operativni prihodi		40,299	35,809
Administrativni (operativni) troškovi			
Troškovi osoblja	27	(6,036)	(5,588)
Obezvređivanje i amortizacija	12, 13	(890)	(840)
Opšti i administrativni troškovi	28	(1,663)	(1,697)
Administrativni (operativni) troškovi		(8,589)	(8,125)
		31,710	27,684
Finansijski rezultat pre očekivanja za kreditne gubitke			
Rezervisanja za očekivane kreditne gubitke, neto povećanje/(smanjenje)	4	(93)	(53)
Godišnja dobit		31,617	27,631
Ostali sveobuhvatni prihodi		-	-
Ukupni sveobuhvatni prihodi za godinu		31,617	27,631

Priložene napomene od 1 do 33 sastavni su deo ovih finansijskih izveštaja

Centralna Banka Republike Kosovo
Izveštaj o promenama na kaitalu
Za godinu završenu 31. decembra 2024. godine

<i>U hiljadama</i>	Kapital	Rezervni fond	Rezerve revalorizacije	Zadržane zarade	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2023.	30,000	31,444	1,529	8,552	71,525
Transfer u rezervni fond	-	8,063	489	(8,552)	-
Ukupne transakcije propisane zakonom	-	8,063	489	(8,552)	-
Dobit za godinu	-	-	-	27,631	27,631
Ostali sveobuhvatni prihodi	-	-	-	-	-
Ukupni sveobuhvatni prihodi za godinu	-	-	-	27,631	27,631
Stanje na dan 31. decembra 2023.	30,000	39,507	2,018	27,631	99,156
Stanje na dan 1. januara 2024.	30,000	39,507	2,018	27,631	99,156
Transfer u rezervni fond	-	17,490	(235)	(17,255)	-
Transfer u Trezor – Ministarstvo Finansija	-	-	-	(10,376)	(10,376)
Ukupne transakcije propisane zakonom	-	17,490	(235)	(27,631)	(10,376)
Dobit za godinu	-	-	-	31,617	31,617
Ostali sveobuhvatni prihodi	-	-	-	-	-
Ukupni sveobuhvatni prihodi za godinu	-	-	-	31,617	31,617
Stanje na dan 31. decembra 2024.	30,000	56,997	1,783	31,617	120,397

Priložene napomene od 1 do 33 sastavni su deo ovih finansijskih izveštaja

Centralna Banka Republike Kosovo
Izveštaj o novčanim tokovima
Za godinu završenu 31. decembra 2024.

<i>U hiljadama evra</i>	Napomena	2024	2023
Protok novca od operativnih aktivnosti			
Godišnja dobit		31,617	27,631
Regulisanja za:			
Obezbjeđivanje	12	632	555
Amortizaciju	13	258	286
Prihode od grantova	25	(50)	(81)
Rezervisanja za očekivane kreditne gubitke	4	93	53
Neto dobit / gubitak od kursa razmene	29	(783)	182
Prihodi od kamata	22	(45,149)	(34,526)
Rashodi od kamata	22	17,922	9,350
		4,540	3,450
Promene u trezorskim zapisima i vladinim obveznicama		(4,378)	(51,881)
Promene na plasmanima na tržištu novca		(201,000)	75,105
Promene aktive povezane sa MMF		(7,513)	131,205
Promene u ostaloj aktivi		(170)	240
Promene u obavezama prema komercijalnim bankama		65,622	(3,659)
Promene u obavezama prema računima vezanim za MMF-om		937	(128,345)
Promene u obavezama prema vladinim institucijama		62,926	(73,880)
Promene u obavezama prema javnim i komercijalnim institucijama		(135,587)	109,064
Promene u ostalim obavezama		(6,304)	6,813
		(220,927)	68,112
Primljene kamate		44,869	33,718
Plaćene kamate		(17,712)	(9,259)
Neto novac ostvaren iz/(korišćen u) operativnim aktivnostima		(193,770)	92,571
Protok novca od investicionih aktivnosti			
Kupovina opreme	12	(428)	(632)
Kupovina nematerijalne imovine	13	(198)	(139)
Neto novac iskorišćen za investicione aktivnosti		(626)	(771)
Protok novca od investicionih aktivnosti			
Ponovne otplate za zaduživanje	19	(224)	(224)
Naplaćivanja od grantova	20	15	45
Neto novac generisan od investicionih aktivnosti		(209)	(179)
Neto povećanje/(smanjenje) gotovine i njenih ekvivalenata		(194,605)	91,621
Efekti i kursit të këmbimit (në para dhe ekuivalentet e saj)		1,392	(189)
Novac i njeni ekvivalenti na dan 1. januara		732,056	640,624
Novac i njeni ekvivalenti na dan 31. decembra	30	538,843	732,056

Priložene napomene 1 do 33 sastavni su deo ovih finansijskih izveštaja finansiare

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

1. Subjekt koji izveštava

Centralna banka Republike Kosovo (u daljem tekstu "CBK" ili "Centralna banka"), naslednik Centralne bankarske vlasti Kosova, je nezavisno pravno lice sa punim ovlašćenjima kao pravno lice prema zakonu koji se primenjuje u Republici Kosovo. CBK je zasoban javni subjekat koji ima ovlašćenje da izdaje dozvole, nadgleda i reguliše finansijske institucije u Republici Kosovo. Banka deluje u skladu sa Zakonom br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon o CBK-u). Shodno ovom zakonu, glavni ciljevi CBK-a su:

- podsticati i održavati stabilan finansijski sistem, uključujući siguran, zdrav i efikasan sistem plaćanja.
- doprineti postizanju i održavanju stabilnosti domaćih cena.
- podržati opštu ekonomsku politiku Vlade.

Kao što je opisano u zakonu, CBK mora da deluje u skladu sa načelima otvorenog tržišta sa slobodnom konkurencijom, favorizujući efikasnu alokaciju resursa.

CBK posluje iz svojih kancelarija lociranih u Prištini. Registrovana adresa kancelarije CBK je sledeća:

Ul. Garibaldi br. 33
Priština, Kosovo.

Odbor Centralne banke, Izvršni odbor i guverner (organi odlučivanja)

Organi CBK-a koji donose odluke su Odbor Centralne banke, Izvršni odbor i guverner. U skladu sa članom 34. stav 2., kao i privremenom odredbom člana 79. stav 2. Zakona o CBK, Odbor Centralne banke sastoji se od četiri neizvršna člana i Guvernera i zadužen je za nadzor nad sprovođenjem politika i nadzor administracije i poslovanja CBK-a.

Na dan 31. decembra 2024. godine Odbor Centralne banke sastojao se od sledećih članova:

- Bashkim Nurboja – Predsednik Odbora (neizvršni član)
- Ahmet Ismaili – Guverner
- Nora Latifi Jashari – član (neizvršni)
- Nexhat Kryeziu - član (neizvršni)
- Arta Hoxha - član (neizvršni)

Dok se Odbor Centralne banke na dan 31. decembra 2023. godine sastojao od sledećih članova:

- Bashkim Nurboja – Predsednik Odbora (neizvršni član)
- Ahmet Ismaili – Guverner
- Nora Latifi Jashari – član (neizvršni)
- Nexhat Kryeziu - član (neizvršni)
- Arta Hoxha - član (neizvršni)

Od 5. februara 2023. godine za predsednika Odbora izabran je g. Bashkim Nurboja, nakon isteka mandata g. Mrasorija (bivšeg Predsednika Odbora CBK-a). Odbor CBK-a je 29. marta 2023. godine pa do maja 2023. godine, na osnovu člana 46. Zakona o CBK-u, dobio ovlašćenja Izvršnog odbora u skladu sa definicijama ovog člana. U avgustu 2023. godine izabrani su novi organi Izvršnog odbora i članovi odbora CBK-a su se vratili na svoja odgovarajuća imenovanja kao članovi Odbora CBK-a. Od avgusta 2023. godine, smatra se da je CBK imala funkcionalna oba organa za donošenje odluka.

1. Subjekt koji izveštava (nastavak)

Definicije člana 46. Zakona o CBK-u:

“Član 46 – Nedostatak ili relativno dugoročna nemogućnost delovanja Izvršnog odbora:

1. U slučaju izvanrednih okolnosti i ukoliko su svi članovi Izvršnog odbora odsutni ili nisu u stanju da deluju, pozicija Guvernera će biti privremeno preuzeta od Predsednika Odbora Centralne banke. Dva (2) najstarija i dostupna ne-izvršna člana Odbora Centralne Banke će privremeno preuzeti kancelarije Zamenika guvernera.
2. U slučaju da odsutnost ili nemogućnost rada svih članova Izvršnog odbora nastavi da traje za period od (3) meseca, slobodna mesta će se objaviti i procedure za imenovanje sprovoditi prema članu 38. ovog zakona.”

Izvršni odbor je odgovoran za sprovođenje politika CBK-a i njegove operacije. Izvršni odbor 31. decembra 2024. godine čine Guverner, koji je predsedavajući, i tri Zamenika guvernera, dok su 31. decembra 2023. godine Izvršni odbor činili Guverner i jedan Zamenik guvernera (dva slobodna mesta kao zamenici guvernera), dok su takođe 1. januara 2023. godine Izvršni odbor činili Guverner i jedan vršilac dužnosti Zamenika guvernera.

2. Osnova pripreme

a) Izjava o usklađenosti

Finansijski izveštaji su pripremljeni u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja ("MSFI"). Stavke se zaokružuju na najbliži ceo broj (1000), u nekim slučajevima može doći do neslaganja (+/-) oko te vrednosti kao rezultat ovog zaokruživanja vrednosti.

b) Osnova merenja

Finansijski izveštaji pripremljeni su na osnovu merenja utvrđenih MSFI-jem za svaku aktivu, obaveze, prihod i rashod. Osnove za merenje detaljnije su otkrivene u računovodstvenim politikama u Napomeni 3 u nastavku.

c) Funkcionalna valuta i valuta prezentacije

Ovi finansijski izveštaji su predstavljeni u evrima ("EUR"), koji su funkcionalna valuta CBK, osim ako nije drugačije navedeno. Ako nije drugačije navedeno, predstavljeni finansijski podaci zaokruženi su na najbližu hiljadu.

d) Upotreba procena i rasuđivanja

Priprema finansijskih izveštaja zahteva od menadžmenta da vrši procene i pretpostavke koje utiču na primenu politika i prijavljene iznose aktive, obaveza, prihoda i rashoda. Stvarni rezultati mogu se razlikovati od onih koji su procenjeni.

Procene i pretpostavke pregledavaju se kontinuirano. Pregledavanja računovodstvenih procena priznaju se u periodu u kojem se revidira i u budućim periodima ako utiču na njih. Informacije o važnim oblastima neizvesnosti procene i kritičnim odlukama u primeni računovodstvenih politika sa najznačajnijim uticajem na iznose priznate u finansijskim izveštajima opisane su u Napomeni 5 u nastavku.

Računovodstvene politike navedene u nastavku dosledno su primenjene na sve periode predstavljene u ovim finansijskim izveštajima.

e) Okolnosti o toku operativnih aktivnosti Centralne banke u 2024. godini

U 2024. godini inflacija ostaje izazov za većinu globalnih ekonomija, ali je njen trend ublažen u poređenju sa 2023. godinom, koji je karakterisao značajniji rast cena. Inflacija tokom 2023. godine bila je rezultat kombinacije domaćih i međunarodnih faktora, uglavnom od kontinuiranih uticaja od nastavka rata u Ukrajini i rasta cena energije. U međuvremenu, 2024. godine, inflacija je počela da pokazuje trend stabilizacije, imajući umereniji uticaj na glavne ekonomije.

Što se tiče operativne aktivnosti Centralne banke (CBK), uticaj inflacije u 2024. godini bio je relativno ograničen. Međutim, s druge strane, kamatne stope su doživele značajan porast tokom 2024. godine. Međutim, vrednost finansijske imovine CBK-a nije direktno pogođena povećanjem kamatnih stopa, zbog prirode portfolija finansijskih instrumenata. U 2024. godini, uticaj rastućih kamatnih stopa i jačanje evra pozitivno su uticali na prihode i rashode od kamata, doprinoseći povećanju neto prihoda od kamata. Ovaj trend je pomogao u stabilizaciji finansijskih pozicija Centralne banke Kine i održavanju finansijske održivosti.

Još jedan faktor koji je bio u fokusu tokom 2024. godine bila je procena uticaja globalne situacije, posebno efekat rata u Ukrajini i tenzije i ratovi na Bliskom istoku, kao i jačanje međunarodnih sankcija protiv Ruske Federacije. Iako su ovi sukobi i dalje aktivni, nije bilo većih uticaja na aktivnosti CBK tokom perioda izveštavanja. Ipak, CBK nastavlja pažljivo da prati razvoj događaja i ostaje budna zbog mogućih efekata koje ovi događaji mogu imati na ekonomsku i finansijsku stabilnost zemlje.

3. Značajne računovodstvene politike

a) Transakcije u stranoj valuti

Transakcije u stranoj valuti preračunavaju se u funkcionalnu valutu po kursu važećem na datum transakcija. Monetarna aktiva i pasiva denominirane u stranim valutama na datum izveštavanja preračunavaju se u funkcionalnu valutu po kursu tog datuma. Devizni dobitak ili gubitak na novčanim stavkama je razlika između amortizovanih troškova u funkcionalnoj valuti na početku perioda, usklađenih sa efektivnim kamatama i plaćanjima tokom perioda, i amortizovanih troškova u stranoj valuti preračunatih po kursu na dan završetka perioda. Nenovčana aktiva i obaveze denominirane u stranim valutama koje se mere po fer vrednosti preračunavaju se u funkcionalnu valutu po kursu na dan utvrđivanja fer vrednosti. Devizne razlike nastale preračunavanjem priznaju se kao dobitak ili gubitak.

b) Prihodi i rashodi od kamata

Prihodi i rashodi od kamata priznaju se kao dobit ili gubitak na osnovu metode efektivne kamate. Efektivna kamatna stopa je stopa koja umanjuje procenjene buduće gotovinske isplate i primanja tokom očekivanog veka trajanja finansijske aktive ili pasive (ili, gde je to prikladno, na kraći period) do knjigovodstvene vrednosti finansijske aktive ili pasive. Efektivna kamatna stopa utvrđuje se prilikom početnog priznavanja finansijske aktive ili pasive i ne revidira se naknadno.

Obračun efektivne kamatne stope uključuje sve provizije i plaćene iznose ili prihvaćene transakcijske troškove i popuste ili premije koji su sastavni deo efektivne kamatne stope.

Transakcijski troškovi uključuju dodatne troškove koji se direktno terete za kupovinu, izdavanje ili otuđenje imovine ili finansijske obaveze. Prihodi i rashodi od kamata prikazani kao dobit ili gubitak uključuju kamatu na finansijsku imovinu ili obaveze po amortizovanoj vrednosti na osnovu efektivne kamate.

c) Naknade i provizije

Prihodi i rashodi od naknada i provizija, koji su sastavni deo efektivne kamatne stope za finansijski instrument ili obavezu, uključuju se u merenje efektivne kamatne stope.

Ostali prihodi od provizija i naknada, uključujući transakcione naknade za operativne račune, transfer sredstava i naknade za licenciranje, priznaju se kada su povezane usluge izvršene. Ostali troškovi provizija i naknada uglavnom se odnose na naknade za transakcije i usluge koje se troše u trenutku korišćenja usluga.

d) Beneficije zaposlenih

CBK primenjuje doprinose za obavezno socijalno osiguranje, koji su definisani kao penzijski doprinosi zaposlenih kada odu u penziju. Ovi doprinosi su klasifikovani prema planovima definisanih doprinosa, na osnovu zakonodavstva Kosova. Doprinosi CBK-a se terete kao trošak prihoda u trenutku kada oni nastanu.

Takođe, CBK distribuira beneficije zaposlenima na jubilarnoj osnovi i u formi unapred određenog iznosa u trenutku penzionisanja. CBK priznaje ove troškove prema nastanku ovih događaja prema planovima za dugoročna davanja.

e) Oporezivanje i raspodela dobiti

CBK je oslobođena poreza na dobit prema Zakonu br. 03/L-209 usvojenog 22. jula 2010. godine. Vidi napomenu 4 (f) o tome kako CBK raspoređuje svoju dobit.

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

f) Finansijska aktiva i obaveze

Finansijska aktiva CBK uključena u ove finansijske izveštaje klasifikovana je kao finansijski instrument po amortizovanom trošku (model zadrži za naplatu) u sastavu gotovine i gotovinskih ekvivalenata, hartija od vrednosti, depozitnih računa kod nerezidentnih banaka, aktive povezane sa MMF-om i ostala aktiva.

Finansijska imovina se meri po amortizovanom trošku ako ispunjava oba sledeća uslova i nije označeno kao FVDG (Fer vrednost kroz dobitak ili gubitak):

- aktiva se drži u okviru poslovnog modela čija je svrha zadržavanje aktive radi naplate ugovornih novčanih tokova; i

- ugovorni uslovi finansijske aktive na određene datume dovode do novčanih tokova koji su isključivo isplate glavnice i kamata (SPPi) na neizmireni iznos glavnice.

CBK klasifikuje svu svoju finansijsku pasivu mereno po amortizovanom trošku primenom metode efektivne kamatne stope. Prihodi od kamata ili rashodi od kamata od finansijske pasive mereni po amortizovanom trošku priznaju se u računu dobiti ili gubitka.

Finansijska pasiva merena po amortizovanom trošku uključuju depozite domaćih banaka, vladinih institucija, javnih i komercijalnih entiteta, zaduživanje kod MMF-a, pozajmice i ostale finansijske pasive.

i. Priznavanje

Pri početnom priznavanju, finansijska aktiva klasifikuje se kao merena po: Amortizovanom trošku (AT), Fer vrednosti kroz drugi sveobuhvatni prihod (FVDSP) ili Fer vrednosti kroz dobit ili gubitak (FVDG).

Finansijska aktiva ili finansijska pasiva inicijalno se mere po fer vrednosti za stavku koja nije po fer vrednosti kroz bilans uspeha, transakcijske troškove koji se mogu direktno pripisati njenoj akviziciji ili emisiji.

Kao što je gore pomenuto, CBK u svojim knjigama ima samo finansijske instrumente po amortizovanom trošku, koji ispunjavaju kriterijume modela zadržavanja za naplatu ugovornih novčanih tokova.

ii. Reklasifikacija

Finansijska aktiva banke može se, zavisno od okolnosti, tj. promeni njenog poslovnog modela za upravljanje finansijskom aktivom, reklasifikovati i nakon njihovog početnog priznavanja.

Ako banka preklasifikuje finansijsku pasivu ili grupu finansijske aktive iz kategorije merenja po amortizovanom trošku u kategoriju merenja po fer vrednosti kroz dobit ili gubitak, njihova fer vrednost će se meriti na datum reklasifikacije. Bilo koji neto dobit ili gubitak koja proizilazi iz razlike između amortizovanog troška i fer vrednosti finansijske aktive priznaje se kao dobit ili gubitak.

iii. Prestanak priznavanja

CBK prestaje prepoznavati finansijsku aktivu kada joj isteknu ugovorna prava na novčane tokove iz finansijske aktive ili prenosi prava na primanje ugovornih novčanih tokova u transakciji u kojoj se prenose u osnovi svi rizici i koristi od vlasništva nad finansijskom aktivom u kojoj CBK niči prenosi niči zadržava suštinski sve rizike i koristi od vlasništva i ne zadržava kontrolu nad finansijskom aktivom.

Pri prestanku priznavanja finansijske aktive, razlika između knjigovodstvene vrednosti aktive (ili knjigovodstvene vrednosti raspoređene na deo aktive koja se prestala priznavati) i zbira (i) primljene naknade (uključujući bilo koju novu aktivu stečenu umanjenu za bilo koju novu pasivu) i (ii) bilo koji kumulativni dobitak ili gubitak koji je priznat u drugom sveobuhvatnom prihodu („OCI“) priznaje se u dobiti ili gubitku. Bilo koji udeo u prenesenoj finansijskoj aktivu koji ispunjava uslove za prestanak priznavanja koji je stvorila ili održava CBK priznaje se kao posebna aktiva ili pasiva.

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

f) Finansijska aktiva i obaveze (nastavak)

CBK ulazi u transakcije u kojima prenosi aktivu priznatu u izvještaju o finansijskom položaju, ali zadržava suštinski sve rizike i koristi od prenetih aktiva ili njihovog dela. U takvim slučajevima, preneti aktiva se ne odjavljuju. Primeri takvih transakcija su pozajmljivanje hartija od vrednosti i transakcije prodaje i ponovne kupovine.

U transakcijama u kojima CBK niti zadržava niti prenosi suštinski sve rizike i koristi od vlasništva nad finansijskom aktivom i zadržava kontrolu nad aktivom, CBK nastavlja da priznaje aktivu u meri njenog kontinuiranog učešća, određenog u meri u kojoj je izložen promenama vrednosti aktive koja se prenosi.

CBK prestaje priznavati finansijsku pasivu kada su njene ugovorne obaveze prekinute ili otkazane, ili ističu.

iv. Promene u finansijskim aktivama i obavezama

Ako su uslovi finansijske aktive izmenjeni, CBK procenjuje da li su novčani tokovi modifikovane aktive suštinski različiti. Ako se novčani tokovi bitno razlikuju, onda se smatra da su ugovorna prava na novčane tokove iz prvobitne finansijske aktive istekla. U ovom slučaju, početna finansijska aktiva se prestaje priznavati (vidi (iii)), a novo finansijska aktiva se priznaje po fer vrednosti.

Ako se novčani tokovi modifikovane aktive iskazanog po amortizovanoj vrednosti ne razlikuju materijalno, onda modifikacija ne dovodi do prestanka priznavanja finansijske aktive. U ovom slučaju, CBK ponovo izračunava bruto knjigovodstvenu vrednost finansijske aktive i priznaje iznos koji proizilazi iz prilagodavanja bruto knjigovodstvene vrednosti kao dobit ili gubitak modifikacije u izvještaju o gubicima ili dobitima. Ako se takva modifikacija izvrši zbog finansijskih poteškoća zajmoprimca, onda se dobitak ili gubitak prikazuje zajedno sa gubicima od obezvređenja. U drugim slučajevima se prikazuje kao prihod od kamata.

CBK prestaje priznavati finansijsku pasivu kada su njeni uslovi izmenjeni i novčani tokovi modifikovane pasive su značajno drugačiji. U ovom slučaju, nova finansijska pasiva zasnovana na izmenjenim uslovima se priznaje po fer vrednosti. Razlika između knjigovodstvene vrednosti ugašene finansijske pasive i nove finansijske pasive sa izmenjenim uslovima priznaje se u dobitku ili gubitku. Ako se modifikacija finansijske pasive ne obračunava kao prestanak priznavanja, tada se amortizovani trošak pasive preračunava umanjenjem modifikovanih novčanih tokova po originalnoj efektivnoj kamatnoj stopi i rezultirajući dobitak ili gubitak se priznaje u dobitku ili gubitku.

v. Netovanje

Finansijska aktiva i pasiva se netiraju jedna naspram druge i neto iznos se prikazuje u izvještaju o finansijskom položaju kada i samo kada CBK ima zakonsko pravo da netira ove iznose i ima za cilj da ih izmiri na neto osnovi ili realizuje aktivu i izmiri pasivu istovremeno.

Prihodi i rashodi se prikazuju na neto osnovi samo kada to dozvoljavaju računovodstveni standardi, ili za dobitke i gubitke koji proističu iz grupe sličnih transakcija.

vi. Merenje amortizovane vrednosti

Amortizovani trošak finansijske aktive ili pasive je vrednost po kojoj se finansijska aktiva ili pasiva vrednuju u trenutku inicijalnog priznavanja, umanjena za otplatu glavnice, plus ili minus akumuliranu amortizaciju korišćenjem metode efektivne kamate bilo koje razlike između početne poznate vrednosti i vrednosti po dospeću, minus bilo koje umanjenje za efekat obezvređenja.

3. Značajne računodstvene politike (nastavak)

f) Finansijska aktiva i obaveze (nastavak)

vii. Merenje fer vrednosti

Fer (realna) vrednost je cena koja bi bila naplaćena za prodaju aktive ili koja bi bila plaćena za prenos pasive u redovnoj transakciji između učesnika na tržištu na datum merenja.

Kada je dostupno, CBK meri fer vrednost instrumenta koristeći kotirane cene na aktivnom tržištu za taj instrument. Tržište se smatra aktivnim ako su kotirane cene lako i redovno dostupne i predstavljaju transakcije koje se trenutno i redovno dešavaju na tržištu na dobrovoljnoj osnovi između strana.

Ako tržište za finansijski instrument nije aktivno, CBK utvrđuje fer vrednost koristeći tehniku vrednovanja. Tehnike vrednovanja uključuju korišćenje najnovijih transakcija između dobro informisanih i voljnih strana (ako su dostupne), upućivanje na trenutnu fer vrednost drugih instrumenata koji su u suštini isti, analize umanjena novčanih tokova i modele određivanja cena. Odabrana tehnika vrednovanja maksimalno koristi tržišne podatke, oslanja se što je manje moguće na specifične procene CBK-a, uključuje sve faktore koje bi učesnici na tržištu uzeli u obzir pri određivanju cene, i u skladu je sa prihvaćenim ekonomskim metodologijama za određivanje cene finansijskih instrumenata. Podaci za tehnike vrednovanja razumno predstavljaju tržišna očekivanja i mere faktora rizika koji postoje u finansijskom instrumentu. CBK kalibrira tehnike vrednovanja i testira ih na validnost koristeći cene iz stvarnih različitih tržišnih transakcija u istom instrumentu ili na osnovu drugih različitih i dostupnih tržišnih podataka.

viii. Dozvoljeni gubici

CBK priznaje dozvoljene gubitke za očekivane kreditne gubitke "OKG" za finansijske aktive merene po amortizovanoj vrednosti, a ne merene u FVDG. CBK procenjuje dozvoljene gubitke u iznosu jednakom OKG tokom veka trajanja instrumenta, osim u sledećim slučajevima za koje se mere kao 12-mesečni OKG:

- dužničke investicione hartije od vrednosti za koje je utvrđeno da imaju nizak kreditni rizik na datum izveštavanja; i
- ostali finansijski instrumenti za koje kreditni rizik nije značajno povećan od početnog priznavanja.

CBK smatra dužničku hartiju od vrednosti sa niskim kreditnim rizikom kada je procena kreditnog rizika ekvivalentna globalno shvaćenoj definiciji "stepen investicija". 12-mesečne ECL su deo ECL koji je rezultat neispunjenja obaveza finansijskog instrumenta koji su mogući u roku od 12 meseci nakon datuma izveštavanja. Finansijski instrumenti za koje se priznaje 12-mesečna ECL nazivaju se finansijski instrumenti Faze 1.

OKG tokom veka trajanja finansijskog instrumenta su OKG koji proizilaze iz svih mogućih unapred određenih događaja tokom očekivanog veka trajanja finansijskog instrumenta. Finansijski instrumenti za koje je OKG poznat tokom svog životnog veka, ali koji nisu pogođeni (oštećeni) kreditnim gubicima, klasifikovani su u "Faza 2 – finansijski instrumenti sa lošim učinkom".

Merenje OKG-a

OKG model umanjena vrednosti je merenje zasnovano na verovatnoći i uključuje uticaj različitih mogućih ishoda. Operativno, ovo može biti teško sprovesti, a izbor relevantnih ekonomskih scenarija može biti izazovan.

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

f) Finansijska aktiva i obaveze (nastavak)

Za detaljnu implementaciju OKG-a koristili smo jednostavnu metodu koja koristi mogućnost predviđanja pristupa gubitka, a to je:

$$\text{Očekivani kreditni gubici (OKG)} = \text{Izložena vrednost (IV)} \times \text{Očekivani mogući gubitak (OG)} \times \text{Verovatnoća očekivanog mogućeg gubitka (VOG)}.$$

IV – Izložena vrednost, je bruto knjigovodstvena vrednost finansijskih sredstava koja spadaju u model koji se revalorizuje.

OG - Očekivani mogući gubitak, je očekivanje da izložena vrednost možda neće biti nadoknađena ako dođe do gubitka. Oslonili smo se na našu internu procenu i takođe smo se oslanjali na nekoliko pristupa riziku prema odredbama Bazela za procenu zajmoprimaca koji ne ispunjavaju obaveze.

VOG - Verovatnoća očekivanog mogućeg gubitka, je najosetljivija varijabla i predstavlja verovatnoću neplaćanja od strane druge strane za posmatrani period (12 meseci ili tokom celog veka trajanja instrumenta).

Model očekivanog gubitka (OKG) je ponderisana procena kreditnih gubitaka i procenjuje se na sledeći način:

- finansijska sredstva koja su ispravljena u vrednosti na datum izveštavanja: kao sadašnja vrednost svih očekivanja umanjena za gotovinu (tj. razlika između novčanog toka u CBK, u skladu sa ugovorom i novčanog toka koji CBK očekuje da primi);
- - finansijska aktiva koja je procenjena prema očekivanim kreditnim gubicima na datum izveštavanja: kao razlika između njihove bruto vrednosti i očekivanog kreditnog gubitka za istu.

g) Novac i njegovi ekvivalenti

Za potrebe izveštaja o novčanim tokovima, novac i njegovi ekvivalenti obuhvataju gotovinu u blagajni, depozite kod banaka i visoko likvidna finansijska sredstva sa originalnim rokom dospeća kraćim od tri meseca koja su podložna nematerijalnom riziku promene njihove fer vrednosti i koja se koriste od strane CBK-a u upravljanju kratkoročnim obavezama.

Novac i njegovi ekvivalenti se iskazuju u izveštaju o finansijskoj poziciji po amortizovanoj vrednosti.

h) Hartije od vrednosti investicija

Investicione hartije od vrednosti, koje se sastoje od trezorskih zapisa i obveznica, inicijalno se vrednuju po fer vrednosti uvećanoj za ispravke vrednosti za direktne transakcione troškove, a zatim po amortizovanoj vrednosti (držanje aktive u svrhu prikupljanja ugovorenih novčanih tokova) primenom metode efektivne kamatne stope. Sve kupovine i prodaje investicionih hartija od vrednosti se priznaju na datum poravnanja, tj. datum kada je imovina uzeta ili predata drugoj strani.

Amortizovani trošak/držanje aktive u svrhu prikupljanja ugovorenih novčanih tokova su ulaganja u nederivativne aktive sa fiksnim ili odredivim isplatama i fiksnim rokom dospeća koje CBK ima pozitivne namere i mogućnost da drži do dospeća, a koja se ne utvrđuju po fer vrednosti kroz dobit ili gubitak

i) Depoziti i pozajmice

Depoziti i krediti se inicijalno vrednuju po fer vrednosti umanjenoj za dodatne direktne transakcijske troškove, a naknadno se vrednuju po amortizovanoj vrednosti korišćenjem metode efektivne kamate.

j) Aktiva i obaveze povezane sa MMF-om

Stavke računa kod MMF-a obično se pojavljuje u stavkama Centralne banke člana. Aktiva i pasiva u vezi sa MMF-om se inicijalno vrednuje po fer vrednosti, a naknadno po amortizovanoj vrednosti. Dobici i gubici od revalorizacije kursa koji proizilaze iz revalorizacije aktive i pasive MMF-a priznaju se u izveštaju o svcobuhvatnoj dobiti.

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

k) Imovina i oprema

i. Priznavanje i merenje

Stavke nekretnina i opreme predstavljaju se troškom nabavke umanjenom za akumuliranu amortizaciju i gubitke od umanjenja vrednosti zbog promene vrednosti.

Trošak uključuje troškove koji se mogu direktno pripisati sticanju aktive. Troškovi aktive koju je sama CBK izgradila uključuju troškove materijala i direktne radne snage, sve ostale troškove koji se mogu direktno pripisati dovođenju aktive u radno stanje za predviđenu upotrebu i troškove rastavljanja i uklanjanja predmeta i obnavljanja lokacija na kojoj su se nalazili.

Kompjuterski programi koji su neophodni (sastavni deo) za rad povezane opreme kapitalizuje se kao deo te opreme.

Kada delovi aktive ili opreme imaju različit vek trajanja, oni se knjiže kao zasebni predmeti (glavni delovi) imovine i opreme.

ii. Naknadni troškovi

Troškovi zamene jednog dela predmeta imovine ili opreme priznaju se u knjigovodstvenoj vrednosti predmeta ako je verovatno da će buduće ekonomske koristi sadržane u delu prilivati CBK-u i njegov trošak može biti pouzdano izmeren. Troškovi svakodnevnog servisiranja imovine i opreme (dugotrajna materijalna sredstva) priznaju se u računu dobiti i gubitka po nastanku.

iii. Obezyvređivanje

Obezyvređivanje se priznaje u izveštaju o prihodima i rashodima linearnom metodom tokom procenjenog veka upotrebe svakog dela stavke dugoročnih materijalnih sredstava.

Procenjeni vek upotrebe za tekući i uporedni period je kako sledi:

	2024	2023
Investicije u objekte za iznajmljivanje	20 godina	20 godina
Oprema	5 godina	5 godina
Računari	3 godina	3 godina
Vozila	5 godina	5 godina

Korisni vek ostale opreme procenjuje se od slučaja do slučaja. Metode obezyvređivanja, vek trajanja i preostale vrednosti ponovno se procenjuju na datum izveštavanja.

l) Nematerijalna imovina

Kompjuterski programi koje je nabavio CBK iskazani su po trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja ako postoje.

Naknadni izdaci za kompjuterske programe kapitalizuju se samo kada povećaju buduću ekonomsku korist od te imovine. Svi ostali izdaci priznaju se u periodu gde nastaju.

Troškovi amortizacije se priznaje u računu dobiti i gubitka linearnom metodom tokom procenjenog veka upotrebe softvera, od datuma kada je dostupan za upotrebu. Procenjeni vek upotrebe svakog softvera zasniva se na proceni upotrebe tog softvera bez velike potrebe za nadogradnjom, trenutno od 3 do 10 godina.

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

m) Smanjenje vrednosti nefinansijske imovine

Računovodstvena vrednost nefinansijske imovine CBK razmatra se na svaki datum izveštavanja kako bi se utvrdilo da li postoje indikacije umanjnja vrednosti. Ako postoji bilo kakva takva indikacija, tada se procenjuje nadoknadivi iznos imovine.

Gubitak zbog umanjnja vrednosti priznaje se ako knjigovodstvena vrednost sredstva ili njegove jedinice koja generiše novac premašuje njegovu nadoknadivu vrednost. Jedinica koja generiše novac je najmanja prepoznatljiva grupa imovine koja generiše novčane tokove koji su u velikoj meri nezavisni od druge imovine i grupa. Gubici zbog umanjnja vrednosti jedinica koje generišu novac raspoređuju se kako bi se proporcionalno smanjila knjigovodstvena vrednost ostale imovine jedinice (grupe jedinica). Nadoknadivi iznos imovine ili jedinice koja generiše novac najveća je vrednost u upotrebi i fer vrednost umanjena za troškove prodaje. Prilikom procene vrednosti u upotrebi, procenjeni budući novčani tokovi diskontuju se na njihovu sadašnju vrednost koristeći diskontnu stopu pre oporezivanja koja odražava trenutne tržišne procene vremenske vrednosti novca i rizika specifičnih za sredstvo. Gubici zbog umanjnja vrednosti priznati u prethodnim periodima procenjuju se na svaki datum izveštavanja radi bilo kakvih naznaka da se gubitak smanjio ili više ne postoji.

Gubitak zbog umanjnja vrednosti poništava se ako je došlo do promene procena korišćenih za određivanje nadoknadivog iznosa. Gubitak zbog umanjnja vrednosti ukida se do te mere da knjigovodstvena vrednost sredstva ne prelazi knjigovodstvenu vrednost koja bi bila utvrđena, umanjenu za amortizaciju, da nije priznat gubitak od umanjnja vrednosti.

n) Finansijske obaveze

Izvori finansiranja CBK su depoziti međunarodnih, vladinih, javnih, bankarskih i drugih finansijskih institucija. Finansijske obaveze mere se po trošku amortizacije primenom metode efektivne kamatne stope.

o) Prihodi od grantova

Državni grantovi se inicijalno priznaju kao odloženi prihodi kada postoji razumna sigurnost da će biti primljeni i da će CBK poštovati uslove u vezi sa grantom. Grantovi koje CBK nadoknađuju nastale troškove priznaju se kao dobit ili gubitak sistematski u istim periodima u kojima se priznaju troškovi. Grantovi koji nadoknađuju CBK trošak aktive priznaju se u dobiti ili gubitku sistematski tokom korisnog veka trajanja aktive.

p) Plate finansirane od strane donatora

Određeni pojedinci angažovani u CBK su međunarodni stručnjaci koje su međunarodne organizacije imenovale i kratkoročno finansiraju. Finansiranje ovih međunarodnih organizacija uključuje, ali nije ograničeno na, isplatu plata tim međunarodnim stručnjacima. Kako međunarodne organizacije ovu pomoć plaćaju direktno imenovanom, obim isplate nije poznat niti je uključen u ove finansijske izveštaje.

q) Rezervisanja

Rezervisanja se priznaju ako, kao rezultat prošlih događaja, CBK ima sadašnju zakonsku ili konstruktivnu obavezu koja se može pouzdano proceniti, a verovatno je da će biti potreban odliv gotovine ili ekonomske koristi za podmirivanje obaveze. Rezerve se utvrđuju diskontovanjem očekivanih budućih novčanih tokova po stopi pre oporezivanja koja odražava trenutne tržišne procene vremenske vrednosti novca i, prema potrebi, rizika specifičnog za obaveze.

Rezerve za teške ugovore priznaju se kada su očekivane koristi koje će CBK izvući iz ugovora niže od neizbežnih troškova ispunjavanja obaveze po ugovoru. Rezerve se mere po sadašnjoj vrednosti po nižem od očekivanog troška raskida ugovora i očekivanog neto troška nastavka ugovora. Pre nego što se rezerve uspostave, CBK priznaje svaki gubitak zbog umanjnja vrednosti imovine povezane sa tim ugovorom.

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

r) Standardi, promene i tumačenja koja su već na snazi

Tokom ove godine, Centralna banka je implementirala niz izmena Standarda finansijskog izveštavanja prema MSFI, izdate od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde (IASB), koje su postale obavezne za obračunske periode koji počinju 1. januara 2024. godine ili kasnije.

- Obaveza za zakupninu u sporazumu o prodaji i povratnom zakupu (Izmene MSFI 16 Obaveze po osnovu zakupa);
- Klasifikacija obaveza kao tekućih ili dugoročnih (uključujući odlaganje datuma stupanja na snagu) (Izmene MRS 1 Presentacija finansijskih izveštaja);
- Dugoročne obaveze sa finansijskim uslovima (Izmene MRS 1 Presentacija finansijskih izveštaja);
- Sporazumi o finansiranju dobavljača (Izmene MRS 7 Izveštaj o tokovima gotovine i MSFI 7 Finansijski instrumenti: Otkrivanja).

Gore navedene promene nisu imale uticaja na iznose priznate u prethodnim periodima i ne očekuje se da će imati bilo kakav značajan uticaj u tekućem ili budućim periodima.

s) Standardi, izmene i tumačenja koji su objavljeni ali još uvek nisu stupili na snagu

Novi i izmenjeni standardi i tumačenja koji su objavljeni, ali još nisu stupili na snagu do datuma objavljivanja finansijskih izveštaja, objavljeni su u nastavku. Centralna banka namerava da usvoji ove nove i izmenjene standarde i tumačenja, ako je primenljivo, kada stupe na snagu.

Sledeće izmene ne stupaju na snagu za period koji počinje 1. januara 2024. godine:

- Nedostatak razmenljivosti (Izmene MRS 21 Efekti promena deviznih kurseva);
- Izmene u klasifikaciji i merenju finansijskih instrumenata (Izmene MSFI 9 Finansijski instrumenti);
- Ugovori koji se odnose na električnu energiju zavisnu od prirode (Izmene MSFI 9 i MSFI 7);
- MSFI 18 Presentacija i obelodanjivanje u finansijskim izveštajima;
- MSFI 19 Filijale koje nisu javno odgovorne: Otkrivanja.

Ne očekuje se da će ovi standardi, izmene ili tumačenja imati bilo kakav materijalni uticaj na Centralnu banku tokom tekućeg ili budućih izveštajnih perioda i na predvidive buduće transakcije.

Centralna banka je odlučila da ne primenjuje ove standarde, revizije i tumačenja pre njihovog stupanja na snagu. Centralna banka predviđa da primena ovih standarda, revizija i tumačenja neće imati materijalni uticaj na finansijske izveštaje Centralne banke. Iako će njihov puni uticaj biti ponovo procenjen kada se budućim odlučivalo o njihovoj prijavi.

4. Upravljanje finansijskim rizikom

a) Uvod i pregled

CBK je izložena sledećim rizicima od razvoja svojih aktivnosti, kao i korišćenja finansijskih instrumenata:

- Kreditni rizik
- Operativni rizik
- Rizik likvidnosti
- Tržišni rizik

Ova napomena predstavlja informacije u vezi sa izloženošću CBK navedenim rizicima, ciljevima, politikama i postupcima CBK za merenje i upravljanje rizikom, kao i upravljanjem aktivnostima i kapitalom od strane CBK-a. Ostale kako kvantitativne tako i kvalitativne napomene uključene su u sve ove finansijske izveštaje.

Struktura upravljanja rizikom

Nadzor nad administracijom aktivnosti CBK-a (uključujući upravljanje rizikom) je odgovornost Odbora Centralne banke. Izvršni odbor ima odgovornost da identifikuje i proceni rizike i izradi planove, kako bi se u slučaju nepredviđenih događaja u budućnosti obezbedio kontinuitet aktivnosti i sigurnost Centralne banke. Menadžment CBK-a redovno izveštava (na tromesečnoj osnovi) preko Odeljenja za upravljanje rizikom i Izvršnog odbora CBK-a Odboru CBK-a o upravljanju rizikom i praksama administracije. Izvršni odbor, Investicioni komitet i Odeljenje za upravljanje rizikom imaju obavezu, u koordinaciji sa organizacionim jedinicama, da osmisle i nadgledaju administraciju i politike upravljanja rizikom CBK-a. Ove politike zatim sprovode relevantne organizacione jedinice.

Politike administracije i upravljanja rizikom CBK-a su dizajnirane da identifikuju i analiziraju rizike sa kojima se suočava CBK, kao i da uspostave odgovarajuća ograničenja i kontrolu rizika, i da prate rizike i usklađenost sa utvrđenim limitima. Politike i sistemi upravljanja rizikom se redovno revidiraju kako bi odražavali promene u tržišnim uslovima, proizvodima i uslugama koje se nude. CBK, kroz obuku, standarde i administrativne procedure, ima za cilj da razvije efektivno i disciplinovano kontrolno okruženje, u kojem su svi zaposleni svesni svojih uloga i obaveza.

Komisija za reviziju CBK-a je takođe odgovorna za praćenje i reviziju usklađenosti sa politikama i procedurama upravljanja rizikom, kao i za razmatranje adekvatnosti strukture upravljanja rizikom u odnosu na rizike sa kojima se suočava CBK. Komisiji za reviziju CBK-a pomaže Odeljenje unutrašnje revizije u obavljanju svojih dužnosti. Unutrašnja revizija preduzima revizije kontrola i procedura upravljanja rizikom na redovnoj i nasumičnoj (ad-hoc) osnovi, o čijim rezultatima se izveštava preko šefa unutrašnje revizije Komisiji za reviziju, a zatim Odboru CBK-a.

b) Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik od finansijskog gubitka za CBK ako ugovorna strana finansijskog instrumenta ne ispuni svoje ugovorne obaveze, a može proizaći prvenstveno iz investiranja CBK u hartije od vrednosti i depozite (na tržištima novca ili tekućim računima) u drugim bankama. U svrhu izveštavanja o upravljanju kreditnim rizikom, CBK razmatra i objedinjuje sve elemente izloženosti kreditnom riziku (kao što su rizik neizvršenja obaveza pojedinačnog dužnika, rizik zemlje i sektora).

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

b) Kreditni rizik (nastavak)

Upravljanje kreditnim rizikom

i. Investimet dhe ekspozimi ndaj vrezikut kreditor në BQK

CBK ograničava svoju izloženost kreditnom riziku investirajući samo u hartije od vrednosti koje izdaju vlade zemalja EU i imajući depozite kod nerezidentnih banaka, kratkoročne obaveze koje su međunarodno priznate agencije za kreditni rejting procenile u jednu od dve najviše kategorije. S obzirom na visoku kreditnu sposobnost, uprava ne očekuje da bilo koja ugovorna strana ne ispuni svoje obaveze.

Upravljanje rizikom se vrši kroz:

- Ograničavanje opsega i trajanja finansijskih instrumenata,
- Ograničavanje izdavalaca ugovornih strana, prihvatljivim kreditnim rejtingom na višem nivou,
- Ograničavanje maksimalne količine i koncentracije sa strankama.

ii. Izloženost kreditnom riziku

Izloženost kreditnom riziku na dan 31. decembra 2024. i 31. decembra 2023. godine predstavlja knjigovodstvenu vrednost tekućih računa kod nerezidentnih banaka, hartija od vrednosti (trezorskih zapisa i obveznica) i depozita sa bankama (uključujući rezidente i nerezidente). Za detalje u vezi sa izloženošću, pogledajte napomene 8, 9 i 10.

Kreditni rejting za finansijske instrumente kojima je CBK izložena za period završen 31. decembra 2024. godine je od AAA do BBB-/ Aaa do Baa3/AAA do BB-.

Sledeća tabela prikazuje knjigovodstvene vrednosti izloženosti kreditnom riziku podeljene prema kreditnom rejtingu i izražene kao procenat od ukupnog iznosa.

Raspodela po vrsti i kreditnom rejtingu

31. decembar 2024.						
Kreditni rejting (S&P/Moody's/Fitch)	Tekući računi kod nerezidentnih banaka	Plasmani na tržištu novca	Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i vladine obveznice)	Računi povezani sa MMF-om (SDR i upotreba sredstava)	Ukupna knjigovods tvena vrednost	% e ukupnog pondera
AAA/Aaa/AAA	104,510	271,246	176,138	-	551,894	35.20%
AA+/Aa1/AA+	-	-	137,974	-	137,974	8.81%
AA/Aa2/AA	374	20,231	-	-	20,605	1.32%
AA-/Aa3/AA-	10,170	-	163,465	-	173,635	11.08%
A+/A1/A+	2,928	120,530	-	-	123,458	7.88%
A/A2/A	7,221	25,043	15,507	-	47,771	3.05%
A-/A3/A-	21,460	50,373	29,989	-	101,822	6.49%
BBB-/Baa3/BBB-	1,012	-	36,700	-	37,712	2.41%
BB-/Ba3/BB-	-	19,479	172,789	-	192,268	12.26%
N/A (bez rejtinga – MFI/MMF)	-	-	-	180,189	180,189	11.50%
Ukupno	147,675	506,902	732,562	180,189	1,567,328	100.00%

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

b) Kreditni rizik (nastavak)

Raspodela po vrsti i kreditnom rejtingu

31. decembar 2023.						
Kreditni rejting (S&P/Moody's/Fitch)	Tekući računi kod nerezidentni h banaka	Plasmani na tržištu novca	Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i vladine obveznice)	Računi povezani sa MMF- om (SDR i upotreba sredstava)	Ukupna knjigovod stvena vrednost	% e ukupnog pondera
AAA/Aaa/AAA	387,109	180,216	143,868	-	711,193	46.59%
AA+/Aa1/AA+	-	-	129,489	-	129,489	8.48%
AA-/Aa3/AA-	-	-	190,575	-	190,575	12.48%
A+/A1/A+	6,023	-	-	-	6,023	0.39%
A/A2/A	21,178	-	15,658	-	36,836	2.41%
A-/A3/A-	10,534	25,064	200,755	-	236,353	15.48%
BBB-/Baa3/BBB-	-	-	37,836	-	37,836	2.48%
N/A (bez rejtinga - MFI)	-	-	-	178,261	178,261	11.69%
Ukupno	424,844	205,280	718,181	178,261	1,526,566	100.00%

Nijedna izloženost CBK-a nije dospela. CBK ne poseduje nikakva sredstva obezbeđenja ili bilo koja druga kreditna poboljšanja protiv svoje izloženosti kreditnom riziku.

Osnovni kriterijumi za utvrđivanje izloženosti je kreditna sposobnost. Kreditni rejting dobija se od agencija za kreditni rejting. Minimalni kreditni rejting dozvoljen za kratkoročna investiranja je P-2 (Moody's) ili A-2 (Standard & Poor's), dok je dugoročni Baa3 (Moody's) ili BBB- (Standard & Poor's).

U izuzetnim slučajevima u nemogućnosti ostvarivanja pozitivnih povraćaja, izloženost investicija je dozvoljena kroz kratkoročni kreditni rejting emitenta P-3 (Moody's) ili A-3 (Standard & Poor's) i dugoročni kreditni rejting emitenta Baa3 (Moody's) ili BB- (Standard & Poor's).

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

b) Kreditni rizik (nastavak)

Model umanjenja vrednosti finansijske imovine zasnovan na zajedničkim karakteristikama kreditnog rizika, odnosno promenama kreditnog rizika od početnog priznavanja finansijske imovine, definiše tri faze u modelu procene očekivanih kreditnih gubitaka. Ove faze se mogu sažeti kao u nastavku

1. Faza 1 (Izvođenje) raspodele izloženosti - finansijska imovina koja se tretira kao izloženost niskog ili srednjeg rizika, sva ona koja su u nju uključena, podeljena je u fazu 1 pri početnom priznavanju. Prema našoj internoj proceduri, ne smemo ulagati u izloženost većem kreditnom riziku. Na osnovu toga svako investiranje pri početnom priznavanju raspoređuje se na fazu 1 izloženosti.
2. Faza 2 (slaba performansa) raspodele izloženosti - ako imamo značajan porast kreditnog rizika od početnog priznavanja, finansijsko sredstvo koje se nalazi na nivou 1 prenosi se u fazu 2.
3. Faza 3 (neizvršenje) distribucije izloženosti - prelazak u fazu 3 vrši se samo kada postoje objektivni dokazi da klijent neće ispuniti svoje obaveze. e.

Procena se vrši prilikom početnog priznavanja i na datum izveštajnog perioda. Model koji se koristi za distribuciju faze 1 je 12 meseci trajanja, ali može zavisiti od kompozitnog nivoa kreditne izloženosti ako imamo značajnu promenu u rastu kreditnog rizika i kreditno obezvređenom portfoliju finansijske aktive.

Značajna promena u povećanju kreditnog rizika kao kriterijuma za prelazak sa faze 1 na fazu 2, kada se prelazi sa investicionog na neinvesticioni nivo kompozitnog kreditnog rejtinga portfolija.

Definicija neuspeha:

Kriterijumi za neispunjavanje obaveza trebali bi se zasnivati na sledećim objektivnim dokazima:

- dužnici, imaju značajne finansijske poteškoće,
- kada je u pitanju kršenje ugovornih obaveza, u pogledu glavnice i kamata,
- kada se dogodi bilo kakvo restrukturiranje postojećih uslova servisiranja obaveze iz finansijskog instrumenta,
- jasni dokazi / verovatnoća da dužnik bankrotira i / ili likvidira,
- znakovi neaktivnosti u trgovanju (na finansijskim tržištima).

Sledeća tabela prikazuje vrednosti izloženosti na nivou faze. Na datum izveštavanja nemamo značajnih promena u kreditnom riziku od početnog priznavanja, stoga su sva finansijska sredstva u fazi 1.

	2024			2023 ²		
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Faza 1	Faza 2	Faza 3
Tekući računi kod nerezidentnih banaka	147,675	-	-	426,194	-	-
Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i vladine obveznice)	732,562	-	-	718,181	-	-
Plasmani na tržištu novca	506,902	-	-	205,280	-	-
Bruto knjigovodstvena vrednost	1,387,139	-	-	1,349,655	-	-
Očekivani kreditni gubici (OKG)	(606)	-	-	(512)	-	-
Neto knjigovodstvena vrednost	1,386,533	-	-	1,349,143	-	-

² Ni u izveštajnoj (2024.) godini, kao ni u uporednoj godini, nisu uključeni finansijski instrumenti za račune u vezi sa MMF-om, jer je procena/očekivanje da ova grupa nije izloženost koja nosi ispravke vrednosti za očekivane kreditne gubitke (OKG).

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

b) Kreditni rizik (nastavak)

Kretanja odnosno OKG-a u vezi sa finansijskom imovinom kojoj je CBK izložena su kako sledi:

	2024			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
OKG na dan 1. januara 2024.	512	-	-	512
Transferi do Faze 1	-	-	-	-
Transferi do Faze 2	-	-	-	-
Transferi do Faze 3	-	-	-	-
OKG (smanjenje) / povećanje za godinu	94	-	-	94
Uticao OKG-a na kraju godine izloženosti prebačenih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje odbitka (priznaje se u prihodu od kamata)	-	-	-	-
Promene zbog izmena koje nisu rezultirale prestankom prepoznavanja	-	-	-	-
Promene u modelima i ulazima koji se koriste za OKG proračune	-	-	-	-
Korekcije deviznog kursa	-	-	-	-
Dana 31. decembra 2024.	606	-	-	606
	2023			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
OKG na dan 1. januar 2023.	459	-	-	459
Transferi do Faze 1	-	-	-	-
Transferi do Faze 2	-	-	-	-
Transferi do Faze 3	-	-	-	-
OKG (smanjenje) / povećanje za godinu	53	-	-	53
Uticao OKG-a na kraju godine izloženosti prebačenih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje odbitka (priznaje se u prihodu od kamata)	-	-	-	-
Promene zbog izmena koje nisu rezultirale prestankom prepoznavanja	-	-	-	-
Promene u modelima i ulazima koji se koriste za OKG proračune	-	-	-	-
Korekcije deviznog kursa	-	-	-	-
Na dan 31. decembra 2023.	512	-	-	512

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

c) Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti je rizik da će CBK imati poteškoća u pravovremenom ispunjavanju svojih finansijskih obaveza.

Upravljanje rizikom likvidnosti

Pristup CBK-a upravljanju likvidnošću je osigurati, koliko je to moguće, da ima dovoljno likvidnosti da pravovremeno podmiri svoje obaveze, kako u normalnim, tako i u nepovoljnim uslovima, bez stvaranja neprihvatljivih gubitaka ili rizika da naruši ugled CBK-a.

Pristup CBK-a upravljanju likvidnošću je osigurati, koliko je to moguće, da ima dovoljno likvidnosti da pravovremeno podmiri svoje obaveze, kako u normalnim, tako i u nepovoljnim uslovima, bez stvaranja neprihvatljivih gubitaka ili rizika da naruši ugled CBK-a.

Politike za nadgledanje i adresiranje rizika likvidnosti utvrđuje Izvršni odbor CBK. CBK upravlja rizikom likvidnosti investirajući u kratkoročne depozite kod nerezidentnih banaka i držeci odgovarajuće iznose gotovine u svojim trezorima. Politike upravljanja likvidnošću postavljene su tako da osiguraju da čak i pod lošim uslovima CBK može da ispuni svoje obaveze. Nadgleda se dnevna pozicija likvidnosti i sprovodi se redovno testiranje otpornosti na likvidnost u raznim scenarijima koji pokrivaju i normalne i ozbiljnije tržišne uslove. Sve politike i postupci likvidnosti podležu pregledu i odobrenju od strane uprave CBK. Mesečni izveštaji koji pokrivaju likvidnosnu poziciju CBK redovno se dostavljaju članovima Odbora za investicije od strane Odeljenja za upravljanje aktivom.

Izloženost riziku likvidnosti

Preostalo ugovorno dospeće za finansijsku aktivu i pasivu, isključujući buduće isplate kamata:

31. decembar 2024.	Napomena	Prenešena neto vrednost	Stavke kao obrtna sredstva			Stavke kao Stalna imovina	
			manje od 1 meseca	1-3 meseca	3 meseca do jedne godine	1 do 5 godina	preko 5 godina
<i>Nederivativna aktiva</i>							
Gotovina	7	77,017	77,017	-	-	-	-
Tekući računi u stranim bankama	8	147,633	147,633	-	-	-	-
Hartije od vrednosti	9	732,562	-	68,521	124,312	533,085	6,644
Plasmani na tržištu novca	10	506,902	335,402	171,500	-	-	-
Račun kod MMF-a	11	179,206	153,951	-	-	-	25,255
		1,643,320	714,003	240,021	124,312	533,085	31,899
<i>Nederivativna pasiva</i>							
Prema domaćim bankama	15	(656,260)	(656,260)	-	-	-	-
Prema računima povezanim sa	16	(168,887)	(68)	-	-	-	(168,819)
Prema vladinim institucijama	17	(575,251)	(575,251)	-	-	-	-
Prema javnim i komercijalnim institucijama	18	(104,611)	(104,611)	-	-	-	-
Od zaduživanja	19	(1,484)	-	(114)	(114)	(913)	(343)
Ostala domaća pasiva	20	(760)	(760)	-	-	-	-
		(1,507,253)	(1,336,950)	(114)	(114)	(913)	(169,162)
		136,067	(622,947)	239,907	124,198	532,172	(137,263)

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

c) Rizik likvidnosti (nastavak)

31. decembar 2023.	Napomena	Prenesena neto vrednost	Manje od 1 meseca	zërat si pasuri rrjedhëse		zërat si pasuri jo-rrjedhëse	
				1-3 meseca	3 meseca do 1 godine	1 do 5 godina	preko 5 godina
<i>Nederivativna aktiva</i>							
		101,932	101,932	-	-	-	-
	8	426,077	426,077	-	-	-	-
	9	717,814	42,170	74,273	267,436	333,935	-
	10	205,252	130,184	75,068	-	-	-
	11	177,049	152,619	-	-	-	24,430
		1,628,124	852,982	149,341	267,436	333,935	24,430
<i>Nederivativna pasiva</i>							
	15	(590,622)	(590,622)	-	-	-	-
	16	(163,808)	(6)	-	-	-	(163,802)
	17	(511,903)	(511,903)	-	-	-	-
	18	(240,202)	(240,202)	-	-	-	-
	19	(1,662)	-	(111)	(111)	(886)	(554)
	20	(758)	(758)	-	-	-	-
		(1,508,955)	(1,343,491)	(111)	(111)	(886)	(164,356)
		119,169	(490,509)	149,230	267,325	333,049	(139,926)

Da bi upravljala rizikom likvidnosti koji proizilazi iz finansijskih obaveza, CBK održava likvidnu imovinu koja uključuje gotovinu i gotovinske ekvivalente i hartije od vrednosti za koje postoji aktivno i likvidno tržište.

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

d) Tržišni rizik

Tržišni rizik je rizik da će promene tržišnih cena, kao što su kamatne stope, cene deonica, devizni kursevi i kreditne stope (koji se ne odnose na promene u kreditnoj sposobnosti zajmoprimca/izdavaoca) uticati na prihod CBK-a ili vrednost finansijskih instrumenata koju ona drži. Cilj upravljanja tržišnim rizikom je upravljanje i kontrola izloženosti tržišnom riziku u okviru prihvatljivih parametara uz optimizaciju prinosa ulaganja.

Upravljanje tržišnim rizicima

Poslovanje CBK-a je podložno riziku fluktuacije kamatnih stopa u meri u kojoj imovina i obaveze koje nose kamatu doppevaju ili se menjaju u različitim vremenima ili iznosima. Sredstva i obaveze sa promenljivom kamatnom stopom su izloženi osnovnom riziku, koji predstavlja promenu karakteristika promene cena različitih indeksa sa promenljivom kamatnom stopom.

Delatnosti upravljanja rizikom imaju za cilj da optimizuju neto prihod od kamata na osnovu nivoa tržišnih kamatnih stopa u skladu sa strategijama delatnosti CBK-a. Izloženost CBK-a tržišnom riziku se odnosi samo na portfelje kojima se ne može trgovati.

Izloženost riziku kamatne stope – netržišni portfelji

Glavni rizik kome su izloženi netržišni portfoliji je rizik gubitka usled fluktuacije budućih novčanih tokova ili pravih vrednosti finansijskih instrumenata usled promene tržišnih stopa. Rizikom kamatne stope se prvenstveno upravlja praćenjem razlika između kamatnih stopa i unapred odobrenim limitima za intervale revalorizacije. Odbor za ulaganja je organ koji prati sprovođenje ovih ograničenja.

Sažetak pozicije CBK-a u vezi sa razlikom između kamatnih stopa portfelja kojim se ne može trgovati je predstavljen u sledećoj tabeli.

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

(d) Tržišni rizici (nastavak)

Izlaganje prema riziku kamatne stope - portfelji kojima se ne može trgovati

31. decembar 2024.	Napome	3					
		Prenesena neto vrednost	Manje od 1 meseca	1-3 meseca	meseca do 1 godine	1 do 5 godina	preko 5 godina
Tekući računi kod stranih banaka	8	147,633	147,633	-	-	-	-
Hartije od vrednosti (Obveznice i zapisi Trezora)	9	732,562	9,583	-	4,781	652,294	65,904
Plasmani na tržištu novca	10	506,902	305,261	201,641	-	-	-
Sredstva na računima povezanim sa MMF-om	11	176,459	153,951	-	-	-	22,508
Ukupno		1,563,556	616,428	201,641	4,781	652,294	88,412
Obaveze prema domaćim bankama	15	(656,260)	(656,260)	-	-	-	-
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	16	(168,887)	(68)	-	-	-	(168,819)
Obaveze prema vladinim institucijama	17	(575,251)	(575,251)	-	-	-	-
Obaveze prema privrednim i javnim licima	18	(104,611)	(104,611)	-	-	-	-
Od zaduživanja	19	(1,484)	-	-	-	-	(1,484)
Ostale domaće obaveze	20	(760)	(760)	-	-	-	-
Ukupno		(1,507,253)	(1,336,950)	-	-	-	(170,303)
Promena		56,303	(720,522)	201,641	4,781	652,294	(81,891)
31. decembar 2023.	Napomena	3					
		Prenesena neto vrednost	Manje od 1 meseca	1-3 meseca	meseca do 1 godine	1 do 5 godina	preko 5 godina
Tekući računi kod stranih banaka	8	426,077	426,077	-	-	-	-
Hartije od vrednosti (Obveznice i zapisi Trezora)	9	717,814	116,443	103,538	163,899	333,934	-
Plasmani na tržištu novca	10	205,252	205,252	-	-	-	-
Sredstva na računima povezanim sa MMF-om	11	174,384	152,619	-	-	-	21,765
Ukupno		1,523,527	900,391	103,538	163,899	333,934	21,765
Obaveze prema domaćim bankama	15	(590,622)	(590,622)	-	-	-	-
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	16	(163,808)	(6)	-	-	-	(163,802)
Obaveze prema vladinim institucijama	17	(511,903)	(511,903)	-	-	-	-
Obaveze prema privrednim i javnim licima	18	(240,202)	(240,202)	-	-	-	-
Od zaduživanja	19	(1,662)	-	-	-	-	(1,662)
Ostale domaće obaveze	20	(758)	(758)	-	-	-	-
Ukupno		(1,508,955)	(1,343,491)	-	-	-	(165,464)
Promena		14,572	(443,100)	103,538	163,899	333,934	(143,699)

Finansijska imovina i obaveze koje ne nose kamatu nisu uključene u gornju tabelu.

4. Upravljanje finansijskog rizika (nastavak)

(d) Tržišni rizici (nastavak)

Opštim ne trgovinskim rizikom kamatnih stopa kojima se ne može trgovati upravlja Odeljenje za upravljanje sredstvima, koje koristi ulaganja u hartije od vrednosti i bankarske depozite za upravljanje opštim rizikom koji proističe iz ne trgovinskih aktivnosti CBK-a.

Upravljanje rizikom kamatne stope u odnosu na ograničenje promene kamatne stope se završava praćenjem osetljivosti imovine i obaveza CBK-a na različite standardne i nestandardne scenarije kamatnih stopa. Standardni scenariji koji se periodično procenjuju uključuju paralelni pad ili porast svih kriva povraćaja od 100 osnovnih bodova („ob”). Analiza osetljivosti CBK-a na povećanje ili smanjenje tržišnih kamatnih stopa (pod pretpostavkom da nema asimetričnog kretanja krive povraćaja i nepromenjenog finansijskog stanja) je sledeća:

2024	100 ob	100 ob
	Porast	Pad
Predviđen efekat u dobiti (gubitku)	563	(563)
2023	100 ob	100 ob
	Porast	Pad
Predviđen efekat u dobiti (gubitku)	146	(146)

Izloženost drugim tržišnim/valutnim rizicima portfelja kojima se ne može trgovati

CBK je izložena PPP-u u vezi sa svojom imovinom i obavezama u MMF-u, kao i USD-u u vezi sa njenom imovinom u obliku tekućih računa kod nerezidentnih banaka i ulaganja u hartije od vrednosti u dolarima, koje neprekidno prati. Izloženost CBK-a deviznom riziku je sledeća:

2024	PPP		USD	
	100 ob porast	100 ob pad	100 ob porast	100 ob pad
Predviđeni efekat u dobiti (gubitku)	(118)	118	209	(209)
2023	100 ob	100 ob	100 ob	100 ob
	porast	pad	porast	pad
Predviđeni efekat u dobiti (gubitku)	(75)	75	99	(99)

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

(d) Tržišni rizici (nastavak)

	Evra	USD (Ekvivalentno u evrima)	DVT (Ekvivalentno u evrima)	Ukupna neto preneta vrednost
31. decembar 2024.				
Imovina				
Gotovina	77,017	-	-	77,017
Hartije od vrednosti (Obveznice i zapisi Trezora)	147,187	446	-	147,633
Plasmani na tržištu novca	717,731	14,363	-	732,094
Sredstva na računima povezanim sa MMF- om	462,327	44,479	-	506,806
Tekući računi kod stranih banaka	983	-	179,206	180,189
Ostala sredstva	2,673	-	-	2,673
Ukupno	1,407,918	59,288	179,206	1,646,412
Obaveze				
Obaveze prema domaćim bankama	656,260	-	-	656,260
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	1,067	-	189,488	190,555
Obaveze prema vladinim institucijama	536,845	38,406	-	575,251
Obaveze prema privrednim i javnim licima	104,611	-	-	104,611
Od zaduživanja	-	-	1,484	1,484
Ostale domaće obaveze	2,869	-	-	2,869
Ukupno	1,301,652	38,406	190,972	1,531,030
Neto pozicija za strane valute	106,266	20,882	(11,766)	115,382
31. decembar 2023.				
Imovina				
Gotovina	101,932	-	-	101,932
Tekući računi kod stranih banaka	425,818	259	-	426,077
Hartije od vrednosti (Obveznice i zapisi Trezora)	713,321	4,493	-	717,814
Plasmani na tržištu novca	200,094	5,158	-	205,252
Sredstva na računima povezanim sa MMF- om	1,212	-	177,049	178,261
Ostala sredstva	2,476	-	-	2,476
Ukupno	1,444,853	9,910	177,049	1,631,812
Obaveze				
Obaveze prema domaćim bankama	590,622	-	-	590,622
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	1,291	-	182,926	184,217
Obaveze prema vladinim institucijama	511,903	-	-	511,903
Obaveze prema privrednim i javnim licima	240,202	-	-	240,202
Od zaduživanja	-	-	1,662	1,662
Ostale domaće obaveze	9,222	-	-	9,222
Ukupno	1,353,240	-	184,588	1,537,828
Neto pozicija za strane valute	91,613	9,910	(7,539)	93,984

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

(d) Tržišni rizik (nastavak)

CBK uglavnom obavlja operacije u evrima, a strane valute sa kojima CBK posluje su uglavnom "Posebna prava povlačenja" ("PPP") i američki dolari (USD). Kursevi korišćeni za prevodenje na dan 31. decembra 2024. i 2023. godine su bili sledeći:

	2024	2023
	Evra	Evra
1 PPP	1.25482	1.21753
1 USD	0.96256	0.90498

PPP su dodatna rezervna sredstva, kao podrška u deviznim transakcijama, koje definiše i održava Medunarodni monetarni fond (MMF). Iako PPP sami po sebi nisu valuta, oni predstavljaju potencijalnu potražnju za valutama zemalja članica MMF-a sa kojima se mogu razmenjivati. PPP su nastali 1969. godine, kao rezultat nedostatka sredstava u željenim valutama tog vremena, kao što su američki dolar i zlato, vrednost PPP-a je određena kao prosek korpe pet glavnih valuta, evra, američkog dolara, britanske funte, japanskog jena i kineskog ženminbija.

USD su sredstva na tekućim računima i oročeni depoziti kod Federalnih rezervi Njujorka.

(e) Operativni rizik

Operativni rizik je rizik od direktnih ili indirektnih gubitaka uzrokovanih različitim uzrocima koji se odnose na procese, osoblje, tehnologiju i infrastrukturu CBK-a, kao i druge spoljne faktore pored kreditnog, tržišnog i rizika likvidnosti, kao što su pravni i regulatorni zahtevi, kao i široko prihvaćeni standardi korporativnog ponašanja. Operativni rizik proizilazi iz svih operacija CBK-a i utiče na sve organizacione jedinice.

Cilj CBK-a je da upravlja operativnim rizikom i želi da uravnoteži izbegavanje finansijskih gubitaka i štete po ugled CBK-a efikasnim upravljanjem troškovima.

Osnovna odgovornost za razvoj i sprovođenje kontrola za praćenje operativnog rizika pripada svakoj organizacionoj jedinici preko svog rukovodstva. Ova odgovornost je praćena usklađenošću sa svim standardima CBK-a za upravljanje operativnim rizikom u sledećim oblastima:

- zahtevi za podelu dužnosti i odgovornosti, uključujući tu i nezavisno ovlašćenje za transakcije;
- zahtev za procenu i praćenje transakcija;
- usklađenost sa regulatornim i zakonskim zahtevima;
- dokumentacija kontrola i postupaka;
- zahtevi za periodičnu procenu operativnog rizika i podobnosti kontrola i postupaka za upravljanje ovim rizikom;
- zahtevi za prijavljivanje operativnih gubitaka i predlaganje popravnih radnji;
- razvoj planova za vanredne situacije;
- obuka i stručno usavršavanje;
- etički standardi i dobrog ponašanja;
- smanjenje rizika, uključujući osiguranje, kada je to delotvorno.

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

(f) Upravljanje kapitalom

Usklađenost sa standardima i okvirom izveštavanja za finansijske stavke, CBK se oslanja na unutrašnje politike, pravila i procedure i na osnovu kojih se sastavlja periodično izveštavanje. Zatim ih pregleda Odeljenje za upravljanje rizicima i unutrašnju reviziju. Nalazi procena kako Odeljenja za upravljanje rizicima, tako i Unutrašnje revizije razmatraju se sa rukovodstvom organizacione jedinice sa kojom su povezani, a isti se dostavljaju i razmatraju u Komitetu za reviziju i organima odlučivanja Uprave CBK-a.

U skladu sa zakonom, CBK stvara i održava opštu rezervu. Opšta rezerva se ne može koristiti, osim za pokriće gubitaka koji mogu nastati njenom aktivnošću. Pored toga, CBK će stvoriti račun revalorizacione rezerve za obračunavanje nerealizovanih dobitaka proizašlih iz dobiti i posledično pokriće nerealizovanih gubitaka zbog svojih pozicija u stranim valutama, zlatu, finansijskim instrumentima i drugim sredstvima.

Prema Zakonu br. 03/L-209, neto prihod ili neto gubitak CBK-a se izračunava u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja (MSFI).

Prihodi na raspolaganju za raspolaganje biće određeni:

- odbijanjem od neto prihoda ukupnog iznosa neostvarenih revalorizacionih prihoda, i izdvajanje jednakog iznosa na odgovarajući račun neostvarenih revalorizacionih rezervi; i
- odbijanjem sa odgovarajućeg računa nerealizovanih revalorizacionih rezervi i dodavanje ne raspodeljenoj dobiti iznosa bilo koje neostvarene dobiti koja je odbijena od neto dobiti jedne ili više prethodnih godina i ostvarena tokom tekuće finansijske godine.

Neostvoreni revalorizacioni gubici će se prenositi na odgovarajuće neostvarene račune revalorizacionih rezervi do trenutka kada ovi računi revalorizacionih rezervi budu nulti, pošto će se ovi gubici pokriti iz dobiti tekuće godine, zatim iz opštih rezervi, a zatim odobrenjem kapitalnih računa.

U skladu sa članom 56. stav 1.1. Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo, neto prihod će se prvo raspodeliti u opštu rezervu, dok ukupan iznos početnog kapitala i opštih rezervi ne bude jednak pet odsto (5%) monetarne obaveze Centralne banke.

Deo od 50% neto bilansa ostvarenog prihoda koji preostane nakon ispunjavanja kriterijuma od 5% gore navedenog, se treba prenci Ministarstvu finansija. Međutim, preostalih 50% ostvarenog prihoda mora biti raspodeljeno na račun opštih rezervi CBK-a.

Centralna Banka Republike Kosovo
Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

(f) Upravljanje kapitalom (nastavak)

Prihodi koji se mogu raspodeliti		
Opis	2024	2023
Ukupni sveobuhvatni prihodi za godinu	31,617	27,631
Od toga su neostvareni prihodi (dobici) od revalorizacije (napomena 29)	(783)	-
Od kojih su neostvareni revalorizacioni gubici koji su ostvareni u tekućoj godini	-	-
Prihodi koji se mogu raspodeliti	30,834	27,631
Kapital, račun opšte rezerve i prihodi koji se mogu raspodeliti		
	2024	2023
Kapital	30,000	30,000
Opšte rezerve	56,997	39,507
Prihodi koji se mogu raspodeliti	30,834	27,631
Ukupan kapital, račun opšte rezerve i prihodi koji se mogu raspodeliti	117,831	97,138
Ukupno monetarne obaveze		
	2024	2023
Prema domaćim komercijalnim bankama	656,127	590,505
Prema vladinim institucijama	574,631	511,705
Prema računima povezanim sa MMF ³ -om	189,488	182,925
Prema javnim i komercijalnim institucijama	104,576	240,163
Od zaduživanja	1,484	1,662
Prema drugim novčanim obavezama	760	757
Ukupno novčane obaveze³	1,527,066	1,527,717
Odnos prema članu 56, stav 1.1.	7.72%	6.36%
Kapital i rezerve (član 56, p.1.1.)	117,831	97,138
Kapital i rezerve (član 56, p.1.1.) - Ograničenje 5%	76,353	76,386
Prihodi koji se mogu raspodeliti iznad 5%	30,834	20,752
50% prihoda koji se mogu raspodeliti	15,417	10,376

(g) Upravljanje imovinom

U skladu sa Zakonom 03/L-209 i Zakonom 03/L-048, CBK-u je dodeljena odgovornost za pravljenje i upravljanje ovlašćenim ulaganjima u ime Ministarstva finansija.

5. Korišćenje procena i prosušivanja

Sastavljanje finansijskih izveštaja podrazumeva korišćenje neizvesnih procena i pretpostavki o budućim događajima koji utiču na iznose priznate za sredstva, obaveze, prihode i rashode. Rukovodstvo razgovara sa Odborom Centralne Banke o razvoju, izboru i predstavljanju kritičnih računovodstvenih politika i procena CBK-a, kao i o primeni ovih politika i procena. Procene i prosušivanja se stalno preispiluju i zasnivaju se na istorijskom iskustvu i drugim faktorima, uključujući očekivanja budućih događaja za koje se veruje da su razumni pod određenim okolnostima. Stvarni rezultati se mogu razlikovati od procenjenih. Procene i pretpostavke se revidiraju na stalnoj osnovi. Revizije procene se priznaju prospektivno.

³ Isključujući razgraničenja.

Glavni izvori nesigurnosti u merenju

Rezervisanja za kreditne gubitke

Imovina registrovana sa amortizovanim rashodima se procenjuju na stalnoj osnovi, kako bi se identifikovalo moguće umanjenje vrednosti imovine. Nesigurnosti u proceni koje mogu rezultirati materijalnim prilagodavanjem u izveštajnom periodu su prikazane u slučaju: utvrđivanja podataka za merni model OKG-a, uključujući informacije o budućnosti i glavne pretpostavke koje se koriste u proceni nadoknadivih novčanih tokova.

Specifični činioci u ukupnom iznosu provizija za obezvređenje finansijskih sredstava procenjuju se pojedinačno i zasnivaju se na najboljoj proceni upravljanja sadašnjom vrednošću očekivanih novčanih tokova za koje se očekuje da će biti primljeni. Kako bi obračunali ovi tokovi gotovine, rukovodstvo procenjuje finansijsku situaciju strane u transakciji i neto prodajnu vrednost bilo kog stavljenog kolaterala.

Ostali globalni događaji i efekti opštih globalnih kriza

U finansijskim izveštajima za 2023. i 2024. godinu, međunarodne rezerve banke, koje se sastoje od hartija od vrednosti i kratkoročnih bankarskih depozita (u evrima) evidentiranih u odgovarajućim stavkama, nisu materijalno pogođeni ekonomskim usporavanjem ili trendovima inflacije na nivou i drugim krizama ovih godina na globalnom nivou ili na tržištima gde imamo izloženost deviznim rezervama. Takođe ne procenjujemo da će biti uticaja u godini koja sledi izveštajnu godinu.

Kritična računovodstvena prosuđivanja u primeni računovodstveni politika CBK-a

Kritična računovodstvena prosuđivanja izvršena tokom primene računovodstvenih politika CBK-a uključuju:

Klasifikacija finansijske imovine i obaveza

Računovodstvene politike CBK-a stvaraju mogućnost da se imovina i obaveze od početka plasiraju u različite računovodstvene kategorije prema određenim okolnostima.

U klasifikaciji finansijskih sredstava kao držanih radi prikupljanja ugovoreni novčanih tokova, CBK je pokazala da ima pozitivnu nameru i sposobnost da drži sredstva do datuma dospeća, kao što se zahteva računovodstvenim politikama.

Takođe, prosuđivanja doneta u primeni računovodstvenih politika koje imaju značajan uticaj na iznose priznate u finansijskim izveštajima su: utvrđivanje kriterijuma za procenu da li je kreditni rizik finansijskog sredstva značajno porastao od početnog priznavanja, određivanje metodologije za uključivanje informacija o budućnosti u merenje očekivanih kreditnih gubitaka (OKG) i izbor i odobravanje modela koji se koriste za merenje OKG-a.

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

6. Finansijska imovina i obaveze (računovodstvene klasifikacije i prave vrednosti)

Tabela ispod predstavlja klasifikaciju za svaku klasu finansijskih sredstava i obaveza CBK-a, kao i njihove pravilne vrednosti. Sva finansijska imovina i obaveze se mere prema amortizovanoj vrednosti (održana za prikupljanje).

31. decembar	Napomena	2024		2023	
		Amortizovani trošak	Prava vrednost	Amortizovani trošak	Prava vrednost
Gotovina	7	77,017	77,017	101,932	101,932
Tekući računi u stranim bankama	8	147,633	147,633	426,077	426,077
Hartije od vrednosti	9	732,094	724,185	717,814	705,860
Plasmani na tržištu novca	10	506,806	205,252	205,252	205,252
Imovina u vezi sa MMF-om	11	180,189	178,261	178,261	178,261
Ostala imovina	14	2,673	145	145	145
		1,646,412	1,332,493	1,629,481	1,617,527
Obaveze prema domaćim bankama	15	656,260	656,260	590,622	590,622
Obaveze prema računima u vezi sa MMF-om	16	190,555	190,555	184,217	184,217
Obaveze prema vladine institucije	17	575,251	575,251	511,903	511,903
Obaveze prema javnim i komercijalnim subjektima	18	104,611	104,611	240,202	240,202
Od zaduživanja	19	1,484	1,484	1,662	1,662
Ostale domaće obaveze	20	760	760	758	758
		1,528,921	1,528,921	1,529,364	1,529,364

7. Gotovina

Gotovina	2024	2023
Gotovina	77,017	101,932
Ukupna vrednost	77,017	101,932

Stanja su u skladu sa normalnim trendom upravljanja vrednošću/iznosom gotovine u našim finansijskim pozicijama za izveštajne periode i za godine koje se završavaju 31. decembra odgovarajućih godina objavljenih shodno ovoj napomeni!

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

8. Tekući računi sa stranim bankama

Ovi računi se vode u sledećim bankama:

	2024	2023
Deutsche Bundesbank	47,999	319,333
Raiffeisen Zentralbank	1,721	6,023
Deutsche Bank	1,166	10,534
Banque centrale du Luxembourg	55,761	67,529
Commerzbank AG	465	1,078
Banka Litvanije	6,026	20,101
Federal Reserve Bank (FED-NY)	327	246
DZ Bank AG	374	-
Hrvatska Narodna Banka	21,368	-
Erste Group Bank Ag	743	-
National Bank Of Belgium	10,145	-
Banca d'Italia	1,009	-
Ukupna noseća vrednost	147,104	424,844
Očekivani kreditni gubici (OKG)	(42)	(117)
Ukupna neto vrednost	147,062	424,727

Tekući računi kod stranih banaka
obračunata kamata

	2024	2023
Deutsche Bundesbank	272	1,077
Raiffeisen Zentralbank	0.5	-
Banque Centrale du Luxembourg	152	209
Banka Litvanije	28	64
Hrvatska Narodna Banka	92	-
Erste Group Bank Ag	0.5	-
National Bank Of Belgium	24	-
Banca D'Italia	2	-
Tekući računi sa bankama – razgraničenja	571	1,350
Tekući računi sa bankama - Ukupno	147,633	426,077

Kamatna stopa za izveštajni period je između 0.66% i 4.0%. Dok su u uporednom periodu iznosili između 0.9% i 4%. Pokazuje silazni trend u trećem kvartalu 2024. u poređenju sa 2024. i 2023. godinom za oko 84 do 100 procentnih poena!

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

8. Tekući računi sa stranim bankama (nastavak)

Odgovarajuća kretanja OKG-a za tekuće račune kod stranih banaka su sledeće:

	2024			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
OKG na dan 1. januara 2024.	117	-	-	117
Transferi u Fazi 1	-	-	-	-
Transferi u Fazi 2	-	-	-	-
Transferi u Fazi 3	-	-	-	-
OKG (smanjenje) / porast po godini	(75)	-	-	(75)
Uticaj OKG-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju odjavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune OKG-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
Dana 31. decembra 2024.	42	-	-	42
	2023			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
OKG na dan 1. januara 2023.	41	-	-	41
Transferi u Fazi 1	-	-	-	-
Transferi u Fazi 2	-	-	-	-
Transferi u Fazi 3	-	-	-	-
OKG (smanjenje) / porast po godini	76	-	-	76
Uticaj OKG-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju odjavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune OKG-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
Dana 31. decembra 2023.	117	-	-	117

9. Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i obveznice)

Obe kategorije koje su deo grupacije su dužničke papire koje izdaju zemlje Evropske unije, Amerika i Kosovo. Trezorski zapisi prikazani u nastavku imaju rok dospelca do jedne godine. Dok trezorske obveznice imaju do 7 godina. Efektivna kamatna stopa na hartije od vrednosti varira između -0,014% do 4,998% godišnje u 2024. (2023: -0,014% do 5,104% godišnje).

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

9. Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i obveznice) (nastavak)

Analitičko predstavljanje hartija od vrednosti prema vrsti i državama koje ih izdaju:

Prema državama:

Država	2024			2023		
	Preneta vrednost	Očekivani kreditni gubici	Neto vrednost	Preneta vrednost	Očekivani kreditni gubici	Neto vrednost
Nemačka	58,625	(34)	58,591	80,243	(32)	80,211
Francuska	48,499	(30)	48,469	69,396	(33)	69,363
Holandija	73,606	(37)	73,569	49,337	(15)	49,322
Finska	67,759	(40)	67,719	60,578	(19)	60,559
Slovenija	29,989	(19)	29,970	20,695	(15)	20,680
Luksemburg	29,543	(4)	29,539	9,795	(2)	9,793
Belgija	69,117	(36)	69,081	89,857	(44)	89,813
Danska	70,216	(49)	70,167	68,911	(17)	68,894
Austrija	45,849	(15)	45,834	31,322	(2)	31,320
Irska	14,364	(2)	14,362	4,493	(1)	4,492
Amerika	36,700	(30)	36,670	37,836	(28)	37,808
Italija	15,506	(38)	15,468	15,658	(28)	15,630
Poljska	172,789	(134)	172,655	180,060	(131)	179,929
Ukupno	732,562	(468)	732,094	718,181	(367)	717,814

Prema vrsti:

	2024			2023		
	Preneta vrednost	Očekivani kreditni gubici	Neto vrednost	Preneta vrednost	Očekivani kreditni gubici	Neto vrednost
Trezorski zapisi	14,364	(2)	14,362	74,019	(20)	73,999
Obveznice	718,198	(466)	717,732	644,162	(347)	643,815
Ukupno	732,562	(468)	732,094	718,181	(367)	717,814

Odgovarajuća kretanja OKG-a za dužničke hartije od vrednosti po amortizovanoj vrednosti su sledeća:

	2024			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
OKG na dan 1. januara 2023.	367	-	-	367
Transferi u Fazi 1	-	-	-	-
Transferi u Fazi 2	-	-	-	-
Transferi u Fazi 3	-	-	-	-
OKG (smanjenje) / porast po godini	101	-	-	101
Uticao OKG-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju odjavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune OKG-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
Dana 31. decembra 2024. godine	468	-	-	468

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

9. Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i državne obveznice) (nastavak)

Kretanja HPK-a vezana za dužničke hartije od vrednosti po amortizovanoj vrednosti (nastavak)

	2023			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
OKG 1. januara 2023.	362	-	-	362
Transferi u 1. fazi	-	-	-	-
Transferi u 2. fazi	-	-	-	-
Transferi u 3. fazi	-	-	-	-
OKG (smanjenje) / porast po godini	5	-	-	5
Uticao OKG-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju odjavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune OKG-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2023.	367	-	-	367

U sledećoj tabeli je prikazana geografska raspodela ulaganja u hartije od vrednosti, uključujući minimalne, maksimalne i prosečne efektivne kamatne stope. Isto tako i procenat koncentracije i dospeća na nivou države.

Država	2024					
	Minimalna efektivna kamata	Maksimalna efektivna kamata	Prosečna efektivna kamata	Preneta vrednost	Ukupni postotak težine	Dospeće
Nemačka	0.49757%	3.03205%	2.10637%	58,625	8.00%	2025-2027
Francuska	0.85635%	2.37200%	1.61417%	48,499	6.62%	2025-2027
Holandija	2.06588%	2.36018%	2.17894%	73,606	10.05%	2026-2028
Finska	0.85555%	3.05094%	2.20657%	67,759	9.25%	2025-2028
Slovenija	0.47233%	3.15152%	2.08428%	29,989	4.09%	2025-2028
Luksemburg	1.16414%	2.26451%	1.88860%	29,543	4.03%	2025-2026
Belgija	0.22016%	2.63902%	1.72340%	69,117	9.44%	2025-2029
Austrija	2.14269%	3.37129%	2.67847%	70,216	9.58%	2025-2029
Irska	2.17326%	3.31140%	2.62184%	45,849	6.26%	2025-2031
Amerika	4.60941%	4.99778%	4.80360%	14,364	1.96%	2025
Italija	-0.01403%	0.05282%	0.01940%	36,700	5.01%	2026
Poljska	0.05768%	0.07231%	0.06645%	15,506	2.12%	2027-2028
Kosovo	0.98795%	3.69770%	2.17685%	172,789	23.59%	2025-2029
Ukupno				732,562	100%	

Centralna Banka Republike Kosovo**Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.***(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)***9. Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i obveznice) (nastavak)****Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i obveznice)**

Država	2023					
	Minimalna efektivna kamata	Maksimalna efektivna kamata	Prosečna efektivna kamata	Preneta vrednost	Ukupni postotak težine	Dospeće
Nemačka	0.49757%	3.68490%	1.69919%	80,243	11.17%	2024-2025
Francuska	0.85635%	3.30498%	1.83716%	69,396	9.66%	2024-2025
Holandija	0.40133%	2.11075%	1.07830%	49,337	6.87%	2024-2026
Finska	0.51655%	3.88875%	1.86877%	60,578	8.43%	2024-2025
Slovenija	0.47233%	0.47233%	0.47233%	20,695	2.88%	2025
Luksemburg	1.16414%	1.16414%	1.16414%	9,795	1.36%	2025
Belgija	0.22016%	3.15564%	1.66122%	89,857	12.51%	2024-2027
Austrija	3.37129%	3.73074%	3.55995%	68,911	9.60%	2024-2025
Irska	0.55674%	3.31140%	1.93407%	31,322	4.36%	2024-2025
Amerika	5.10406%	5.10406%	5.10406%	4,493	0.63%	2024
Italija	-0.01403%	0.05282%	0.01940%	37,836	5.27%	2026
Poljska	0.05768%	0.07231%	0.06645%	15,658	2.18%	2027-2028
Kosovo	0.88849%	2.92672%	1.81850%	180,060	25.08%	2024-2028
Ukupno				718,181	100%	

10. Plasmani na tržištu novca

Aktivni plasmani na dan izveštavanja (kraj 2024. godine) su uglavnom sa rokom dospeća do tri meseca i navedeni su na posebnoj stranici prema geografskoj raspodeli (uglavnom na finansijskim tržištima evrozona i SAD).

Upravljanje portfolijom investicija i drugih finansijskih instrumenata vrši se u skladu sa definicijom internih politika CBK-a.

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

10. Plasmani na tržištu novca (nastavak)

Plasmani na tržištu novca su sastavljeni na sledeći način:

(kao i kretanja odgovarajućih OKG-a za depozitne račune u nerezidentnim bankama po amortizovanoj vrednosti):

	2024			2023		
	Preneta vrednost	Očekivani kreditni gubici	Neto vrednost	Preneta vrednost	Očekivani kreditni gubici	Neto vrednost
Oročeni depoziti						
Deutsche Bank	25,000	(2)	24,998	25,000	(7)	24,993
Banque Centrale De Luxemburg	165,000	(15)	164,985	150,000	(12)	149,988
Deutsche Bundesbank	100,000	(35)	99,965	25,000	(8)	24,992
RZB	38,406	(7)	38,399	-	-	-
DZ	20,200	-	20,200	-	-	-
ERST	82,000	-	82,000	-	-	-
HNB	50,000	(27)	49,973	-	-	-
Federal Reserve Bank (FED-NY)	6,064	(1)	6,063	5,158	(1)	5,157
Banka Kombëtare Tregtare Kosovë	19,469	(9)	19,460	-	-	-
	506,139	(96)	506,043	205,158	(28)	205,130
Interesi i përlllogaritur (akruar) në depozitat e afatizuara						
Deutsche Bank	43	-	43	63	-	63
Banque Centrale De Luxemburg	165	-	165	49	-	49
Deutsche Bundesbank	16	-	16	8	-	8
RZB	8	-	8	-	-	-
DZ	31	-	31	-	-	-
ERST	116	-	116	-	-	-
HNB	374	-	374	-	-	-
Federal Reserve Bank (FED-NY)	1	-	1	2	-	2
Banka Kombëtare Tregtare Kosovë	9	-	9	-	-	-
	763	-	763	122	-	122
Ukupno	506,902	(96)	506,806	205,280	(28)	205,252

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

10. Plasmani na tržištu novca (nastavak)

	2024			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
OKG 1. januara 2023.	28	-	-	28
Transferi u 1. fazi	-	-	-	-
Transferi u 2. fazi	-	-	-	-
Transferi u 3. fazi	-	-	-	-
OKG (smanjenje) / porast po godini	68	-	-	68
Uticaj OKG-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju odjavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune OKG-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2024.	96	-	-	96
	2023			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
OKG 1. januara 2023.	56	-	-	56
Transferi u 1. fazi	-	-	-	-
Transferi u 2. fazi	-	-	-	-
Transferi u 3. fazi	-	-	-	-
OKG (smanjenje) / porast po godini	(28)	-	-	(28)
Uticaj OKG-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju odjavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune OKG-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2023.	28	-	-	28

Plasmani na tržištu novca su u evrima i dolarima, efektivna kamatna stopa tokom 2024. godine se kreće od 2.31% do 5.30% na godišnjem nivou (2023: 0.05% do 5.30% na godišnjem nivou) i ima početni rok dospeća od 1 do 367 dana (2022: od 1 do 365 dana). Depoziti imaju minimalni kreditnu procenu od AAA/Aaa/AAA do BB-/B3a3/B3B-, prema proceni za 2023. godinu od strane Standard & Poors / Moody's/ Fitch.

Centralna Banka Republike Kosovo**Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.***(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)***11. Sredstva vezana sa MMF-om (Međunarodni monetarni fond)**

	2024	2023
Plaćeni/rezervisani deo kvote (RTP)	25,255	24,430
Naslovi PPP-a	153,951	152,619
Obračunata kamata - obračunska	983	1,212
MMF	180,189	178,261

Gore navedena sredstva se odnose na prijem Kosova u MMF-u u junu 2009. U vezi sa članstvom Kosova u MMF-u, CBK deluje kao depozitar i fiskalni agent. Ovo je u skladu sa Zakonom br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosova i Zakonom br. 03-L-152 o članstvu Republike Kosovo u Međunarodnom monetarnom fondu i organizacijama Svetske banke.

Kvota MMF-a predstavlja kvotu za upis koja se utvrđuje u trenutku prijema i izražava se u PPP-u. Ukupna kvota je 82.6 miliona u PPP. Dok je gore obelodanjeno u napomeni 11 je samo protivvrednost rezervisanog dela (plaćenog) kvote plus dodatna vrednost prema propisima MMF-a, na osnovu pravila i propisa i odluka MMF-a. Treba napomenuti da smo ove godine promenili način prikazivanja stavki/računa u vezi sa MMF-om i prikazali samo stanja po neto načinu prikazivanja, što znači da smo uklonili ne otplaćeni deo kredita koji je vodi na vanbilansnom računu 62.3 miliona PP ili 78.01 milion evra.

Hartije od vrednosti PPP-a predstavljaju sredstva odobrena od strane Borda guvernera MMF-a prema alokaciji PPP-a zemljama članicama MMF-a (odluke donete 28. avgusta 2009. i 9. septembra 2009. godine). Kao i nova alokacija/distribucija za 2021. (kako je definisao MMF) u iznosu od 79,168,385 PPP (SDR) koju je odobrio Bord guvernera MMF-a 2. avgusta 2021. godine i sa datumom stupanja na snagu 23. avgusta 2021. godine. Kao rezultat stavke PPP hartije od vrednosti u MMF-u u ime Republike Kosovo je povećano za predmetnu vrednost od efektivnog datuma transakcije. PPP obveznice imaju koristi od godišnjih kamatnih stopa u 2024. koje se kreću od 3.159% do 4.136% godišnje (2023: 2.916% do 4.198% godišnje).

CBK deluje kao depozitna institucija (banka) za Vladu Kosova. Da upravlja aktivnostima koje proizilaze iz sporazuma sa MMF-om. Za svaki slučaj ugovora o zajmu i korišćenja sredstava, CBK i Vlada Kosova potpisuju sporazum o razumevanju.

Na osnovu ovih sporazuma, CBK prenosi sredstva primljena na nostro račun od MMF-a u ime Vlade i kreditira ova sredstva na račun Vlade. Kao rezultat toga, kao vanbilansne stavke prikazujemo salda sredstava pozajmljenih od vlade Kosova.

Za izveštajni period u iznosu od 10.325 miliona SDR ili 12,956 miliona evra na ime zaduživanja MMF-a u obliku brzog finansijskog instrumenta (RFI) od (dok je u 2023. godini to bilo 30.975 miliona SDR ili 37.712 miliona evra, ovo zaduživanje se pozajmljuje od 2020. godine).

Dok u drugom instrumentu imamo vrednost od 54.206 miliona SDR ili 68.018 miliona evra na ime zaduživanja u obliku Fonda za finansijsku stabilnost (FSF) [dok su u 2022. godini te vrednosti bile 30.976 miliona SDR ili 37.714 miliona evra].

Centralna Banka Republike Kosovo
Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

12. Imovina i oprema

Imovina i oprema se sastoji od sledećeg:

	Ulaganja u zakupljene objekte	Oprema	Računari	Vozila	Aktivnosti u izgradnji	Ukupno
Rashod						
1. januara 2023.	6,113	2,528	1,911	389	4	10,945
Kupovina	9	243	378	-	2	632
Stavljanje van upotrebe	-	(6)	(6)	-	-	(12)
31. decembra 2023.	6,122	2,765	2,283	389	6	11,565
1. januara 2024.						
1. januara 2024.	6,122	2,765	2,283	389	6	11,565
Kupovina	55	173	200	-	-	428
Transfer od/na	-	111	-	-	(2)	109
Transfer od/na (korekcija)	-	-	-	-	(2)	(2)
Stavljanje van upotrebe	-	(25)	(14)	-	-	(39)
31. decembra 2024.	6,177	3,024	2,469	389	2	12,061
Obezvredivanje						
1. januara 2023.	2,298	2,344	1,738	366	-	6,746
Godišnje obezvredivanje	311	97	132	14	-	554
Stavljanje van upotrebe	-	-	(11)	-	-	(11)
31. decembra 2023.	2,609	2,441	1,859	380	-	7,289
1. januara 2024.						
1. januara 2024.	2,609	2,441	1,859	380	-	7,289
Godišnje obezvredivanje	310	140	173	9	-	632
Stavljanje van upotrebe	-	(25)	(14)	-	-	(39)
31. decembra 2024.	2,919	2,556	2,018	389	-	7,882
Noseće vrednosti						
1. januara 2023.	3,815	184	173	23	4	4,199
31. decembra 2023.	3,513	324	424	9	6	4,276
31. decembra 2024	3,258	468	451	-	2	4,179

Nema blokiranih sredstava kao kolaterala do 31. decembra 2024. (31. decembra 2023: nijedno). U skladu sa Zakonom o CBK-u, Centralna banka ćc, za obavljanje službene delatnosti, koristiti i upravljati imovinom i objektima, uključujući pokretnu i nepokretnu imovinu, koja se nalazi u ulici Garibaldi 33, Priština.

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

13. Nematerijalna imovina

Nematerijalna imovina se sastojce od sledećeg:

	Kompjuterski programi	Ukupno
Rashod		
Stanje 1. januara 2023.	3,187	3,187
Kupovina	139	139
Stanje 31. decembra 2023.	3,326	3,326
Stanje 1. januara 2024.	3,326	3,326
Kupovina	198	198
Stanje 31. decembra 2024.	3,524	3,524
Amortizacija		
Stanje 1. januara 2023.	2,144	2,144
Amortizaciju za godinu	286	286
Stanje 31. decembra 2023.	2,430	2,430
Stanje 1. januara 2024.	2,430	2,430
Amortizaciju za godinu	258	258
Stanje 31. decembra 2023.	2,688	2,688
Preneti iznosi		
Stanje 1. januara 2023.	1,043	1,043
Stanje 31. decembra 2023.	896	896
Stanje 31. decembra 2024	836	836

Tokom 2024. godine i uporedne godine nije bilo alata koji je iznet iz upotrebe i koji je imao materijalnu vrednost za predstavljanje.

14. Ostala sredstva

Ostala sredstva se sastojce od sledećeg:

	2024	2023
Obračunati (akrualni) prihodi od naknada	2,536	2,315
Potraživanja i pretplate, plaćanja u procesu	137	161
Ukupno	2,673	2,476

Obračunati (akrualni) prihodi od naknada predstavljaju naknade za obnovu licence i druge naknade za lokalne finansijske institucije obračunate za poslednje tromesečje.

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

15. Obaveze prema komercijalnim bankama u zemlji

Prema Pravilu XVII CBK-a o bankarskom nadzoru, komercijalne banke koje posluju na Kosovu su obavezne da održavaju rezerve likvidnosti u iznosu od 10% kvalifikovanih depozita svojih klijenata. Najmanje polovina ove rezerve mora da se drži na računu CBK-a.

Obaveze prema komercijalnim bankama u zemlji

	2024	2023
ProCredit Bank Kosovë	47,191	40,270
Raiffeisen Bank Kosovë	39,545	59,716
NLB Prishtina	44,722	39,937
Banka Ekonomike	22,214	15,407
Banka për Biznes	18,156	18,561
Banka Kombëtare Tregtare (Kosovë)	37,048	29,432
Banka Ekonomike Turke (TEB)	38,654	32,747
Komercijalna Banka – Ogranak u Mitrovici	-	3,971
Turkiye is Bankasi a.s.	2,533	3,841
T.C. Ziraat Bankasi A.S. – Ogranak na Kosovu	4,641	3,920
Banka Credins Kosovë	2,070	1,760
PriBank sh.a.	3,074	1,431
Banka Kreditore e Prishtinës	68	-
Ukupna zahtevana rezerva do 5%	259,916	250,993
Dodatni iznos o zahtevanoj rezervi 5%		
ProCredit Bank Kosovë	47,191	17,663
Raiffeisen Bank Kosovë	39,545	14,455
NLB Prishtina	96,195	61,212
Banka Ekonomike	38,051	58,971
Banka për Biznes	18,156	35,683
Banka Kombëtare Tregtare (Kosovë)	79,657	77,886
Banka Ekonomike Turke (TEB)	48,429	35,537
Komercijalna Banka – Ogranak u Mitrovici	-	3,509
Turkiye is Bankasi a.s.	4,554	4,175
T.C. Ziraat Bankasi A.S. – Ogranak na Kosovu	10,255	17,490
Banka Credins Kosovë	2,070	1,078
PriBank sh.a.	12,041	11,808
Banka Kreditore e Prishtinës	67	44
Ukupni dodatak na tekućim računima	396,211	339,511

Centralna Banka Republike Kosovo**Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.***(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)***15. Obaveze prema komercijalnim bankama u zemlji (nastavak)**

Obračunska kamata	2024	2023
ProCredit Bank Kosovo	23	18
Raiffeisen Bank Kosovo	23	22
NLB Prishtina	23	21
Banka Ekonomike	11	8
Banka për Biznes	10	10
Banka Kombëtare Tregtare (Kosovë)	17	14
Banka Ekonomike Turke (TEB)	20	17
Komercijalna Banka – Mitrovica branch	-	2
Turkiye is Bankasi a.s.	1	2
T.C. Ziraat Bankasi A.S. – Kosovo branch	2	2
Banka Credins Kosovë	1	1
PriBank sh.a.	2	1
Ukupno obračunska kamata	133	118
Ukupno banke	656,260	590,622

Kamatna stopa koja se primenjuje na dan 31. decembar 2024. godine iznosi 0.30%, do 31. jul 2023. godine iznosila je 0.15% za depozite do stanja na računu ili maksimalno do vrednosti obavezne rezerve od 10% (za 31. decembar 2022. godine je bila 0.30%, od 01. januara do 31. jula 2023. godine iznosila 0.15%, za depozite iznad vrednosti obavezne rezerve. Obavezna rezerva se obračunava u skladu sa važećim propisom o obaveznoj rezervi likvidnosti.

Centralna Banka Republike Kosovo**Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.***(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)***16. Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om**

	2024	2023
Račun MMF-a br. 2	68	6
MMF PPP – Raspodela	168,819	163,802
Obračunata (akrualna) kamata	1,067	1,291
Ukupne obaveze prema MMF-u	169,954	165,099
Obaveza prema Vladi		
MMF – Deo kvote koju plaća vlada	20,601	19,118
Ukupne obaveze prema vladi	20,601	19,118
Ukupno	190,555	184,217

Gore navedene vrednosti se odnose na prijem Kosova u MMF u junu 2009. godine.

Račun br. 2 je operativni račun MMF-a u CBK-u i otvara se u skladu sa zahtevima zasnovanim na pravilima i propisima MMF-a.

Deo kvote koju Vlada Kosova plaća MMF-u predstavlja iznos koji je Vlada Kosova platila MMF-u na ime kvote MMF-a.

Raspodela (izdavanje) PPP-a predstavlja raspodelu (izdavanje) DVT-a od strane MMF-a državama članicama MMF-a, čije je izdavanje odobrio Odbor guvernera MMF-a 28. avgusta 2009. i 9. septembra 2009. godine. Kao i raspodelu (izdavanje/alokaciju) u 2021. (kako je definisao MMF) u iznosu od 79,168,385 PPP-a (SDR) koju je odobrio Odbor guvernera MMF-a 2. avgusta 2021. godine i sa datom stupanja na snagu 23. avgusta 2021. godine. Kao rezultat, ova stavka je u ime Republike Kosovo povećana za dotičnu vrednost od datuma stupanja na snagu transakcije.

Raspodela PPP-a i plaćenog dela kvote su kamate prosečne godišnje kamatne stope u rasponu od 3.159 – 4.136% za 2024. godinu (2023: 2.916% – 4.198% godišnje).

Obaveze prema računima kod MMF-a su raspoređene po neto metodi koja odražava samo finansijske stavke. Dok se obaveze po menicama vode i vode kao vanbilansne stavke. Kao takvi, obelodanjeni su u napomeni 11 ovih finansijskih izveštaja.

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

17. Obaveze prema vladinim institucijama

Obaveze prema vladinim institucijama uključuju sledeće tekuće račune:

Tekući računi	2024	2023
Trezor – Ministarstvo finansija	249,422	345,232
Kosovska agencija za privatizaciju	179,143	166,373
Privremene administrativne institucije	66	100
Ukupno I	428,631	511,705

Tekući računi – obračunata kamata	2024	2023
Trezor – Ministarstvo finansija	74	155
Kosovska agencija za privatizaciju	46	43
Ukupno II	120	198

Računi oročenih depozita	2024	2023
Trezor – Ministarstvo finansija	146,000	-
Ukupno III	146,000	-

Računi oročenih depozita – obračunata kamata	2024	2023
Računi oročenih depozita	500	-
Ukupno IV	500	-

Ukupno računi oročenih depozita/oročeni depoziti	2024	2023
Trezor – Ministarstvo finansija	395,996	345,387
Kosovska agencija za privatizaciju	179,189	166,416
Privremene administrativne institucije (EULEX)	66	100
Ukupno (I, II, III i IV)	575,251	511,903

Godišnja efektivna kamatna stopa za tekuće račune za 2024. godinu iznosi 0.3% (za 2023. godinu: 0.15% 1. januar - 31. jula 2023. godine).

Centralna Banka Republike Kosovo**Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.***(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)***18. Obaveze prema javnim i komercijalnim institucijama**

Tekući računi	2024	2023
Osiguravajuća društva	4,164	4,152
Javne institucije	100,405	236,004
Ostalo	7	7
	104,576	240,163

Tekući računi – obračunata kamata	2024	2023
Osiguravajuća društva	1	1
Javne institucije	34	38
	35	39
Ukupno	104,611	240,202

Efektivna kamatna stopa za tekuće račune za 2024. godinu iznosila je 0.30%, (za 2023. godinu: 0.15% 1. januar - 31. jula 2023. godine).

Javne institucije su institucije osnovane u svrhu javnog interesa, a glavni udeo u grupi čine *Lični štedni fond* (javna institucija), *Fond za osiguranje depozita* i *Fond za garantovanje kredita*. Dok poverenički račun(ovi) Kosovske energetske korporacije (KEK) i KOSTT-a, kao i drugi računi, imaju sekundarni udeo u ovoj grupi.

Analiza grupe obaveza javnih institucija (napomena 18, nastavak):

Javne institucije	2024	2023
Penzijski štedni fond (KPŠF)	10,927	151,925
Fond za osiguranje depozita (KFOD)	77,434	68,824
Fond za kreditne garancije (KFKG)	10,785	8,277
Distribucija energije (KOSTT)	273	282
Kosovska energetska korporacija (KEK)	426	4,411
Regionalna vodovodna kompanija (KUR Priština) DD	148	148
Pošta i telekom Kosova - PTK - J.S.C.	412	2,137
Ukupno	100,405	236,004

Centralna Banka Republike Kosovo**Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.***(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)***19. Obaveze od zaduživanja**

	2024	2023
Stanje 1. januara	1,662	1,938
Izmirenja za zaduživanja (rate)	(224)	(224)
Uredjenja prema kursu devizne razmenc	46	(52)
Stanje na dan 31. decembar	1,484	1,662

Gore navedeni iznosi predstavljaju zaduživanje od Svetske banke u valuti SNR pretvorenih u evrima na dan izveštavanja. Banka je iskoristila priliku da se zaduži uz povoljne uslove (niska kamatna stopa i period neplaćanja glavnice oko 10 godina).

Otplata kamata je počela od početka isplate 2014. godine, ali je otplata glavnice počela od oktobra 2021. godine. Rok dospeća je 15. april 2031. godine.

Zaduživanje se uglavnom odnosi na projekat razvoja platnog prometa u zemlji koji omogućava njihovu obradu u realnom vremenu kao i projekat centra za kontinuitet rada. Oba ova projekta su već završena. Do promene je došlo zbog plaćanja odnosnih rata i delimično zbog kretanja kursa EVRO/SDR na datum izveštavanja sa uporednim periodom.

20. Ostale obaveze

	2024	2023
Kastodi račun	760	758
Odloženi prihodi od grantova	67	102
Ostali odloženi prihodi	10	9
Rezervisanja / provizije za moguće obaveze	365	505
Razni kreditori	995	7,189
Dugoročne dobiti zaposlenih	672	659
Ukupno	2,869	9,222

Na dan 31. decembra 2024. godine u okviru kastodi računa nalazi se iznos od 760 hiljada evra, koji se odnosi na tekući račun osiguravajućeg društva Kosova, koje je likvidirano u aprilu 2010. godine. Prema navedenom procesu, ovaj iznos je ostao kao kastodi račun i 31. decembra 2024. i 2023. godine stanje je navedeno gore.

Kretanja rezervisanja/provizija za potencijalne obaveze tokom godine su sledeća:

	2024	2023
Noseća vrednost od 1. januara	505	327
Troškovi od revizija za potencijalne obaveze (shënim 28)	-	178
Smanjenje rezervisanja tokom godine	(140)	-
Ukupno	365	505

Centralna Banka Republike Kosovo**Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.***(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)***20. Ostale obaveze (nastavak)**

Kretanja u prihodima od grantova su sledeća:

	Svetska banka	Evropska centralna banka	Ukupno
Odloženi prihodi od grantova 1. januara 2023.	138	-	138
Primljeni grantovi tokom godine	-	45	45
Grantovi priznati kao prihodi za godinu (napomena: 25)	(36)	(45)	(81)
Odloženi prihodi od grantova 31. decembra 2023.	102	-	102
Odloženi prihodi od grantova 1. januara 2024.	102	-	102
Primljeni grantovi tokom godine	-	15	15
Grantovi priznati kao prihodi za godinu (napomena: 25)	(35)	(15)	(50)
Odloženi prihodi od grantova 31. decembra 2024.	67	-	67

Grant Svetske banke je bio za primenu terenskog nadzora, a grant ECB je regionalni projekat za obuku centralne regionalne CBK, CBK je takođe bila deo ovog programa.

21. Ovlašćeni kapital

Ovlašćeni kapital CBK-a na dan 31. decembra 2023. i 2022. godine je 30,000 evra prema Zakonu br. 03/L-209 usvojenog 22. jula 2010. godine.

CBK podnosi izveštaj direktno Skupštini Kosova. Kapital CBK-a ne podleže nikakvim obavezama.

21a. Rezervni fond i rezerva revalorizacije

Rezervni fond i revalorizaciona rezerva regulisano članom 54. Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosova. Dobit ovog zakona.

Centralna Banka Republike Kosovo**Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.***(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)***22. Neto prihodi od kamate**

Neto prihod od kamata sastoji se od sledećeg:

	2024	2023
Prihodi od kamata		
Sa tekućih računa	12,521	10,806
Sa depozitnih računa	14,285	7,148
Od hartija od vrednosti (trezorske zapise i obveznice)	12,450	10,660
Sa računa kod MMF-a	5,893	5,912
	45,149	34,526
Troškovi kamata		
Na računima nebankarskih subjekata (MMF)	6,395	6,308
Negativne stope na nostro računima kod korespondentnih banaka	1,459	964
Što se tiče tekućih računa kod trezora	9,640	1,722
Javnim i komercijalnim institucijama	414	340
Drugim institucijama	2	2
Od zaduživanja	12	14
	17,922	9,350
Neto prihodi od kamata	27,227	25,176

Tokom 2024. godine, kamatne stope (u evrima, deo portfolija koji nosi kamatu) su ostale visoke, iako su u drugoj polovini 2024. godine pokazale znake pada, dok su tokom 2023. godine kamatne stope u evro valuti značajno porasle, dostigavši vrhunac u septembru 2023. godine. Kao rezultat ovih povećanja kamatnih stopa i jačanja stavki koje nose kamatu u okviru stavki finansijskih instrumenata, ispostavilo se da smo imali promene u grupisanim stavkama ove napomene za *prihode i rashode od kamata*, kao i u *stavki neto prihoda od kamata (pozitivan rast zbog boljih investicionih mogućnosti i boljih kamatnih stopa)*.

Kamatna stopa koja se primenjuje na klijente na dan 31. decembra 2024. godine je 0.30% (dok je u 2023. godini 0.30% od 1. avgusta do 31. decembra i 0.15% od 1. januara do 31. jula).

Za razliku, ovde su stavke sa računima MMF-a koje se zasnivaju na valuti PPP (SDR) i imaju stope u skladu sa obelodanjivanjem u okviru napomene 11 i 16.

Centralna Banka Republike Kosovo
Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

23. Neto prihodi od naknada i obustava

Neto prihodi od naknada i obustava sastoji se od sledećeg:

	2024	2023
Prihodi od naknada		
Od depozita novca	1,524	1,401
Od stranih ulaznih transfera	109	87
Od stranih izlaznih transfera	640	534
Od međubankarskog kliring sistema	2,172	1,879
Od sistema kreditnog registra	252	221
Ostale naknade	19	18
Ukupni prihodi od naknada	4,716	4,140
Shpenzimet nga tarifit		
Rashodi od naknada		
Za transport novca	1,168	1,219
Za transakcije sa korespondentnim bankama	53	55
Ukupni rashodi od naknada	1,221	1,274
Neto prihodi od naknada i obustava	3,495	2,866

Ova grupa prihoda proizilazi od usluga pružanih prema klijentima Banke, za plaćanja, depozite, za platformu kreditnog registra, kao i za održavanje računa i stavki u čuvanju.

24. Prihodi od regulatorne aktivnosti

Prihodi od regulativne aktivnosti, uglavnom obuhvataju naknade uspostavljane prema finansijskim institucijama na Kosovu, kao i dco izdavanja ili obnavljanja licenci, isto tako i ostale primenjive naknade koje se odnose na njihove aktivnosti i za koje aktivnosti CBK-a imaju pravnu nadležnost za regulisanje.

	2024	2023
Prihodi od naknada za usluge i regulisanje i nadzor		
Od komercijalnih banaka	5,760	5,241
Od osiguravajućih kompanija	2,550	2,211
Od nebankarskih finansijskih institucija	383	369
Iz penzijskih fondova	29	28
Ukupno	8,722	7,849

25. Prihodi od grantova

Prihodi od grantova čine sledeće:

	2024	2023
Svetska banka	35	36
Evropska centralna banka	15	45
Ukupno	50	81

Centralna Banka Republike Kosovo**Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.***(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)***26. Ostali operativni prihodi**

	2024	2023
Ostali prihodi	22	19
Ukupno	22	19

Ostali prihodi su prihodi koji nisu povezani sa uobičajenom aktivnošću CBK-a i bilo kojim drugim uslovom prikazanim u posebnoj napomeni.

27. Troškovi osoblja

Troškovi osoblja čine sledeće:

	2024	2023
Koristi zaposlenih		
Plate	4,703	4,330
Penzijski doprinosi	739	689
Troškovi zdravstvenog i životnog osiguranja	293	290
	5,735	5,309
Ostale koristi osoblja		
Obuke osoblja	143	147
Troškovi Odbora Centralne Banke	147	121
Ostalo	11	11
	301	279
Ukupno	6,036	5,588

Prosečan broj zaposlenih koji su aktivno uticali na iskazane troškove za 2024. godinu je 232 (ovaj prosek u 2023. godini je bio 229).

Centralna Banka Republike Kosovo**Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.***(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)***28. Opšti i administrativni troškovi**

Opšti i administrativni troškovi čine sledeće:

	2024	2023
Održavanje računarskih programa	432	415
Troškovi za obezbeđenje	228	359
Putovanja i prevoz	159	119
Troškovi bezbednosti i skladištenja	157	112
Održavanje i popravke	100	98
Aktivnosti povodom 25. godišnjice* osnivanja CBK-a	95	-
Opštinske usluge	89	93
Članstvo u profesionalnim udruženjima	53	34
Troškovi kafića	52	47
Troškovi predstavljanja socijalizacije	54	54
Troškovi poslovanja u gotovini	40	45
Profesionalna tehnička pomoć i druge eksterne usluge	35	12
Troškovi komunikacije (telefon, teleks i internet)	32	33
Troškovi objavljivanja i literature	30	16
Troškovi revizije i konsultacija	25	12
Operativni troškovi vozila	25	22
Troškovi reprezentacije	14	6
Potrošnja potrošača na računare i druge srodne proizvode	5	12
Potrošnji materijal za opremu	4	5
Kancelarijski materijal	4	8
Troškovi rezervisanja	-	178
Drugo	30	17
Ukupno	1,663	1,697

Trend unutar odgovarajućih stavki može da varira, ali u celini je bio u skladu sa trendom grupisanja ovih stavki. Možda je bilo fluktuacija unutar odgovarajućih kategorija, ali sve su u skladu sa svojim ukupnim godišnjim planom.

Tokom 2025. godine, CBK je obeležila svoju 25. godišnjicu raznim aktivnostima, i kao rezultat toga imali smo troškove posvećene ovim aktivnostima, prikazane kao stavka u tabeli pod napomenom 28.

Ovi troškovi (za aktivnosti povodom 25. godišnjice osnivanja CBK) nemaju godišnji periodični karakter. Ukupno, oni su dostigli vrednost od 95 hiljada evra, a ovaj trošak je, u poređenju sa sličnim događajem održanim povodom 20. godišnjice, samo 8% veći od odgovarajuće stavke/grupe pre pet godina. Ova stavka uglavnom obuhvata troškove konferencije održane 15. novembra 2024. godine i ostale prateće aktivnosti tokom cele 2024. godine, koje zajedno iznose 95 hiljada evra.

Ukupna stavka publikacija i literature povećao se u poređenju sa prethodnim periodom, uglavnom zbog povećanja obima (uvek prema planu) za nove oglase za slobodna radna mesta i troškove anketiranja u poređenju sa prethodnim periodom.

Kod stavke stručne tehničke pomoći i ostalih eksternih usluga, promena u odnosu na prethodni period uglavnom dolazi od povećanja obima prevodilačkih usluga; dok su ostali delovi ostali gotovo nepromenjeni.

Centralna Banka Republike Kosovo**Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.***(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)***28. Opšti i administrativni troškovi (nastavak)**

Troškovi za predstavljanje i društvene aktivnosti obuhvataju: razne događaje i aktivnosti kao što su program finansijskog obrazovanja, pokloni za decu na kraju godine, ceremonije i pokloni zaposlenih povodom penzionisanja, pokloni za 8. mart, kao i druge događaje i aktivnosti usmerene na promociju socijalizacije unutar zaposlenih u CBK-u.

Troškovi reprezentacije tokom 2024. godine su veći u poređenju sa prethodnim periodom (2023), uglavnom zato što tokom 2023. godine izvršni organi nisu bili kompletni prema organizacionoj strukturi. Stvarno popunjenje se dogodilo tek početkom 2024. godine. Još jedan faktor je povećanje ograničenja planiranja za ovu konkretnu stavku, kao i činjenica da su rukovodioci organizacionih jedinica stekli pravo da generišu troškove reprezentacije – pravo koje je do 2023. godine bilo delegirano samo sa nivoa Izvršnog odbora ili višeg nivoa.

Članstvo u profesionalnim udruženjima je uglavnom članstvo u međunarodnim udruženjima i institucijama, uključujući udruženja nadzornih regulatora (banke, osiguranje, penzije), kreditnih registra, interne revizije, kao i za standarde finansijskog izveštavanja.

Dok su se ostale stavke uglavnom ili zadržale svoj trend ili su se povećale u skladu sa svojim specifičnim zahtevima i potrebama.

29. Neto dobitak/(gubitak) od procene valute (razmene) i očekivanih kreditnih gubitaka

Neto nerealizovani gubitak po osnovu kursa ocene (razmene) valute je 783 hiljada evra za godinu koja se završila 31. decembra 2024. godine (dok 2023: gubitak od 182 hiljada), i predstavlja nerealizovanu dobit u odnosu na razlike po osnovu valutnih revalorizacija od konverzije aktive (imovina) i obaveza USD i PPP-a (SDR) u evro ekvivalentne vrednosti prikazane u knjigama CBK-a.

U okviru valuta koje nisu u evrima, imamo sledeće relevantne pozicije:

		31. decembar 2024.	
Napomena:		Aktiva	Obaveze
10	USD	61,594	39,900
11,16	PPP (SDR)	142,814	152,191

		31. decembar 2023.	
		Aktiva	Obaveze
10	USD	10,950	-
11,16	PPP (SDR)	145,417	151,609

Efekat promene kursa valute proizilazi iz:

	31. decembar 2024.	31. decembar 2023.
od USD	1,100	(351)
od PPP (SDR)	(317)	169
	783	(182)

Centralna banka Republike Kosovo**Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2024. godine***(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)***29. Neto dobitak/(gubitak) od procene valute (razmene) i očekivanih kreditnih gubitaka (nastavak)**

Dobitak/gubitak od promene "deviznog kursa" je privremena neoperativna pozicija koja proizilazi iz stavki u stranoj valuti (USD i PPP-SPD objavljeni gore), koje na dan izveštavanja moraju biti prijavljene po njihovoj ekvivalentnoj vrednosti u evrima prema kursu na dan izveštavanja. Sa promenom deviznog kursa nastaju i razlike (dobitak ili gubitak), koje kao takve samo izjednačavaju finansijske stavke - ekvivalentne vrednosti, ali koje nisu stvarna ostvarenja.

Aktivne pozicije u USD (američkim dolarima) su objavljene u napomeni 4 (d), dok su pozicije u SDR – specijalnim pravima vučenja objavljene u napomenama 11 i 16.

Nerealizovani dobitak/gubitak	2024	2023
Sa valutne pozicije	783	(182)
Sa pozicije finansijskih instrumenata (Napomena 4)	(93)	(53)
Ukupni revalorizacioni dobitak/gubitak	690	(235)

Ako izuzmemo ovaj efekat (odnosno sume od 690 hiljada nestarnog gubitka u 2024. godini i (235) hiljada evra kao nestvarni gubitak u 2023. godini), onda je poslovni finansijski rezultat za 2024. godinu **30,927 hiljada evra**, a za 2023. godinu je **27,866 hiljada evra**.

30. Novac i njegovi ekvivalenti

Novac i njegove ekvivalente čine sledeće:

	Napomena	2024	2023
Gotovina	7	77,017	101,932
Tekući računi kod nerezidentnih banaka	8	147,104	424,844
Trezorski zapisi sa rokom dospeća do tri meseca		9,583	-
Depoziti kod nerezidentnih banaka sa rokom dospeća do tri meseca	10	305,139	205,280
Ukupno		538,843	732,056

Novac i njegovi ekvivalenti se drže u cilju ispunjavanja obaveza likvidnosti, uglavnom kratkoročnih. Investicija se kvalifikuje kao ekvivalent gotovine kada ima kratak rok dospeća, tri meseca ili manje, od dana kupovine.

31. Ugovorne i potencijalne obaveze**Pravni slučajevi**

CBK ima nekoliko otvorenih sudskih procesa protiv nje na dan izveštavanja o ovim finansijskim izveštajima. Mišljenje je rukovodstva da krajnji ishod ovih sudskih sporova neće materijalno uticati na finansijske izveštaje CBK-a na godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine, međutim, želeći da budemo pažljivi (načelo umerenosti), za neke od njih smo procenili raspodelu jednog rezervnog fonda koji je prikazan kao stavka kod ostalih obaveza.

Potencijalne (buduće) obaveze

Potencijalne obaveze se sastoje od:

	2024	2023
Obaveze/ugovori za renoviranje i popravku u objektu	175	115
Obaveze/ugovori za opremu	595	534
Obaveze Aplikacije u procesu	116	132
Ukupno	886	781

Centralna Banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2024.

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

31. Ugovorne i potencijalne obaveze (obavezne)

Kosovo je 2009. godine postalo član Grupe organizacija Svetske banke – Međunarodna banka za obnovu i razvoj (MBOR), Međunarodno udruženje za razvoj (MUR) i Agencija za garancije multilateralnih investicija (AGMI). U vezi sa ovim članstvom, CBK deluje kao depozitar. Ovo je u skladu sa Zakonom br. 03/1.-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo i Zakonom br. 03-L-152 o članstvu Republike Kosovo u Međunarodnom monetarnom fondu i organizacijama Grupe Svetske banke.

U junu 2009. godine, Vlada Kosova je izdala menice za plaćanje u vezi sa članstvom u gore pomenutim agencijama Svetske banke, kako je zatraženo i u skladu sa njihovim uputstvima za plaćanje. Ukupan iznos na dan 31. decembra 2024. godine bio je 718 hiljada, a u 2023. godini ukupan iznos ovih menica bio je 718 hiljada evra.

32. Transakcije sa povezanim stranama

Povezane strane čine Glavno rukovodstvo i Odbor Centralne banke. Njihove kompenzacije su sledeće:

	2024	2023
Kompenzacija za članove Odbora CBK-a	100	87
Kompenzacija za Revizorsku komisiju	11	12
Naknada za Odbor za upravljanje i ljudske resurse	6	-
Naknada za viši izvršni menadžment	204	160
Ukupno	321	259

33. Naknadni događaji

Nije se desio nijedan materijalni događaj nakon datuma izveštaja o finansijskom položaju koji bi zahtevao ispravke finansijskih izveštaja, niti događaj koji bi zahtevao dodatno obelodanjivanje u finansijskim izveštajima.

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

V. Statistički prilog¹⁹

¹⁹ Podaci u statističkim tabelama predstavljaju nerevidirane podatke finansijskih institucija, koji će, u slučaju korekcija, biti objavljeni u periodičnim izveštajima CBK.

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

Tabela 1.1. Izveštaj finansijskih korporacija – imovina

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto eksterna aktiva								Interni zahtevi							
	Zahtevi za nerezidente							Obaveze prema nerezidentima	Zahtevi centralnoj vladi			Zahtevi prema drugim sektorima	Krediti			
	MONETARNI Aril I SPB	Depozit	Hartije od vrednosti osim akcija	od čega:		Kvota MMF-a	Akcije i drugi kapital		Zahtevi centralnoj vladi	Obaveze prema centralnoj vladi	Krediti		od čega:			
													Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva		
2011.	2.047,3	2.425,6	65,1	1.338,9	230,2	70,1	533,1	378,2	998,8	-778,0	20,5	798,4	1.776,8	1.750,8	1.233,1	514,6
2012.	2.224,1	2.660,4	63,3	1.147,7	486,0	68,8	666,5	436,3	1.195,5	-651,7	186,8	838,5	1.847,2	1.819,4	1.271,3	546,3
2013.	2.452,7	2.908,3	59,6	1.037,9	818,7	65,9	651,2	455,6	1.369,1	-515,0	258,9	774,0	1.884,2	1.859,9	1.291,1	567,7
2014.	2.546,6	3.011,6	62,5	1.313,0	315,7	70,4	1.024,4	465,0	1.609,0	-386,7	349,2	735,9	1.995,8	1.971,5	1.345,5	625,3
2015.	2.610,3	3.133,4	65,1	1.271,6	351,3	75,1	1.086,3	523,2	1.864,8	-278,4	481,2	759,6	2.143,2	2.114,8	1.416,3	697,7
2016.	2.705,6	3.249,5	56,0	648,0	712,5	105,3	1.307,4	543,9	2.221,0	-160,1	582,2	742,3	2.381,1	2.354,7	1.552,3	799,1
2017.	2.784,8	3.441,8	66,3	715,9	639,2	98,1	1.483,0	657,0	2.561,2	-123,4	714,7	838,1	2.684,6	2.650,8	1.747,6	900,4
2018.	2.610,2	3.288,1	64,9	602,2	739,8	100,3	1.231,8	677,9	3.049,2	48,5	839,5	791,0	3.000,8	2.970,2	1.965,0	1.000,8
2019.	2.867,1	3.574,0	63,7	723,6	633,4	102,1	1.485,3	706,9	3.511,9	181,0	931,6	750,6	3.330,9	3.296,6	2.187,8	1.104,7
2020.	2.976,9	3.701,5	58,8	831,3	717,8	97,8	1.356,7	724,6	4.051,2	515,6	1.055,8	540,2	3.535,6	3.499,5	2.312,7	1.182,2
2021.	3.511,4	4.296,1	158,2	546,2	789,7	102,2	1.815,1	784,7	4.575,8	485,7	1.127,0	641,3	4.090,2	4.041,7	2.639,8	1.401,2
2022.	3.624,3	4.488,2	160,3	744,8	957,0	103,5	1.695,2	864,0	5.241,4	495,6	1.114,1	618,4	4.746,2	4.695,4	3.061,0	1.634,1
2023.	4.254,6	5.063,3	153,8	1.110,0	1.210,9	24,4	2.020,7	808,7	5.753,6	340,3	900,6	560,3	5.413,3	5.348,7	3.432,6	1.915,3
2024.	4.594,0	5.607,6	154,9	1.043,6	1.319,1	25,3	2.528,7	1.013,7	6.747,1	339,6	956,5	616,9	6.407,5	6.313,9	3.975,1	2.336,4

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/01%20Financial%20Corporations%20Survey.xls

Tabela 1.2. Izveštaj finansijskih korporacija – Obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti									K rediti	Tehničke rezerve osiguranja			Akcijski kapital i ostalo	Ostale stavke (neto)
	Prenosivi depoziti	od čega:			Ostali depoziti	od čega:			Neto kapital domaćinstava u penzionim fondovima.		Plaćanje premija i rezervi				
		Nefinansijske javne korporacije	Ostale finansijske korporacije	Domaćinstva		Nefinansijske javne korporacije	Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva							
2011.	1.933,6	658,4	68,1	208,1	360,9	1.275,1	60,8	79,7	1.129,6	...	647,8	593,3	54,5	389,7	76,5
2012.	2.076,6	700,2	13,8	257,5	407,2	1.376,5	61,8	78,2	1.232,9	...	814,9	745,1	69,8	399,2	128,9
2013.	2.275,3	848,0	16,4	299,6	506,6	1.427,3	55,7	98,2	1.268,4	...	990,3	919,0	71,3	403,9	152,4
2014.	2.353,7	1.133,9	21,1	338,4	743,5	1.219,8	51,6	58,0	1.104,8	...	1.173,8	1.094,1	79,7	452,3	175,8
2015.	2.514,6	1.378,4	11,1	413,8	919,0	1.136,3	20,6	68,3	1.046,8	...	1.329,6	1.237,3	92,3	530,5	100,4
2016.	2.739,7	1.630,1	24,7	456,0	1.116,0	1.109,6	32,2	70,8	1.006,2	...	1.546,0	1.425,4	120,6	542,4	98,4
2017.	2.888,4	1.780,2	59,2	491,6	1.191,8	1.108,2	35,1	89,9	978,7	...	1.766,5	1.652,8	113,8	621,0	70,0
2018.	3.118,2	1.962,6	80,5	527,0	1.316,1	1.155,6	30,2	98,4	1.018,2	...	1.807,2	1.689,0	118,2	658,6	75,4
2019.	3.490,5	2.261,8	61,5	657,3	1.496,9	1.228,7	29,0	90,3	1.105,0	...	2.107,6	1.976,5	131,1	693,8	87,1
2020.	3.999,1	2.683,3	126,9	719,8	1.784,1	1.315,8	44,8	107,7	1.153,3	...	2.138,0	1.999,2	138,8	808,1	82,9
2021.	4.580,3	3.216,3	153,1	882,9	2.136,0	1.364,0	26,7	104,3	1.230,1	...	2.516,4	2.363,4	153,0	863,0	127,6
2022.	5.154,4	3.508,1	164,3	989,5	2.297,0	1.646,3	105,3	183,8	1.350,1	...	2.593,1	2.420,6	172,5	950,4	167,8
2023.	5.668,9	3.820,5	97,7	1.113,7	2.546,4	1.848,4	123,4	210,6	1.510,4	...	2.913,8	2.712,5	201,2	1.187,3	238,2
2024.	6.336,3	4.192,2	69,8	1.211,8	2.833,3	2.144,1	190,6	274,8	1.673,1	...	3.416,9	3.193,8	223,2	1.368,4	219,5

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/01%20Financial%20Corporations%20Survey.xls

Tabela 2.1. Izveštaj depozitarnih korporacija - Neto strana aktiva i domaća potraživanja

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto eksterna aktiva							Interni zahtevi							
	Zahtevi za nerezidente					Minus: Obaveze prema strancima.	Neto potraživanja od centralne vlade			Zahtevi prema drugim sektorima					
	Gotovina	Depoziti	Hartije od vrednosti osim akcija	Kvota MMF-a	Zahtevi centralnoj vladi		Minus: obaveze prema centralnoj vladi	Krediti			od čega:				
												Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva		
2011.	1.583,3	1.879,9	124,9	1.338,8	227,0	70,1	296,6	888,2	-777,9	20,5	798,4	1.666,1	1.665,6	1.130,6	514,6
2012.	1.616,7	1.989,7	141,4	1.147,6	482,7	68,8	373,1	1.075,9	-665,7	172,9	838,5	1.741,6	1.740,9	1.172,9	546,3
2013.	1.859,7	2.252,6	157,9	1.037,8	815,3	65,9	392,9	1.219,0	-568,2	205,8	774,0	1.787,2	1.786,0	1.196,7	567,7
2014.	1.579,0	1.982,2	160,4	1.312,9	311,6	70,4	403,2	1.441,6	-441,4	294,5	735,9	1.883,0	1.881,9	1.248,7	625,3
2015.	1.581,8	2.042,3	190,6	1.271,5	347,4	75,1	460,5	1.641,4	-378,9	380,7	759,6	2.020,3	2.019,2	1.312,0	697,7
2016.	1.493,1	1.936,8	316,7	647,9	709,5	105,3	443,7	1.971,5	-259,4	482,9	742,3	2.230,9	2.229,6	1.419,2	799,1
2017.	1.419,6	1.945,7	357,2	707,6	637,6	98,1	526,1	2.254,7	-240,2	597,9	838,1	2.495,0	2.485,1	1.577,1	900,4
2018.	1.421,7	1.931,4	483,8	482,2	738,4	100,3	509,7	2.572,8	-184,6	606,4	791,0	2.757,4	2.755,1	1.743,2	1.000,8
2019.	1.576,3	2.085,0	509,8	722,9	632,0	102,1	508,7	2.885,8	-146,9	603,7	750,6	3.032,6	3.030,9	1.915,2	1.104,7
2020.	1.812,4	2.339,7	540,5	830,5	716,8	97,8	527,3	3.274,2	26,7	567,0	540,2	3.247,5	3.245,6	2.051,0	1.182,2
2021.	1.896,9	2.477,3	788,7	545,2	789,1	102,2	580,3	3.709,4	-49,4	591,9	641,3	3.758,8	3.747,0	2.335,1	1.401,2
2022.	2.169,7	2.786,4	692,8	741,6	956,5	103,5	616,7	4.244,2	-104,5	513,9	618,4	4.348,7	4.346,0	2.700,8	1.634,1
2023.	2.554,2	3.036,8	424,0	1.109,6	1.210,6	24,4	482,6	4.757,2	-158,0	402,3	560,3	4.915,7	4.913,4	2.975,6	1.915,3
2024.	2.445,0	3.069,6	455,4	1.042,4	1.318,7	25,3	624,5	5.615,9	-211,7	405,2	616,9	5.827,6	5.805,7	3.422,6	2.336,4

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/02%20Depository%20Corporations%20Survey.xls

Tabela 2.2. Izveštaj depozitarnih korporacija – Obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti uključeni u novčanu masu											Depozit i van novčan e mase	Akcijski kapital i ostalo	Ostale stavke (neto)
	Prenosivi depoziti						Ostali depoziti							
	od čega:						od čega:							
	Ostale finansijske korporacije	Nefinansijske javne korporacije	Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva	Ostale finansijske korporacije	Nefinansijske javne korporacije	Ostale nefinansijske korporacije	Domaćinstva						
2011	1.902,2	705,3	37,8	77,2	208,1	363,3	1.196,9	91,0	49,2	71,7	979,9	175,8	302,9	90,6
2012	2.036,8	759,5	41,9	31,2	257,5	408,9	1.277,3	100,4	49,8	70,5	1.053,1	206,2	321,1	128,5
2013	2.389,2	1.097,1	226,5	39,1	299,6	509,0	1.292,1	62,2	43,7	92,3	1.088,9	209,7	329,0	151,5
2014	2.287,4	1.194,7	60,8	21,1	338,4	745,2	1.092,7	67,2	39,4	50,2	930,6	208,7	373,8	150,6
2015	2.415,6	1.476,0	97,6	11,1	413,8	919,7	939,6	37,4	7,8	55,0	838,9	252,2	444,4	111,7
2016	2.639,1	1.700,3	70,9	24,7	456,0	1.116,0	938,7	50,5	20,1	56,4	811,3	243,3	474,1	108,3
2017	2.806,9	1.869,2	89,8	59,2	491,6	1.191,8	937,7	68,2	22,9	66,3	775,8	261,6	523,3	82,5
2018	3.030,0	2.047,4	84,9	80,5	527,0	1.316,1	982,6	126,7	17,5	60,8	768,9	329,3	552,2	83,0
2019	3.393,4	2.338,2	76,4	61,5	657,3	1.496,9	1.055,2	201,0	16,0	56,5	777,3	438,9	575,8	54,0
2020	3.913,5	2.835,0	152,0	126,9	719,7	1.783,9	1.078,5	152,9	32,2	74,7	808,5	459,7	675,2	38,0
2021	4.388,3	3.311,3	95,1	153,1	882,9	2.136,0	1.077,0	110,9	12,4	75,2	875,4	457,4	706,3	54,4
2022	4.884,2	3.631,2	123,1	164,3	989,5	2.297,0	1.253,0	181,4	32,0	104,7	927,8	665,4	773,0	91,3
2023	5.405,3	4.084,6	264,1	97,7	1.113,7	2.546,4	1.320,6	162,1	75,4	105,0	974,3	810,1	961,7	134,7
2024	6.100,3	4.330,2	137,9	69,8	1.211,8	2.833,3	1.770,2	249,9	143,3	205,8	1.165,7	759,9	1.110,5	90,2

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/02%20Depository%20Corporations%20Survey.xls

Tabela 3.1. Izveštaj CBK - Neto eksterna aktiva i domaća potraživanja

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto eksterna aktiva										Neto potraživanja od centralne vlade	Zahtevi prema drugim sektorima
	Zahtevi za nerezidente							Obaveze prema nerezidentima				
	od čega:							od čega:				
	SPB	Gotovina	Depozit	Hartije od vrednosti osim akcija	Kvota MMF-a	Alokacija SDR-a MMF-a	Korišćenje sredstava MMF-a					
2011.	1.074,1	1.214,2	65,1	13,5	1.038,8	25,0	70,1	140,1	65,7	73,7	-776,7	0,5
2012.	1.125,7	1.356,0	63,3	16,8	921,0	286,0	68,8	230,3	64,6	165,3	-724,8	0,7
2013.	1.286,3	1.504,3	59,6	27,4	790,5	560,8	65,9	218,0	61,9	155,8	-667,5	1,2
2014.	1.044,7	1.266,4	62,5	29,2	983,5	120,5	70,4	221,6	66,1	155,2	-628,8	1,1
2015.	1.046,4	1.302,6	65,1	15,3	1.046,3	100,2	75,1	256,1	70,5	184,8	-599,4	1,1
2016.	895,2	1.161,7	56,0	154,8	402,7	438,4	105,3	266,5	70,6	193,7	-493,1	1,4
2017.	939,4	1.242,6	66,3	188,5	491,0	394,3	98,1	303,2	65,7	235,0	-473,6	9,7
2018.	933,9	1.239,6	64,9	285,4	219,0	565,5	100,3	305,7	67,2	236,1	-431,6	2,1
2019.	937,1	1.218,6	63,7	302,2	357,7	392,9	102,1	281,5	69,0	209,9	-421,5	1,7
2020.	969,1	1.222,8	58,8	308,1	371,7	386,5	97,8	253,7	65,8	185,7	-213,1	1,9
2021.	1.060,9	1.370,7	158,2	537,8	156,3	416,2	102,2	309,8	166,6	140,8	-346,8	11,8
2022.	1.146,8	1.448,9	160,3	409,4	306,1	469,4	103,5	302,1	169,8	130,1	-355,4	2,7
2023.	1.282,5	1.449,4	153,8	101,9	631,3	537,9	24,4	166,9	165,1	0,0	-350,8	2,3
2024.	1.280,1	1.451,6	154,9	77,0	635,0	559,4	25,3	171,5	169,9	0,0	-422,5	21,9

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/03%20CBK%20Survey.xls

Tabela 3.2. Izveštaj CBK - Obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti uključeni u monetarnu bazu								Depoziti isključeni iz monetarne baze			Kapital i ostalo od čega:			Ostale stavke (neto)
	Prenosivi depoziti					Ostali depoziti			Ostale nefinansijske korporacije	Lokalna samouprava	Kapital	Dobit/gubitak za godinu			
	od čega:					Ostale finansijske korporacije	Ostale finansijske korporacije								
	Ostale korporacije	Lokalna samouprava	Nefinansijske javne korporacije	Ostale finansijske korporacije											
2011.	39,5	39,5	36,8	...	0,2	50,0	30,0	1,5	-1,3	
2012.	51,5	51,5	49,8	...	0,0	50,4	30,0	0,3	-2,4	
2013.	239,0	239,0	236,6	...	0,0	50,5	30,0	0,2	-2,7	
2014.	53,0	53,0	40,5	...	10,9	50,8	30,0	0,4	-2,7	
2015.	83,4	83,4	82,3	...	0,3	51,6	30,0	0,7	-3,3	
2016.	59,6	59,6	51,2	...	7,7	53,3	30,0	1,6	-5,8	
2017.	96,6	96,6	52,7	...	43,1	52,4	30,0	-0,9	-5,3	
2018.	111,6	111,6	49,3	...	61,6	54,5	30,0	2,2	-5,1	
2019.	52,9	52,9	51,0	...	1,1	55,7	30,0	2,1	-6,3	
2020.	139,4	139,4	110,3	...	28,3	57,2	30,0	2,2	-5,1	
2021.	78,1	78,1	67,8	...	9,6	63,2	30,0	6,1	-4,4	
2022.	131,9	131,9	95,0	...	36,1	71,7	30,0	8,6	-3,7	
2023.	240,9	240,9	224,9	...	15,3	99,3	30,0	27,7	3,4	
2024.	105,3	105,3	92,5	...	12,0	120,2	30,0	31,4	-2,2	

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/03%20CBK%20Survey.xls

Tabela 4.1. Izveštaj o KTD-ovima - Neto eksterna aktiva i domaće potrebe

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto eksterna aktiva								Potraživanja prema CBK	Neto potraživanja centralne vlade	Zahtevi prema drugim sektorima				
	Potraživanja prema strancima					Minus: obaveze prema nerezidentima					Kredit				
	od čega:					od čega:					od čega:				
	Gotovina	Depoziti	Hartije od vrednosti osim akcija	Depoziti	Kredit	Nefinansijske javne korporacije	Ostale nefinansijske korporacije	Domaćinstva							
2011.	509,2	665,7	111,5	300,0	202,0	156,5	64,8	90,5	220,0	-1,2	1.666,1	1.664,1	1,5	1.130,6	514,6
2012.	490,9	633,7	124,6	226,6	196,7	142,8	87,6	50,3	301,1	59,2	1.741,6	1.740,5	1,4	1.172,9	546,3
2013.	573,4	748,3	130,6	247,3	254,4	174,9	90,4	82,4	332,8	99,4	1.786,0	1.786,0	0,2	1.196,7	568,6
2014.	534,3	715,8	131,2	329,4	191,1	181,5	90,6	87,8	315,9	187,3	1.881,9	1.881,8	0,6	1.248,7	625,3
2015.	535,7	740,0	175,5	225,2	247,2	204,3	116,0	85,9	315,7	220,7	2.019,0	2.019,0	0,6	1.324,1	685,6
2016.	597,9	775,1	161,9	245,2	271,1	177,2	74,1	95,9	295,4	233,7	2.229,6	2.229,6	2,9	1.419,2	799,5
2017.	480,2	703,1	168,7	216,6	243,4	222,9	117,9	102,5	330,7	233,4	2.485,1	2.485,1	2,4	1.577,1	900,8
2018.	487,8	691,8	198,5	263,2	172,8	204,0	108,6	91,9	343,3	247,0	2.755,2	2.755,2	4,0	1.743,2	1.001,2
2019.	639,2	866,5	207,6	365,1	239,1	227,2	119,4	106,0	414,9	274,7	3.030,9	3.030,9	3,4	1.915,2	1.105,4
2020.	845,4	1.116,8	232,2	458,8	330,3	271,4	152,8	116,9	558,4	239,8	3.245,6	3.245,6	3,7	2.051,0	1.183,1
2021.	836,0	1.106,5	250,9	388,9	372,9	270,5	138,3	128,9	589,0	297,3	3.747,0	3.747,0	0,0	2.335,1	1.401,9
2022.	1.022,8	1.337,5	283,4	435,5	487,2	314,7	178,3	134,6	594,0	250,9	4.346,5	4.346,5	0,0	2.700,8	1.634,4
2023.	1.271,6	1.587,4	322,0	478,3	672,7	315,8	170,2	142,3	589,8	192,7	4.909,1	4.909,1	...	2.975,6	1.916,1
2024.	1.164,9	1.618,0	378,4	407,4	759,3	453,0	248,6	203,5	655,9	210,8	5.805,7	5.805,7	...	3.422,6	2.338,8

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/04%20Other%20Depository%20Corporations%20Survey.xls

Tabela 4.2. Izveštaj CTD-ova - Obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti uključeni u širu novčanu masu											Odeljenje izvan novčane mase	od čega:		Akcijski kapital i ostalo	Ostale stavke (neto)
	Prenosivi depoziti					Ostali depoziti					Ostale nefinansijske korporacije		Domaćinstva			
	od čega:					od čega:										
	Ostale finansijske korporacije	Nefinansijske javne korporacije	Ostale nefinansijske korporacije	Domaćinstva	Ostale finansijske korporacije	Nefinansijske javne korporacije	Ostale nefinansijske korporacije	Domaćinstva								
2011.	1.863,3	665,9	10,1	67,9	208,1	360,9	1.197,4	91,0	49,2	71,7	980,4	175,8	8,0	149,7	252,8	102,2
2012.	1.986,0	708,0	9,6	13,8	257,5	407,2	1.278,0	100,4	49,8	70,5	1.053,8	206,2	7,8	179,8	270,7	129,8
2013.	2.149,5	857,3	11,8	16,4	299,6	506,6	1.292,2	62,2	43,7	92,3	1.088,9	209,7	5,9	179,4	277,8	154,4
2014.	2.234,4	1.141,7	20,4	10,2	338,4	743,5	1.092,7	67,2	39,4	50,2	930,6	208,7	7,8	174,2	323,0	153,3
2015.	2.349,6	1.392,0	14,5	10,9	413,8	919,1	957,5	37,6	12,8	54,3	852,3	232,7	13,9	193,1	393,8	115,0
2016.	2.579,4	1.640,7	19,0	17,0	456,0	1.116,0	938,7	50,5	20,1	56,4	811,2	243,3	14,3	195,0	420,8	113,3
2017.	2.710,3	1.772,7	36,3	16,0	491,6	1.191,8	937,7	68,2	22,9	66,3	775,8	261,6	23,6	202,9	471,0	86,7
2018.	2.918,4	1.935,8	34,8	18,9	527,0	1.316,1	982,6	126,7	17,5	60,8	768,9	329,3	37,6	249,3	497,7	88,0
2019.	3.340,5	2.285,3	24,6	60,4	657,3	1.496,9	1.055,2	201,0	16,0	56,5	777,3	438,9	33,8	327,7	520,1	60,2
2020.	3.774,1	2.695,6	40,9	98,5	719,7	1.783,9	1.078,5	152,9	32,2	74,7	808,5	459,7	32,9	344,8	610,2	45,1
2021.	4.310,1	3.233,1	26,5	143,5	882,9	2.136,0	1.077,0	110,9	12,4	75,2	875,4	457,4	29,1	354,6	643,1	58,8
2022.	4.752,3	3.499,3	27,4	128,2	989,5	2.297,0	1.253,0	181,4	32,0	104,7	927,8	665,4	79,2	422,3	701,3	95,3
2023.	5.164,3	3.843,7	38,4	82,5	1.113,7	2.546,4	1.320,6	162,1	75,4	105,0	974,3	810,2	105,0	536,2	862,4	126,4
2024.	5.995,0	4.224,8	44,7	57,8	1.211,8	2.833,3	1.770,2	249,9	143,3	205,8	1.165,7	759,9	69,0	507,5	990,3	92,2

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/04%20Other%20Depository%20Corporations%20Survey.xls

Tabela 5.1. Izveštaj o CTF-ovima – Neto eksterna aktiva i domaća potraživanja

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto eksterna aktiva						Potraživanja prema depozitarnim korporacijama						Neto potraživanja od centralne vlade	Zahtevi prema drugim sektorima	Kredit	
	Zahtevi za nerezidente	od čega:				Minus: obaveze prema nerezidentima	Kredit	CBK			Ostale depozitarne korporacije					
		Hartije od vrednosti osim akcija	Akcijski kapital i ostalo	Prenosivi depoziti	Ostali depoziti			Prenosivi depoziti	Ostali depoziti							
2011.	464,0	545,7	3,2	533,1	81,7	81,7	138,1	27,7	27,7	...	110,4	7,3	103,1	-	128,1	102,5
2012.	607,6	670,8	3,3	666,5	63,2	63,2	154,0	32,4	32,4	...	121,6	9,7	111,9	13,9	125,5	98,3
2013.	593,0	655,8	3,5	651,2	62,7	62,7	313,0	213,9	213,9	...	99,1	14,6	84,5	53,1	117,5	94,4
2014.	967,6	1.029,4	4,0	1.024,4	61,8	61,8	119,5	15,7	15,7	...	103,7	13,6	90,1	54,7	119,9	96,8
2015.	1.028,4	1.091,1	3,9	1.086,3	62,7	62,7	162,8	55,4	55,4	...	107,3	21,8	85,6	100,5	131,6	104,2
2016.	1.212,5	1.312,7	3,0	1.307,4	100,2	100,2	136,6	20,6	20,6	...	116,0	26,3	89,7	99,3	158,1	133,1
2017.	1.365,1	1.496,0	1,5	1.483,0	130,9	130,9	178,4	18,6	18,6	...	159,8	47,7	112,1	116,8	194,5	170,5
2018.	1.188,4	1.356,7	1,5	1.231,8	168,3	168,3	235,4	10,8	10,8	...	224,6	73,8	150,8	233,1	250,2	221,9
2019.	1.290,8	1.489,0	1,4	1.485,3	198,1	198,1	309,0	7,7	7,7	...	301,3	81,8	219,5	327,9	305,2	272,6
2020.	1.164,5	1.361,7	1,0	1.356,7	197,3	197,3	335,4	62,1	62,1	...	273,2	156,0	117,3	488,9	295,9	261,6
2021.	1.614,5	1.818,9	0,6	1.815,1	204,4	204,4	192,3	13,6	13,6	...	178,7	58,3	120,4	535,1	341,3	304,7
2022.	1.454,6	1.701,9	0,4	1.695,2	247,2	247,2	325,8	34,5	34,5	...	291,3	154,7	133,5	600,1	408,3	360,2
2023.	1.700,5	2.026,5	0,3	2.020,7	326,1	326,1	447,1	156,4	156,4	...	290,7	132,2	155,7	498,3	519,3	457,0
2024.	2.149,0	2.538,1	0,3	2.528,7	389,1	389,1	398,1	15,5	15,5	...	382,5	200,9	181,6	551,3	624,1	552,5

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: https://bqk-kos.org/repository/docs/time_series/5%20OFC%20Balance%20Sheet.xls

Tabela 5.2. Izveštaj KTF-ova – obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Krediti	Tehničke rezerve osiguranja				Akcijski kapital i ostalo					Drugi glasovi			
		Neto kapital domaćinstva u rez. od sig. života	Neto kapital domaćinstva u penzionim fondovima	Pretplata i premija i rez. protiv zahteva. prijatelj.		Sredstva koja su doprineli vlasnici	Zadržana dobit	Opšte i posebne rezerve	Godišnji dobitak/gubitak	Ostale obaveze	Minus: ostala sredstva	Plus: konsolidaciono prilagođavanje		
2011.	3.3	647,8	...	593,3	54,5	85,4	60,4	13,3	10,8	0,9	-6,3	16,1	22,4	...
2012.	7.2	814,9	...	745,1	69,8	78,1	63,5	9,8	10,7	-6,4	0,7	29,0	28,4	...
2013.	6,8	990,3	...	919,0	71,3	75,6	64,2	1,3	11,1	-1,0	3,9	29,8	25,9	...
2014.	3.2	1.173,8	...	1.094,1	79,7	78,5	64,3	-0,5	14,4	0,3	6,1	30,9	24,8	...
2015.	1.0	1.329,5	...	1.237,3	92,1	86,1	76,9	-2,7	17,3	-5,4	6,4	31,2	24,8	...
2016.	2.1	1.546,0	...	1.425,4	120,6	68,3	94,9	-9,5	3,8	-20,9	-10,0	21,0	31,0	...
2017.	5,8	1.766,5	...	1.652,8	113,8	97,7	107,3	-27,0	3,8	13,6	-15,1	21,8	36,9	...
2018.	3.0	1.807,2	...	1.689,0	118,2	106,4	106,0	-16,1	5,0	11,5	-9,5	30,6	40,1	...
2019.	10.1	2.107,6	...	1.976,5	131,1	118,1	114,9	-7,2	6,5	3,9	-2,8	49,6	52,3	...
2020.	9.4	2.138,0	...	1.999,2	138,8	133,0	124,7	-3,1	7,2	4,2	4,1	56,4	52,3	...
2021.	13.1	2.516,4	...	2.363,4	153,0	156,7	127,8	-0,5	7,6	21,9	-2,9	51,5	54,4	...
2022.	14.3	2.593,1	...	2.420,6	172,5	177,7	133,6	18,2	7,1	18,8	3,7	58,1	54,4	...
2023.	28.2	2.913,8	...	2.712,5	201,2	225,6	142,3	42,0	11,5	29,7	-2,4	76,3	78,7	...
2024.	49,3	3.416,9	...	3.193,8	223,2	257,9	153,3	59,1	11,9	33,6	-1,6	80,2	81,9	...

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: https://bak-kos.org/repository/docs/time_series/5f%20OFC%20Balance%20Sheet.xls

Tabela 6.1. Depoziti klijenata u evrima u CTD-ovima – Po početnom dospeću, glavni sektori

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Ukupni depoziti u evrima													Nerezident	
	Vlada	Finansijske korporacije					Nefinansijske korporacije			Ostali lokalni sektori					
		Ostale depozitarne korporacije	Ostali finansijski i posrednici	Osiguravajuće kompanije	Penzionifondovi	Finansijska pomoć	Javne nefinansijske korporacije	Ostale nefinansijske korporacije	Domaćinstva	NPISH					
2011.	1.982,4	2,7	117,5	9,9	6,8	57,2	43,1	0,5	406,6	128,5	278,1	1.395,6	1.373,4	22,1	60,0
2012.	2.162,7	0,7	120,0	3,8	6,2	64,3	45,3	0,4	401,7	75,6	326,1	1.558,6	1.535,4	23,2	81,7
2013.	2.314,0	1,8	88,1	2,5	7,4	72,3	5,7	0,3	455,6	72,1	383,5	1.685,1	1.658,7	26,4	83,4
2014.	2.426,6	8,8	104,4	2,6	5,1	79,3	17,1	0,3	449,7	61,8	388,0	1.781,6	1.751,1	30,6	82,1
2015.	2.579,9	5,9	96,7	3,3	5,0	82,5	4,8	1,1	476,4	31,4	445,0	1.895,5	1.862,3	33,2	105,3
2016.	2.779,5	5,6	120,4	5,6	6,9	82,8	23,7	1,1	536,4	49,0	487,5	2.053,3	2.021,5	31,9	63,7
2017.	2.960,4	11,7	164,6	6,7	10,9	90,7	52,6	3,7	584,1	51,0	533,1	2.087,0	2.047,9	39,0	113,0
2018.	3.221,6	15,6	234,0	14,0	8,4	85,0	124,9	1,7	629,4	49,1	580,3	2.236,0	2.193,8	42,1	106,5
2019.	3.759,9	14,9	301,2	9,3	21,2	91,9	176,5	2,3	819,1	89,4	729,7	2.511,2	2.463,5	47,7	113,6
2020.	4.226,0	14,0	275,3	12,8	36,1	98,6	123,5	4,2	944,8	143,3	801,5	2.843,8	2.781,8	62,0	148,1
2021.	4.710,6	14,7	205,0	8,9	40,3	106,0	46,7	3,1	1.129,0	170,2	958,8	3.236,7	3.190,0	46,7	125,2
2022.	5.467,9	14,1	342,9	29,0	43,1	125,9	137,1	7,9	1.371,9	233,4	1.138,5	3.579,0	3.517,4	61,6	160,0
2023.	5.998,4	31,0	370,7	50,4	73,1	142,5	94,3	10,4	1.490,1	205,9	1.284,1	3.965,3	3.901,1	64,3	142,3
2024.	6.812,6	22,1	477,0	49,5	96,4	152,2	169,7	9,2	1.681,1	248,4	1.432,7	4.427,2	4.346,8	80,4	205,2

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bak-kos.org/repository/docs/time_series/08%20Deposits%20at%20ODC%20-%20deposits%20in%20euro.xls

Tabela 6.2. Depoziti klijenata u valutama koje nisu evro u CTD-ovima - Po originalnom dospeću, glavni sektori

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti u valutama koje nisu evro															Nerezident
	Finansijske korporacije	od čega:				Nefinansijske korporacije	od čega:		Ostali lokalni sektori					NPISH		
		CBK	Ostale depozitne korporacije	Ostala finansijske preduzeća	Osiguravajuća društva		Nefinansijske javne korporacije	Ostale nefinansijske korporacije	Domaćinstva							
									Prenosivi depoziti	Štedni depoziti	Ostali depoziti					
2011.	131,4	0,3	...	0,3	9,8	0,1	9,7	117,5	117,0	46,5	31,7	38,9	0,4	3,8
2012.	120,9	1,6	...	1,2	0,2	...	9,6	...	9,6	104,9	104,7	45,7	27,0	32,0	0,2	4,8
2013.	136,9	0,7	0,4	...	14,2	...	14,2	116,7	116,2	59,6	29,6	27,0	0,5	5,2
2014.	113,0	0,3	0,3	...	8,5	...	8,5	97,8	97,2	63,2	21,5	12,6	0,6	6,5
2015.	124,3	0,2	...	0,2	13,5	...	13,5	102,8	102,2	76,6	19,3	6,2	0,6	7,8
2016.	128,9	0,8	0,7	...	15,9	0,2	15,7	101,9	100,8	78,3	17,4	5,1	1,1	10,4
2017.	148,1	0,6	0,5	...	17,6	0,1	17,5	122,9	122,6	99,3	17,0	6,2	0,3	7,0
2018.	170,9	6,1	...	5,5	0,5	...	15,7	...	15,6	140,8	140,4	116,9	17,1	6,4	0,4	8,3
2019.	166,0	6,0	...	5,0	0,6	...	15,0	...	15,0	138,9	138,5	115,2	16,0	7,2	0,5	5,9
2020.	191,1	4,3	...	3,4	0,6	...	25,9	...	25,9	156,0	155,4	132,9	16,5	6,0	0,7	4,7
2021.	223,7	5,5	...	4,8	0,3	...	28,4	...	28,4	176,6	176,1	153,3	16,7	6,1	0,5	13,1
2022.	175,1	4,0	...	4,0	34,9	...	34,9	116,3	115,1	101,6	11,0	2,6	1,2	18,3
2023.	213,6	3,4	...	2,9	0,4	...	40,2	...	40,2	156,5	155,7	134,7	11,3	9,7	0,8	13,3
2024.	253,4	7,5	...	4,4	1,1	...	53,9	...	53,9	160,4	159,7	135,7	10,2	13,7	0,7	30,4

Napomena: DDaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/09%20Deposits%20at%20ODC%20-%20deposits%20in%20non-euro.xls

Tabela 6.3. KTD krediti – glavni institucionalni sektori

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Ukupno kredita																		
	Finansijske korporacije				Nefinansijske korporacije						Ostali domaći sektori							Nerezidentni	Krediti u valutama koje nisu evro
	od čega:				od čega:						od čega:								
	Finansijske korporacije	Ostali finansijski posrednici		Osigravajuća društva	Nefinansijske korporacije	Nefinansijske javne korporacije	Ostale nefinansijske korporacije			Ostali domaći sektori	Domaćinstva			Nerezidentni					
Do 1 godine		Preko 1 godine i do 5 godina	Preko 5 godina				Do 1 godine	Preko 1 godine i do 5 godina	Preko 5 godina										
2011.	1.698,1	16,4	14,7	1,7	1.129,7	1,5	1.128,2	298,8	563,7	265,7	512,4	510,9	44,0	256,7	210,2	32,3	7,3		
2012.	1.763,4	19,8	16,3	3,5	1.171,2	1,4	1.169,8	313,4	586,5	269,9	542,9	542,6	52,2	256,2	234,2	22,5	6,9		
2013.	1.805,8	20,4	17,3	3,1	1.194,7	0,2	1.194,5	378,0	569,0	247,5	564,7	563,9	65,4	253,6	244,9	19,8	6,1		
2014.	1.882,2	7,1	5,8	1,3	1.247,0	0,6	1.246,4	380,7	590,5	275,2	621,8	621,6	55,9	285,0	280,7	0,4	6,0		
2015.	2.019,3	8,7	7,4	1,1	1.322,2	0,6	1.321,6	306,9	671,5	343,2	682,2	682,0	58,2	280,7	343,1	0,3	5,9		
2016.	2.230,0	7,9	7,5	0,3	1.420,8	2,9	1.417,9	405,9	638,2	373,8	796,5	796,2	56,1	307,2	432,8	0,4	4,2		
2017.	2.485,5	4,9	4,5	0,1	1.577,2	2,4	1.574,8	339,8	724,4	510,6	897,8	897,4	48,9	319,3	529,1	0,4	5,3		
2018.	2.755,5	6,9	5,4	0,1	1.745,7	4,0	1.741,7	311,1	817,8	612,8	998,5	998,2	50,2	326,9	621,1	0,3	4,1		
2019.	3.031,9	7,0	6,8	0,1	1.916,9	3,4	1.913,5	294,5	921,7	697,3	1.102,8	1.102,0	49,8	331,9	720,3	1,0	4,3		
2020.	3.246,6	7,7	7,5	0,1	2.054,8	3,7	2.051,0	334,7	941,9	774,5	1.180,8	1.179,9	40,1	306,1	833,7	1,0	2,3		
2021.	3.748,6	10,0	9,9	0,1	2.324,4	...	2.324,4	374,6	1.043,1	906,8	1.399,7	1.399,1	44,3	324,9	1.029,9	1,6	12,8		
2022.	4.347,9	10,8	10,1	0,3	2.688,7	...	2.688,7	418,2	1.163,5	1.106,9	1.632,7	1.632,3	48,6	312,1	1.271,6	2,4	13,3		
2023.	4.909,5	17,4	14,5	1,0	2.960,4	...	2.960,4	405,5	1.361,6	1.193,3	1.914,8	1.914,0	56,4	354,3	1.503,4	4,6	12,2		
2024.	5.804,6	44,2	43,7	0,2	3.413,0	...	3.413,0	595,9	1.479,4	1.337,8	2.338,5	2.336,0	64,3	412,6	1.859,1	7,6	1,2		

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/12%20ODC%20loans%20-%20by%20economic%20sectors.xls

Tabela 6.4. Krediti za preduzeća od KTD-ova - Glavni ekonomski sektori

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Ukupno									
	Poljoprivreda				Industrija, energetika i građevinarstvo				Usluge	
	Do 1 godine	Više od 1 godine	Do 1 godine	Više od 1 godine	Do 1 godine	Više od 1 godine	Do 1 godine	Više od 1 godine		
2011.	1.149,5	40,5	0,8	39,7	284,7	75,1	209,6	824,4	235,7	588,6
2012.	1.194,2	43,6	3,0	40,6	290,4	66,6	223,8	860,2	262,4	597,8
2013.	1.217,4	45,8	3,3	42,5	291,4	85,2	206,2	880,2	321,2	559,0
2014.	1.256,4	49,8	4,1	45,7	300,0	88,8	211,2	906,6	319,1	587,5
2015.	1.333,4	59,9	4,6	55,3	300,6	76,0	224,7	972,9	285,6	687,2
2016.	1.410,1	59,7	9,1	50,6	324,8	75,5	249,3	1.025,5	322,2	703,4
2017.	1.563,7	67,7	10,7	57,1	371,5	82,9	288,6	1.124,4	296,7	827,7
2018.	1.734,3	67,7	18,4	49,3	428,5	88,1	357,1	1.238,1	298,6	939,4
2019.	1.904,1	70,6	10,6	60,0	493,0	77,21	415,8	1.340,6	266,0	1.074,6
2020.	2.040,6	55,0	4,7	50,3	633,6	100,6	533,1	1.352,0	311,6	1.040,5
2021.	2.344,8	51,2	5,4	45,9	760,9	126,8	634,1	1.532,7	250,6	1.282,1
2022.	2.713,6	56,3	4,6	51,7	968,3	157,3	811,0	1.688,9	259,3	1.429,6
2023.	2.991,3	70,8	5,7	65,1	1.076,1	163,3	912,6	1.844,4	239,6	1.618,7
2024.	3.465,2	64,3	6,4	57,9	1.174,4	198,4	976,0	2.226,5	393,2	1.833,3

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/12%20ODC%20loans%20-%20by%20economic%20sectors.xls

Tabela 6.5. Efektivna kamatna stopa na KTD depozite

(Godišnji prosek, u procentima)

Opis	Novi depoziti							Prenosivi depoziti	Štedni depoziti
	Do 1 meseca	Više od 1 meseca do 3 meseca	Više od 3 meseca do 6 meseci	Više od 6 meseci do 1 godine	Preko 1 godine do 2 godine	Više od 2 godine			
NEFINANSIJSKA PREDSTAVLJANJA I DOMAĆINSTVA									
2012.	3.6	2.3	3.2	3.0	4.3	4.5	5.2	0,7	2.0
2013.	3.4	2.0	2,7	2,7	3,7	4,4	4,8	0,6	1,7
2014.	1.1	0,5	0,6	0,5	1,2	1,4	1,9	0,1	0,7
2015.	0,9	0,4	0,8	0,4	0,7	1,0	1,9	0,0	0,3
2016.	1.0	0,5	0,5	0,4	0,9	1,0	2,0	0,0	0,3
2017.	1.0	0,8	0,4	0,4	1,0	1,1	1,6	0,0	0,3
2018.	1.3	0,6	0,5	0,4	1,2	1,4	1,9	0,0	0,3
2019.	1,5	0,5	0,6	0,6	1,3	1,5	1,8	0,0	0,4
2020.	1,5	0,2	0,2	0,8	1,4	1,5	2,0	0,0	0,3
2021.	1,3	0,4	0,1	0,5	1,2	1,4	1,5	0,0	0,3
2022.	1,7	1,1	0,6	0,4	1,5	1,6	2,0	0,0	0,1
2023.	2,3	2,2	1,0	1,5	2,0	2,4	2,4	0,0	0,2
2024.	2,8	2,7	2,4	2,5	2,8	3,2	2,6	0,3	0,3
Nefinansijske korporacije									
2012.	3,5	2,1	3,8	3,7	5,0	4,9	5,3	0,9	2,1
2013.	3,5	1,5	2,8	2,7	3,7	4,6	4,8	0,7	2,0
2014.	1,3	0,6	0,8	0,5	1,4	1,2	1,9	0,2	0,8
2015.	1,1	0,7	1,0	0,3	1,0	1,0	1,9	0,1	0,1
2016.	1,4	0,6	0,5	0,4	1,4	1,4	1,8	0,0	0,1
2017.	1,4	0,9	0,9	0,8	1,3	1,5	1,9	0,0	0,3
2018.	1,6	1,0	1,1	1,2	1,6	1,7	2,4	0,0	0,5
2019.	1,8	1,0	1,8	0,9	1,6	1,8	1,8	0,0	0,5
2020.	1,7	0,5	..	0,8	1,5	1,7	1,8	0,0	0,2
2021.	1,8	0,6	..	1,1	1,6	1,8	1,9	0,0	0,2
2022.	1,8	1,5	1,2	0,9	1,9	1,8	1,7	0,0	0,1
2023.	2,7	2,0	2,0	2,7	2,5	3,0	2,8	0,0	0,2
2024.	3,1	2,3	2,5	2,4	2,9	3,5	2,2	0,0	0,2
Domaćinstva									
2012.	3,6	2,4	2,5	2,8	4,2	4,5	5,2	0,5	2,0
2013.	3,5	2,1	2,3	2,6	3,7	4,3	4,8	0,6	1,6
2014.	1,1	0,5	0,6	0,4	1,0	1,3	1,9	0,1	0,7
2015.	0,9	0,4	0,6	0,4	0,7	0,9	1,9	0,0	0,3
2016.	0,9	0,5	0,5	0,4	0,7	1,0	2,0	0,0	0,3
2017.	0,9	0,7	0,4	0,4	0,8	1,1	1,6	0,0	0,3
2018.	1,2	0,3	0,4	0,4	1,1	1,2	1,8	0,0	0,3
2019.	1,4	0,2	0,3	0,6	1,2	1,3	1,8	0,0	0,4
2020.	1,4	0,2	0,2	0,8	1,3	1,4	2,0	0,0	0,4
2021.	1,2	0,1	0,1	0,4	1,1	1,3	1,4	0,0	0,3
2022.	1,5	0,8	0,5	0,4	1,3	1,5	2,0	0,0	0,1
2023.	2,1	2,3	0,6	1,4	1,9	2,2	2,3	0,0	0,2
2024.	2,7	2,8	2,4	2,4	2,6	3,1	2,5	0,0	0,3

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku:

http://www.bqkkos.org/repository/docs/time_series/13a%20ODC%20effective%20interest%20rates%20on%20deposits.xls

Tabela 6.6. Efektivne kamatne stope na kredite od KTD-ova

(Godišnji prosek, u procentima)

Opis	Novi krediti									Prekoračenja po računu i kreditne kartice	Kreditne linije
	Potrošački krediti	Hipotekarni krediti	Krediti sa povoljnijim uslovima	Ostali krediti							
				Poljoprivredni	industrijski	Uslužni	Ostali sektori				
NEFINANSIJSKA PREDSTAVLJANJA I DOMAĆINSTVA											
2012.	12,7	12,4	10,6	7,4	13,2	20,6	12,5	13,2	16,1	11,3	10,5
2013.	11,8	11,6	10,1	7,6	12,3	17,4	12,3	11,9	13,7	12,2	10,0
2014.	10,6	10,9	9,1	4,6	10,6	13,2	10,4	10,7	10,9	12,0	9,8
2015.	8,3	9,0	7,4	4,7	8,2	9,8	8,0	8,1	8,9	10,6	8,8
2016.	7,5	8,3	6,5	3,7	7,0	8,3	7,0	7,1	6,8	9,4	7,2
2017.	6,8	7,8	5,9	3,6	6,5	7,7	6,4	6,5	6,6	9,3	6,3
2018.	6,6	7,7	6,0	2,9	6,4	9,2	6,2	6,4	6,3	9,4	6,0
2019.	6,5	7,0	5,7	2,9	6,4	9,1	6,4	6,3	6,3	9,7	5,8
2020.	6,2	6,7	5,6	2,8	6,1	8,5	6,0	6,0	5,8	9,7	5,5
2021.	6,0	6,4	5,0	2,8	5,9	8,0	5,9	5,9	6,3	9,5	5,4
2022.	6,0	6,3	4,9	2,8	6,1	8,1	6,0	6,0	6,5	9,3	5,6
2023.	6,5	6,4	5,3	3,0	6,7	9,1	6,8	6,6	6,9	9,1	5,7
2024.	6,1	6,1	5,0	3,4	6,4	8,7	6,4	6,2	6,8	9,3	6,0
Nefinansijske korporacije											
2012.	13,2	.	.	7,5	13,2	21,1	12,5	13,2	16,0	11,3	10,5
2013.	12,3	.	.	7,0	12,3	17,6	12,3	11,9	13,7	11,5	10,0
2014.	10,6	.	.	5,5	10,6	13,2	10,4	10,7	10,9	11,2	9,8
2015.	8,1	.	.	2,9	8,1	9,3	8,0	8,1	8,9	9,5	8,8
2016.	7,0	.	.	3,0	7,0	7,7	7,0	7,1	6,8	8,1	7,2
2017.	6,4	.	.	3,6	6,4	7,2	6,4	6,5	6,6	7,8	6,3
2018.	6,3	.	.	2,9	6,3	7,7	6,2	6,4	6,3	7,6	6,0
2019.	6,3	.	.	2,9	6,3	7,2	6,4	6,3	6,3	7,5	5,8
2020.	6,0	.	.	2,7	6,0	5,7	6,0	6,0	5,8	7,8	5,5
2021.	5,9	.	.	2,9	5,9	6,9	5,9	5,9	6,3	7,7	5,4
2022.	6,1	.	.	2,8	6,1	8,1	6,0	6,0	6,6	7,5	5,6
2023.	6,7	.	.	3,1	6,7	9,3	6,8	6,6	7,2	7,5	5,7
2024.	6,4	.	.	4,1	6,4	8,7	6,4	6,2	7,2	7,8	6,0
Domaćinstva											
2012.	12,2	12,4	10,6	7,0	7,9	19,8	.	.	.	17,4	.
2013.	11,3	11,6	10,1	6,8	7,9	16,4	.	.	.	17,4	.
2014.	10,6	10,9	9,1	3,9	5,5	15,4	.	.	.	17,7	.
2015.	8,7	9,0	7,4	5,1	7,3	13,3	.	.	.	17,0	.
2016.	8,8	8,3	6,5	3,8	7,0	12,0	.	.	.	17,4	.
2017.	7,4	7,7	5,9	2,9	.	12,5	.	.	.	17,6	.
2018.	7,2	7,5	6,0	2,9	2,4	11,0	.	.	9,2	18,9	.
2019.	6,8	7,0	5,7	2,9	2,9	10,6	.	.	5,7	20,0	.
2020.	6,5	6,7	5,6	2,9	2,5	9,8	.	.	.	18,5	.
2021.	6,1	6,4	5,0	2,6	2,4	9,9	.	.	5,9	18,3	.
2022.	5,9	6,3	4,9	2,6	2,2	9,6	.	.	5,7	18,3	.
2023.	6,2	6,4	5,3	2,9	1,9	9,8	.	.	6,3	17,7	.
2024.	5,8	6,1	5,0	2,9	1,8	.	.	.	6,3	16,8	.

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku:

http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/13%20ODC%20effective%20interest%20rates%20on%20loans.xls

Tabela 7.1 Platni bilans Kosova - glavne komponente

(U milionima evra)

Opis	Bilans tekućeg i kapitalnog računa							Stanje sa finansijskog računa					Greške i propusti
	Tekući račun				Kapitalni račun	Direktno	Indirektno	Ostale investicije	Rezervna sredstva				
	Roba	Usluge	Primarni prihod	Sekundarni prihod									
2011.	-569,4	-611,4	-2.047,1	395,7	111,2	928,8	42,0	-377,5	-378,9	57,8	4,8	-61,2	191,8
2012.	-280,2	-293,1	-2.050,1	499,6	153,6	1.103,7	13,0	-232,4	-213,3	185,7	-420,5	215,8	47,8
2013.	-144,3	-179,0	-1.995,6	520,0	121,5	1.175,0	34,7	-132,2	-250,2	139,3	14,4	-35,7	12,1
2014.	-363,4	-384,6	-2.058,6	459,9	113,8	1.100,3	21,2	-145,0	-123,8	13,3	22,6	-57,0	218,4
2015.	-471,4	-497,3	-2.109,3	457,1	92,6	1.062,4	25,8	-312,3	-271,8	18,6	-132,8	73,6	159,1
2016.	-467,2	-481,4	-2.290,8	638,8	74,5	1.096,1	14,2	-199,1	-177,2	343,6	-264,0	-101,5	268,1
2017.	-360,4	-348,6	-2.464,2	827,3	127,4	1.161,0	-11,8	-276,2	-212,0	14,7	-148,8	69,8	84,2
2018.	-519,9	-508,8	-2.737,7	855,8	113,1	1.260,0	-11,1	-335,5	-225,8	-199,9	3,4	86,8	184,4
2019.	-408,3	-399,5	-2.840,2	926,0	160,6	1.354,1	-8,9	-163,0	-188,4	59,0	-128,8	95,2	245,3
2020.	-454,7	-472,2	-2.573,2	391,6	164,0	1.545,4	17,5	-560,9	-286,6	-81,7	-238,9	46,3	-106,1
2021.	-632,5	-694,7	-3.567,0	1.034,8	151,4	1.686,1	62,2	-362,6	-320,4	283,6	-488,3	168,9	269,9
2022.	-878,7	-917,1	-4.287,2	1.372,9	115,5	1.881,6	38,5	-661,6	-556,9	135,7	-307,9	67,6	217,1
2023.	-666,5	-729,4	-4.598,3	1.629,3	198,9	2.040,7	62,8	-415,5	-650,1	432,3	-153,8	-44,0	251,0
2024.	-883,2	-914,8	-4.926,8	1.791,4	218,2	2.002,4	31,6	-639,3	-623,2	354,7	-440,6	69,7	243,8

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku [26 Platni bilans - glavne komponente.xls \(live.com\)](#)

7.2. Tekući račun

(U milionima evra)

Opis	Balans					Kredit					Debit				
	Roba	Usluge	Primarni prihod	Sekundarni prihod		Roba	Usluge	Primarni prihod	Sekundarni prihod		Roba	Usluge	Primarni prihod	Sekundarni prihod	
2011.	-611,4	-2.047,1	395,7	111,2	928,8	2.417,0	316,5	820,3	239,0	1.041,3	3.028,4	2.363,7	424,5	127,8	112,5
2012.	-293,1	-2.050,1	499,6	153,6	1.103,7	2.614,1	281,9	894,5	230,0	1.207,7	2.907,2	2.332,0	394,8	76,4	104,0
2013.	-179,0	-1.995,6	520,0	121,5	1.175,0	2.678,4	291,5	875,1	227,5	1.284,3	2.857,4	2.287,0	355,1	106,0	109,3
2014.	-384,6	-2.058,6	459,9	113,8	1.100,3	2.667,3	324,3	928,6	215,8	1.198,7	3.052,0	2.382,9	468,7	102,0	98,4
2015.	-497,3	-2.109,3	457,1	92,6	1.062,4	2.628,2	322,5	951,5	221,7	1.132,5	3.125,5	2.431,8	494,4	129,1	70,2
2016.	-481,4	-2.290,8	638,8	74,5	1.096,1	2.822,9	307,9	1.130,6	212,8	1.171,6	3.304,3	2.598,7	491,8	138,3	75,4
2017.	-348,6	-2.464,2	827,3	127,4	1.161,0	3.195,3	378,4	1.358,8	230,0	1.228,2	3.543,9	2.842,6	531,5	102,6	67,2
2018.	-508,8	-2.737,7	855,8	113,1	1.260,0	3.531,3	376,7	1.561,6	264,2	1.328,8	4.040,1	3.114,5	705,8	151,1	68,8
2019.	-399,5	-2.840,2	926,0	160,6	1.354,1	3.753,2	393,2	1.675,1	277,7	1.407,2	4.152,7	3.233,5	749,1	117,1	53,1
2020.	-472,2	-2.573,2	391,6	164,0	1.545,4	3.363,3	475,1	994,9	290,2	1.603,1	3.835,5	3.048,3	603,3	126,2	57,8
2021.	-694,7	-3.567,0	1.034,8	151,4	1.686,1	4.712,8	752,7	1.906,0	295,6	1.758,5	5.407,5	4.319,7	871,1	144,2	72,4
2022.	-917,1	-4.287,2	1.372,9	115,5	1.881,6	5.755,5	931,5	2.504,5	353,7	1.965,8	6.672,6	5.218,7	1.131,6	238,2	84,1
2023.	-729,4	-4.598,3	1.629,3	198,9	2.040,7	6.469,0	870,7	2.966,5	476,2	2.155,6	7.198,4	5.469,0	1.337,2	277,3	114,9
2024.	-914,8	-4.926,8	1.791,4	218,2	2.002,4	6.962,4	956,2	3.364,9	530,7	2.110,5	7.877,1	5.883,0	1.573,5	312,5	108,1

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku [26a Tekući račun.xls \(live.com\)](#)

TABELA 7.3.1 Primarni prihod

(U milionima evra)

Opis	Balans			Kredit			Debit					
	Naknada za zaposlene	Prihod od investicija	Ostali primarni prihodi	Naknada za zaposlenih	Prihod od investicija	Ostali primarni prihodi	Naknada za zaposlene	Prihod od investicija	Ostali primarni prihodi			
2011.	111,3	208,2	-96,9	0,0	239,1	221,3	17,8	0,0	127,8	13,1	114,7	0,0
2012.	153,6	214,3	-60,6	0,0	230,0	219,9	10,1	0,0	76,4	5,6	70,8	0,0
2013.	121,5	218,9	-97,4	0,0	227,5	223,2	4,3	0,0	106,0	4,3	101,6	0,0
2014.	113,8	200,4	-85,9	-0,7	215,8	206,5	8,0	1,3	102,0	6,1	93,9	2,0
2015.	92,6	205,7	-112,0	-1,0	221,7	210,3	9,6	1,8	129,1	4,6	121,6	2,8
2016.	74,5	194,2	-116,7	-3,0	212,8	199,9	11,3	1,6	138,3	5,7	128,0	4,6
2017.	127,4	217,3	-86,0	-3,9	230,0	222,6	5,7	1,7	102,6	5,3	91,7	5,6
2018.	113,1	237,0	-121,4	-2,5	264,2	247,6	14,1	2,5	151,1	10,6	135,5	5,0
2019.	160,6	257,1	-92,4	-4,1	277,7	264,5	10,3	2,9	117,1	7,3	102,8	7,0
2020.	164,0	262,4	-94,6	-3,8	290,2	274,1	13,7	2,5	126,2	11,7	108,3	6,2
2021.	151,4	263,4	-110,4	-1,7	295,6	279,9	12,6	3,1	144,2	16,5	123,0	4,7
2022.	115,5	286,5	-171,3	0,3	353,7	314,9	36,1	2,7	238,2	28,4	207,4	2,3
2023.	198,9	338,1	-140,0	0,8	476,2	358,2	114,2	3,8	277,3	20,1	254,2	3,1
2024.	215,4	412,9	-201,4	3,9	529,9	431,1	87,3	11,5	314,5	18,2	288,8	7,6

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: [28 Primarni prihod.xls \(live.com\)](#)

Tabela 7.3.2 Sekundarni prihod

(U milionima evra)

Opis	Sekundarni prihod			Kredit			Debit		
	Vlada	Finansijske korporacije, nefinansijske korporacije, domaćinstva i neprofitne organizacije		Vlada	Finansijske korporacije, nefinansijske korporacije, domaćinstva i neprofitne organizacije		Vlada	Finansijske korporacije, nefinansijske korporacije, domaćinstva i neprofitne organizacije	
2011.	928,8	322,2	606,6	1.041,3	322,2	719,1	112,5	-	112,5
2012.	1.103,7	401,6	702,2	1.207,7	401,6	806,1	103,9	-	103,9
2013.	1.175,0	369,7	805,3	1.284,3	369,7	914,6	109,3	-	109,3
2014.	1.100,3	291,9	808,4	1.198,7	291,9	906,8	98,4	-	98,4
2015.	1.062,4	202,9	859,5	1.132,5	202,9	929,6	70,2	-	70,2
2016.	1.096,1	207,2	888,9	1.171,6	207,2	964,3	75,4	-	75,4
2017.	1.161,0	199,7	961,3	1.228,2	199,7	1.028,5	67,2	-	67,2
2018.	1.260,0	226,1	1.033,9	1.328,8	226,1	1.102,7	68,8	-	68,8
2019.	1.354,2	236,6	1.117,6	1.407,2	236,6	1.170,6	53,1	-	53,1
2020.	1.545,4	276,6	1.268,7	1.603,1	276,6	1.326,5	57,8	-	57,8
2021.	1.686,1	233,6	1.452,5	1.758,5	233,6	1.524,9	72,4	-	72,4
2022.	1.881,6	295,8	1.585,8	1.965,8	295,8	1.670,0	84,1	-	84,1
2023.	2.040,7	301,6	1.739,1	2.155,6	301,6	1.854,0	114,9	-	114,9
2024.	2.002,4	292,6	1.709,8	2.110,5	292,6	1.817,9	108,1	-	108,1

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: [29 Sekundarni prihod.xls \(live.com\)](#)

Tabela 7.4. Doznake migranata - po zemlji

(U procentima)

Opis	Nemačka	Švajcarska	Italijanski	Austrija	Belgija	SAD	Švedska	Francuska	Norveška	Kanada	Engleska	Danski.	Finska	Holandija	Slovenija	Drugo
Prvi kvartal 2018.	39,8	21,5	5,0	4,0	2,6	6,4	3,2	4,4	1,6	1,5	2,6	0,3	0,8	0,6	0,4	5,2
2018 T1	41,1	20,5	4,6	4,1	2,5	6,5	3,5	4,2	2,1	1,4	2,4	0,3	0,6	0,5	0,5	5,0
T2	38,8	21,9	5,0	4,0	2,3	6,7	3,5	4,3	2,1	1,2	2,1	0,4	0,8	0,5	0,5	5,9
T3	42,1	22,8	4,9	4,2	2,5	7,4	3,3	4,4	1,8	1,4	2,2	0,3	0,8	0,6	0,6	0,7
T4	40,7	20,4	5,3	4,1	2,4	7,1	3,0	4,2	1,6	1,3	2,2	0,3	1,0	0,5	0,5	5,3
2019 T1	41,8	19,3	4,9	3,9	2,6	7,1	3,1	4,3	1,7	1,4	2,1	0,4	0,8	0,5	0,5	5,6
T2	39,2	20,8	4,8	4,1	2,2	6,8	3,1	4,4	1,9	1,5	2,0	0,4	0,9	0,5	0,6	6,9
T3	41,2	20,4	4,7	3,9	2,4	7,3	2,6	4,3	1,5	1,3	2,2	0,3	0,8	0,6	0,6	5,9
T4	42,4	20,8	4,4	4,1	2,2	7,3	2,7	3,9	1,3	1,0	2,0	0,3	0,9	0,4	0,6	5,7
2020 T1	43,1	24,3	3,5	4,8	2,1	5,4	2,5	3,5	1,1	1,1	1,5	0,3	0,8	0,5	0,9	4,8
T2	40,8	24,4	4,0	4,8	1,9	6,2	2,3	3,7	1,4	1,2	1,8	0,3	0,9	0,5	0,6	5,0
T3	42,9	20,0	4,3	4,7	2,2	6,7	2,6	4,2	1,4	1,3	2,2	0,3	0,9	0,5	0,6	5,2
T4	41,3	18,9	4,1	4,5	2,5	6,9	2,8	3,9	1,5	1,3	2,2	0,3	0,9	0,5	0,6	7,7
2020 T1	39,5	17,3	4,0	4,2	2,4	7,0	2,7	3,9	1,7	1,3	2,2	0,3	0,9	0,5	0,5	11,5
T2	39,2	19,7	4,3	4,5	2,2	7,9	3,1	4,2	2,0	1,5	2,3	0,3	1,0	0,6	0,7	6,4
T3	36,9	19,7	4,4	4,6	2,8	7,1	2,6	3,7	1,9	1,4	1,7	0,3	1,0	0,5	0,8	10,8
T4	41,3	18,9	4,1	4,5	2,5	6,9	2,8	3,9	1,5	1,3	2,2	0,3	0,9	0,5	0,6	7,7
2021 T1	39,5	17,3	4,0	4,2	2,4	7,0	2,7	3,9	1,7	1,3	2,2	0,3	0,9	0,5	0,5	11,5
T2	39,2	19,7	4,3	4,5	2,2	7,9	3,1	4,2	2,0	1,5	2,3	0,3	1,0	0,6	0,7	6,4
T3	36,9	19,7	4,4	4,6	2,8	7,1	2,6	3,7	1,9	1,4	1,7	0,3	1,0	0,5	0,8	10,8
T4	40,0	18,5	4,7	5,1	2,9	8,0	2,5	3,7	1,8	1,4	2,1	0,3	1,1	0,6	0,8	6,6
2022 T1	38,9	17,9	4,5	5,4	3,0	8,4	2,4	3,8	2,1	1,6	2,1	0,3	1,0	0,6	0,8	7,2
T2	41,2	20,2	5,0	5,6	2,7	9,1	2,6	4,0	2,2	1,7	2,0	0,3	1,2	0,7	1,1	0,4
T3	41,5	20,7	4,9	5,3	3,5	8,3	2,0	4,2	1,8	1,5	2,2	0,3	1,1	0,9	1,0	0,6
T4	38,8	17,2	4,8	4,8	3,3	7,6	1,9	3,7	1,5	1,3	2,1	0,3	1,1	0,7	1,0	9,9
2023 T1	37,4	18,0	4,5	4,9	3,3	7,4	2,3	3,5	1,6	1,3	2,0	0,3	1,0	0,7	1,0	10,7
T2	37,9	19,1	4,3	4,7	3,2	7,3	2,9	3,9	2,0	1,5	2,4	0,3	1,1	0,7	1,0	7,7
T3	38,4	20,8	4,8	4,2	3,5	7,1	2,0	3,7	1,7	1,3	2,6	0,3	1,1	0,6	1,0	7,0
T4	37,5	18,0	6,0	4,7	4,1	7,4	1,9	3,6	1,7	1,2	2,5	0,4	0,9	0,7	1,1	8,4
2024 T1	38,1	18,5	4,6	4,9	3,7	7,5	2,3	3,5	2,2	1,4	2,3	0,4	0,9	0,7	1,2	7,9
T2	37,3	19,0	3,7	4,5	3,1	7,4	3,0	3,5	2,6	1,5	2,3	0,3	1,0	0,6	0,9	9,1
T3	37,7	18,8	4,3	4,2	3,4	7,5	2,6	3,4	1,9	1,3	2,4	0,3	0,8	0,5	1,0	9,8

Napomena: Detaljnije informacije za ovu tabelu možete pronaći na linku: [32 Doznake-po zemljama.xls \(live.com\)](https://live.com/32/Doznake-po-zemljama.xls)

Tabela 8.1. Direktne investicije – po geografskim kriterijumima

(U milionima evra: Stanje na dan 31. decembra 2024. godine)

Zemlja	Ukupne direktne dolazne investicije			Ukupne direktne izlazne investicije		
		Kapital	Ostale kapitalne transakcije		Kapital	Ostale kapitalne transakcije
Evropska unija	2.908,2	2.478,1	430,0	313,1	296,0	17,1
AT Austrija	443,1	419,5	23,7	20,1	18,8	1,3
EU Belgija	100,2	91,5	8,7	9,4	9,2	0,2
BG Bugarska	40,1	9,4	30,7	1,0	1,0	0,0
CY Kipar	17,7	4,2	13,5	19,7	19,7	0,1
FR Francuska	69,9	75,2	-5,2	17,0	16,9	0,0
DE Nemačka	1.289,4	1.214,8	74,5	138,7	128,7	10,0
GR Grčka	6,7	5,7	1,0	7,4	7,4	0,0
HR Hrvatska	23,4	18,4	5,0	36,1	31,5	4,6
IT Italijanski	105,5	92,0	13,5	18,0	17,9	0,1
NL Holandija	153,9	-5,9	159,8	6,4	6,1	0,3
RO Rumunija	0,7	2,4	-1,7	0,8	0,8	0,0
SL Slovenija	309,2	294,4	14,8	17,0	16,8	0,2
SE Švedska	116,7	115,5	1,2	7,4	7,4	0,0
Ostale zemlje EU	231,5	141,0	90,5	14,1	13,9	0,2
Ostale evropske zemlje	2.535,3	2.104,3	431,0	771,5	742,7	28,8
AL Albanija	468,3	319,7	148,6	450,2	436,6	13,6
MK Makedonija	42,3	25,6	16,7	60,6	53,9	6,7
ME Crna Gora	24,1	16,2	7,9	81,1	76,6	4,5
NO Norveška	67,1	65,8	1,3	5,9	5,9	0,0
RS Srbija	20,3	18,1	2,3	20,8	20,8	0,0
GB Velika Britanija	203,6	140,5	63,1	28,4	28,3	0,1
CH Švajcarska	1.162,0	1.038,3	123,8	53,8	53,1	0,6
TR Turska	519,1	456,8	62,4	41,0	37,7	3,3
Ostale evropske zemlje	28,5	23,4	5,1	29,8	29,7	0,0
Druge zemlje	708,8	616,7	92,2	81,2	79,2	2,0
SAD Sjedinjene Američke Države	542,1	470,8	71,3	55,0	53,1	1,9
AE Ujedinjeni Arapski Emirati	25,2	24,1	1,1	11,2	11,2	0,0
Druge zemlje	141,6	121,8	19,8	15,0	14,9	0,1
Ostala mesta (nedodeljena)	932,2	930,6	1,6	0,0	0,0	0,0
ZZ Nije navedeno	932,2	930,6	1,6	0,0	0,0	0,0
ukupno	7.084,5	6.129,7	954,8	1.165,9	1.117,9	48,0

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bgk-kos.org/repository/docs/time_series/34a%20Direct%20investment%20in%20Kosovo%20by%20geographical%20breakdown.xls

Tabela 9.1. Imovina u obliku portfolio investicija po zemljama

(U milionima evra: Stanje na dan 31. decembra 2024. godine)

Opis	Kapital i akcije investicionih fondova	Ukupni dužnički instrumenti	Ukupni dužnički instrumenti		ukupno
			Dugoročni dužnički instrumenti	Kratkoročni dužnički instrumenti	
AE Ujedinjeni Arapski Emirati	-	0,1	-	0,1	0,1
AL Albanija	-	5,4	5,4	-	5,4
O. Austrija	-	175,9	111,9	63,9	175,9
BE Belgija	-	77,8	31,3	46,6	77,8
BR Brazil	-	-	-	-	-
CH Švajcarska	-	2,1	-	2,1	2,1
CI Obala Slonovače	-	1,7	1,7	-	1,7
DE Nemačka	0,2	123,4	76,5	46,9	123,5
DK Danska	-	-	-	-	-
EG Egipat	-	8,0	8,0	-	8,0
FR Francuska	368,1	100,6	67,5	33,2	468,7
GB Velika Britanija	26,7	3,4	3,4	-	30,1
GR Grčka	-	5,3	5,3	-	5,3
JP Japan	-	2,0	2,0	-	2,0
IE Irska	1.135,6	6,9	6,9	-	1.142,5
LU Luksemburg	613,7	4,4	4,4	-	618,1
ME Crna Gora	-	6,9	6,9	-	6,9
MX Meksiko	-	1,4	1,4	-	1,4
NG Niger	-	2,7	2,7	-	2,7
NL Holandija	-	39,8	39,8	-	39,8
PL Poljska	-	2,3	2,3	-	2,3
RO Romanski	-	7,9	7,9	-	7,9
SE Švedska	-	1,0	1,0	-	1,0
SL Slovenija	-	4,7	4,7	-	4,7
SK Slovačka	-	-	-	-	-
SN SENEGAL	-	3,5	3,5	-	3,5
TG Togo	-	-	-	-	-
TN Tunis	-	-	-	-	-
TR Turska	-	33,6	33,6	-	33,6
SAD Sjedinjene Američke Države	383,9	112,8	74,4	38,4	496,7
UA Ukrajina	-	3,5	3,5	-	3,5
UZ Uzbekistan	-	9,8	9,8	-	9,8
ZA Južna Afrika	-	9,9	9,9	-	9,9
ZZ Drugo	-	81,1	79,1	2,0	81,1
Ukupna vrednost investicija	2.528,2	843,4	610,4	233,0	3.371,6

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqkkos.org/repository/docs/time_series/34f%20Portfolio%20Investments%20Position.xls

Tabela 10.1. Međunarodna investiciona pozicija – glavne komponente

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto	Imovina				Obaveze				
		Direktne investicije	Portfolio investicije	Ostale investicije	Rezervna sredstva	Direktne investicije	Portfolio investicije	Ostale investicije		
2011.	113,6	3.304,8	102,0	740,2	1.908,2	554,4	3.191,2	2.326,1	0,0	865,1
2012.	135,8	3.592,0	117,8	986,6	1.760,6	726,9	3.456,3	2.524,3	0,0	931,9
2013.	258,6	3.997,4	147,5	1.192,6	1.963,2	694,1	3.738,8	2.816,4	0,0	922,4
2014.	196,5	4.175,8	174,6	1.274,7	2.081,5	645,0	3.979,3	2.961,4	0,0	1.017,9
2015.	-43,0	4.366,0	211,5	1.383,3	2.063,5	707,8	4.409,0	3.254,4	0,0	1.154,6
2016.	-81,0	4.547,7	261,2	1.789,3	1.892,2	605,1	4.628,7	3.405,4	0,0	1.223,3
2017.	-94,6	4.837,9	304,5	1.904,8	1.945,2	683,4	4.932,6	3.518,9	0,0	1.413,6
2018.	-395,5	4.766,2	348,4	1.613,3	2.035,2	769,3	5.161,7	3.691,5	0,0	1.470,1
2019.	-394,2	5.163,3	415,2	1.829,3	2.055,1	863,7	5.557,5	3.968,8	0,0	1.588,7
2020.	-814,9	5.315,6	477,2	1.779,2	2.158,4	900,8	6.130,5	4.229,4	0,0	1.901,1
2021.	-912,5	6.082,2	579,1	2.260,8	2.142,3	1.100,1	6.995,0	4.655,7	6,4	2.340,2
2022.	-1.595,4	6.472,9	755,7	2.259,5	2.281,8	1.175,8	8.083,1	5.358,8	6,4	2.703,2
2023.	-1.789,8	7.381,5	945,6	2.828,0	2.476,9	1.131,1	9.171,3	6.239,9	6,4	2.925,0
2024.	-2.127,7	8.236,8	1.165,9	3.365,0	2.444,4	1.261,5	10.364,5	7.084,5	6,4	3.273,5

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bkg-kos.org/repository/docs/time_series/34b%20International%20Investments%20Position.xls

Tabela 10.2. Međunarodna investiciona pozicija - po sektorima

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	NETO međunarodna investiciona pozicija												
	Ukupno	Centralna banka Republike Kosovo		Banke		Vlada		Ostali sektori					
		Imovina	Obaveze	Imovina	Obaveze	Imovina	Obaveze	Imovina	Obaveze	Imovina	Obaveze		
2011.	113,6	1.094,5	1.161,0	66,4	479,1	675,5	196,4	-253,6	0,0	253,6	-1.206,4	1.468,4	2.674,8
2012.	135,8	1.238,8	1.303,7	65,0	458,0	633,6	175,6	-336,5	0,0	336,5	-1.224,5	1.654,7	2.879,3
2013.	258,6	1.392,1	1.454,2	62,1	540,2	748,3	208,1	-321,8	0,0	321,8	-1.351,9	1.794,9	3.146,9
2014.	196,5	1.146,5	1.212,9	66,3	481,6	715,8	234,2	-326,4	0,0	326,4	-1.105,2	2.247,1	3.352,3
2015.	-43,0	1.174,9	1.245,5	70,6	480,9	740,0	259,1	-371,2	0,0	371,2	-1.327,6	2.380,5	3.708,1
2016.	-81,0	1.011,1	1.082,0	70,9	539,2	775,1	235,9	-373,8	0,0	373,8	-1.257,6	2.690,6	3.948,2
2017.	-94,6	1.102,5	1.168,4	65,9	429,7	710,1	280,3	-422,2	0,0	422,2	-1.204,7	2.959,5	4.164,2
2018.	-395,5	1.096,3	1.163,7	67,4	426,2	691,9	265,6	-416,4	0,0	416,4	-1.501,6	2.910,6	4.412,2
2019.	-394,2	1.072,5	1.141,8	69,3	568,1	866,5	298,4	-409,1	0,0	409,1	-1.625,7	3.155,0	4.780,7
2020.	-814,9	1.083,6	1.149,5	65,9	765,8	1.116,8	350,9	-525,8	0,0	525,8	-2.138,5	3.049,4	5.187,9
2021.	-912,5	1.126,2	1.293,1	166,9	735,3	1.106,6	371,3	-576,4	0,0	576,4	-2.191,4	3.682,5	5.874,0
2022.	-1.595,4	1.200,5	1.370,6	170,0	901,2	1.337,6	436,4	-647,6	0,0	647,6	-3.049,6	3.764,7	6.814,3
2023.	-1.789,8	1.284,2	1.449,4	165,2	1.129,1	1.587,4	458,3	-699,2	0,0	699,2	-3.503,9	4.344,7	7.848,6
2024.	-2.127,7	1.281,7	1.451,6	170,0	993,6	1.611,3	617,7	-782,4	0,0	782,4	-3.620,5	5.173,9	8.794,4

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bkg-kos.org/repository/docs/time_series/34c%20International%20Investment%20Position%20-%20by%20sectors.xls

Tabela 10.3.1 Međunarodna investiciona pozicija – sredstva (U milionima evra: Kraj perioda)

	Neto PIN	Međunarodna imovina Kosova								
		Kapital				Dug				
			Investicije u inostranstvu	Akcije u vlasništvu		Investicije u inostranstvu	Dužničke hartije od vrednosti	Ostale investicije	Rezervna sredstva	
2011.	113,6	3.304,8	398,0	102,0	296,0	2.906,8	0,0	444,3	1.908,2	554,4
2012.	135,8	3.592,0	784,2	117,8	666,3	2.807,9	0,0	320,3	1.760,6	726,9
2013.	258,6	3.997,4	786,2	135,4	650,8	3.211,2	12,1	541,7	1.963,2	694,1
2014.	196,5	4.175,8	1.186,3	161,9	1.024,4	2.989,5	12,6	250,3	2.081,5	645,0
2015.	-43,0	4.366,0	1.284,9	198,6	1.086,3	3.081,1	13,0	296,9	2.063,5	707,8
2016.	-81,0	4.547,7	1.550,4	243,1	1.307,4	2.997,3	18,1	481,9	1.892,2	605,1
2017.	-94,6	4.837,9	1.762,3	279,3	1.483,0	3.075,6	25,2	421,8	1.945,2	683,4
2018.	-395,5	4.766,2	1.546,6	314,8	1.231,8	3.219,5	33,6	381,5	2.035,2	769,3
2019.	-394,2	5.163,3	1.864,5	379,2	1.485,3	3.298,8	35,9	344,0	2.055,1	863,7
2020.	-814,9	5.315,6	1.787,0	429,3	1.357,7	3.528,7	47,9	421,5	2.158,4	900,8
2021.	-912,5	6.082,2	2.346,0	531,1	1.815,0	3.736,2	48,0	445,8	2.142,3	1.100,1
2022.	-1.595,4	6.472,9	2.390,3	695,5	1.694,8	4.082,5	60,2	564,7	2.281,8	1.175,8
2023.	-1.789,8	7.381,5	2.916,9	896,6	2.020,3	4.464,6	48,9	807,7	2.476,9	1.131,1
2024.	-2.127,7	8.236,8	3.646,1	1.117,9	2.528,2	4.590,7	48,0	836,8	2.444,4	1.261,5

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bak-kos.org/repository/docs/time_series/34e%20IIP%20Assets%20and%20Liabilities.xls

10.3.2 Međunarodna investiciona pozicija – obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto PIN	Obaveze							
		Međunarodni kapital				Međunarodni dug			
			Direktne investicije	Kapital i akcije investicionih fondova		Direktne investicije	Dužni instrumenti	Ostale investicije	
2011.	113,6	3.191,2	1.760,7	1.760,7	0,0	1.430,5	565,4	0,0	865,1
2012.	135,8	3.456,3	1.938,4	1.938,4	0,0	1.517,8	585,9	0,0	931,9
2013.	258,6	3.738,8	2.129,9	2.129,9	0,0	1.608,9	686,5	0,0	922,4
2014.	196,5	3.979,3	2.241,4	2.241,4	0,0	1.737,9	720,0	0,0	1.017,9
2015.	-43,0	4.409,0	2.476,3	2.476,3	0,0	1.932,7	778,2	0,0	1.154,6
2016.	-81,0	4.628,7	2.612,7	2.612,7	0,0	2.016,0	792,7	0,0	1.223,3
2017.	-94,6	4.932,6	2.848,2	2.848,2	0,0	2.084,4	670,7	0,0	1.413,6
2018.	-395,5	5.161,7	3.138,4	3.138,4	0,0	2.023,2	553,1	0,0	1.470,1
2019.	-394,2	5.557,5	3.371,0	3.371,0	0,0	2.186,5	597,8	0,0	1.588,7
2020.	-814,9	6.130,5	3.626,0	3.626,0	0,0	2.504,5	603,4	...	1.901,1
2021.	-912,5	6.995,0	4.038,2	4.038,2	0,0	2.964,0	617,5	6,4	2.340,2
2022.	-1.595,4	8.068,3	4.628,3	4.628,3	0,0	3.440,0	730,5	6,4	2.703,2
2023.	-1.789,8	9.171,3	5.330,1	5.330,1	0,0	3.841,2	909,8	6,4	2.925,0
2024.	-2.127,7	10.364,5	6.129,7	6.129,7	0,0	4.234,7	954,8	6,4	3.273,5

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bak-kos.org/repository/docs/time_series/34e%20IIP%20Assets%20and%20Liabilities.xls

Tabela 11.1. Spoljni dug – bruto pozicija

(U milionima evra: Stanje na dan 31. decembra 2024. godine)

Opis	Ukupan bruto spoljni dug																	
	Javni dug i garantovani javni dug											Neosigurani dug privatnog sektora						
	Vlada				Centralna banka Republike Kosovo			Nefinansijske javne korporacije				Depozitarne korporacije, isključujući Centralnu banku			Ostali sektori			
	Kratkoročno		Dugoročno		Kratkoročno		Dugoročno	Kratkoročno		Dugoročno		Kratkoročno	Dugoročno		Kratkoročno		Dugoročno	
2011.	1.428,4	320	253,6	-	253,6	66,4	0,7	65,7	-	-	-	1.108,4	196,4	196,4	-	346,6	259,8	
2012.	1.517,3	401,4	336,5	-	336,5	65	0,4	64,6	-	-	-	1.115,9	175,6	175,6	-	354,4	321	
2013.	1.608,2	383,9	321,8	-	321,8	62,1	0,3	61,9	-	-	-	1.224,3	208,1	208,1	-	329,7	281,1	
2014.	1.737,1	392,8	326,4	-	326,4	66,3	0,3	66,1	-	-	-	1.344,3	234,2	234,2	-	390,1	294,8	
2015.	1.931,8	441,8	371,2	-	371,2	70,6	0,1	70,5	-	-	-	1.490,0	259,1	259,1	-	452,8	313,8	
2016.	2.015,1	444,6	373,8	-	373,8	70,9	0,1	70,8	-	-	-	1.570,5	235,9	235,9	-	541,9	353,1	
2017.	2.083,2	494,0	422,2	-	422,2	65,9	0,1	65,8	6,0	-	6,0	1.589,2	280,3	280,3	-	638,1	416,6	
2018.	2.021,9	493,9	416,4	-	416,4	67,4	0,1	67,2	10,0	-	10,0	1.537,3	265,6	217,5	48,1	709,3	480,8	
2019.	2.184,8	488,4	409,1	-	409,1	69,3	0,4	69,0	10,0	-	10,0	1.701,7	298,4	206,8	91,6	800,2	536,3	
2020.	2.502,4	601,1	525,8	-	525,8	65,9	0,1	65,8	9,4	-	9,4	1.901,3	350,9	258,1	92,8	946,9	525,5	
2021.	2.955,8	756,4	582,8	-	582,8	166,9	0,3	166,6	6,6	-	6,6	2.206,3	371,3	289,9	81,4	1.217,4	684,0	
2022.	3.437,1	823,2	647,6	-	647,6	170,0	0,3	169,8	5,6	-	5,6	2.613,9	436,4	391,2	45,2	1.447,0	779,3	
2023.	3.837,8	869,0	699,2	-	699,2	165,2	0,1	165,1	4,6	-	4,6	2.968,8	458,3	379,9	78,4	1.600,8	928,8	
2024.	4.230,9	955,9	782,4	-	782,4	170,0	0,1	169,9	3,6	-	3,6	3.274,9	617,7	486,9	130,8	1.702,4	1.017,8	

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bak-kos.org/repository/docs/time_series/34i%20Gross%20External%20Debt%20Position.xls

Tabela 11.2. Plan otplate javnog spoljnog duga

(U milionima evra: Stanje na dan 31. decembra 2024. godine)

Opis	Jedna godina ili manje (nekoliko meseci)						Preko jedne do dve godine			Treća godina	Četvrta godina	Peta godina	Preko 5 godina do 10 godina	Preko 10 godina do 15 godina	Preko 15 godina
	Neposredno	0 - 3	4-6	7 - 9	10 - 12	13 - 18	19 - 24								
Spoljni dug javnog sektora	61,3	-	19,7	16,4	13,9	11,3	57,9	25,0	32,9	59,5	59,0	62,6	169,2	280,8	247,2
Glavnica	55,1	-	17,3	15,6	11,6	10,6	50,7	22,1	28,7	54,2	54,1	47,7	166,5	280,5	247,1
Kamata	6,2	-	2,4	0,8	2,3	0,8	7,1	2,9	4,2	5,3	4,9	14,9	2,7	0,3	0,1
Spoljni dug privatnog sektora garantovan od strane Vlade	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kamata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno	61,3	-	19,7	16,4	13,9	11,3	57,9	25,0	32,9	59,5	59,0	62,6	169,2	280,8	247,2
Glavnica	55,1	-	17,3	15,6	11,6	10,6	50,7	22,1	28,7	54,2	54,1	47,7	166,5	280,5	247,1
Kamata	6,2	-	2,4	0,8	2,3	0,8	7,1	2,9	4,2	5,3	4,9	14,9	2,7	0,3	0,1

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bak-kos.org/repository/docs/time_series/34i%20Public%20Sector%20Debt%20Service%20Payment.xls

Tabela 11.3. Bruto spoljni dug - po poveriocima

(U milionima evra: Stanje na dan 31. decembra 2024. godine)

Opis	Ukupan bruto spoljni dug						
	Bruto spoljni dug bez direktnih investicija						Direktne investicije: Kreditiranje između kompanija
			Opšta vlada	Centralna banka	Depozitarna korporacija, isključujući Centralnu banku	Ostali sektori	
Međunarodni monetarni fond	251,2	251,2	81,3	169,9	-	-	-
Svetska banka	345,0	345,0	345,0	-	-	-	-
MBRD 1/	79,0	79,0	79,0	-	-	-	-
ID 2/	266,0	266,0	266,0	-	-	-	-
EU 3/	100,0	100,0	100,0	-	-	-	-
KFW 4/	12,3	12,3	12,3	-	-	-	-
RBSE 5/	45,4	45,4	45,4	-	-	-	-
Ostali poverioci	3.476,9	2.522,1	198,3	0,1	617,7	1.706,0	954,8
Ukupan dug	4.230,9	3.276,0	782,4	170,0	617,7	1.706,0	954,8

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34h%20Gross%20External%20Debt%20Statistics%20-%20bv%20creditors.xls

Tabela 11.4. Neto spoljni dug

(U milionima evra: Stanje na dan 31. decembra 2024. godine)

Opis	Bruto spoljni dug (1)	Spoljna imovina u dužničkim instrumentima (2)	Neto spoljni dug (3)=(1)-(2)
Opšta vlada	782,4	0,0	782,4
Kratkoročno	-	-	-
Dugoročno	782,4	0,0	782,4
Alokacije specijalnih prava vučenja (SPV)	-	-	-
Valuta i depoziti	-	-	-
Dužničke hartije od vrednosti	6,4	0,0	6,4
Kredit	776,0	0,0	776,0
Trgovinski krediti i avansi	-	-	-
Ostali dužnički instrumenti	-	-	-
Centralna banka	170,0	1.451,6	-1.281,7
Kratkoročno	0,1	726,3	-726,3
Valuta i depoziti	0,1	712,0	-711,9
Dužničke hartije od vrednosti	-	14,4	-14,4
Kredit	-	-	-
Trgovinski krediti i avansi	-	-	-
Ostali dužnički instrumenti	-	-	-
Dugoročno	169,9	725,3	-555,4
Alokacije prava vučenja (DSA)	169,9	180,2	-10,3
Valuta i depoziti	-	-	-
Dužničke hartije od vrednosti	-	545,1	-545,1
Kredit	-	-	-
Trgovinski krediti i avansi	-	-	-
Ostali dužnički instrumenti	-	-	-
Depozitarne korporacije, isključujući Centralnu banku	617,7	1.611,3	-993,6
Kratkoročno	486,9	1.082,9	-596,0
Valuta i depoziti	413,3	785,8	-372,5
Dužničke hartije od vrednosti	-	224,2	-224,2
Kredit	72,6	68,1	4,5
Trgovinski krediti i avansi	-	-	-
Ostali dužnički instrumenti	1,0	4,8	-3,8
Dugoročno	70,9	483,5	-412,7
Ostali sektori	1.706,0	1.479,8	226,2
Kratkoročno	1.017,8	1.375,4	-357,6
Valuta i depoziti	-	1.319,6	-1.319,6
Dužničke hartije od vrednosti	-	-	-
Kredit	465,5	32,2	433,3
Trgovinski krediti i avansi	552,4	22,4	530,0
Ostali dužnički instrumenti	-	1,2	-1,2
Dugoročno od čega:	688,1	104,4	583,8
Valuta i depoziti	-	-	-
Dužničke hartije od vrednosti	-	0,5	-0,5
Kredit	688,1	103,9	584,2
Direktne investicije: Kreditiranje između kompanija	954,8	48,0	906,9
Dužničke obaveze preduzeća sa direktnim ulaganjima prema direktnim investitorima	8,2	8,0	0,2
Dužničke obaveze direktnih investitora prema preduzećima sa direktnim ulaganjima	903,1	34,5	868,6
Dužničke obaveze prema povezanim kompanijama	43,6	5,5	38,1
NETO spoljni dug (3)	4.230,9	4.590,7	-359,8

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34g%20Net%20External%20Debt%20Position.xls.

Ulica Garibaldi, Br.33, Priština, Republika Kosovo
Tel: +383 38 222 055; Fax: +383 38 243 763
web: www.bqk-kos.org